

Vabariigi Valitsuse korralduse „Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ eelnõu avatud menetluse ajal esitatud ettepanekud ja vastuväited ning Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse seisukohad

Jr k nr	Esitaja	Kuupäev	Ettepanek/vastuväide	Seisukoht
1	A. V.	26.08.2023	1. Kas ja millised piirangud kaasnevad harjutusvälja mõjualas ehitamisele? Kui tulevad lisapiirangud, siis tuleb need maaomanikele hüvitada.	1. Osaliselt arvestatud. Eelnõud täiendatud selgitusega. Mõjuala ja riigikaitse ehitise piiranguvöönd on erinevad mõisted. Mõjuala võib harjutusvälja puhul olla laiem kui piiranguvöönd. Piiranguvöönd harjutusväljale tuleneb kaitseministri 26.06.2015 määrusest nr 16 "Riigikaitse ehitise töövõime kriteeriumid, piirangute ruumiline ulatus ja andmed riigikaitse ehitise töövõimet mõjutavate ehitiste kohta". Piirang kehtib üksnes riigikaitse ehitise piiranguvööndisse ehitise püstitamisele või piiranguvööndis asuva ehitise laiendamisele või ümberehitamisele ja tingimuseks on nende tegevuste tulemus ei tohi vähendada riigikaitse ehitise töövõimet. Praktikas tähendab see enne nimetatud tegevustega alustamist kooskõlastamist Kaitseministeeriumiga.
2	V. H.	28.08.2023 20.09.2023	1. Liita Rõuge valla xxx kinnistu Nursipalu harjutusvälja alaga, kuna see on ebaloogiliselt harjutusalast välja jäänud.	1. Osaliselt arvestatud. Ettepanek kaalumisele võetud. Harjutusvälja piiri täpsustamine on võimalik edasise menetluse käigus.
3	R. S.	06.09.2023	1. Nursipalu ja Soodla harjutusväljade asemel tuleb kasutusele võtta endise Sirgala karjääri poolt mahajäätud ala.	1. Mitte arvestatud. Sirgala harjutusvälja on samuti kavas laiendada ja luua paremad väljaõppetingimused Ida-Virumaal paiknevate üksustele. Lõuna-Eesti harjutusvälja laienemine on otseselt seotud seal paiknevate üksustele väljaõppetingimuste parandamiseks.

		<p>2. Nursipalu ja Soodla harjutusväljade kasutamise / laiendamise alternatiiviks on NATO I ja II artikkel.</p> <p>3. Kas Kaitseministeerium on käitunud Lõuna-Eesti metsade suhtes säästliku, heaperemeheliku, sihtotstarbeliselt kasutamise ja säilimise eest, kui viis läbi lageraie n.n. Nursipalu harjutusväljaku rajamiseks, selgitamata, kuhu ja kellele läks raiutud puit?</p> <p>4. Tänapäevane valitsus tahab eirata Nursipalu elanike kohapeal elamise järjepidevust, mida isegi nõukogude võim ei tihanud kahe baasi loomisel rikkuda. Valitsus, Kaitseministeerium ja Kaitseväge püüavad maksu, mis maksab, endiseid kahte eraldiseisvat baasi, mis omavahel ei olnud ühenduses, nüüd suurendada „Nursipalu harjutusväljakuna“.</p> <p>Sisepoliitilise koalitsiooni kuuluvate ja opositsiooni erakondade koostöö abil rahvast hirmutatakse „vene ohuga“ ja püütakse põhiseaduses kirjapandud eraomandi puutumatuselt lihtsalt jõuliselt „rahaga“ üle sõita.</p> <p>Võrokevad seisavad Võromaa elanike jätkusuutliku arengu eest, mis austab inimõigusi ja on rajatud Võromaa keskkonna, inimeste, flora ja fauna keskkondliku säilimise eest. On saanud selgeks, et tänase valitsuse suund Võromaale, ei ole mitte</p>	<p>2. Mitte arvestatud. NATO I ja II artikli põhimõtteid ei välista lepinguosaliste õigust iseseisvaks ja kollektiivseks kaitseks. Vastupidi, NATO III artikli järgi lubavad liikmesriigid arendada oma individuaalset ja kollektiivset võimekust osutada vastupanu relvastatud rünnakule.</p> <p>3. Küsimus. Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks ei ole veel metsa raadatud.</p> <p>4. Teadmiseks võetud. Nursipalu harjutusvälja laiendamine toimub vastavalt õigusaktidele, samuti majandatakse metsa kehtivate õigusaktidega kooskõlas.</p>
--	--	---	---

		<p>ainult Rõuge vallas keskkonnana jätkusuutlik. Ta on seadnud ka naabermaakonna elukeskkonnad tõsisesse keskkondliku, sotsiaalsesse ja kohalike elanike eluolu saabuvasse majanduslikku ohtu.</p> <p>Tänane Valitsus on Nursipalu harjutusväljakul juba täielikult lasknud Kaitseministeeriumil kohapeal olevat metsa ilma igasuguse avaliku konkursita, s.o. kohaliku rahva eest salaja maharaiuda, mille kogusuurst ja hulka ei ole avalikult teatatud. Valitsus ei pea ennast vastutavaks keskkonnale tehtud kahju eest. Ta püüab igati seda tehtud kahju õigustada nn „riigikaitse vajadusega“ ja „riigi julgeolekuga“.</p> <p>Meie kohustuseks on säilitada Võromaa loodust järeletulevatele põlvedele.</p> <p>Kõik oleneb poliitikute kainest mõtlemisest, kuidas tänases olukorras täita Euro parlamendi nõuet – taastada Natura 2000 alal ja väljaspool selle ala - looduse seisundit, kohustuma taastama flora ja fauna elupaiku seal, kus need on tänaseks H. Pevkuri, Kaitseministeeriumi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseväe vanem- ja kõrgemate ohvitseride ning igat masti sõjaväeametnike bürokraatlike ja eht nõukogulike meetoditega juba osaliselt hävitatud. Seda kõik varemtehtut ilma seadusliku aluseta ja hilisemate seaduste muudatuste abiga, seda kõike olematuf Venemaa poolse ohuta, sest me oleme ju NATO liikmesriik.</p> <p>Võru-Kubija lähistele kavandatud sõjaväelinnak on ebamajanduslik kulu. Veel on võimalik antud protsess peatada.</p>	
--	--	---	--

			Valitsev koalitsioon, kas teie peate ökosüsteemi kaitsmist tähtsaks, nii nagu maailm, seda näitab teie tegevus Nursipalu ja kogu Võrumaa suhtes. Teie lubatud ja mõningatele juba makstud raha ei päästa loodust.	
4	T. A.	09.09.2023	<p>1. Kolmas kompensatsioonimeede on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Ettepanek: Seoses mürareostuse (relvastus, mida ohualade suurusest lähtuvalt plaanitakse kasutada: kaudtulereelvad kuni 155 mm ; tanki relvastus) ja keskkonnareostuse (kontrollitud regulaarsed põletamised UXO aladel) tekkega ja selle mõjuga tervisele on RKIK kohustus kinnisasjade omanike (kelle kinnistud paiknevad 3 km raadiuses harjutsuväljaku piirist) soovi korral need omandada samadel tingimustel nagu laienduse alla jäävate kinnistute omandamine. See vähendaks kohalike elanike vastasseisu ning kompenseeriks ka harjutsuväljaku vahetus läheduses elavatele inimestele juba tekitatud kahju. Tänapäevane olukord on selline, et elukondlikku kinnisvara (majad, korterid), mis paikneb harjutsuväljaku vahetus läheduses ei ole võimalik müüa turuhinnaga .... sest keegi ei soovi asuda elama polügooni vahetusse lähedusse. Seega on oluline kahju polügooni lainedamisega tekitatud ka vahetus läheduses kinnistuid omavatele ja seal elavatele inimestele.</p> <p>2. Kasutuskoormus - laskeharjutused kaudtulereelvadest - ligikaudu 25 päeval aastas. Ettepanek: Kuna kaudtulereelvade planeeritud kasutus on marginaalne ning ei ole otseselt seotud</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Esmalt tegeletakse harjutsuvälja piiridesse jäävate kinnistute omandamisega. Väljatöötamisel on ka kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Lisaks on ka planeeritud kompensatsioonimeetmed KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohalikku elukeskkonda. Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p> <p>2. Mitte arvestatud. Kaudtulereelvade kasutamine Kaitseväge Keskpolügoonil (KVKP) - jah, tänases olukorras kasutataksegi kaudtulereelvi enim KVKP-l, kuna hetkel on seal vajaliku väljaõppe läbi viimiseks</p>

		<p>Nursipalu harjutusväljaku eesmärgiga välistada kaudtulerelevastuse kasutamine. Teostada kulu ja reostuse põhine kalkulatsioon. Kaudtulerelevastust kautada enam Keskpölvüoonil, kus seda tänagi kasutatakse. Lisanduva koormuse kompenseerimiseks tuua keskpölvüoonilt muu relvastuse õppused Nursipallu.</p> <p>3. Kasutuskoormuse prognoosis pole arvestatud teiste võimalike kasutajate koormusega (liitlased, Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, jahimehed jne). Ettepanek - välistada lahtine harjutusvälja kasutusarv ning asendada prognoos maksimaalsete kasutusarvudega. Ei saa olla selliselt, et prgnoosisime N: laskeharjutused tankitõrjerelvadest - ligikaudu 20 päeval aastas aga reaalselt läks veidi rohkem et hoopis 250 päeva. Maksimaalne kasutuskoormus tuleks aluseks võtta ka reostuse ja kompensatsioonimeetmete koostamisel.</p> <p>4. Selged ja konkreetseid kompensatsioonimeetmed 3-4 km raadiuses elavatele inimestele.</p> <p>5. Kas mürareostuse uuringul arvestatakse asjaolu, et tänasega võrreldes raadatakse oluline osa</p>	<p>parimad võimalused. See aga ei kata võimearendusega tekkivaid vajadusi.</p> <p>Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus.</p> <p>3. Arvestatud. Esitatud kasutuskoormus on HV eripärasid arvestades sisuliselt maksimaalne kasutuskoormus, st et 2. JVBr juures paiknevad liitlased ning muud üksused, kes HV-d kasutavad, peavad mahtuma antud kasutuskoormuse piiridesse.</p> <p>4. Arvestatud. Väljatöötamisel on kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid.</p> <p>5. Küsimus. Müra modelleerimisel on arvestatud arendusprogrammi kohase kasutuspäevade arvuga.</p>
--	--	--	--

			<p>harjutusväljakul ja laeindusel kasvavast metsast. Täna, kui mets kasvab on mürareostus oluliselt väiksem, kui peale planeeritud raadamisi - UXO ala on 90–95% ulatuses lage; Laskeväljad ja taktikaalad on 50–75% ulatuses lagedad. Kas mürareostusel on arvestatud maksimaalse harjutusväljaku kasutusega?</p> <p>6. Kuidas on lahendatud põhjavee võimaliku reostuse kontroll ning kompenseerimine piirnevatele elanikele?</p> <p>7. Kontrollitud põletamised UXO aladel ja maastikupõletamised - kuidas on planeeritud piirnevate elanike tervisekaitse? Põletamiste käigus eraldub õhku arvestatav kogus tervisele kahjulikke aineid, mis on sissehingamisel kahjulikud.</p> <p>8. Kompensatsioonimeetmed lähiümbruses elavatele inimestele. Ettepanek: luua selged ja konkreetsed meetmed, piirkonnas elavatele inimestele. Jätta õigus kinnistute müügiks RKIK-ile samadel tingimustel nagu laiendusala alla jäävatel kinnistu omanikel.</p>	<p>Müra modelleerimisel ei arvestata kõrghaljastusega (metsaga), et kirjeldada võimalikult ebasoodsat olukorda.</p> <p>6. Küsimus. Ka praegusel harjutusväljal toimub põhja- ja pinnavee seire ning harjutusvälja laiendamisel võetakse juurde ka veeseire punkte. Harjutusväljadel toimuv veeseire pole siiani näidanud, et harjutusväljadel toimuv tegevus vett reostaks.</p> <p>7. Küsimus. Kontrollitud põletamist tehakse vähesel määral ja ainult raadatud aladel, mis on liigendatud teede ja kraavidega eesmärgiga vältida juhuslikke põlenguid.</p> <p>8. Osaliselt arvestatud. Esmalt tegeletakse harjutusvälja piiridesse jäävate kinnistute omandamisega. Väljatöötamisel on ka kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid.</p>
5	Ü. V.	10.09.2023	<p>1. Teostada järgnev uuring: Vääveldioksiidi ja teiste keemiliste elementide atmosfääri paiskamise (geoinseneeria ÜRO raporti alusel) koosmõju lahingumoonaga, mida kasutatakse Nursipalu harjutusväljal. Koosmõju hindamisel tuleb</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Mõju õhukvaliteedile on hinnatud keskkonnaülevaates ja on leitud, et keskmistes tingimustes hajub tekkiv õhusaaste kiiresti ning harjutusvälja piiril ja sellest väljaspool vastab välisõhu kvaliteet kehtivatele normidele. Hetkel täiendavaid uuringuid ei planeerita.</p>

			arvestada mõju ja ohte nii inimestele, kui looduskeskkonnale.	
6	K. A.	10.09.2023	<p>1. Pikendada ettepanekute tegemise aega.</p> <p>2. Rakendada planeerimisseadust Nursipalu harjutusväljaku rajamisel. Põhjendus: 10 000 ha suuruse ala maakasutuse muutmine, sh raadamine mitme tuhande ha suurusel alal, metsade kuivendamine jms tegevused vajavad sisukamat süvenemist. Selliste tegevuste mõju (sh erinevate tegevuste koosmõju ning tulevikus läbi viidavad harjutused) ei ole ette teada ka kõige pädevamale keskkonnaekspertidele ja neid ei saa ellu viia kiirkorras, ilma et oleks välistatud olulised negatiivsed keskkonnamõjud (sh mõju looduskeskkonnale, põhjaveele, mürauuringud, sotsiaalmajanduslikud mõjud).</p> <p>3. Mitte rajada kõige lõunapoolset UXO ala ja laskevälja/taktikaala ning jätta see ala kaitsealuste liikide levikukoridoriks. Harjutusvälja huvialal elab mitmeid kaitsealuseid liike, sh liike, mis on toodud</p>	<p>1. Arvestatud. Tähtaega pikendati.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Siiski alustatakse laiendamise järgselt üksnes tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatavad. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ja põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Nimetatud ala mitte kasutamine harjutusvälja osana tekitab olukorra, kus harjutusväli hakkaks koosnema kolmest killustunud laskeväljast</p>

		<p>Linnudirektiivi I lisas ning mille kaitseks on Eesti Vabariik võtnud kohustuse rakendadaerimeetmeid. Taoliste liikide hulka kuulub ka II kategooria kaitsealune linnuliik metsis (Tetrao urogallus). Nursipalu harjutusväljaku huvialale jääb 4 metsise mängu, millest Timmase ja Kerretü on elujõulise asurkonnaga, kuid ülejäänud kaks degradeerunud. Metsise asurkonna kaitseks ei piisa vaid mänguaegse elupaiga kaitsest, arvestada tuleb ka ümbritseva maastikuga. Kavandatud arendusega on huvialale jäävad elujõulised mängud ümbritsetud lagedate aladega (suurim mõju UXO aladel, aga ka laskeväljadel, teekoridoridel jm) ning lõigatud ära lõunapoolsetest asurkondadest. Liigil puudub võimalus levida harjutusväljaku alalt väljapoole ja vastupidi. Seega tekivad suletud „mülgaspopulatsioonid“ ning asurkonnad aja jooksul hääbuavad. Ühtlasi näitavad viimased telemeetria uuringud Eestis, et metsis kasutab väljaspool mänguaega elupaigana oluliselt suuremat ala kui arvatud (kuni 10 km), seega mõjutab harjutusväljaku rajamine kavandatud raadamistega metsise populatsiooni kahtlemata negatiivselt. Harjutusväljast lõunapool asuvad Kõrgepalu, Hurda, Sadrametsa ja Pähni piirkonna metsise elupaigad, millega sidususe säilitamine on Kerretü ja Timmase metsise populatsioonide säilimiseks äärmiselt oluline. Ühtlasi näeb eelnõu punkt 3.2.3 ette täiendavate looduskeskkonna uuringute vajaduse; sh metsise telemeetriiline uuring ja potentsiaalsete metsisemängude inventuur. „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade“ näeb</p>	<p>ning nende koos kasutamine vajalike tegevuste läbi harjutamiseks (allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid) muutuks ebaefektiivseks/ei täidaks vajalikku eesmärki. Metsiste uuring on mitmeaastane uuring, mis aitab hinnata harjutusvälja arendamise mõju metsistele ning see on eelkõige seiremeede, mis annab tulevikus parema arusaama, kuidas harjutusväli metsiseid mõjutab. Uuring on kooskõlastatud Keskkonnaametiga. Sellel kevadel tehti olemasolevate ja potentsiaalsete uute metsisemängude inventuur, et aru saada metsisemängude hetkeseisust ning leida juba uusi mängu lähikäikudest. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	---

		<p>ette, et telemetriauring annab info harjutusvälja tegevuste mõjust, aitab valida kompensatsioonialad, tuvastada liikumiskoridorid jne, kestus vähemalt 2a. Kui harjutusvälja rajamisega alustatakse ajal, kui uuringud on veel pooleli, ei ole uuringutest sisulist kasu. Uuringud peavad andma vajalikku keskkonnainfot, mida arvesse võttes saab teha järeldusi enne ehitustegevusega alustamist. Uuringutest ei ole kasu, kui nt liikumiskoridorid on juba alustatud töödega (nt uue maantee rajamine) läbi lõigatud.</p> <p>4. Mõju Võrumaa metsandussektorile on hindamata. Harjutusväljaku huvialale jääb käesoleval hetkel ca 7600 ha metsa, millest valdav osa on olnud majandusmets ning nüüd raadatakse või antakse metsale muu sihtotstarve. Metsandussektor on üks olulisemaid tööandjaid Võrumaal ja kogu Kagu-Eestis, Statistikaameti 2021 aasta andmetel on 10% Võrumaa töökohtadest seotud metsa- ja puidutööstusega. Samuti on tõenäoline täiendavate kaitsealade või püsielupaikade rajamine kompensatsioonimeetmena, mis toimub traditsiooniliselt riigimetsa arvelt ja vähendab majandatava metsamaa pindala. Seega väheneb pidevalt kasutuses oleva metsamaa pindala, väheneb kättesaadava toorme hulk puiduturul, mis avaldab negatiivset mõju metsandussektorile Võrumaal. Samuti ei saa nõustuda eelnõu punktis 3.2.5. lk 21 on toodud väitega, et „Tegevuse sotsiaalmajanduslikud mõjud ei sõltu oluliselt harjutusvälja alal rakendatavatest</p>	<p>4. Mitte arvestatud. Harjutusvälja laiendamine on vältimatult vajalik Eesti riigi julgeoleku kaalutlustel. Eraldi mõju seoses harjutusvälja laiendamisega metsandussektorile ei ole plaanis hinnata.</p>
--	--	---	---

			keskkonnameetmetest“, kuna keskkonnameetmed võivad ette näha täiendavate kompensatsioonialade loomist, mis võib majandusmetsa pindala vähendada.	
7	H. O.	11.09.2023	<p>1. Palun sisustada korralduse eelnõu jaotuse 3.5. („Teiste puudutatud õigustega isikute ettepanekud ja nendega arvestamine.“) viisil, mis paneb riigile kohustuse omaniku tahteavalduse olemasolu korral omandada Luhametsa külas need elamumaa sihtotstarbega kinnistud (s.h kinnistud, mille sihtotstarbeks on maatulundusmaa, kuid millel paiknevaid hooneid kasutatakse eluruumidena). , mille omandamiseks seoses harjutusvälja laiendamisega eksisteerib riigihuvi ja riigikaitseline vajadus.</p> <p>Luhametsa küla vajalikkust harjutusvälja jaoks on korduvalt rõhutatud nii asjaga tegelevate rahvaesindajate kui ka sõjandusega tegelevate asjatundjate poolt. Lisaks palun, et jaotuses 3.5. oleks selgelt sõnastatud, et kõnealuste kinnistute omandamisel rakendatakse täpselt samu tingimusi, mille eelnõu näeb ette harjutusvälja piiresse jäävate kinnistute omandamisel. Selline muudatus teenib riigihuvi ning ka riigikaitselisi huve.</p> <p>Luhametsa küla elanike ilma jätmise võimalusest saada õiglast hüvitist oma kinnistu eest riigikaitseliste huvide esinemisel tähendaks sisuliselt omandipõhiõiguse kitsendamise eest hüvitamiskohustusest loobumist, mis oleks aga vastuolus Põhiseaduse §-ga 32. Vaidlust ei saa olla selles, et Luhametsa küla elanike omandipõhiõiguste riive ilma hüvitist maksmata oleks ebaproportsionaalne ja seeläbi ka</p>	<p>1. Teadmiseks võetud. Esmalt tegeletakse harjutusvälja piiridesse jäävate kinnistute omandamisega. Ettepanekut kaalutakse edasise menetluse käigus.</p>

			<p>õigusvastane. Luhametsa küla elanikele avalduvad mõjud Nursipalu harjutusväljaku laienemise puhul ületavad raskuse lävendit, mida tuleb isikul tasuta taluda. Kuivõrd negatiivsete avalduvate mõjude puhul ei ole sisulist erinevust, kas kinnistu asub kavandatava harjutusvälja piires või Luhametsa külas, siis tuleb harjutusvälja mõjudest (s.t riigikaitsealistest huvidest) puudutatuid isikuid kohelda võrdselt</p> <p>Juhul kui esitatud ettepanek ei leia heakskiitu, siis palun seda käsitleda vastuväitena jaotuse 3.5. sisule või sisu puudumisele ning palun selgitada, milline osa ettepanekust ei leidnud heakskiitu ja mis põhjusel. Otsuse langetamisele eelnevalt palun kaaluda, millist mõju avaldaks pikem konflikt riigikaitsealistele huvidele.</p>	
8	K. J.	11.09.2023	<p>1. On selge, et Nursipalu on mugavusvalik ja laskepolügooni laiendamine tahetakse läbi viia jõu positsioonilt: oleme Tallinnast, me maksame! Nursipalu on okupatsioonivägede pärand, mil rahva arvamuse ja saatusega ei arvestatud. Meie demokraatlik riik ei tohiks nii käituda. Alternatiivseid variante Nursipalule ei ole praktiliselt põhjalikult otsitud, kaalutud ja analüüsitud. Meie head naabrid Soome, Leedu ja Läti on leidnud oma harjutusväljakutele asukohad, mis ei asu tiheda inimasustuse vahetus läheduses. Ka meil on need alad olemas, tuleb ainult hoolikamalt otsida.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga eluühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks.</p>
9	A. T.	11.09.2023	<p>1. Eelnõus sõnastatud: "Jätta Nursipalu harjutusvälja laiendamisel planeerimisseadus kohaldamata". Ettepanek sõnastuse muutmiseks:</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul</p>

		<p>Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis alгатada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Antud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, milleasukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>2. Eelnõus sõnastatud: "Arvestades KeHJS § 3 lõikest 2 tulenevat eesmärki riigi julgeoleku tagamiseks jätta Nursipalu HV laiendamisel KeHJS kohane keskkonnamõju hindamata, kuna keskkonnamõjude hindamine võib kahjustada nimetatud eesmärgi saavutamist"</p> <p>Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Asendada eelnõu otsuses toodud sõnastus järgmisega: "Alгатada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine".</p>	<p>ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riigi valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud.</p> <p>2. Osaliselt arvestatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgsest ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega alгатatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava</p>
--	--	---	--

		<p>Põhjendus:</p> <p>Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Riigikaitset tuleb arendada arukalt - koos kohalikega, mitte neid välistades. Õiguskanslerile, kes on öelnud, et isegi kriiside ajal tuleb järgida kehtivaid seadusi, ei tohiks vastanduda. Ettevalmistus ja julgeolek on olulised, kuid liitlastele mugavamaid harjutustingimusi ei saa luua Eesti kodusid hävitades, meie endi inimeste arvelt. Ilma keskkonnamõjusid hindamata HÄVITATAKSE 22 tuhande Võrumaalase elukeskkond. Juba praegu kostub militaarmüra enam kui 20km kaugusele metsade taha tuppa ära. On olnud juhuseid, kui 20km kaugusel aknad ukсед värisevad. Millised saavad olema mõjud kohalike joogiveele, millised põllumajandusele ladestuvate mürkide tõttu? Keskkonnamõjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse praegused otsustajad vastutusest müra-, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest.</p> <p>Ühtlasi näeb eelnõu punkt 3.2.3 ette täiendavate looduskeskkonna uuringute vajaduse; sh metsise telemetriiline uuring ja potentsiaalsete metsisemängude inventuur. „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade“ näeb ette, et telemetriauring annab info harjutusvälja tegevuste mõjust, aitab valida kompensatsioonialad, tuvastada liikumiskoridorid jne, kestus vähemalt 2a. Kui harjutusvälja rajamisega alustatakse ajal, kui uuringud on veel</p>	<p>tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	--

			<p>pooleli, ei ole uuringutest sisulist kasu. Uuringud peavad andma vajalikku keskkonnainfot, mida arvesse võttes saab teha järeldusi enne ehitustegevusega alustamist. Uuringutest ei ole kasu, kui nt liikumiskoridorid on juba alustatud töödega (nt uue maantee rajamine) läbi lõigatud.tumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest.</p> <p>3. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	
10	V. K. S. P. P. P.	11.09.2023	<p>1. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis peaks olema teada Eesti rahvale. Ei saa nõustuda olukorraga, kus väidetavalt on oht suur, kuid elanike kaitseks ei jagata isegi infot.</p> <p>2. Mitte laiendada Nursipalu harjutusvälja eelnõus toodud mahus. Jätta ära suurekaliibrilised relvad, millest tulenevalt ei oleks vaja harjutusväljale uusi sihtmärgialasid ja inimeste kodud jääksid alles. Samuti ei oleks sel juhul niivõrd suurt mõju loodus- ja eluskeskkonnale, Võru linnale. Algatada Kagu-Eesti harjutusvälja asukohavalikuku alternatiivide analüüs. Eelnõus esitatud alternatiivide võrdlus ei ole võrreldavate</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamise ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p> <p>1.Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende</p>

			<p>kriteeriumitel põhinev analüüs. Kuna Rõuge valla osal ei ole harjutusvälja juriidiliselt olemas, siis alustada praegu kasutuses oleva harjutusvälja juriidiliselt korrektset vormistamist, alustades keskkonnamõjude hindamisest, mürauringutest ja seni ette nähtud leevendusmeetmete rakendamisest.</p> <p>3. Kohaldada rahu ajal harjutusväljade arendamiseks alati planeerimisseadust, sest see tagab kohalike kaasamise kaitsevõime tõstmisesse.</p> <p>4. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest</p>	<p>väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki. Harjutusvälja alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga eluühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks. Rõuge vallas käesoleval hetkel asuv ja kasutusesolev Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 ning on kehtiv.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Kohalike kaasamine kaitsevõime tõstmisse ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks</p>
--	--	--	---	--

			<p>tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	<p>teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
11	<p>V. K. R. R.-K. K. K. P. K. K. K</p>	11.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 1 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Seadustada senine Kaitseväe Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m vastavalt lisale 1. Põhjendus: Kuna Rõuge vallas ei ole üldplaneeringut kehtestatud, on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikele omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja arendamist praegustes piirides. Korvata kohalikele elanikele ja omavalitsustele senisest seaduserikkumisest tekkinud kahju.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 2 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaldamine võimaldab valla kodanike, huvitatud isikute</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on</p>

		<p>kaasamist planeeritava harjutusvälja lahenduse väljatöötamisel. Avatud menetlus piirab inimeste õigusi otsustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine. Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Seepärast tuleb koheselt algatada Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt</p>	<p>nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riigi valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäädud. Tulenevalt relvaseaduse § 85 lõike 3³ antakse korraldus pärast avatud menetluse läbi viimist. Avatud menetluse käigus kaasatakse huvitatud isikud, kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik.</p> <p>3. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnamõjudele ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnamõjude määramist. Mõju uuritakse igakülgset ja põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse</p>
--	--	---	--

		<p>keskkonnamõjude hindamine Nursipalu praegusel harjutusvälja alal.</p> <p>4. Korralduse eelnõu otsus 4 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Natura asjakohane hindamine praegusel Nursipalu harjutusvälja laiendataval alal avalikkusele tutvustatud huviala piirides. Keskkonnaametil korraldada Natura asjakohane hindamine ja eksperdi määramine. Põhjendus: Natura asjakohane hindamine on vältimatult vajalik praeguseks planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal tänaseks toimunud taritu väljaehitamise, raiete jm tegevustega Natura aladel või nende mõjualas. Kaitseinvesteeringute Keskus kui arendaja ei tohiks olla ise Natura asjakohase hindamise protsessi mõjutaja, sh ekspertide määraja. Militaarsete harjutusväljade arendamisel peab olema tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p> <p>5. Korralduse eelnõu otsus 5 Ettepanek, mitte rakendada harjutusvälja laiendamiseks Kagu-Eestis relvaseadust. Põhjendus: Relvaseaduse rakendamine riivab kohalike omavalitsuste õigusi. Kohalikes omavalitsustes on kulutatud ressursse (aeg, raha)</p>	<p>ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohane hindamine korraldatakse ja viiakse läbi vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Senistele tegevustele on tehtud eraldi Natura eelhindamine ja tegevuseks vajalikud load kooskõlastatud Keskkonnaametiga. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p> <p>5. Mitte arvestatud. Ettepaneku põhjenduses viidatud relvaseaduse paragrahv sätestab, et laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal ajal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel</p>
--	--	---	--

		<p>olemasolevate planeeringute väljatöötamiseks. Relvaseaduses ei ole sätestatud, kes korvab kahjud ja seonduvad kulud kohalikele omavalitsustele ja vallaelanikele seoses planeeringute peatumisega. Samuti pole Relvaseaduses sätestatud, kuidas toimuks RelvS § 85 lg 3² kohaselt planeeringute peatumine ja kuidas on reguleeritud nende inimeste õigused, keda antud muudatus otseselt puudutaks.</p>	<p>olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral algatada alal kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmine. Seadus ei ole sätestanud vastavate tegevuste jaoks tähtaegu ning jätnud erinevaid võimalusi planeeringutes antava korraldusega arvestamisele. Oluline on, et harjutusvälja laiendamise otsusest tulenevate muudatustega arvestades mõeldakse läbi uus, terviklik ruumilahendus ning korraldusest tulenevalt ei tekiks ruumilahendusse nn „auku“ (läbipääsuteede tagamine, juurdepääsud, toimiv rohevõrgustik jm). Tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb kaaluda, kas arvestades korraldusest tulenevaid muudatusi on vajalik uute üld- ja maakonna-planeeringute algatamine ja vajaduse esinemisel need algatada. Planeeringuala suurus ja asukoht otsustatakse planeeringu algatamisel. Planeerimisseaduse § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneeringuga teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Nimetatud sätte rakendamine aitab tagada, et üldplaneering ja maakonnaplaneering oleksid omavahel kooskõlas. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei algata kaalumise tulemusel üldplaneeringu koostamist, siis võib Vabariigi Valitsus algatada vajaduse korral harjutusvälja hõlmava maakonnaplaneeringu (sh ka osa- või teemaplaneeringu) koostamise nt rohevõrgustiku toimimise tagamiseks või muu teema terviklikuks lahendamiseks. Kaitseministeerium on avaldanud jaanuaris, 2023. a soovi kajastada Võru valla, Rõuge valla ja Antsla valla koostamisel olevates üldplaneeringutes Nursipalu HV laiendamise vajadust ja potentsiaalset ala piiri, kuid nimetatud omavalitsusüksused ei ole pidanud seda võimalikuks.</p>
--	--	---	---

			<p>6. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis ei lähe vastuollu riigisaladusega. Põhjendus: Eelnõus on lk 3 p 1 öeldud, et Eestis on sõjalise rünnaku ohu tõenäosus üldiselt madalam kui erinevate tsiviilkriiside tõenäosus. Relvaseaduse § 85 lg 3¹ kohaldamise eelduseks on ohuhinnang, millest nähtub oht riigikaitsele. Kuna avaliku huvi subjektiks on nii inimeste tervis, julgeolek kui ka elukeskkond, siis on inimestel õigustatud ootus saada infot kõrgendatud ohu kohta seoses julgeolekuga. Kui riigi tasandil tehakse avalikkust niivõrd oluliselt puudutavaid otsuseid tuginedes kõrgendatud ohule, siis peaksid inimesed saama ka vastavat informatsiooni - mida nad peaksid teadma seoses kõrgenenud ohuga ning kuidas seetõttu käituma.</p> <p>7. Tunnistada kehtetuks kaitseministri 28.08.2023 käskkirjaga nr 124 kinnitatud Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Algatada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi koostamine koostöös kohalike omavalitsustega ja asjakohaste instantsidega. Põhjendus: Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm on koostatud ajas etteruttavalt, arvestamata võimalike rakendatavate leevendusmeetmetega. On ennatlik kinnitada</p>	<p>Seega, kuna korraldus ei kohusta planeeringuid muutma, ei ole tegemist omavalitsusüksustele pandud olulise täiendava ülesande või kohustusega, millega peaks kaasnema eeldatavalt täiendav kulu.</p> <p>6. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>7. Mitte arvestatud. Harjutusväljade arendusprogrammid on kirjeldused kaitseväge vajadustest ning on määratud ülesannete täitmiseks vajalike väljaõppetasemete ning oskuste saavutamiseks. Selle alusel alles hakatakse väljaõppevõimalusi looma ning enne selle realiseerumist teostatakse vajalikud uuringud ning võetakse kasutusele vajalikud keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	---	--

			arendusprogrammi, sh suurekabariidiliste relvade kasutamist, kui pole veel valminud mürauuring, pole tehtud vibratsiooniuuringut, asjakohaseid muinsuskaitselisi ja looduskaitselisi uuringuid ning pole isegi veel selge kuidas hakkaks kulgema planeeritava harjutusvälja piir.	
12	M. N. MTÜ Meie Nursipalu	11.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus nr 1 Nõuame Nursipalu harjutusvälja laienduse protsessi peatamist ja riigikaitseks vajaliku harjutusala lahenduse leidmise protsessi uut algatamist heade planeerimis- ja kaasamistavade kohaselt. Põhjendus: Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljakul aiendamisele!” https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus nr 2 Nõuame riigikaitseks vajaliku taristu korrektset planeerimist koos asukoha eelvaliku, vastavate analüüside ja mõjuhinnangute ning kaasava diskussiooniga. Põhjendus: Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele on kohalikke elanikke, ettevõtlust ja loodust vähem kahjustavaid alternatiive, mida peab kindlasti analüüsima ja arvesse võtma. Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!” https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama.</p> <p>2. Arvestatud. Nursipalu HV laiendamiseks on teostatud asukohavalik, tehtud on keskkonnaülevaade ning Natura eelhindang. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus</p>

			<p>42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus nr 3 Nõuame mõjuhinnangute koostamist. Põhjendus: Võrumaa on unikaalne maakond, kus kohtuvad kaks kultuuriruumi (võro ja seto) ning mille märksõnadeks nii kohalike kui ka turistide jaoks on rahu, vaikus, kogukond, traditsioonid ning eripärane, liigirikas ja puhas loodus (unikaalne</p>	<p>otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Harjutusvälja asukohta on kaalutud ning alternatiive on võrreldud, seda on kirjeldatud eelnõus. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnanälevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>3. Arvestatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnanälevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel</p>
--	--	--	---	--

			<p>kogu Euroopa kontekstis). Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!” https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p> <p>4. Nõuame korralduse eelnõus märgitud ohuhinnangu avalikustamist. Nõuame riigikaitseks vajaliku taristu korrektset planeerimist koos asukoha eelvaliku, vastavate analüüside ja mõjuhinnangute ning kaasava diskussiooniga. Põhjus: Ülekaalukas avalik huvi on ka rahva tervis ja nende elukeskkond. Inimestel on õigus teada ohuhinnangust tulenevaid ohte ja kohustus vajadusel neile reageerida. Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!” https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p>	<p>juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>4. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023). Harjutusvälja asukohta on kaalutud ning alternatiive on võrreldud, seda on kirjeldatud eelnõus. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
13	T. A.	11.09.2023	<p>1. Ettepanek on algatada Natura 2000 eelhinnang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritava Nursipalu alal,</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Eelhinnangu, sealhulgas Natura eelhinnangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuandmisüsteemi seaduse (KeHJS) § 61</p>

			<p>kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi. Selgitus, põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhinnangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud. Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealuste liikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p> <p>2. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabariidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabariidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhinnangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhinnangu koostamisel ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nursipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhinnangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhinnangu koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui eelhinnangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhinnangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhinnangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhinnang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõppe, koostegutsemise teiste üksustega</p>
--	--	--	--	--

			Samuti ei ole kaudtule relvade (155 mm) kasutamine kooskõlas eesmärgiga, milleks oli ju jalaväe brigaadi soomustamine ehk soomussõidukitele üle viimine.	ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.
14	K. H. V. H. M. K. K. T. A. J. K. S. R. K. K. S. T. A. K. T. K. P. A. U. E. M. M. K. Ü. E.	08.09.2023	<p>1. . Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis peaks olema teada Eesti rahvale. Ei saa nõustuda olukorraga, kus väidetavalt on oht suur, kuid elanike kaitseks ei jagata isegi infot.</p> <p>2. Mitte laiendada Nursipalu harjutusvälja eelnõus toodud mahus. Jätta ära suurekaliibrilised relvad, millest tulenevalt ei oleks vaja harjutusväljale uusi sihtmärgialasid ja inimeste kodud jääksid alles. Samuti ei oleks sel juhul niivõrd suurt mõju loodus- ja elukeskkonnale, Võru linnale.</p> <p>Algatada Kagu-Eesti harjutusvälja asukohavalikuks alternatiivide analüüs. Eelnõus esitatud alternatiivide võrdlus ei ole võrreldavate kriteeriumitel põhinev analüüs. Kuna Rõuge valla osal ei ole harjutusvälja juriidiliselt olemas, siis alustada praegu kasutuses oleva harjutusvälja juriidiliselt korrektset vormistamist, alustades keskkonnamõjude hindamisest, mürauringutest ja seni ette nähtud leevendusmeetmete rakendamisest.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisem ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõppe, koostegutsemise teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki. Harjutusvälja alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga elu-ühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks. Rõuge vallas käesoleval hetkel asuv ja kasutuses olev Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel</p>

			<p>3. Kohaldada rahu ajal harjutusväljade arendamiseks alati planeerimisseadust, sest see tagab kohalike kaasamise kaitsevõime tõstmisse.</p> <p>4. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	<p>Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 ning on kehtiv.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Kohalike kaasamine kaitsevõime tõstmisse ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
15	M. N.	11.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus nr 1 asendada alljärgnevalt: Seadustada praegu eksisteeriv Kaitseväe Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p>

		<p>Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m vastavalt lisale 1.</p> <p>Põhjendus: Rõuge vallas ei ole kehtivat üldplaneeringut. Sellest asjaolust tulenevalt on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikule omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja arendamist praegustes piirides.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 2 asendada alljärgnevalt: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegu olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt.</p> <p>Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Antud menetlus piirab inimeste õigusi otsustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega.</p> <p>Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riigi valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud. Tulenevalt relvaseaduse § 85 lõike 3³ antakse korraldus pärast avatud menetluse läbi viimist. Avatud</p>
--	--	---	---

		<p>tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 3 asendada alljärgnevalt: Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõtjude hindamine. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine. Põhjus: Keskkonnamõtju hindamine tuleb läbi viia suurmahuliste objektide planeerimisel, infrastruktuuri kavandamisel ja tegevuslubade väljastamisel. Keskkonnamõtju hindamise eesmärk on otsuse langetamiseks vajaliku teabe kogumine ja analüüsimine ning eeldatavalt olulise keskkonnamõtju vältimiseks või leevendamiseks lahenduste pakkumine. Kavandatava tegevusega võib kaasna erinevaid mõjusid, millel on erinev ulatus ja olulisus. Kui kavandatava tegevusega võib eeldatavalt kaasna oluline mõju Natura 2000 võrgustiku alale, tuleb keskkonnamõtju hindamise käigus läbi viia nn Natura-hindamine. Euroopa Nõukogu</p>	<p>menetluse käigus kaasatakse huvitatud isikud, kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta.</p> <p>3. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine ning see korraldatakse vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	---

			<p>direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta artikli 6 kohaselt tuleb mistahes arendustegevuse korral (mis ei ole otseselt ala kaitsekorraldusega seotud), mis võib mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala, mõju asjakohaselt hinnata. Keskkonnamõjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse praegused otsustajad vastutusest mürast, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest. Keskkonnamõju hindamine on AVALIK protsess ja kõigil huvitatud isikutel peab olema võimalus selles osaleda.</p>	
16	T. M.	11.09.2023	<p>1. Võttes arvesse väga suure arenguhüppe teinud arvutigraafika ja tehisintellekti valdkonda, luua Kaitseväe linnakus Simulatsioonide keskus. Põhjendav osa: Kasutades avalikult saadaolevaid laserskaneerimise andmeid saab lihtsate meetoditega luua digitaalse teisiku kogu Võrumaa maastikust ja hoonestusest, mida saab kasutada koos virtuaalreaalsuse seadmetega erinevat laadi kaitsestrategiate läbimängimiseks ja uurimiseks. Kombineerides realistliku liikumise seadmed, võimendatud heliefektid koos virtuaalprillidega ning käeshoitavate makettidega, saavutatakse võimalikult realistlik treeningukeskkond sõduritele. Vähendades drastiliselt harjutusväljaku laiendamise plaani ning luues mitmesajakohalise sõdurite virtuaalrengu keskuse, on märkimisväärne lahendus, mis vähendab kulutusi ja keskkonna mõjusid säilitades treeningute läbiviimise võimalikkuse.</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Lõuna-Eestis on teadusarendustegevus koondunud Kaitseväe Akadeemiasse, kus arendatakse välja teadustaristut ja katselaboreid. Kaitseväe Akadeemia Matkekeskuses juba tegeletakse virtuaalselt erinevate strategiate harjutamisega, vajadusel kaasatakse harjutustesse lasermatkeseadmeid. Tuleviku väljaõppes arendatakse seda kindlasti edasi, kuid fakt on see, et reaalset laskmistega tegevust see ei asenda.</p>

			<p>2. Eraldada helitühistamise tehnoloogia arendamiseks finantsilisi ressursse.</p> <p>Põhjendav osa:</p> <p>Teadaolevalt on juba käsimüügis saadaval kõrvaklappide tehnoloogiaid, mis omavad helitühistamise funktsiooni. See toimub sellisel viisil, et luues kuuldavale helile vastupidiseid laineid toimub nende tühistamine. Samal loogikal põhinevate suuremaskaalaliste süsteemide arendamine võimaldab luua summutusbarjääri, mis säästab inimeste elukeskkonda mürast ning ka looduskaitse alasid.</p>	<p>2. Arvestatud. Aktiivkõrvaklapid on kaitseväes juba mingis osas kasutusel. Relvade summutite jaoks on testimiseks esimesed tellitud. Kindlasti tahame selle teemaga edasi tegeleda, et tekitada oma tegevustega võimalikult vähe häiringuid.</p>
17	H. K.	11.09.2023	<p>1. Eelnõus sõnastatud: "Jätta Nursipalu harjutusvälja laiendamisel planeerimisseadus kohaldamata".</p> <p>Ettepanek sõnastuse muutmiseks:</p> <p>Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt.</p> <p>Põhjendus:</p> <p>Antud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913,</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud.</p>

		<p>p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, milleasukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>2. Eelnõus sõnastatud: "Arvestades KeHJS § 3 lõikest 2 tulenevat eesmärki riigi julgeoleku tagamiseks jätta Nursipalu HV laiendamisel KeHJS kohane keskkonnamõju hindamata, kuna keskkonnamõjude hindamine võib kahjustada nimetatud eesmärgi saavutamist"</p> <p>Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Asendada eelnõu otsuses toodud sõnastus järgmisega: "Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine".</p> <p>Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Riigikaitset tuleb arendada arukalt - koos kohalikega, mitte neid välistades. Õiguskanslerile, kes on öelnud, et isegi kriiside ajal tuleb järgida kehtivaid seadusi, ei tohiks vastanduda. Ettevalmistus ja julgeolek on olulised, kuid liitlastele mugavamaid harjutustingimusi ei saa luua Eesti kodusid hävitades, meie endi inimeste arvelt. Ilma keskkonnamõjusid hindamata HÄVITATAKSE 22 tuhande võrumaalase elukeskkond. Juba praegu kostub militaarmüra enam kui 20km kaugusele metsade taha tuppa ära. On olnud juhuseid, kui 20km kaugusel aknad-uksed</p>	<p>2. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	--

			<p>värisevad. Elamine minu Võru linnas asuvas kodus on muutunud äärmiselt stressitekitavaks, juba praegu häirib suuremate relvadega paugutamine üliväga.</p> <p>Millised saavad olema mõjud kohalike joogiveele, millised põllumajandusele ladestuvate mürkide tõttu? Keskkonnamõjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse praegused otsustajad vastutusest mürast, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest.</p> <p>3. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	
18	I. P. Vaba Eesti põlisrahvas	11.09.2023	<p>1. Nursipalu harjutusvälja laiendamise planeerimine tuleb lõpetada ning võimalike harjutusväljakute rajamiseks kaaluda inimtühju piirkondi.</p> <p>Põhjendus: Eestimaa rahvas väljendab protestimittenoustumist Nursipalu harjutusvälja laiendamisega. Nursipalu harjutusvälja laiendamine toob kaasa kohaliku põlisrahva elukvaliteedi olulise languse, samuti looduse hävitamise. Eestimaa rahva turvalisust ei saa kaitsta Eestimaa looduse ja põlisrahva kodude hävitamisega.</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p> <p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusvälja laiendamine on kriitiliselt vajalik Eesti julgeoleku tagamiseks. Laiendamise menetlus viiakse läbi avatud menetlusena kaasates protsessi huvitatud isikud ning arvestades tehtud ettepanekuid nii palju kui riigi julgeoleku seisukohalt on võimalik. Harjutusvälja alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga eluühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks.</p>

		<p>2. Antud juhtumil puuduvad heal tasemel uuringud, mis näitaksid, et Nursipalu harjutusvälja laiendamine tõepoolest suurendab Eestimaa inimeste heaolu ning turvalisust või et inimeste õigused ja vabadused oleksid harjutusvälja laiendamise järgselt rohkem kaitstud.</p> <p>Nursipalus ja selle ümbruses elab põlisrahvas, kes on end ka põlisrahvaks kuulutanud, ning omab moraalset õigust oma kodupaiga üle otsustamisel.</p> <p>Rahva nõusolekud mistahes tegevusele, kus kahjustatakse loodust või planeeritakse loodusliku keskkonda objekte, mis eeldavad lageraieid, raadamist, keemilist töötlemist või muul moel eluslooduse kahjustamist, saab ainult kirjalikult vormis.</p> <p>Meie vaikimine ja tegutsematus ei tähenda meie nõusolekut.</p> <p>Põhjendused: Juhindume oma vabast tahest ja EESTI VABARIIGI PÕHISEADUS KOMMENTEERITUD VÄLJAANNE' st 2020 tsiteerime: „Eesti on iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas.“ Seega on PS järgi igasuguse riigivõimu esmaseks õiguslikuks aluseks rahva tahe.</p> <p>Samuti juhindume Põhiseaduse § 5., mis ütleb, et „Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult” ning § 33., mis ütleb, et „Kodu on puutumatu. Ei tohi tungida kellegi eluruumi, valdusse ega töökohta ega neid ka läbi otsida, välja arvatud seadusega sätestatud juhtudel ja korras avaliku korra, tervise või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo</p>	<p>2. Teadmiseks võetud. Põhiseaduse preambuli neljanda lõigu kohaselt on riigi esmane ülesanne sisemise ja välise rahu ning julgeoleku kaitsmine ühiskonnas. Selle osana peab riik kaitsma ühiskonda ja inimesi väljastpoolt tuleva ohu korral. Riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine on täidesaatva riigivõimu ülesanne, mida täidab Vabariigi Valitsus täidesaatva riigivõimu asutuste (Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus jt) kaudu. See ei tähenda, et riigikaitse huvi on automaatselt ülimuslik teiste avalike ja erahuvide suhtes. Samas tähendab see, et teiste huvide riiveid kaaludes tuleb arvestada riigikaitsehuvi olulisust Põhiseaduse valguses ning konkreetse küsimuse olulisust riigikaitsele. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõus on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendamise kriitiline olulisus Eesti kaitsevõime tõstmiseks kõrgendatud julgeolekuohu olukorras. Eesti riigikaitsele on kriitiliselt oluline tagada uute sõjaliste võimete ja üksuste kokkuharjutamine enne seda, kui Vene Föderatsioon saavutab võime järgmiseks relvastatud agressiooniks peale Ukraina sõja aktiivse lahingutegevuse lõppu.</p>
--	--	--	--

			<p>tõkestamiseks, kurjategija tabamiseks või tõe väljaselgitamiseks kriminaalmenetluses.”Juhindudes ÜRO Põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni artikkel 26, mis sedastab järgmist:</p> <p>1.) Põlisrahvastel on õigus maadele, territooriumidele ja varadele, mida nad on traditsiooniliselt omanud, asustanud või muul moel kasutanud või omandanud.</p> <p>2.) Põlisrahvastel on õigus omada, kasutada, arendada ja hallata maid, territooriume ja varasid, mis nad omavad traditsioonilise omanduse mõistes või muu traditsioonilise asustamise või kasutamise mõistes, nagu ka neid, mis nad on muul moel omandanud.</p> <p>3.) Riigid annavad sellistele maadele, territooriumidele ja varadele oma tunnustuse ja kaitse. Taoline tunnustamine toimub asjaomaseid põlisrahvaste kombeid, traditsioone ja maa omamise süsteeme kohaselt austades.</p>	
19	A. K. Aimforest OÜ Järvere küla	11.09.2023	<p>1. Jätta Vabariigi Valitsuse korraldus sellisel kujul algatamata. Planeerimismenetlus ja keskkonnamõju hindamine peaksid olema kohustuslikud ja möödapääsmatud, kuna tegemist on väga suure maa-alaga, mis on planeeritud tiheasustuse ja puhkealade vahetusse lähedusse ja mille negatiivse mõju suurus lähedal elavate inimeste tervisele ja ettevõtete käekäigule on teadmata.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusvälja laiendamine on kriitiliselt vajalik Eesti julgeoleku tagamiseks. Laiendamise menetlus viiakse läbi avatud menetlusena kaasates protsessi huvitatud isikud ning arvestades tehtud ettepanekuid nii palju kui riigi julgeoleku seisukohalt võimalik on. Vabariigi Valitsusele on väga oluline inimeste heaolu, mistõttu tehakse harjutusväljal kõik nõutavad uuringud ning edasised tegevused otsustatakse pärast uuringute tulemuste selgumist. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne</p>

			<p>2. Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonaülevaate kirjeldus punktis 4.14.2 müra mõõtmise, on ebausutav, kuna tõenduseks pole lisatud protokoll.</p> <p>3. Palun töötada välja väga selged kompensatsioonid ja taluvustasud lähedal elavatele inimestele.</p> <p>4. Kogu uus laiendusala on planeeritud kiirustades ja välja valitud mugavusest, mitte piisavalt kaalutledes erinevate alternatiivsete võimaluste üle. Arvestades, et selle tegevusega kaasnevad müra, vibratsioon ja lööklained, mille mõju tuleviku osas ei oska keegi täna kirjeldada ega</p>	<p>vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>2. Küsimus. Viidatud mürauuring on kättesaadav RKIK kodulehelt aadressil https://www.kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-laiendus/</p> <p>3. Arvestatud. Väljatöötamisel on kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Lisaks on väljatöötamisel kompensatsioonimeede KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohaliku elukeskkonda. Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p> <p>4. Teadmiseks võetud. Keskkonaülevaates on selgitatud mõju hindamise vajadus. Mõju hindamised teostatakse enne tegevuste lubamist. Koostamisel on müra modelleerimine, mis on aluseks edasiste mõjude hindamisel. Riigi poolt väljatöötamisel olevad kompensatsioonimeetmed on loodud selleks, et harjutusvälja kasutamisega kaasnevat olulist häiringut</p>
--	--	--	--	--

		<p>hinnata. Puuduvad vastavad mõõtmised, kaardid ja müraallikate loetelu, nende iseloomustus. See näitab samuti kiirustamist ja hoolimatust kohalike elanike ja ettevõtete suhtes. Elanike kaitsmiseks elamute terrassidel ja aedades päevasel ajal on määratud elamualade taustamüra normiks LAeq maksimaalselt 55 dB. Sellised normid on määratud häiringu uuringutega ning paljudes riikides on uute planeeritavate elamualade normiks võimaluse korral määratud LAeq 40 dB. Millised saavad olema lähedal asuvate elamute, haiglate, koolide, lasteaedade uuest harjutusalast tingitud häiringud, ei tea täna keegi. Palun anda tänasest olukorrast väga selge ja täpne ülevaade. Müra võib avaldada inimesele mõju nii füsioloogiliselt kui psühholoogiliselt ning häirida põhitegevusi, nagu magamine, puhkamine, õppimine ja suhtlemine. Kuigi müra mõju inimeste tervisele on ammu teada, näitavad viimase aja uuringud, et mõju avaldub ka vaiksema müra korral kui seni arvati. Praktiliselt defineeritakse müra kui soovimatut heli.</p> <p>Kuidas te kujutate ette elamistingimusi Järvere külas, mis asub Vagula järve ääres, kui selle vahetus läheduses on laske- ja lõhkamisalad, mille suunast puhuvad tuuled enamasti küla poole, sama kehtib Sõmerpalu küla kohta. Vagula järv on Võrumaa suurim ning Eestis suuruselt viies veekogu. Ei tea küll kedagi, kes planeeriks selle järve lähedusse nii hoolimatult sellises suuruses raskerelvade ja lõhkamise harjutusala, arvestamata, kuidas heli liikumine vee peal toimub.</p>	<p>KOV-dele ja kohalikele elanikele hüvitada. Pöördumises väljatoodud infovajadus edastatakse Kaitsevæele, kes tagab kohalikele elanikele vajaliku info kättesaadavuse.</p>
--	--	--	---

			<p>Sellisel kujul toimetamine toob korvamatut kahju siinsele kogukonnale ja kokkuvõtteks muudab ümbruse elamukeskonnana elamiskõlmatuks.</p> <p>Kohalikud elanikud ega ettevõtted ei ole nõus, et selliseid asju tehakse kiirustades, läbi mõtlemata ja kogukonnaga arvestamata. Väga ebamugav on lugeda, et rohkem läheb korda taimede, loomade, lindude, kui inimeste eluolu, mida ei peeta vajalikuks piisavalt põhjalikult uurida. Valdadele lubatud taluvustasu ei paranda kuidagi nende elanike tingimusi, kes on sunnitud müra ja muude häiringute tõttu oma kodudest ära kolima. Harjutusala laiendus ei arvesta kuidagi kohapealsete valdade arengukavasid, mille järgi kohalik elu käib.</p>	
20	K. L.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 1</p> <p>Ettepanek sõnastuse muutmiseks:</p> <p>Seadustada senine Kaitseväe Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m vastavalt lisale 1.</p> <p>Põhjendus: Kuna Rõuge vallas ei ole üldplaneeringut kehtestatud, on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikele omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja arendamist praegustes piirides. Korvata kohalikele elanikele ja</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p>

			<p>omavalitsustele senisest seaduserikkumisest tekkinud kahju.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 2 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt.</p> <p>Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaldamine võimaldab valla kodanike, huvitatud isikute kaasamist planeeritava harjutusvälja lahenduse väljatöötamisel. Avatud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi.</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäädud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik.</p>
--	--	--	---	---

			<p>3. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine. Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Seepärast tuleb koheselt algatada Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt keskkonnamõjude hindamine Nursipalu praegusel harjutusvälja alal.</p> <p>4. Korralduse eelnõu otsus 4 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Natura asjakohane hindamine praegusel Nursipalu harjutusvälja laiendataval alal avalikkusele tutvustatud huviala piirides. Keskkonnaametil korraldada Natura asjakohane hindamine ja eksperdi määramine. Põhjendus: Natura asjakohane hindamine on vältimatult vajalik praeguseks planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal tänaseks toimunud taristu väljaehitamise, raiete jm tegevustega Natura aladel või nende mõjualas. Kaitseinvesteeringute Keskus kui arendaja ei tohiks olla ise Natura asjakohase hindamise protsessi mõjutaja, sh ekspertide määraja. Militaarsete harjutusväljade arendamisel peab olema tagatud EL direktiividest</p>	<p>3. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõjude hindamist vastavalt KeHJS-le.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine ning see korraldatakse ja viiakse läbi vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Keskkonnaametile esitatakse Natura asjakohase hindamise aruanne enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks.</p>
--	--	--	---	---

			<p>tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p> <p>5. Korralduse eelnõu otsus 5 Ettepanek, mitte rakendada harjutusvälja laiendamiseks Kagu-Eestis relvaseadust. Põhjendus: Relvaseaduse rakendamine riivab kohalike omavalitsuste õigusi. Kohalikes omavalitsustes on kulutatud ressursse (aeg, raha) olemasolevate planeeringute väljatöötamiseks. Relvaseaduses ei ole sätestatud, kes korvab kahjud ja seonduvad kulud kohalikele omavalitsustele ja vallaelanikele seoses planeeringute peatumisega. Samuti pole Relvaseaduses sätestatud, kuidas toimiks RelvS § 85 lg 3 2 kohaselt planeeringute peatumine ja kuidas on reguleeritud nende inimeste õigused, keda antud muudatus otseselt puudutaks.</p>	<p>5. Mitte arvestatud. Ettepaneku põhjenduses viidatud relvaseaduse paragrahv sätestab, et laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal ajal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral algselt kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmise. Seadus ei ole sätestanud vastavate tegevuste jaoks tähtaegu ning jätnud erinevaid võimalusi planeeringutes antava korraldusega arvestamisele. Oluline on, et harjutusvälja laiendamise otsusest tulenevate muudatustega arvestades mõeldakse läbi uus, terviklik ruumilahendus ning korraldusest tulenevalt ei tekiks ruumilahendusse nn „auku“ (läbipääsuteede tagamine, juurdepääsud, toimiv rohevõrgustik jm). Tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb kaaluda, kas arvestades korraldusest tulenevaid muudatusi on vajalik uute üld- ja maakonna-planeeringute algatamine ja vajaduse esinemisel need algatada. Planeeringuala suurus ja asukoht otsustatakse planeeringu algatamisel. Planeerimisseaduse § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneeringuga teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Nimetatud sätte rakendamine aitab tagada, et üldplaneering ja maakonnaplaneering oleksid omavahel kooskõlas. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei algata kaalumise tulemusel üldplaneeringu koostamist, siis võib Vabariigi Valitsus algatada vajaduse korral harjutusvälja hõlmava maakonnaplaneeringu (sh ka</p>
--	--	--	--	--

			<p>6. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis ei lähe vastuollu riigisaladusega. Põhjendus: Eelnõus on lk 3 p 1 öeldud, et Eestis on sõjalise rünnaku ohu tõenäosus üldiselt madalam kui erinevate tsiviilkriiside tõenäosus. Relvaseaduse § 85 lg 3/1 kohaldamise eelduseks on ohuhinnang, millest nähtub oht riigikaitsele. Kuna avaliku huvi subjektiks on nii inimeste tervis, julgeolek, kui ka elukeskkond, siis on inimestel õigustatud ootus saada infot kõrgendatud ohu kohta seoses julgeolekuga. Kui riigi tasandil tehakse avalikkust niivõrd oluliselt puudutavaid otuseid tuginedes kõrgendatud ohule, siis peaksid inimesed saama ka vastavat informatsiooni - mida nad peaksid teadma seoses kõrgenenud ohuga ning kuidas seetõttu käituma.</p>	<p>osa- või teemaplaneeringu) koostamise nt rohevõrgustiku toimimise tagamiseks või muu teema terviklikuks lahendamiseks. Kaitseministeerium on avaldanud jaanuaris, 2023. a soovi kajastada Võru valla, Rõuge valla ja Antsla valla koostamisel olevates üldplaneeringutes Nursipalu HV laiendamise vajadust ja potentsiaalset ala piiri, kuid nimetatud omavalitsusüksused ei ole pidanud seda võimalikuks. Seega kuna korraldus ei kohusta planeeringuid muutma, ei ole tegemist omavalitsusüksustele pandud olulise täiendava ülesande või kohustusega, millega peaks kaasnema eeldatavalt täiendav kulu.</p> <p>6. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>7. Mitte arvestatud. Harjutusväljade arendusprogrammid on kirjeldused kaitsevää</p>
--	--	--	--	--

		<p>7. Tunnistada kehtetuks Kaitseministri 28.08.2023 käskkirjaga nr 124 kinnitatud Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm.</p> <p>Algatada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi koostamine koostöös kohalike omavalitsustega ja asjakohaste instantsidega. Põhjendus: Eelnõu lisa “Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm” kinnitatud kaitseministri käskkirjaga 28.08.2023 Tunnistada kehtetuks. Algatada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi koostamine koostöös kohalike omavalitsustega ja asjakohaste instantsidega. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm on koostatud ajas etteruttavalt, arvestamata võimalike rakendatavate leevendusmeetmetega. On ennatlik kinnitada arendusprogrammi, sh suurekabariidiliste relvade kasutamist, kui pole veel valminud mürauring, tehtud asjakohaseid muinsuskaitselisi ja looduskaitselisi uuringuid ning pole isegi veel selge kuidas hakkaks kulgema planeeritava harjutusvälja piir.</p> <p>8. Korralduse eelnõu lisa 2 “Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine”. Ettepanek on algatada Natura 2000 eelhindang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritaval Nursipalu alal, kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi. Põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhindangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud.</p>	<p>vajadustest ning on määratud ülesannete täitmiseks vajalike väljaõppetasete ning oskuste saavutamiseks. Selle alusel alles hakatakse väljaõppevõimalusi looma ning enne selle realiseerumist teostatakse vajalikud uuringud ning võetakse kasutusele vajalikud keskkonnameetmed.</p> <p>8. Mitte arvestatud. Eelhindangu, sealhulgas Natura eelhindangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61 lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhindangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhindangu koostamisel ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nusipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhindangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhindangu koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui</p>
--	--	---	---

			<p>Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealusteliikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p> <p>9. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabariidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabariidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>eelhinnangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhinnangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhinnangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhinnang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>9. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.</p>
21	L. F.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus nr 1 asendada alljärgnevalt: Seadustada praegu eksisteeriv Kaitseväe Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna</p>

		<p>riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m vastavalt lisale 1. Põhjendus: Rõuge vallas ei ole kehtivat üldplaneeringut. Sellest asjaolust tulenevalt on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikule omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja vormistamist praegustes piirides.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 2 asendada alljärgnevalt: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegu olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Antud menetlus piirab inimeste õigusi otsustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Praegune teerullimeetod</p>	<p>tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäädud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud</p>
--	--	---	---

		<p>vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 3 asendada alljärgnevalt: Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine. Põhjendus: Keskkonnamõju hindamine tuleb läbi viia suuremahuliste objektide planeerimisel, infrastruktuuri kavandamisel, tegevuslubade väljastamisel. Keskkonnamõju hindamise eesmärk on otsuse langetamiseks vajaliku teabe kogumine ja analüüsimine ning eeldatavalt olulise keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks lahenduste pakkumine. Kavandatava tegevusega võib kaasneda erinevaid mõjusid, millel on erinev ulatus ja olulisus. Kui kavandatava tegevusega võib eeldatavalt kaasneda oluline mõju Natura 2000 võrgustiku alale, tuleb keskkonnamõju hindamise käigus läbi viia nn Natura-hindamine. Euroopa Nõukogu direktiivi</p>	<p>menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega.</p> <p>3. Osaliselt arvestatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
--	--	---	--

			<p>92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta artikli 6 kohaselt tuleb mistahes arendustegevuse korral (mis ei ole otseselt ala kaitsekorraldusega seotud), mis võib mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala, mõju asjakohaselt hinnata. Keskkonnamõtjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse praegused otsustajad vastutusest mürast, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest. Keskkonnamõtju hindamine on AVALIK protsess ja kõigil huvitatud isikutel peab olema võimalus selles osaleda.</p> <p>4. Loobuda suuregabriidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Loobuda uute sihtmärgialade rajamisest. Planeerida harjutusvälja tegevused praegustes piirides. Mitte lähtuda arendusprogrammist, kui ei ole veel selge, kuidas inimeste tervist kaitstakse. Põhjendus: Suuregabriidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna inimestele. Kuna erinevaid uuringuid ei ole tehtud, siis ei ole võimalik, et tegevused harjutusväljal arvestaks võimalike mõjudega inimeste tervisele, puhtale joogiveele. Kõik uuringud, mis tagavad inimeste tervise ja looduse kaitsmise peavad olema enne tehtud.</p>	<p>4. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki. Harjutusväljade arendusprogrammid on kirjeldused kaitseväge vajadustest ning on määratud ülesannete täitmiseks vajalike väljaõppetasemete ning oskuste saavutamiseks. Selle alusel alles hakatakse väljaõppevõimalusi looma ning enne selle realiseerumist teostatakse vajalikud uuringud ning võetakse kasutusele vajalikud keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	---	--

22	E. M.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu lisa 2 "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnanäitlevaade. Natura eelhindamine". Ettepanek on algatada Natura 2000 eelhindang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritaval Nursipalu alal, kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi.</p> <p>Põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhindangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud. Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealusteliikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p> <p>2. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabariidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabariidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Eelhindangu, sealhulgas Natura eelhindangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61 lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhindangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhindangu koostamisel ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nursipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhindangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhindangu koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui eelhindangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhindangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhindangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhindang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2JVBr relvastusse</p>
----	-------	------------	---	---

			<p>müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.</p>
23	M. N.	12.09.2023	<p>1. Pikendada ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaega vähemalt oktoobri lõpuni. Põhjendus: Eelnõuga kaasasolevad dokumendid on mahukad. Kõigi esitatud dokumentidega tutvumiseks ja ettepanekute või vastuväidete esitamiseks on 29.09.2023 - 12.09.2023 ilmselgelt liiga lühike aeg. Eelnõus planeeritavad muudatused hakkavad puudutama sadu peresid, tuhandeid inimesi. On ebaeetiline ja demokraatliku õigusriigi põhimõtteid rikkuv anda inimestele niivõrd vähe aega ja niivõrd vähe võimalusi oma edasist elu oluliselt mõjutavates otsustes kaasarääkimiseks. Oluline osa puudutatud isikuid käib argipäeviti tööl ning saab dokumentidega tutvuda vaid nädalavahetusel. Põllumeestel on kibekiire hooaeg. Maal tehakse tööd.</p> <p>2. Korralduse eelnõu punkt 1 asendada alljärgnevalt: Seadustada praegu eksisteeriv Kaitseväge Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m. Põhjendus: Rõuge vallas ei ole kehtivat</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Pikendati kuni 25.09.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p>

		<p>üldplaneeringut. Sellest asjaolust tulenevalt on senised piirangud pandud mulle kohaliku elanikuna seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja vormistamist praegustes piirides. Rakendada ettenähtud leevendusmeetmed. Korvata tuleb piiranguvööndis elavatele inimestele ebaseaduslikest piirangutest tulenevalt tekitatud kahju. Soovin vastuseid kuidas seda kavatsetakse teha.</p> <p>3. Korralduse eelnõu punkt 2 asendada alljärgnevalt: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegu olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Antud menetlus piirab inimeste õigusi otsustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitse seaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 74/230211/2301174). Ohuhinnang, mille sisu ei ole kasvõi piiratud mahuski avalikkusele tutvustatud, ei</p>	<p>3. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud</p>
--	--	---	---

		<p>saa olla eelduseks antud eelnõu vastuvõtmisel, kuna läheb vastuollu demokraatliku riigivalitsemise põhimõtetega.</p> <p>4. Korralduse eelnõu punkt 3 asendada alljärgnevalt:</p> <p>1) Algatada praeguse Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõtjude hindamine.</p> <p>2) Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine. Põhjendus: Keskkonnamõtju hindamine tuleb läbi viia suurmahuliste objektide planeerimisel, infrastruktuuri kavandamisel, tegevuslubade väljastamisel. Keskkonnamõtju hindamise eesmärk on otsuse langetamiseks vajaliku teabe kogumine ja analüüsimine ning eeldatavalt olulise keskkonnamõtju vältimiseks või leevendamiseks lahenduste pakkumine. Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja</p>	<p>menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõtjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus</p>
--	--	---	--

		<p>loomastiku kaitse kohta artikli 6 kohaselt tuleb mistahes arendustegevuse korral (mis ei ole otseselt ala kaitsekorraldusega seotud), mis võib mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala, mõju asjakohaselt hinnata. Natura 2000 aladele võimalik mõju tuleb EL direktiividest lähtuvalt hinnata isegi siis, kui on kahtlus võimaliku mõju osas. Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on aastate lõike muudetud. Viimane muutus tehti kasutuseeskirja 2023 aastal. Kasutusintensiivsuse muutuste mõju ei ole uuritud. Kuna seoses Nursipalu harjutusvälja laiendamisega on osaliselt juba ka valmis ehitatud taritu, raadatud ja raiutud metsi, siis on selge, et igal juhul on kahtlus võimalike mõjude osas Natura võrgustiku aladele. Selleks, et olemasoleva harjutusvälja kasutusintensiivsust muuta, peaks eelnema seotud ala keskkonnamõjude hindamine. Kuna Natura 2000 mõjude hindamine ja keskkonnamõjude hindamine on metoodika ja eesmärkide tõttu erinevad, siis tuleb tingimata teha mõlemad mõjude hindamised - Natura asjakohane hindamine (millele peab eelnema eelhinnang) kogu sellel alal, kus on juba tehtud tegevusi seoses Nursipalu harjutusvälja laiendamisega ja keskkonnamõjude hindamine praegu olemasoleva Nursipalu harjutusvälja ala kohta.</p> <p>5. Loobuda suurekaliibrilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Loobuda uute sihtmärgialade rajamisest. Planeerida harjutusvälja tegevused praegustes piirides. Põhjendus: Suurekaliibrilistest relvadest (155 mm) ja uutest</p>	<p>puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p> <p>5. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad.</p>
--	--	---	--

		<p>sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu negatiivne mõju piirkonna inimestele. Kuna erinevaid uuringuid ei ole tehtud, siis ei ole võimalik, et tegevused harjutusväljal arvestaks võimalike mõjudega inimeste tervisele, puhtale joogiveele. Kõik uuringud, mis tagavad inimeste tervise ja looduse kaitsmise peavad olema enne tehtud. Leevendavad meetmed peavad olema rakendatud. Seni kuni ei ole tehtud vastavaid uuringuid, ei saa väita vastupidist - et negatiivset mõju ei ole või et see on vähene.</p> <p>6. Seni kuni pole hinnatud Nursipalu harjutusvälja intensiivsemast kasutamisest tulenevad võimalikud keskkonnamõjud ja rakendatud vastavalt leevendavad meetmed, ei tohi uut arendusprogrammi rakendada. Arendusprogramm koostada koostöös kohalike elanikega, koostöös kohalike omavalitsustega.</p> <p>7. Seadusandja ei ole andnud mõistele avalik huvi legaaldefiniitsiooni. Euroopa Kohtu praktikaga on tunnustatud mõiste olulisest avalikust huvist tulenev põhjus ja see hõlmab järgmisi valdkondi: avalik kord; avalik julgeolek; avalik ohutus; rahvatervis; sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu säilitamine; tarbijate, teenuse kasutajate ja töötajate kaitse; kaubandustehingute ausus; pettusevastane võitlus; keskkonna- ja linnakeskkonna kaitse; loomatervis; intellektuaalomand; rahvusliku ajaloo- ja</p>	<p>Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.</p> <p>6. Arvestatud. VV korraldusega otsustatakse Nursipalu HV laiendamine ja laiendamise järgselt on lubatud teha alal vaid selliseid tegevusi, mis ei vaja täiendavaid uuringuid ning Natura asjakohase hindamise läbiviimist. Natura asjakohase hindamise aruanne ja täiendavate uuringute tulemused pannakse samuti avalikule väljapanekule.</p> <p>7. Mitte arvestatud. Põhiseaduse preambuli neljanda lõigu kohaselt on riigi esmane ülesanne sisemise ja välise rahu ning julgeoleku kaitsmine ühiskonnas. Selle osana peab riik kaitsma ühiskonda ja inimesi väljastpoolt tuleva ohu korral. Riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine on täidesaatva riigivõimu ülesanne, mida täidab Vabariigi Valitsus täidesaatva riigivõimu asutuste (Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus jt) kaudu. See ei tähenda, et riigikaitse huvi on automaatselt ülimumlik teiste</p>
--	--	--	---

			<p>kunstipärandi säilitamine; sotsiaal- ja kultuuripoliitika (TDRS § 3 lg 5). Seega ei saa pidada väidetavalt julgeoleku eesmärgil rajatavat harjutusvälja iseenesest ülimuslikuks muudest avaliku huvi subjektidest. Kusjuures pole ka kinnitust, et just Nursipalu harjutusvälja laiendamine tagab julgeoleku, kuna julgeoleku seisukohalt on olulised ka rahva kaitsetahe ja tagamaa toimimine kriiside korral.</p> <p>Eelnõus toodud väide, et keskkonnamõjude hindamata jätmine võib kahjustada riigi julgeolekut, on põhjendamata ja antud juhul vääratud info esitamine avalikkusele ja otsustajatele. Ei saa väita, et loodushoid ja julgeolek üksteist välistavad või julgeolekueesmärki täites ei saa samal ajal täita kohustusi, mille Eesti on võtnud kliima- ja keskkonkakaitsete eesmärkide täitmiseks EL tasandil.</p>	<p>avalike ja erahuvide suhtes. Samas tähendab see, et teiste huvide riiveid kaaludes tuleb arvestada riigikaitsehuvi olulisust Põhiseaduse valguses ning konkreetse küsimuse olulisust riigikaitsele.</p> <p>Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõus on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendamise kriitiline olulisus Eesti kaitsevõime tõstmiseks kõrgendatud julgeolekuohu olukorras.</p> <p>Nõustume, et loodushoid ning julgeolek ei välista üksteist. Ametliku KMH protsessi järgimise risk Eesti riigikaitsele tuleneb sellele kuluvast ajast. Eesti riigikaitsele on kriitiliselt oluline tagada uute sõjaliste võimete ja üksuste kokkuharjutamine enne seda, kui Vene Föderatsioon saavutab võime järgmiseks relvastatud agressiooniks peale Ukraina sõja aktiivse lahingutegevuse lõppu.</p>
24	J. K. J. T. R. R. I. R. T. A.	12.09.2023	<p>1. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis peaks olema teada Eesti rahvale. Ei saa nõustuda olukorraga, kus väidetavalt on oht suur, kuid elanike kaitseks ei jagata isegi infot.</p> <p>2. Mitte laiendada Nursipalu harjutusvälja eelnõus toodud mahus. Jätta ära suurekaliibrilised relvad, millest tulenevalt ei oleks vaja harjutusväljale uusi sihtmärgialasid ja inimeste kodud jääksid alles. Samuti ei oleks sel juhul niivõrd suurt mõju loodus- ja eluskeskkonnale, Võru linnale.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete</p>

			<p>Algatada Kagu-Eesti harjutusvälja asukohavalikuks alternatiivide analüüs. Eelnõus esitatud alternatiivide võrdlus ei ole võrreldavate kriteeriumitel põhinev analüüs. Kuna Rõuge valla osal ei ole harjutusvälja juriidiliselt olemas, siis alustada praegu kasutuses oleva harjutusvälja juriidiliselt korrektset vormistamist, alustades keskkonnamõtjude hindamisest, mürauringutest ja seni ette nähtud leevendusmeetmete rakendamisest.</p> <p>3. Kohaldada rahu ajal harjutusväljade arendamiseks alati planeerimisseadust, sest see tagab kohalike kaasamise kaitsevõime tõstmisesse.</p>	<p>arendamisest lisandub ka 2JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõppe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki. Alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viieast asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga elu- ühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Kuigi Vabariigi Valitsuse korralduse järgi ei kohaldata PlanS-is sätestatud planeerimismenetluse erireegleid, tehakse otsused tavapärase haldusmenetluse reeglite järgi, mis on sätestatud HMS-is. HMS § 1 järgi on HMS suunatud isiku õiguste kaitse tagamisele ühtlase, isiku osalust ja kohtulikku kontrolli võimaldava haldusmenetluse korra loomise teel. Riigikohus on haldusajal 3-3-1-32-03 järeldanud, et HMS konkretiseerib hea halduse põhimõtet ja teisi haldusülesannete täitmist puudutavaid põhiseaduslikke põhimõtteid ning realiseerib põhiseaduse §-st 14 tulenevat üldist põhiõigust korraldusele ja menetlusele. Seega ei jää isikute õiguste kaitse sätte kohaldamisel tagamata, vaid seda tagatakse HMS järgse kõige rohkem isikuid kaasavama menetluse kaudu ehk avatud menetluses.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega.</p>
--	--	--	---	--

			<p>4. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	<p>Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
25	K. O.	12.09.2023	<p>1. Juba kasutuses ala on piisava suurusega, et seal väiksemaid õppusi teha.</p> <p>2. Teha rohkem teiste riikidega koostööd, sest kui ei ole ala siin siis leiab riigi kus on see võimalus ja olukord juba olemas. Õppused tähendavad vaid piiratud aega, mitte igapäevast tavaelu häirimist.</p> <p>3. Väärtustada oma riigi loodust ja looduslikku mitmekesisust, mitte toetada sõjapidamist. Tavakodaniku jaoks on õppused justkui sõjapidamise pooldamine.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Tulenevalt julgeoleku olukorrast ja Kaitseväge võimearendamisest (2. JvBr) on vajalik suuremate üksuste tegevuse läbi harjutamiseks (koostegevus mitme kompanii vahel, pataljoni tegutsemine erinevates lahinguliikides, brigaadi taktikalised tegevused) suuremat ala.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Kuna kõikide KV üksuste esmane ning peamine ülesanne on olla valmis Eesti sõjaliseks kaitseks, siis ainuke koht, kus selleks efektiivselt ning tulemuslikult valmistuda on võimalik, on Eesti (sh üksustele määratud vastutusosalad). Sh tuleb arvestada, et Eestis kehtib ajateenistus kestusega 8-11 kuud ning see hõlmab endas igapäevast väljaõpet sõltuvalt üksuse spetsiifikast ning ülesannetest. Iga-aastaselt 3500-4000 ajateenija 11-ks kuuks välisriiki saatmine ei loo ega taga valmisolekut Eesti sõjaliseks kaitseks. Küll aga aegajalt liitlasüksuste Eestis õppustel käimine ja Eesti üksuste välisriikides õppustel käimine tõstab koostegutsemisvõimet liitlaste ning meie üksuste vahel ning tugevdab seeläbi Eesti üldist kaitsevõimet.</p> <p>3. Teadmiseks võetud. Tegevuste elluviimise eelselt hinnatakse mõjud ja kavandatakse keskkonnameetmed. Tegevuste mõju leevendatakse nii palju kui võimalik.</p>

			<p>4. Leida alasid piirkondadesse mis on lagedamad ning mitte nii asustatud – näiteks Ida-Virumaa ja tühjaks jäänud linnad. Leida väiksemaid alasid ja mitu, mitte suur ala keset küla.</p> <p>5. Rääkida täpselt välja kogu pakutav pakett – mida saab vald, mida saab küla, mida saab elanik kes jääb kodust ilma ja mida saab inimene kes elab alast välja. Millised teed saavad korda ja millised on täpsed ehituslikud plaanid ning milliseks saab olema piirkonna/valla/küla mõistes areng - vähemalt järgmise 50 aasta lõikes.</p>	<p>4. Mitte arvestatud. Alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga elu-ühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks.</p> <p>5. Osaliselt arvestatud. Kodust ilma jäävale kodanikule hüvitatakse kodu kaotus. Kinnistud omandatakse KAHOS-e alusel. Kinnistu ja hooned hinnatakse sõltumatu kõrgeima taseme hindaja poolt, kes kaasab ka ehitusvaldkonna eksperdi, ning kinnistute omandamise eest makstakse hüvitusväärus, millele lisanduvad KAHO-sest tulenevad tasud. Elamiseks kasutatavate hoonete ja kõrvalhoonete hüvitusvääruse leidmisel lähtutakse vara ülesehituskulust ilma kulumit arvestamata.</p> <p>*Väljatöötamisel on ka kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid.</p> <p>*Lisaks on ka väljatöötamisel kompensatsioonimeetmed KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohaliku elukeskkonda.</p> <p>*Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p> <p>*Koostöö Nursipalu harjutusväljade teede ja riigiteede korrastamisel on toimunud siiani ja toimub ka</p>
--	--	--	---	---

			<p>6. Mina Eesti riigi kodanikuna ja ... talu omanikuna ütlen igasugusele sõjapidamisele EI. Ma ei poolda riigi poolt tehtavat otsust rikkuda Lõuna-Eesti imeline loodus ning perekondade ajalooline side piirkonnaga. Tänapäevane olukord on tekitanud seisaku piirkonna arengus – me ei julge enam midagi investeerida, korda teha ja rahalisi kulutusi teha omaenda krundil. Nursipalu linnak on tekitanud müra ning ebameeldivust piirkonnas elanikele aastakümneid ning kogu praegune olukord külvab veel rohkem hirmu teadmatuse ees.</p> <p>Seisan vastu selle ala suurenemise plaani ees ja toetan oma naabreid, kes soovivad säilitada oma kodusid antud ala sees. Olen täna olukorras kus ma ei saa oma enda maakodu tagasi elama asuda, sest riik võtab igasuguse võimaluse pikemas perspektiivis.</p> <p>Ma leian, et selline kaitseväge ala laiendus on võrdväärne sõjaga. Te võtate meilt kodu, perekondade ajaloo ning lootuse normaalseks eluks siin piirkonnas.</p>	<p>tulevikus. Kuidas ja millises mahus koostöö täpselt välja näeb ning millised objektid selle raames korrastatakse, selgub KOV-i ja riigi koostöö käigus.</p> <p>6. Teadmiseks võetud. Põhiseaduse preambuli neljanda lõigu kohaselt on riigi esmane ülesanne sisemise ja välise rahu ning julgeoleku kaitsmine ühiskonnas. Selle osana peab riik kaitsma ühiskonda ja inimesi väljastpoolt tuleva ohu korral. Riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine on täidesaatva riigivõimu ülesanne, mida täidab Vabariigi Valitsus täidesaatva riigivõimu asutuste (Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus jt) kaudu. See ei tähenda, et riigikaitse huvi on automaatselt ülimalik teiste avalike ja erahuvide suhtes. Samas tähendab see, et teiste huvide riiveid kaaludes tuleb arvestada riigikaitsehuvi olulisust Põhiseaduse valguses ning konkreetse küsimuse olulisust riigikaitsele. Antud otsuse osas tuleneb põhiseaduspärasus riigi põhiseaduslikust kohustusest tagada riigi kaitse koos teiste hüvede riivamist kompenseerivate meetmetega.</p>
26	K. Ü. Võrokeste Kongressi Vanemate Kogu	12.09.2023	<p>Ettepanekud Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammile:</p> <p>1. Soovime, et peatükki 1. „HV EESMÄRK JA VÄLJAÕPPEEHITISTE PAIGUTAMISE MÕJUD“ punkti b1, kus on kirjeldatud asukohta, administratiivset jaotust ja looduskaitsealasid, lisataks lõik:</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Lisatakse lühendatult: "Nursipalu HV piiridesse jäävad võrokeste ajaloolised ja kaasajal toimivad asuajad, looduslikud ja pärimuslikud pühapaigad, ajaloolised ja kultuurimälestised, UNESCO vaimse pärandi esindusnimekirjas oleva suitsusaunakombestiku elava traditsiooniga ala."</p>

		<p>„Nursipalu HV piiridesse jäävad võrokeste põlisrahva ajaloolised ja kaasajal toimivad asualad, võro põliskeelee aktiivse kasutamise ala, looduslikud ja pärimuslikud pühapaigad, ajaloolised ja kultuurimälestised, UNESCO vaimse pärandi esindusnimekirjas oleva suitsusaunakombestiku elava traditsiooniga ala.“</p> <p>2. Võrokeste Kongressi Vanemate Kogu soovib, et Nursipalu harjutusväljaku arendusest jääks välja alljärgnev osa:</p> <p>„3) UXO alad (vt lisa 1). UXO ala on 90–95% ulatuses lage ning sinna rajatakse sihtmärkide paigutamise kohad (õhk-maa, kaudtule-, õhutõrje- ja tankitõrjerelvadele), teed, tuletõkkeribad, tuletõrje veevõtukohad. Ainult nendes kohtades võib paigutada sihtmärke, mida lastakse relvadest, mis võivad tekitada lõhkemata lõhkekehi. Alas teostatakse ka demineerimise õpet ning demineerimistöid.“ Põhjendus: Selles punktis arendatav tegevus seab ohtu võrokeste põlisrahva iidse asuala mulla ja vee puhtuse, põhjavee ja metsad. Heaperemehelik suhe loodusega on võrokeste kongressi otsustes deklareeritud ja me oleme kohustatud seda kaitsma.</p> <p>3. Punktid 8 ja 9 kujutavad reaalselt ohtu võrokeste asuala põhjavee säilitamise puhtana ja joodavana. Palume need punktid jätta Nursipalu arendusest välja: „8) Lõhkamisalad (vt lisa 1) 12/18. Lõhkamisalad peavad võimaldama erinevatest materjalidest (puit, metall, raudbetoon jms) konstruktsioonelementide purustamist lõhkamise</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Ka praegusel harjutusväljal toimub põhja- ja pinnavee seire ning harjutusvälja laiendamisel võetakse juurde ka veeseire punkte. Harjutusväljadel toimuv veeseire pole siiani näidanud, et harjutusväljadel toimuv tegevus vett reostaks. Kavandatava tegevuse eeldatavat mõju piirkonna veerežiimile on käsitletud keskkonnaülevaate peatükkides 4.12 ja 4.13. Analüüsi tulemusena on jõutud järeldusele, et kui rakendatakse Kaitseväge kasutuses olevatel harjutusväljadel tavapäraseid praktikaid (vt keskkonnaülevaate ptk 3.4), siis mõju veerežiimile eeldatavalt ei teki.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Ka praegusel harjutusväljal toimub põhja- ja pinnavee seire ning harjutusvälja laiendamisel võetakse juurde ka veeseire punkte. Harjutusväljadel toimuv veeseire pole siiani näidanud, et harjutusväljadel toimuv tegevus vett reostaks. Kavandatava tegevuse eeldatavat mõju piirkonna veerežiimile on käsitletud keskkonnaülevaate peatükkides 4.12 ja 4.13. Analüüsi tulemusena on</p>
--	--	---	--

		<p>teel ning viia läbi lõhkamisi taktikaliste harjutuste raames. Veealuste lõhketööde õppekoht rajatakse eraldi või osana tuletõrje veevõtukohtadest. Lisaks luuakse võimalus taktikalisteks lõhkamisteks väljaspool lõhkamisala: raidtõkked, pinnase lõhkamised, sillaõppekoht (sild ja truup). Lõhkamisala võimaldab C-kategooria lõhkamistöde läbi viimist ning lõhkamisala ümbritseb lõhkamiste ajal kuni 500 m läbimõõduga ohuala. 9) Demineerimispaigad (vt lisa 1). Demineerimisharjutusi võib läbi viia selleks spetsiaalselt ettevalmistatud kohas või UXO alal kindlaks määratud paikades. Demineerimispaigad võivad asuda lõhkamisalade vahetus läheduses. Veealuseid demineerimistöid viiakse läbi tehisveekogudes, mis asub eraldi veealuste lõhketööde kohast. See koht rajatakse kas eraldi või osana tuletõrje veevõtukohtadest.“ Põhjendus: Nursipalu harjutusvälja plaanis olevad lõhkamised rikuvad mulda ja veerežiimi ning selle mõjud ulatuvad kaugemale kui konkreetne tegevuse ala.</p> <p>4. Ettepanek on lisada 7. punkt: „HV-d peab kasutama heaperemehelikult ja vältima põhjendamatuid kahjustusi võrokeste põlisrahvale. Järgima peab ÜRO põlisrahvaste deklaratsioonis vastu võetud punkte.“ Põhjendus: Eelpoolnimetatud dokumendi Artikkel 8, punkt 1. Põlisrahvastel ja nende liikmetel on õigus mitte olla sunnitud assimilatsiooni või nende kultuuri hävitamise objektiks.</p>	<p>jõutud järeldusele, et kui rakendatakse Kaitseväge kasutuses olevatel harjutusväljadel tavapäraseid praktikaid (vt keskkonnaülevaate ptk 3.4), siis mõju veerežiimile eeldatavalt ei teki.</p> <p>4. Mitte arvestatud. Harjutusvälja kasutamise tingimused ning inimestele riskide maandamine on reguleeritud õigusaktides, üldpõhimõtete sätestamine Vabariigi Valitsuse korralduses oleks üleliigne. ÜRO põlisrahvaste deklaratsioonile viitamine oleks eksitav, kuna ÜRO deklaratsiooni kontekstis räägitakse põlisrahvastest, kes on oma maal marginaliseeritud ja kelle õiguste eest on vaja seista, et ajaloolist ülekohut heastada. Eestis sellist olukorda ei ole.</p>
--	--	---	---

		<p>2. Riigid sätestavad tõhusad kaitsemehhanismid, et tõkestada ja heastada:</p> <p>(a) mistahes tegevust, mille eesmärgiks või tulemuseks on põlisrahvaste terviklikkuse, kultuuriliste väärtuste või etnilise identiteedi rikkumine.</p> <p>(b) mistahes tegevust, mille eesmärgiks või tulemuseks on põlisrahvaste maade, territooriumide või varade sundvõõrandamine.</p> <p>5. Võõrandatavate Põlistalude omanikele tagada õigus igaveseks ajaks võimaluse tekkides naasta oma võõrandatud elupaika. Põhjendus: Artikkel 10 Põlisrahvaid ei viida sunniviisiliselt minema nende maadelt või territooriumitelt. Mingisugust ümberpaigutamist ei saa toimuda ilma asjaomaste põlisrahvaste vaba, eelneva ja informeeritud nõusolekuta ja pärast kokkulepet õiglase ja ausa kompensatsiooni osas ja kus võimalik, võimalusega valida naasmine.</p> <p>6. Võrokõisi Kongressi Vanõmbide Kogo soovib tungivalt, et Nursipalu harjutusväljaku arendamise plaan viiakse koosõlla ÜRO põlisrahvaste deklaratsioonis toodud põlisrahva huve kaitsvate punktidega. Põhjendus: Võrokõisi Kongressi Vanõmbide kogo juhib tähelepanu et Artikkel 18 sätestab: Põlisrahvastel on õigus osaleda otsustusprotsessis nende teemade puhul, mis mõjutaksid nende õigusi, endi poolt valitud esinduste kaudu, vastavalt nende</p>	<p>5. Mitte arvestatud. Kinnisasja endisel omanikul on õigus nõuda talle kuulunud kinnisasja tagastamist, kui kinnisasja omandaja või tema õigusjärglane ei kasuta omandatud kinnisasja omandamise eesmärgi kohaselt (KAHOS § 36).</p> <p>6. Mitte arvestatud. Pärast Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal on Eesti Vabariik toetanud väga suures mahus Kagu-Eesti arendamist, kus on ka ajalooline võrokeste asuala. Eesti ja rahvusvahelised teadusuuringud ei toeta teesi, et võrokesed oleksid eraldiseisev rahvus Eesti territooriumil. Võrokesed on eesti ethnose osa, kelle vaimset ja materiaalselt kultuuripärandit ning investeeringuid piirkonna arengusse toetab riik olulisel määral. ÜRO deklaratsiooni kontekstis räägitakse põlisrahvastest, kes on oma maal marginaliseeritud ja kelle õiguste eest on vaja seista, et ajaloolist ülekohut heastada. Eestis sellist olukorda ei ole.</p>
--	--	--	---

		<p>enda menetlusviisidele, nagu neil on õigus ka hallata ja arendada oma põliseid otsuseid tegevaid asutusi.</p> <p>Artikkel 19 juhib tähelepanu: Riigid konsulteerivad asjaomaste põlisrahvastega ja teevad nendega koostööd heas usus nende endi esindusasutuste kaudu, et saada nende vaba, eelnev ja informeeritud nõusolek, enne kui võetakse vastu ja rakendatakse selliseid seadusandlikke VÕI HALDUSLIKKE MEETMEID, MIS VÕIKSID PÕLISRAHVAID MÕJUTADA.</p> <p>Artikkel 30 sätestab järgmist: Põlisrahvaste maadel või territooriumidel ei tohi toimuda sõjalist tegevust, kui seda ei õigusta oluline oht asjaomase avaliku huvi vastu või kui see ei ole muudmoodi vabalt asjaomase põlisrahvaga kokku lepitud või nende taotletud.</p> <p>2. Riigid peavad tõhusaid konsultatsioone asjaomaste põlisrahvastega kohaste menetluste ja eriti nende esinduste kaudu, enne kui kasutavad nende maid või territooriume sõjaliseks tegevuseks.</p> <p>7. Nõuame , et alustataks kohe uuringutega arendada soovitava laskevälja mõjude suhtes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mõju põhjaveele ja veereziimile 2) Mõju elanike füüsilisele ja vaimsele tervisele niisuguse müra mahu juures 3) Mõju võrokõisi põlisrahva kultuuri järjepidevuse säilitamisele 4) Mõju võrokõisi kogukonnale sotsiaalmajandusliku keskkonna otsustava halvenemise korral. 	<p>7. Osaliselt arvestatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Sotsiaalmajandusliku</p>
--	--	---	---

				<p>keskkonna parandamiseks on väljatöötamisel järgmised kompensatsioonimeetmed:</p> <p>1) meede, mis on suunatud otse sealsetele kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid.;</p> <p>2) meede KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohaliku elukeskkonda;</p> <p>3) ühekordne tegevustoetus Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p>
27	E. S. Võrumaa Metsaühistu	12.09.2023	1. Võrumaa Metsaühistu mõistab riigikaitse huvi, kuid ei saa nõustuda, et ala laiendamine on kavas teha ilma keskkonnamõju hindamata ja planeerimisseadust kohaldamata.	<p>1. Mitte arvestatud, v.a keskkonnamõju hindamise osas. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. See, et keskkonnamõju hindamist vastavalt KeHJS-ile ei algata, ei tähenda, et keskkonnamõju üldse ei hinnata. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV</p>

			<p>2. Võrumaa Metsaühistu on täiesti vastu, et Nursipalu HV laienemise tõttu kaduvate Natura alade arvelt on kavas võtta kaitse alla täiendavalt teisi eramaid ja suurendada looduskaitsete kitsenduste koormust eramaadel Võru maakonnas.</p> <p>3. Võrumaa Metsaühistu on seisukohal, et keskkonnamõjude hindamine on sellise suure objekti puhul kindlasti hädavajalik. Kaitseala laienemine võib avaldada keskkonna muutustest tulenevat olulist mõju lähiümbrusele ja ka isegi tervele maakonnale (müratase ja vibratsioon; võimalikud veerežiimi muutused; loomastiku elupaigad; tuulekoridorid jne).</p> <p>4. Metsandussektor on üks olulisemaid tööandjaid Võrumaal ja kogu Kagu-Eestis, Statistikaameti 2021 aasta andmetel on 10% Võrumaa töökohtadest seotud metsa- ja puidutööstusega. Seega väheneb pidevalt kasutuses oleva metsamaa pindala, väheneb kättesaadava toorme hulk puiduturul, mis avaldab negatiivset mõju metsandussektorile Võrumaal.</p>	<p>korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>2. Teadmiseks võetud.</p> <p>3. Arvestatud. Keskkonnamõjud hinnatakse vastavalt keskkonnaülevaates ja Natura eelhindangus toodule.</p> <p>4. Teadmiseks võetud. Harjutusvälja laiendamine on vältimatult vajalik Eesti riigi julgeoleku kaalutlustel. Eraldi mõju seoses harjutusvälja laiendamisega metsandussektorile ei ole plaanis hinnata.</p>
28	S. T.	12.09.2023	1. Korralduse eelnõu lisa 2 "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine".	1. Mitte arvestatud. Eelhindangu, sealhulgas Natura eelhindangu sisule on nõuded sätestatud

		<p>Ettepanek on algatada Natura 2000 eelhindang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritaval Nursipalu alal, kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi. Põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhindangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud. Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealuste liikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p> <p>2. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabariidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabariidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61 lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhindangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhindangu koostamisel ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nusipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhindangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhindangu koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui eelhindangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhindangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhindangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhindang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV</p>
--	--	--	---

				laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.
29	H. K.	12.09.2023	<p>1. Teen ettepaneku informeerida Nursipalu harjutusvälja mõjupiirkonda jäävaid elanikke neid puudutava seadusloome osas ÕIGEAESELT KIRJALIKULT (e-kiri) INFORMEERIDA. Praeguse menetluse algatamise kohta sain esmakordselt informatsiooni üsna juhuslikult, ei ole jõudnud lisatud materjale läbi töötada ning seetõttu puudub mul sisuka kaasa rääkimise võimalus.</p> <p>2. Nursipalu harjutusvälja piirkonnas elavad inimesed (tegelikku mõju- ja mõjupiirkonda pole riigi poolt hinnatud) väärivad sarnaselt Ida-Virumaaga riiklikku eriesindajat, kelle funktsiooniks oleks elanikele õigeaegse ja tõese info vahendamine. See isik võiks pärineda kogukonnast, olla kogukonna poolt määratud. Praegu elanikke esindaval MTÜ-l Meie Nursipalu ei ole kahjuks seadusandluse silmis kuigi palju võimalusi. Harjutusväljaga piirnevate alade elanikud vajavad riigi poolset sotsiaalmajanduslikku kaitset, mis on vajalik reguleerida seadusandlikul tasemel. Juba praegu on vajalik täpsemalt määratleda riigi poolt valdadele antava toetuse sihtotstarve mõjutatud piirkondade ja elanike kasuks.</p> <p>3. Peatada planeeringuteta raadamine ja ehitamine.</p>	<p>1. Teadmiseks võetud. Harjutusvälja laiendamise korralduse eelnõu avatud menetlusest teavitati nii üleriigiliste kui ka kohalike lehtede kaudu, vahetult laienduse alasse jäävad kinnistute omanikud said personaalsed teavitused. Ettepanekute esitamise aega pikendati kuni 25.09.</p> <p>2. Teadmiseks võetud. Riikliku eriesindaja määramine Nursipalu piirkonda ei ole plaanis. Eeskätt on KOV-id riigi partneriks ja esmane kontakt. Kohaliku elanike huvide eest seisab eeskätt KOV.</p> <p>3. Mitteasjassepuutuv. Planeeringud ei ole raadamise ja ehitamise aluseks.</p>

			<p>4. Kuivõrd vastab planeeritav harjutusvälja laiendamine Eestile seatud keskkonna ja looduskaitsele eesmärkidele?</p>	<p>4. Küsimus. Eesti Vabariigile on Euroopa Liidu tasemel seatud keskkonna- ja looduskaitsele eesmärged direktiivide ja määrustega. Kõik keskkonna- ja looduskaitset puudutavad EL direktiivide sätted on siseriiklikku õigusesse üle võetud, määrused on otsekohalduvad. Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaates on vastuolud kehtivate õigusaktide ja kaitse-eeskirjadega süsteemselt välja toodud ning pakutud lahendused nende kõrvaldamiseks.</p>
30	B. V. Rõuge Vallavalitsus	12.09.2023	<p>1. Eelnõu lk 1 p 1.1 on kirjas, et Rõuge vallas endise Sõmerpalu valla territooriumil kehtib Sõmerpalu valla üldplaneering. Endine Sõmerpalu vald ei kuulu Rõuge valla haldusterritooriumile, tegemist on Võru valla haldusterritooriumiga. Korrigeerida eelnõus eelnimetatud andmed.</p> <p>2. Täpsustada eelnõus keskkonna mõiste kasutamist, et see oleks üheselt arusaadav, st tuua välja, et korralduses ei käsitleta keskkonnana majanduslike, sotsiaalsete ning loodustingimuste kogumit vaid ainult looduskeskkonda.</p> <p>3. Relvaseaduse (RelvS) § 85 lõike 3 prim kohaldamise üheks eelduseks on asjakohane ohuhinnang, millest nähtub oht riigikaitsele. Korralduse lk 3 on välja toodud, et ohuhinnang on riigisaladust sisaldav dokument, milles sisalduvat infot ei ole võimalik avalikult kättesaadavaks teha. Tulenevalt eeltoodust ei ole võimalik anda hinnangut, kas RelvS § 85 lg 3/1 kohaldamise</p>	<p>1. Arvestatud.</p> <p>2. Osaliselt arvestatud. Eelnõus täpsustatud.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Viidatud sättest ei tulene, et ohuhinnang peab olema avalik. See, et ohuhinnang sisaldab riigisaladust, et tähenda RelvS § 85 lg 3¹ kohaldamise võimatust. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p>

			<p>eeldus on täidetud, mistõttu tuleks praegusel juhul lähtuda planeerimisseaduse kohasest menetlusest.</p> <p>4. Palume täpsustada, millele tuginedes on teinud minister ettepaneku jätta käesoleval juhul keskkonnamõju hindamata. Alles keskkonnamõju hindamise järgselt on võimalik analüüsida keskkonnamõju ja töötada välja asjakohaseid häiringute leevendamise meetmeid.</p> <p>5. Harjutusväljaku rajamiseks oleks vaja algatada planeerimisseaduse kohane keskkonnamõju hindamise (KMH) protsess, mille käigus arvestatakse ka sotsiaalmajanduslike mõjudega.</p>	<p>4. Arvestatud. Täpsustame, et minister ei ole teinud ettepanekut jätta keskkonnamõju hindamata, vaid korralduse eelnõus on põhjendatud jätta keskkonnamõju hindamise ja juhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) kohane keskkonnamõju hindamata. Korralduse eelnõu punktis 3.2. on vastavad õiguslikud alused välja toodud. Selgitame, et asjakohases mahus, kuid seadusega reguleerimata vormis, on oluline enne tegevuse ellu viimist hinnata muud olulised keskkonnamõjud, et tagada tegevuse vastavus õigusaktides sisalduvatele nõuetele.</p> <p>5. Mitte arvestatud. Harjutusvälja laiendamisel RelvS § 85 lg 3/1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus jätta planeerimisseadus kohaldamata ja ühes sellega ei kohaldu Nursipalu HV laiendamise puhul ka keskkonnamõju hindamise ja juhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 1 lõige 3 punkt 1. KeHJS § 3 lõige 2 sätestab, et kui kavandatava tegevuse ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine või hädaolukorra lahendamine, võib keskkonnamõju jätta hindamata, kui hindamine võib nimetatud eesmärkide saavutamist kahjustada. Kavandatavaks tegevuseks antud juhul on Nursipalu HV laiendamine. KeHJS kohase keskkonnamõju hindamisega kaasneb aeganõudev menetlus, mis takistab Nursipalu HV kiiret välja arendamist ja on seeläbi takistuseks riigi julgeoleku tagamisel pingelises julgeoleku olukorras. Korralduse punktis 2.1. toodud põhjendustest nähtub, et Nursipalu HV laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetlusest tulenev viivitus</p>
--	--	--	---	---

			<p>6. Harjutusväljaku rajamiseks oleks vaja algatada planeerimiseaduse kohane KMH protsess, mille käigus arvestatakse ka sotsiaalmajanduslike mõjudega, sh hinnatakse mõju Võrumaa suurimale majandussektorile metsa- ja puidutööstusele.</p> <p>7. Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade ei käsitle Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis välja toodud dekontamineerimisalasid ja nende mõju keskkonnale. Keskkonnaülevaade peaks sisaldama teavet selle kohta, millist saastet hakatakse eelnimetatud aladel eemaldama ning kas ja kuidas ohustab kasutatav/eemaldatav keemia looduskeskkonda ja inimest.</p> <p>8. Teeme ettepaneku pikendada korralduse eelnõu avaliku menetluse tähtaega selliselt, et mürauringu tulemustega oleks võimalik tutvuda ning uuringutulemusi korralduses kajastada.</p> <p>9. Kohalike omavalitsuste ja siinsete elanike kindlustunde tagamiseks soovime riigi tasandil</p>	<p>suurendab ohtu riigikaitsele. Seda arvestades on seadusest tulenevalt põhjendatud jätta KeHJS kohane keskkonnamõju hindamata ja tagada tegevuse elluviimise seaduslikkus lühemat ja kiiremat menetlust kohaldades.</p> <p>6. Mitte arvestatud. Harjutusvälja laiendamine on vältimatult vajalik Eesti riigi julgeoleku kaalutlustel. Eraldi mõju seoses harjutusvälja laiendamisega metsandussektorile ei ole plaanis hinnata.</p> <p>7. Teadmiseks võetud ja selgitatud. Dekontamineerimisplatsil, mis on sobiv koht transpordivahenditelt ja muudelt suurematelt seadmetelt saaste eemaldamise protseduuride läbi harjutamiseks, toimuva väljaõppe käigus ei kasutata loodust kahjustavaid aineid, kemikaale vms. Seega tegu ei ole rajatisega, mis oleks mõeldud või sobiks reaalse saaste-eemaldamise läbiviimiseks.</p> <p>8. Mitte arvestatud. Mürauringud on pooleli ja nende tulemused kajastatakse järgmises etapis. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud ja mis nimetatakse korralduse punktis 3.2.4.</p> <p>9. Arvestatud. Ala enam ei laiendata, järgmise VV otsusega võidakse veel piire täpsustada.</p>
--	--	--	---	---

			<p>selget sõnumit, et Nursipalu harjutusvälja ala tulevikus enam ei laiendata.</p> <p>10. Palume arenguprogrammis selgelt välja tuua puhvertsooni ulatus ja jätta välja sõna “võimalusel”.</p> <p>11. Palume Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis läbipaistvuse huvides välja tuua, milliseid lahingutoetus elemente plaanitakse kasutada.</p> <p>12. Palume hinnata mõju piirkonna veerežiimile.</p>	<p>10. Mitte arvestatud. Oluline on välja tuua, et puhvertsoon ei ole ainult militaarmüra vähendamise eesmärgil, vaid eraldab ka harjutusväljal toimuvat harjutusvälja ümbritsevast. Puhvertsooni määratlemisel militaarmüra aspektist lähtuti olemasolevast looduslikust keskkonnast ning tulenevalt metsa- ning lagealade, teede ja asustuse paiknemisest ei ole võimalik ühte fikseeritud distantsi paika panna. Lisaks, kui looduslikust keskkonnast tulenevalt ei ole võimalik müra summutavat puhvertsooni jätta harjutusvälja piiride sisse, tehakse koostööd RMK-ga, et luua võimalusel vastav ala piiridest väljapoole. St metsamajandamise kava vastava ala kohta koostöös RMK-ga.</p> <p>11. Küsimus. Lahingutoetusosised - tuletoetus, õhukaitse, ISTAR, elektroonilise sõja võime osised, sõjaväepolitsei, pioneeriteenistuse osised, teatud õhuväe osised. Täpne tegevus ning toetus sõltub õppuste ja harjutuste ülesehitusest, spetsiifikast ning eripäradest, mis omakorda sõltub millistele üksustele, mis eesmärgi saavutamiseks, mis aastaajal ning mis võimalustel õppuseid ja harjutusi korraldatakse.</p> <p>12. Osaliselt arvestatud. Kavandatava tegevuse eeldatavat mõju piirkonna veerežiimile on käsitletud keskkonnaülevaate peatükkides 4.12 ja 4.13. Analüüsi tulemusena on jõutud järeldusele, et kui rakendatakse Kaitseväe kasutuses olevatel harjutusväljadel tavapäraseid praktikaid (vt keskkonnaülevaate ptk 3.4), siis mõju veerežiimile eeldatavalt ei teki. Ka praegusel harjutusväljal toimub põhja- ja pinnavee seire ning</p>
--	--	--	--	---

			<p>13. Eelnõu lk 12 p 3.1.5 ja harjutusvälja jaoks sobiliku maa-ala asukohavaliku kokkuvõttes on asukoha valikul üheks kriteeriumiks võetud muuhulgas elu- või ühiskondlike hoonete arv 2 km raadiuses. Tulenevalt eelnevast on kohaanalüüsis eelistatud Nursipalu Oravale. Erinevates dokumentides käsitletakse 2 km raadiust nii piiranguvööndi kui mõjualana. Vabariigi Valitsuse määruse „Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljaga seoses hüvitise maksmise tingimused ja kord“ eelnõus käsitletakse Nursipalu mõjualana 4 km. Kui leevendusmeetmete tingimuste väljatöötamisel lähtutakse mõjualast 4 km, siis asukohavaliku esialgne analüüs ei ole enam asjakohane, sest 4 km raadiusesse jääb ka osa Võru linnast ning Nursipalu välispiirist on mõjutatud elanike arv märkimisväärselt suurem kui Orava alternatiivi puhul</p> <p>Miks on võrdluse aluseid (2 km vs 4 km) protsessi käigus muudetud? Palume esitada Orava kohta sama detailsusastmega kaardid nagu on esitatud Nursipalu kohta, et oleks võimalik kontrollida asukohavaliku tegemise aluseks olevaid arvandmeid ning analüüsida Orava alternatiivi.</p>	<p>harjutusvälja laiendamisel võetakse juurde ka veeseire punkte. Harjutusväljadel toimuv veeseire pole siiani näidanud, et harjutusväljadel toimuv tegevus vett reostaks.</p> <p>13. Küsimus. Selgitame, et võrdluse aluseid muudetud ei ole. Mõjuala on kasutuses vaid häirigu hüvitamiseks kehtestatavas määruses. Korralduse punktis 3.1.5 oli ekslikult Nursipalu ja Orava võrdluse juures kasutatud "mõjuala", kuid tegelikult oli mõeldud "piiranguvööndit"- eelnõus parandus tehtud. Asukohaanalüüsis oli üheks kriteeriumiks harjutusvälja piiranguvöönd mitte mõjuala. Piiranguvööndis ehitamisele rakenduvad seadusest tulenevat kitsendused, mistõttu asukohaanalüüsis lähtuti just piiranguvööndis (s.o 2 km) olevatest elu- või ühiskondlike hoonete arvust. Asukohaanalüüsi kokkuvõtte on avaldatud RKIKi veebilehel, kust nähtuvad kõik valiku aluseks olevad arvandmed ning sellega oli võimalik tutvuda.</p> <p>14. Küsimus. Esitatud kasutuskooormus on HV eripärasid arvestades sisuliselt maksimaalne kasutuskooormus. St et 2. JVBr juures paiknevad</p>
--	--	--	--	--

			<p>14. Miks lähtuti Natura eelhindangu koostamisel harjutusvälja kasutamise vajadusega 250 päeva aastas, kui tegeliku kasutamise vajadus ületab 250 päeva aastas? Praegusel juhul ei ole Natura eelhindang asjakohane ega usaldusväärne.</p> <p>15. Nursipalu laiendamine on eelkõige riigi huvi, mistõttu peaks riik leidma vahendid nii sotsiaalmajanduslike mõjude pädevaks hindamiseks kui ka leevendusmeetmete rakendamiseks.</p> <p>16. Kui arendusprogramm ei oska ette näha, milliseid relvi hakatakse tulevikus kasutatama, siis jääb selgusetuks, millistest andmetest on lähtutud mürauringu tellimisel ning kui tõseks mürauringu tulemusi pidada saab.</p>	<p>liitlased ning muud üksused, kes HV-d kasutavad, peavad mahtuma antud kasutuskoormuse piiridesse.</p> <p>15. Arvestatud. Väljatöötamisel on kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Lisaks on väljatöötatud kompensatsioonimeede KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-1 võimalus parendada kohaliku elukeskkonda. Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p> <p>16. Teadmiseks võetud. Seisukoht ei vasta tõele. Arendusprogrammis on kajastatud kõik teadaolevad relvad, mida Kaitseväel on kavas kasutama hakata. Konkreetsete relvamudelite välja toomine ei ole praktiline, sest näiteks käesoleval hetkel kasutatakse tankitõrjeraketisüsteemi SPIKE ja JAVELIN, enne neid relvi olid kasutusel MILAN ja MAPATS ning milline on võimalik järgmine tankitõrjerelvasüsteemide põlvkond, ei ole hetkel võimalik prognoosida/ennustada. Sellest tulenevalt on arendusprogrammis kajastatud kasutatav relvastus liigiti, millega näidatakse, milliseid erinevaid relvaliike kavatakse kasutada. Seega on müramodelleerimisel kasutatud kõiki olemas olevaid relvaliike (sh liitlaste relvastus, mida Eesti Kaitseväel endal ei ole).</p>
--	--	--	---	---

			<p>17. Korralduses ei ole õige väita, et eelnõukohase määruse vastuvõtmisega kohalike omavalitsuste kindlus häiringu kompenseerimise jätkumise osas suureneb.</p> <p>18. Rõuge Vallavolikogu võttis 20.12.2022 istungil vastu Nursipalu laiendamise osas seisukoha, mille kohaselt ei saa Rõuge Vallavolikogu nõustuda Kaitseministeeriumi plaanidega Nursipalu harjutusvälja laiendamise osas ja peab vajalikuks riigikaitseks vajaliku taristu korrektset planeerimist planeerimisseaduse kohaselt koos asukoha eelvaliku, vastavate analüüside ja mõjuhindangute ning kaasava diskussiooniga.</p> <p>Riik ei ole kaasanud Rõuge valda Nursipalu laiendamise protsessi, sh asukoha eelvaliku, vajalike analüüside, mõjuhindangute ega leevendusmeetmete väljatöötamisse. Samuti ei ole vallale edastatud andmeid (kaardimaterjal, uuringute lähteandmed, leevendusmeetmete väljatöötamisel kasutatud sisendandmed jne), mis võimaldaks vallal protsessis kaasa rääkida ja ettepanekuid teha võrdse partnerina.</p> <p>Käesolevaks hetkeks ei ole riik alustanud sotsiaalmajanduslike mõjude kaardistamisega. Kuni mõjud ei ole kaardistatud, pole võimalik välja töötada asjakohaseid leevendus- või</p>	<p>17. Teadmiseks võetud. Selgitame, et varasemalt toimus häiringu toetusena riigieelarvest lepingu alusel. Nüüd on aluseks VV õigusakt, mis sätestab ka hüvitise maksmise alused ning läbi selle on KOV-i kindlus häiringu hüvitamise osas on suurem.</p> <p>18. Teadmiseks võetud. Selgitame, et vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama.</p>
--	--	--	--	---

			hüvitismeetmeid ega teha otsust harjutusvälja laiendamise osas.	
31	M. A. I. A.	12.09.2023	<p>1. Pikendada ettepanekute tegemise aega.</p> <p>2. Rakendada planeerimisseadust Nursipalu harjutusväljaku rajamisel. Põhjendus: - 10 000 ha suuruse ala maakasutuse muutmine, sh raadamine mitme tuhande ha suurusel alal, metsade kuivendamine jms tegevused vajavad sisukamat süvenemist. Selliste tegevuste mõju (sh koosmõju ning tulevikus läbi viidavad harjutused) ei ole ette teada ka kõige pädevamale keskkonnaeksperdile ja neid ei saa ellu viia kiirkorras, ilma et oleks välistatud olulised negatiivsed keskkonna- ja sotsiaalmajanduslikud mõjud.</p>	<p>1. Arvestatud. Tähtaega pikendatud kuni 25.09.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Sotsiaalmajandusliku keskkonna parandamiseks on väljatöötamisel järgmised kompensatsioonimeetmed : 1) meede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid</p>

			<p>3. Algatada Nursipalu harjutusväljaku laiendamise keskkonnamõjude hindamine.</p> <p>4. Hindamata on mõju Võrumaa metsandussektorile On tõenäoline täiendavate kaitsealade või püsielupaikade rajamine kompensatsioonimeetmena, mis toimub traditsiooniliselt riigimetsa arvelt ja vähendab majandatava metsamaa pindala. Seega väheneb pidevalt kasutuses oleva metsamaa pindala, mis avaldab negatiivset mõju metsandussektorile Võrumaal. Samuti ei saa nõustuda eelnõu punktis 3.2.5. lk 21 on toodud, väitega, et „Tegevuse sotsiaalmajanduslikud mõjud ei sõltu oluliselt harjutusvälja alal rakendatavatest keskkonnameetmetest“, kuna keskkonnameetmed võivad ette näha täiendavate kompensatsioonialade loomist, mis võib majandusmetsa pindala vähendada.</p>	<p>häiringuid. 2) meede KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohaliku elukeskkonda. 3) ühekordne tegevustoetus Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p> <p>3. Arvestatud. Keskkonnamõjud hinnatakse vastavalt keskkonnaülevaates ja Natura eelhinngangus toodule.</p> <p>4. Mitte arvestatud. Harjutusvälja laiendamine on vältimatult vajalik Eesti riigi julgeoleku kaalutlustel. Eraldi mõju seoses harjutusvälja laiendamisega metsandussektorile ei ole plaanis hinnata.</p>
32	P. P.	12.09.2023	<p>1. Palun kirjeldada korralduse eelnõus ja seletuskirjas tekkivaid mõjusid harjutusala lähinaabruses olevate hoonestatud kinnistute omanikele ja kitsenduste hüvitamise-leevendamise abinõusid. Põhjendus: Harjutusala laienemine sisuliselt minu koduõuele vähendab oluliselt minu omandi väärtust, elukvaliteeti ja võimalust kasutada</p>	<p>1. Arvestatud. Korralduse punkti 3.2.5 on vastavalt täiendatud.</p>

			<p>kinnistut elamise eesmärgil tasemel nagu sellest saab aru tavakodanik, kes elab oma majas, väheneb kinnistu turuhind ja võõrandamisvõimalus ostjate huvi vähenemise tõttu. Kahju on reaalne ning harjutusala rajamise ja selle kahju tekkimise vahel on põhjuslik seos (causa). Harjutusala rajamisega kaasneb seega minu omandi oluline kitsendamine, milline tagajärg tuleb põhiseaduse §32 ja Riigikohtu praktika kohaselt omanikule hüvitada, vähemalt osaliseltki (maamaksuvabastus, häiringutasu maksmine, väljaost jms). Kui tekkiv omandikitsendus on fakt, siis peab olema hüvitus kohane ja kohene ning mitte tulevikku lükatud. Hüvitusskeemi loomine omavalitsuse jaoks ei tähenda, et konkreetsele omanikule oleks tekkiv kahju hüvitatud.</p>	
33	A. L.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 2 Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Antud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda</p>

		<p>halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, milleasukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Asendada eelnõu otsuses toodud sõnastus järgmisega: “ Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine”. Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Riigikaitset tuleb arendada arukalt - koos kohalikega, mitte neid välistades. Õiguskanslerile, kes on öelnud, et isegi kriiside ajal tuleb järgida kehtivaid seadusi, ei tohiks vastanduda. Ettevalmistus ja julgeolek on olulised, kuid liitlastele mugavamaid harjutustingimusi ei saa luua Eesti kodusid hävitades, meie endi inimeste arvelt. Ilma keskkonnamõjusid hindamata HÄVITATAKSE 22 tuhande võrumaalase</p>	<p>rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäädud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik.</p> <p>2. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine ning see korraldatakse vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgelt ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt</p>
--	--	--	--

			<p>elukeskond. Juba praegu kostub militaarmüra enam kui 20km kaugusele metsade taha tuppa ära. On olnud juhuseid, kui 20km kaugusel aknad-uksed värisevad. Elamine minu Võru linnas asuvas kodus on muutunud äärmiselt stressitekitavaks, juba praegu häirib suuremate relvadega paugutamine üliväga.</p> <p>Millised saavad olema mõjud kohalike joogiveele, millised põllumajandusele ladestuvate mürkide tõttu? Keskkonnamõtjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse praegused otsustajad vastutusest mürast, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 4 Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	<p>täiendavad keskkonnameetmed. Keskkonnamõju hindamist ei eirata.</p> <p>3. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
34	M. I. Taarausulist ja Maausuliste Maavalla Koda	12.09.2023	1. Meie soov ja palve on, et Nursipalu polügoni rajamise käigus säiliks tulevastele põlvkondadele pühapaik nimega Jummalläte koos piisava kaitsevööndiga.	1. Arvestatud. Nimetatud pühapaik säilitatakse.
35	G. S.-R.	12.09.2023	1. Korralduse eelnõu lisa 2 "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine". Ettepanek on algatada Natura 2000 eelhindang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritaval Nursipalu alal,	1. Mitte arvestatud. Eelhindangu, sealhulgas Natura eelhindangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61 lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017

			<p>kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi. Põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhindangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud. Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealusteliikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p> <p>2. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabariidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabariidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhindangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhindangu koostamise ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nusipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhindangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhindangu koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui eelhindangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhindangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhindangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhindang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõppe, koostegutsemine teiste üksustega</p>
--	--	--	--	--

				ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.
36	R. R.-K. Roosiku küla	12.09.2023	<p>1. Enne otsuse langetamist analüüsida põhjalikult vähemalt Orava alternatiivi ja jätta Nursipalu laiendamise otsus tegemata, st lükata eelnõu täies ulatuses tagasi.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu lk 4 väidetakse, et planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Samas nenditakse, et sõjalise kaitse võime kasv ei tulene automaatselt harjutusvälja laiendamise otsustamisest ega ka mitte selle taristu rajamise faktist, vaid läbiviidavate harjutuste positiivsest mõjust Kaitseväe üksuste oskusele kasutada uusi võimeid ning Kaitseväe ja liitlaste üksuste koostöövõimele Eesti maastikul.</p> <p>Kuna põhjalikku kaitseväe vajaduse kaardistamist, planeerimist, asukohtade eelvalikut ning alternatiividega seotud võimalusi ei ole kiirustamist põhjuseks tuues läbi viidud, suurendab vastupidiselt eeldatule just eelnõus kavandatud tegevus ohtu riigikaitsele, vähendades võimalikku harjutusalade pindala ja kiiret kasutuselevõttu.</p> <p>Juhul, kui oleks valitud Orava alternatiiv, oleks harjutusvälja ehitamise ajal võimalik täies ulatuses ja segamatult kasutada Nursipalu harjutusvälja senises suuruses. Orava ca 11 000 ha suurune harjutusväli lisanduks Nursipalu praegusele harjutusväljale, mis looks märksa rohkem harjutusvõimalusi. Praegusel juhul on Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajalike ehitustööde käigus õppuste läbiviimine raskendatud ja seeläbi suureneb oht riigikaitsele.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Harjutusvälja alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga eluühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks.</p>

		<p>2. Eelnõu tuleb Natura eelhindamiseks kasutatud valedel lähteandmetel põhineva tagasi lükata ja algatada riigi eriplaneering vastavalt planeerimisseadusele.</p> <p>Põhjendus:</p> <p>Looduskaitseaduse § 69/3 on toodud Natura eelhindangu andmiseks vajaliku teabe loetelu, sh kavandatavat tegevust iseloomustavad andmed. Eelnõule lisatud dokumentidest selgub, et Natura eelhindamise läbiviimiseks on hindajale esitatud valedel lähteandmed, mistõttu eelhindang ei ole asjakohane ega kasutatav.</p> <p>Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis, lk 17 toodud kogu infot prognoositav laskeharjutusteks kasutatav päevade arv aastas (250) ei sisalda liitlaste, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, jahimeeste ja teiste võimalike kasutajate poolt tekitatud koormusega.</p> <p>Dokumentides „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnanälevaade. Aruanne“ (p 3.3. 2. Kavandatava tegevuse kirjeldus) ja „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnanälevaade. Natura eelhindamine“ (p 3.2.3. Kavandatava tegevuse kirjeldus) on hindajad võtnud eelduseks, et laskeharjutusteks kasutatav päevade arv aastas ligikaudu 250 päeva. Seega ei ole eelhindangu koostajad arvestanud liitlaste, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, jahimeeste ja teiste võimalike kasutajate poolt tekitatud koormusega. Koormust oleks võimalik ligikaudselt hinnata keskpõlvuoni kasutamise kogemusele, sarnaselt eelhindamises kasutatud muudele võrdlustele.</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Siiski alustatakse laiendamise järgselt üksnes tegevustega, mis on keskkonnanälevaade ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ja põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	---

		<p>Arvestades, et liitlased soovivad harjutada raskerelvadega, mille nad endaga kaasa toovad, võib mürarikaste päevade arv mitmekordistuda, ulatudes 25 asemel 100 päevani aastas. Kui Eesti kaitsejõudude aktiivsem tegevus on planeeritud septembrist mai lõpuni, siis ilmselgelt jääb liitlaste jt huviliste jaoks aktiivsem periood suvesse. Liitlaste raskerelvade aktiivne kasutamine suvel mõjutab märkimisväärselt lindude pesitsemist.</p> <p>Seega on Natura eelhindamiseks ja keskkonnaülevaate koostamise üks olulisemaid lähteandmeid - prognoositav laskeharjutusteks kasutatav päevade arv - vale. Valel eeldusel koosatud Natura eelhindamist ja keskkonnaülevaadet ei saa pidada korrektseks, mistõttu ei saa eelnõule lisatud dokumente kasutada otsuse alusena harjutusvälja laiendamiseks ilma planeerimisseadust kohaldamata.</p> <p>3. Muuta relvaseadust selliselt, et keskkonnameetmed oleksid selgelt defineeritud ja kuni vastava paranduse tegemiseni kasutada KeHJS antud definitsiooni.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu lk 14 märgitakse, et RelvS ei defineeri, mis on keskkonnameetmed seaduse RelvS mõistes ja KeHJS defineerib keskkonnameetmed KeHJS seaduse kohaldamisel ning jõutakse järeldusele, et kuna RelvS mõjude hindamiseks KeHJS ei kohaldata, siis võib keskkonnameetmeid valitsuse korralduses suvaliselt määratleda. Õigusriigile oleks kohane kasutada ühe seaduse puuduste</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Relvaseadust ei muudeta, kuid KeHJS definitsiooniga on eelnõus arvestatud.</p>
--	--	---	--

		<p>elimineerimiseks teises seaduses kasutatud keskkonnameetmete määratlust.</p> <p>KeHJS prg 20 lg 1 p hindab keskkonnamõju eeldatavat toimet ning kirjeldab kaasneva negatiivse keskkonnamõju vältimise või minimeerimise meetmeid ning hindab nende kasutamise eeldatavat efektiivsust;</p> <p>Kui üks RelvS ei defineeri keskkonnameetmeid, siis tuleb kasutada KeHJS antud definitsiooni, mitte hakata Vabariigi Valitsuse korraldusega seadust tühistama. Igal juhul ütleb RelvS, et keskkonnameetmed peavad olema märgitud.</p> <p>4. Ettepanek - Kuni ei ole selged vähemalt järgmised mõjud ja vastavad leevendus- ja hüvitismeetmed, ei saa teha otsust harjutusvälja laiendamiseks:</p> <p>1) Mürast jmt tingitud elukeskkonna halvenemise tõttu toimunud kinnisvara hinna langus, mis halvendab oluliselt kinnistute omanike võimalust kinnisvara tagatisel laenu saamiseks või elukoha vahetuseks parema (tervislikuma) elukeskkonnaga sarnase kinnistu soetamist. Vajalikud on selged meetmed kinnisvara hinnalanguse kompenseerimiseks, kuna vara väärtuse langus on otseselt põhjustatud riigi poolt algatatud tegevuse tõttu. Põhiseaduse § 32 lg 1 sätestab, et igaühe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud. Riigi poolt elluviidavate tegevuste tõttu ei tohi harjutusvälja laiendusest negatiivselt mõjutatud inimgrupile panna ebaproportsionaalselt suurt koormist ega tekitada neile suurt varalist kahju seda hüvitamata.</p>	<p>4. Mitte arvestatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Sotsiaalmajandusliku keskkonna parandamiseks on väljatöötamisel järgmised kompensatsioonimeetmed : 1) meede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. 2) meede KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohaliku elukeskkonda. 3) ühekordne tegevustoetus Võru</p>
--	--	---	--

		<p>2) Harjutusvälja alla jääva majandusmetsa ja põllumaa kasutusest väljalangemise, müra ja saaste tõttu kaduva turismimajanduse ning eeltoodu tõttu kaduva lisandväärtuse ja seeläbi kaduvate töökohtade prognoos sektorite lõikes, mõju KOVide eelarvele, töötuse kasvu ja ümberõppevajaduse prognoos ning ümberõppe programm töötuse vältimiseks.</p> <p>3) Elatusallika kadumise ja elukeskkonna halvenemise tõttu Võrumaalt ja Eestist (sh koos peredega) lahkuvate elanike arv ja selle mõju Võrumaa elujõulisusele, KOVide eelarvele ja riigi kaitsevõimele.</p> <p>4) Kaitseväge sõidukite liikluskoormus riigi ja KOV teedel (sh eraldi välja tuua märkimisväärselt suure koormusega teed/teelõigud, sillad jmt) ning nende korrashoiuks vajalikud vahendid ning nende püsiv eraldamine riigieelarvest.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu lk 21 on toodud väide, et „Tegevuse sotsiaalmajanduslikud mõjud ei sõltu oluliselt harjutusvälja alal rakendatavatest keskkonnameetmetest“. Väide ei põhine analüüsil ja jätab arvestamata näiteks selle, et raadatud metsa aseme on vaja luua kompensatsioonialade, mis vähendab majandusmetsa pindala veelgi. Metsanduses loodav lisandväärtus annab Võrumaa lisandväärtusest ca 20%, seega võib juba ainuüksi metsandusest kaduda olulisel määral töökohti. RelvS muutmise seaduse seletuskirjas (versioon 26.04.2023, lk 27) on muuhulgas kirjeldatud nn mõjutatud sihtrühm 2: kohalikud elanikud harjutusvälja läheduses. Seletuskirja järgi</p>	<p>vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p>
--	--	--	--

		<p>„Sõjalistest harjutustest tulenev müra kasv ja leviku ulatus tekitab häiringuid kohalikele elanikele. Samas riik tegeleb sotsiaalmajanduslike mõjude kaardistamisega ning nende leevendamise ja hüvitamise võimaluste leidmisega koostöös kohalike kogukondade ja omavalitsusüksustega.“</p> <p>Eelnõu lk 22 (Laiendatava Nursipalu HV piiridesse jäävate kinnisasjade omanike õiguste riive) puudutab ainult laienduse alale ja ei käsitle üldse harjutusvälja lähialasse jäävate eluasemete väärtuse olulist langust. Ka kinnisvara väärtuse langusest tingitud kahju on võrreldav vara võõrandamisega, mistõttu tuleb ka seda teemat käsitleda.</p> <p>Käesolevaks hetkeks ei ole riik alustanud sotsiaalmajanduslike mõjude kaardistamisega. Kuni mõjud ei ole kaardistatud, ei saa välja töötada ka asjakohaseid leevendusi ega hüvitisi.</p> <p>5. Eelnõu tuleb Natura hindamiseks kasutatud valede lähteandmete tõttu tagasi lükata või parandada enne otsuse langetamist Natura eelhinnangut ja keskkonnamõju hindamist lähtudes eeldusest, et kõik neli laskeala ja UXO-ala on enamuse ajast korraga kasutuses. Üle vaadata harjutusvälja asukoha valiku kriteeriumid, analüüsida uuesti välja pakutud alternatiive ja hinnata nii kaugust maakonnalinnadest kui ka tegelikku vajadust neljast küljest ligipääsetavuse tagamiseks. Avalikkusele tuleb esitada alternatiivide kaardid samas detailsusastmes, kui on olemas Nursipalu kaart, et alternatiive oleks võimalik objektiivselt võrrelda.</p> <p>Põhjendus:</p>	<p>5. Mitte arvestatud. Keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise koostamise aluseks olnud tegevuste kirjeldus ja maht on toodud peatükkides 3.3 (keskkonnaülevaade) ja 3.2.3 (Natura eelhindamine). Kirjeldustes on välja toodud raadamisalade, laskeväljade ja UXO alade asukohad ja suurused. Keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise koostamisel on muuhulgas võetud arvesse arendaja hinnang, mille kohaselt seab ohualade paigutus piirangud alade samaaegsele kasutamisele. Kõiki laskevälju saab korraga kasutada käsitulirelvade laskmisel, millel on väiksem ohuala. Suurema kaliibriliste relvade laskmisel (nt miinipildujad, tankitõrjeraketisüsteemid, K9) puhul võivad ohualad ulatuda ühelt laskeväljalt ka teisele kattes ära näiteks teise laskevälja juurdepääsu tee kui mitte kogu</p>
--	--	---	--

		<p>Asukohavaliku alternatiivide hindamisel ei ole esitatud Orava alternatiivi kaarti Nursipaluga samas detailsusastmes ning ei ole arvestatud kõige olulisemat kriteeriumi – tsiviilelanike elukeskkonna võimalikult vähene häirimine, mis on seni olnud Eestis ja on ka liitlaste riikides harjutusvälja asukohavalikul kõige kaalukam kriteerium. Praegu on asukohavaliku otsustavaks ehk kõige kaalukamaks kriteeriumiks muudetud võimalus kasutada ala neljast küljest. Inimestest hoolivas õigusriigis oleks müra vähendamiseks piisav kaugus tuhandete elanikega maakonnakeskusest olnud esimene ja kõige kaalukam kriteerium.</p> <p>Eelnõu lk 12 märgitakse: „Erinevad piirangud (keskkonna, liikumise jms) võimaldavad ala kasutamist vähemalt neljast küljest. Erinevad laskmised, manöövrid toimuvad üldjuhul harjutusvälja äärtest keskele. Mitmest küljest juurdepääs on vajalik selleks, et ala oleks võimalik kasutada erinevateks harjutusteks üheaegselt ja selleks ei oleks vajalik kasutuses oleva harjutusvälja läbimine.“</p> <p>Dokumendi „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade“ koostajad on arusaamal, et „Alade samaaegsele kasutusele seab piiranguid ka ohualade paigutus, mis sõltub laskesuunast ja relvaliigist.“ (lk 37)</p> <p>Keskkonnaülevaate koostajad on ekslikult eeldanud, et suure harjutusala kõiki laskealasid ja UXO-alasid ei kasutata samaaegselt, millest tulenevalt teevad nad eksliku järelduse: „kuna harjutusvälja ala on suure ulatusega (9x17 km) ja jääb maastikuliselt liigendatuks, ei hõlma elustikku</p>	<p>laskevälja. Seetõttu ongi vajalik, et ala saaks kasutada neljast küljest. Kuna harjutusvälja ala on suur ja sisaldab nelja laskevälja, nelja sihtmärgiala ja ühte lõhkamisala, siis leiab suuremat osa aladest korraga hõlmav intensiivne tegevus (suurõppused) aset vaid väikesel osal ajast. Seega on keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise lähteandmed õiged.</p>
--	--	--	--

		<p>oluliselt mõjutavad häiringud tervet harjutusvälja ala vaid konkreetseid objekte koos neid ümbritsevate häiringupiirkondadega“.</p> <p>Kuna Keskkonnaülevaate koostajad on oma järelduste tegemisel lähtunud harjutusvälja alternatiivide valiku ühest kriteeriumist risti vastupidisest eeldusest (et kõiki laskealasid ja UXO-alasid ei kasutata korraga), ei saa keskkonnaülevaates toodud järeldusi keskkonnamõju puudumise või ebaolulisuse kohta pidada asjakohasteks. Kuna neljast küljest ligipääsetavus on oluline asukoha valiku kriteerium, siis tuleb Natura ja keskkonnamõju hindamisel eeldada, et enamus tegevustest toimub kõigil laskealadel ja UXO-aladel korraga.</p> <p>Juhul, kui Nursipalu asemel oleks valitud Orava, oleks paremini rahuldatud kaitseväge ja liitlaste vajadus harjutamiseks, saaks Oraval suure laskeulatusega relvade ja suurt maa-ala nõudvate manöövrите läbiviimise aja viia läbi väiksemate relvadega taktikaharjutusi Nursipalus. Harjutusväljade pindala kokku oleks sel juhul ca 14 000 ha, millest Nursipalu on ca 3000 ja Orava ca 11 000 ha. Kui neljast küljest ligipääsetavus on ikkagi ilmtingimata vajalik, tuleb enne otsuse langetamist parandada Natura eelhinnangut ja keskkonnamõju hindamist lähtudes eeldusest, et kõik neli laskeala ja UXO-ala on enamuse ajast korraga kasutuses.</p> <p>Alternatiivide võrdluse juures on väide (lk 12), et Nursipalu alale jääb 217 katastriüksust, neist 21 elu- või ühiskondlike hoonetega. Orava alal on 337 katastriüksust, neist 85 elu- või ühiskondlike hoonetega. 2 km jäävasse mõjualasse jääb</p>	
--	--	--	--

		<p>Nursipalu puhul 493 elu- või ühiskondlikku hoonet, Orava puhul 445 ehk pisut vähem. Meie Nursipalu MTÜ on visandanud Orava alternatiivi kaardi ja loendanud kõik võimalikule huvialale jäävad kinnistud – õuealaga ja elamuga kinnistuid, mida ei saa välja lõigata, on 12 ja kokku kinnistuid 35 (Orava kaart kinnistutega on lisatud).</p> <p>6. Eelnõu täies ulatuses tagasi lükata, kuna RelvS § 85 lg 3/1 peamine tingimus – kavandatava tegevuse ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine või hädaolukorra lahendamine – on täitmata.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu lk 13 on selgitatud, et harjutusvälja laiendamisel RelvS § 85 lg 3/1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus jätta planeerimisseadus kohaldamata ja ühes sellega ei kohaldu Nursipalu HV laiendamise puhul ka keskkonnamõju hindamise ja juhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 1 lg 3 p 1, kuna kavandatava tegevuse ainus eesmärk on kooskõlas KeHJS § 3 lg 2 riigi julgeoleku tagamine või hädaolukorra lahendamine ja hindamine võib nimetatud eesmärkide saavutamist kahjustada. Kavandatavaks tegevuseks antud juhul on Nursipalu HV laiendamine. Väide ei ole kooskõlas Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis tooduga, kuna viimasest võib välja lugeda ka muid eesmärke peale riigi julgeoleku tagamise ja hädaolukorra lahendamise. Vastavalt eelnõu lisas esitatud Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammile (lk 17) on kavandatava harjutusvälja kasutajateks ka „jahimehed jne“. Seega ei ole harjutusvälja</p>	<p>6. Mitte arvestatud. Kriteeriumi täitmine on selgitatud Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõus. Harjutusvälja laiendamis vajaduse aluseks on julgeoleku tagamine ning see, et harjutusvälja võivad kasutada ka teised peale kaitseväelaste ei ole asjassepuutuv. Selleks otstarbeks harjutusvälja ei laiendata.</p>
--	--	---	--

		<p>laiendamise ainus eesmärk riigi julgeoleku tagamine või hädaolukorra lahendamine, mistõttu ei saa kohaldada RelvS § 85 lg 3/1 ega KeHJS § 1 lg 3 p 1.</p> <p>7. Eelnõu praegusel kujul tagasi lükata ja viia läbi põhjalik alternatiivide võrdlus, kus on lisaks Natura hindamisele arvestatud ka sotsiaalmajanduslike mõjudega, mis muuhulgas arvestavad müratsooni jäävate elanike terviseriske, elamutega kinnisvara väärtuse langust ja elatusallikate kaotuse mõju piirkonna tööealisele elanikkonnale jne.</p> <p>Harjutusvälja realistlik alternatiiv on näiteks Oraval. Enne Orava huviala põhjalikku analüüsi ei saa teha otsust põhjendusega, et Nursipalu harjutusvälja laiendamisele puudub realistlik alternatiiv.</p> <p>Põhjendus:</p> <p>Eelnõu lk 14 väidetakse, et Vabariigi Valitsuse otsus laiendada Nursipalu harjutusvälja enne Natura mõjude hindamist on kooskõlas EL Nõukogu 21.05.1992 direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest artikkel 6 lõigetega 3 ja 4 eeldusel, et Natura mõjud hinnatakse ning vajadusel leevendus- või hüvitusmeetmed viiakse ellu enne keskkonda kahjustavate tegevuste alustamist. See hinnang lähtub sellest, et Nursipalu HV laiendamise tingib ülekaalukas avalik julgeoleku huvi, mille tagamiseks puuduvad realistlikud alternatiivid. Väide, et puuduvad realistlikud alternatiivid, ei vasta tõele, kuna Oraval oleks võimalik rajada suurema pindalaga harjutusväli, kusjuures</p>	<p>7. Mitte arvestatud. Harjutusvälja alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitseliste piirangute ning suurema hulga elu-ühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks.</p>
--	--	---	---

		<p>elukeskonna halvenemisest oleks mõjutatud märkimisväärselt väiksem hulk inimesi.</p> <p>8. Enne laiendamise otsuse tegemist viia läbi vähemalt mõjuanalüüsid tervise ja kinnisvara hindade osas ning töötada välja meetmed nende mõjude leevendamiseks.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu lk 24 on olemas punkt 3.5. Teiste puudutatud õigustega isikute ettepanekud ja nendega arvestamine, mille sisu puudub täielikult. Siin tuleb käsitleda harjutusväljal toimuvast tegevusest negatiivselt mõjutatud isikute tervise, kinnisvara väärtuse, elukeskkonna halvenemisest tingitud probleeme ja tuleb esitada meetmed, millega negatiivsed mõjud kompenseeritakse.</p> <p>Keskonnaülevaates toodud seisukoht, et „nimetatud häiringute vältimiseks või leevendamiseks on oluline, et kogukonnad mõistaksid kavandatava tegevuse vajadust ning oleksid kursis harjutusvälja laiendamiseks vajalike tegevuste ja nende läbiviimise ajakavaga“ ei leevenda mingil moel ei tervisekahjustusi ega kinnisvara väärtuse langust. Omavalitsustele pakutav summat ei saa kulutada tervise taastamiseks ega kinnisvara väärtuse languse kompenseerimiseks. KOV ei saa anda ka nt kinnisvara tagatisel laenu võtmisel mingit lisagarantiid, mis kompenseeriks väärtuse vähenemist laenu võtmisel. Ka on omavalitsustele pakutud summa nii väike, et sellest ei piisa isegi paari inimese terviserikke ravimiseks.</p>	<p>8. Osaliselt arvestatud. Täiendatud korralduse punkti 3.2.5.</p>
--	--	--	---

37	A. V.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 1 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Seadustada senine Kaitseväge Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m vastavalt lisale 1. Põhjendus: Kuna Rõuge vallas ei ole üldplaneeringut kehtestatud, on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikule omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja arendamist praegustes piirides. Korvata kohalikele elanikele ja omavalitsustele senisest seaduserikkumisest tekkinud kahju.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 2 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaldamine võimaldab valla kodanike, huvitatud isikute kaasamist planeeritava harjutusvälja lahenduse väljatöötamisel. Avatud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku</p>
----	-------	------------	---	---

		<p>üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimiseseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõtjude hindamine. Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Seepärast tuleb koheselt algatada Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt keskkonnamõtjude hindamine Nursipalu praegusel harjutusvälja alal.</p> <p>4. Korralduse eelnõu otsus 4 Ettepanek sõnastuse muutmiseks:</p>	<p>tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimiseseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta, põhjendatakse, miks see pole võimalik.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõtjude hindamist vastavalt KeHJS-le.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine ning see korraldatakse ja</p>
--	--	--	---

		<p>Algatada Natura asjakohane hindamine praegusel Nursipalu harjutusvälja laiendataval alal avalikkusele tutvustatud huviala piirides. Keskkonnaametil korraldada Natura asjakohane hindamine ja eksperdi määramine. Põhjendus: 1. Natura asjakohane hindamine on vältimatult vajalik praeguseks planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal tänaseks toimunud taristu väljaehitamise, raiete jm tegevustega Natura aladel või nende mõjualas. Kaitseinvesteeringute Keskus kui arendaja ei tohiks olla ise Natura asjakohase hindamise protsessi mõjutaja, sh ekspertide määraja. Militaarsete harjutusväljade arendamisel peab olema tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p> <p>5. Korralduse eelnõu otsus 5 Ettepanek, mitte rakendada harjutusvälja laiendamiseks Kagu-Eestis relvaseadust. Põhjendus: Relvaseaduse rakendamine riivab kohalike omavalitsuste õigusi. Kohalikes omavalitsustes on kulutatud ressursse (aeg, raha) olemasolevate planeeringute väljatöötamiseks. Relvaseaduses ei ole sätestatud, kes korvab kahjud ja seonduvad kulud kohalikele omavalitsustele ja vallaelanikele seoses planeeringute peatumisega. Samuti pole Relvaseaduses sätestatud, kuidas toimuks RelvS § 85 lg 3 2 kohaselt planeeringute peatumine ja kuidas on reguleeritud nende inimeste õigused, keda antud muudatus otseselt puudutaks.</p>	<p>viiakse läbi vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Keskkonnaametile esitatakse Natura asjakohase hindamise aruanne enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks.</p> <p>5. Mitte arvestatud. Ettepaneku põhjenduses viidatud relvaseaduse paragrahv sätestab, et laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal alal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral algatada alal kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmine. Seadus ei ole sätestanud vastavate tegevuste jaoks tähtaegu ning jätnud erinevaid võimalusi planeeringutes antava korraldusega arvestamisele. Oluline on, et harjutusvälja laiendamise otsusest tulenevate muudatustega arvestades mõeldakse läbi uus, terviklik ruumilahendus ning korraldusest tulenevalt ei tekiks ruumilahendusse nn „auku“ (läbipääsuteede tagamine,</p>
--	--	--	---

			<p>6. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis ei lähe vastuollu riigisaladusega. Põhjendus: Eelnõus on lk 3 p 1 öeldud, et Eestis on sõjalise rünnaku ohu tõenäosus õldiselt madalam kui erinevate tsiviilkriiside tõenäosus. Relvaseaduse § 85 lg 3/1 kohaldamise eelduseks on ohuhinnang, millest nähtub oht riigikaitsele. Kuna avaliku huvi subjektiks on nii inimeste tervis, julgeolek, kui ka elukeskkond, siis on inimestel õigustatud ootus saada infot kõrgendatud ohu kohta seoses julgeolekuga. Kui riigi tasandil tehakse avalikkust niivõrd oluliselt puudutavaid otuseid tuginedes kõrgendatud ohule, siis peaksid inimesed saama ka vastavat informatsiooni - mida nad peaksid teadma</p>	<p>juurdepääsud, toimiv rohevõrgustik jm). Tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb kaaluda, kas arvestades korraldusest tulenevaid muudatusi on vajalik uute üld- ja maakonna-planeeringute algatamine ja vajaduse esinemisel need algatada. Planeeringuala suurus ja asukoht otsustatakse planeeringu algatamisel. Planeerimisseaduse § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneeringuga teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Nimetatud sätte rakendamine aitab tagada, et üldplaneering ja maakonnaplaneering oleksid omavahel kooskõlas. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei algata kaalumise tulemusel üldplaneeringu koostamist, siis võib Vabariigi Valitsus algatada vajaduse korral harjutusvälja hõlmava maakonnaplaneeringu (sh ka osa- või teemaplaneeringu) koostamist nt rohevõrgustiku toimimise tagamiseks või muu teema terviklikuks lahendamiseks.</p> <p>6. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p>
--	--	--	---	--

		<p>seoses kõrgenenud ohuga ning kuidas seetõttu käituma.</p> <p>7. Tunnistada kehtetuks Kaitseministri 28.08.2023 käskkirjaga nr 124 kinnitatud Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm.</p> <p>Algatada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi koostamine koostöös kohalike omavalitsustega ja asjakohaste instantsidega. Põhjendus: Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm on koostatud ajas etteruttavalt, arvestamata võimalike rakendatavate leevendusmeetmetega. On ennatlik kinnitada arendusprogrammi, sh suurekabariidiliste relvade kasutamist, kui pole veel valminud mürauring, tehtud asjakohaseid muinsuskaitselisi ja looduskaitselisi uuringuid ning pole isegi veel selge kuidas hakkaks kulgema planeeritava harjutusvälja piir.</p> <p>8. Korralduse eelnõu lisa 2 "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine". Ettepanek on algatada Natura 2000 eelhindang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritaval Nursipalu alal, kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi. Põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhindangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud. Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealusteliikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p>	<p>7. Mitte arvestatud. Harjutusväljade arendusprogrammid on kirjeldused kaitseväge vajadustest ning on määratud ülesannete täitmiseks vajalike väljaõppetasemete ning oskuste saavutamiseks. Selle alusel alles hakatakse väljaõppevõimalusi looma ning enne selle realiseerumist teostatakse vajalikud uuringud ning võetakse kasutusele vajalikud keskkonnameetmed.</p> <p>8. Mitte arvestatud. Eelhindangu, sealhulgas Natura eelhindangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61 lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhindangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhindangu koostamisel ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nursipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhindangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhindangu</p>
--	--	---	--

			<p>9. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabariidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabariidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui eelhindangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhindangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhindangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhindang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>9. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõppe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.</p>
38	M. H. H. L. H. M. H.	12.09.2023	<p>1. Vastuväide: Haldusmenetlusseadusega ettenähtud praegune avatud menetlusega ei tagata huvitatud isikute õigeaegne ja efektiivne kaasamine. Vastuolu eelnõu punktiga 2.3. Avatud menetluse läbiviimine.</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Avatud väljapaneku aega pikendatud kuni 25.09. Müramodelleeringu olulisus seisneb eelkõige II etapi tegevustega kaasnevate mõjude hindamises.</p>

		<p>Ettepanek: 1) Tagamaks huvitatud isikute õigeaegne ja efektiivne kaasamine tuleb avatud menetluse perioodi pikendada selliselt, et, huvitatud isikutel oleks võimalik kasvõi ära kuulata mürauringu tulemused ja teha sealt saadud info põhjal eelnõule ettepanekuid või esitada vastuväiteid. 2) Tagamaks huvitatud isikute õigeaegne ja efektiivne kaasamine tuleb avatud menetluse perioodi pikendada selliselt, et, huvitatud isikutel oleks võimalik nii osaleda uuringu protsessis kui ka teha sellekohaseid ettepanekuid või esitada vastuväiteid eelnõusse. 3) Tagamaks huvitatud isikute õigeaegne ja efektiivne kaasamine tuleb avatud menetluse perioodi pikendada selliselt, et, huvitatud isikutel oleks võimalik nii osaleda uuringu protsessis kui ka teha sellekohaseid ettepanekuid või esitada vastuväiteid eelnõusse.</p> <p>2. Vastuväide Haldusmenetluseadusega ettenähtud praegune avatud menetlusega ei võimalda Vabariigi Valitsuse korraldusest mõjutatud isikutel oma seisukohti esile tõsta lähtuvalt mürauringute tulemustest. Vastuolu eelnõu punktiga 2.3. Avatud menetluse läbiviimine.</p> <p>Ettepanek: Tagamaks Vabariigi Valitsuse korraldusest mõjutatud isikutel oma seisukohtade väljendamise ja esile tõstmise õigus on menetlejal järgmised võimalused: 1) tühistada praegune avalik väljapanek 2) pikendada avalikku väljapanekut ,nii, et Vabariigi Valitsuse korraldusest mõjutatud isikutel</p>	<p>2. Osaliselt arvestatud. Avatud väljapaneku aega pikendatud kuni 25.09. Müramodelleeringu olulisus seisneb eelkõige II etapi tegevustega kaasnevate mõjude hindamises.</p>
--	--	--	---

		<p>oleks võimalik oma seisukohti esile tõsta ja ettepanekuid teha eelnõule, mis on seotud mürauringute tulemustega.</p> <p>3. Vastuväide: Eesti Vabariik, kes on iseseisev oma riigi kaitse planeerimisel ei ole kohustatud lubama ja vastuvõtma väljaspool oma riiki tegutseva sõjalise organisatsiooni sõjalise väljaõppega liitlasväelasi, sellises hulgas nagu seda tahab riigiväline sõjaline organisatsioon NATO. Liitlasvägede ja nende relvajõudude osakaal peab olema vastavuses ja fikseeritud Riigikaitseseaduse §8-ga. Ettepanek: Võtta eelnõu punktist 3.1.3. „Nursipalu HV vajadus sõjalise kaitsevõime tõstmise kriitilise eeldusena” välja ebamääralsus liitlaste arvu kohta. Fikseerida üldise kaitsevalmiduse aegne liitlasvägede ülemmäär. Siduda eelnõus ohuhinnagu dokument konkreetse Riigikaitseseaduse §8 järgse kaitsevalmiduse olukorraga, et ühiskond saaks üheselt aru, kus me ohuhinnangu alusel oleme, kas on see rahu aeg ehk üldise kaitsevalmidus, erakorraline, kõrgendatud või sõjaline olukord.</p> <p>4. Laiendatav Nursipalu harjutusväli ei ole sobilik suurekalibriliste relvade kasutamiseks (suurtükid, liikursuurtükid, miinipildujad, tankid tankitõrjerelvad, kaudtulereelvad, soomustehnika) ega otstarbekas selleks ettenähtud mastaapsete rajatiste rajamiseks, kasutamiseks, arvestades asjaolu, et tegemist ei ole muust ühiskonna tegevusest eraldatud ala.</p>	<p>3. Mitte arvestatud. NATO liitlaste kaasamine Eesti kaitseks on Eesti iseseisev otsus, nt on Riigikaitse arengukava (2022-2023) üks eesmärkidest tagada Eesti ühiskonna ja liitlaste toetus Eesti põhiseaduslikule korrale. Eestis viibivate liitlasüksuste hulk sõltub julgeolekuolukorrast ning NATO heidutus- ja kaitsehoiakust, selle fikseerimine seaduses vähendaks Eesti riigikaitse tagamise ajakohasust. Eelnõu koostamise ajal kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus RiKS § 8 mõttes.</p> <p>4. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende</p>
--	--	--	---

		<p>Ettepanek: 1) Eemaldada eelnõuga seotud ja kinnitatud Nursipalu harjutusväljaku arendusprogrammist suurekaliibriliste relvade kasutamine ja selleks ettenähtud rajatiste rajamine, sh. selleks ettenähtud ettevalmiavad tegevused. 2) Eemaldada eelnõu seletuskirjast kõik suurekaliibriliste relvadega seotud tegevused ja selleks ettenähtud rajatised planeeritaval harjutusväljakul. 3) Muuta harjutusväljaku siseste alade otstarbeid ja kohaldada väljajätavad suurekaliibriliste relvade alad taktikaharjutuste aladeks.</p> <p>5. Vastuväide: Eelnõu punktis 3.1.3. „Nursipalu HV vajadus sõjalise kaitsevõime tõstmise kriitilise eeldusena” on ilmselge vastuolu. Eelnõu kohaseid harjutusi planeeritakse hakata tegema otse Võrumaa südames, Võru linna külje all ja kena looduse keskel, mitte selleks eraldi eesmärgiks loodud harjutusväljal, mis on muust ühiskonnategevusest eraldatud ala. Eelnõus puudub ka nimetus lahtiselgitamine, mis tähendab muust ühiskonna tegevusest eraldatud ala.</p> <p>Ettepanek: Leida eelnõus toodud riigikaitseliste kõrgete nõudmiste rahuldamiseks selleks sobilik asukoht, kaaludes ka riigiväliseid ühtse idatiiva taristu tehnilisi lahendusi ja võimakuse arendamise suundi.</p> <p>6. Kaitseminister H. Pehkuri avalikusele lubatud helded hüvitised ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse kodulehel avaldatud kinnisasja</p>	<p>väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus.</p> <p>5. Osaliselt arvestatud. Sõnastust täpsustatud. Mõiste "muust ühiskonnategevusest eraldatud" all on mõeldud kindlalt piiritletud harjutusvälja ala, kus on võimalik tagada inimeste ohutus. Kuna väljend on tekitanud teisitimõistmist, jäetakse korralduse eelnõust välja.</p> <p>6. Mitte arvestatud. RKIK on avaldanud oma kodulehel kinnisasja avalikes huvides omandamise põhimõtted tulenevalt KAHOS-st ning rakendab neid</p>
--	--	--	---

		<p>omandamise põhimõtted ei ühildu otseselt eelnõus toodu kinnisasjade omandamise põhimõtetega</p> <p>Ettepanek: 1) Lisada punkti 3.4. „Laiendatava Nursipalu HV piiridesse jäävate kinnisasjade omanike õiguste riive” kõik Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse kodulehel olevad kinnistute omandamise üldised põhimõtted, kui lahutamatud menetlusprotsessi täiendavad tingimused, kui need ei kattu KAHOS-e.</p> <p>2) Lisada eelnõu punkti 3.4. „Laiendatava Nursipalu HV piiridesse jäävate kinnisasjade omanike õiguste riive” kinnisasja omandamise põhimõtetes KAHOS-e väliselt määratavad hoonestatud kinnisasja omandamise erisused: Hoonestatud kinnisasja hindamine tellitakse kutseliselt 7. taseme hindajalt, kusjuures kaasatakse ehitusvaldkonna ekspert, kes hindab ehitise seisukorda ja kasutus- või taastamiskõlblikkust ning kasutus- või taastamiskõlblikkuse hindamisel koostab ehituskulu hinnangu. Kui tegemist on elamiseks kasutatavate hoonete ja nende kõrvalhoonetega, mille asendamine pole asukohta ja kasutuseesmärki silmas pidades võimalik, siis kaaludes omandamise asjaolusid võib hüvitusväärtuse leidmisel lähtuda vara ülesehituskulust ilma kulumit arvestamata ehk ei arvestata vanusest tulenevat väärtuse vähenemist võrreldes uuena taastamise väärtusega. Elamiseks kasutatava hoone või eluruumi kaotuse eest makstakse lisaks punktis 6 nimetatule täiendavat hüvitist 10% elamiseks kasutatavate hoonete ja selle kõrvalhoonete ning õueala hüvitusväärtusest. Kui hinnatav ehitis on tehniliselt mõistlikul viisil</p>	<p>riigikaitse taristu arendamisel. Korralduses nende kordamine ei ole vajalik.</p>
--	--	---	---

			<p>teisaldatav ja omanik seda soovib, siis võib riik korraldada ehitise omaniku soovitud asukohta teisaldamise ja kannab sellega seotud kulud alternatiivina ehitise rahas hüvitamisele.</p> <p>3) Lisada eelnõu punkti 3.4. „Laiendatava Nursipalu HV piiridesse jäävate kinnisasjade omanike õiguste riive” kinnisasja omandamise põhimõtetes KAHOS-e väliselt määratavad metsa- ja haritava maaga kinnisasja omandamise erisused: Põllu- ja heinamaa hindamine tellitakse kutseliselt 7. taseme hindajalt. Metsamaa hindamiseks tellitakse metsa takseerimise kirjeldus vastavat litsentsi omavalt ettevõttelt ning metsamaa väärtus arvutatakse maa erakorralise hindamise korras toodud metoodika alusel.</p>	
39	J. T.	12.09.2023	<p>1. Jätta soovijatele maaomand alles ja proovida toime tulla elamuid lõhkumata.</p> <p>2. Eesti on liiga väike ja liiga liigendatud, et valutul sellist ala leida. Arvestades praegusi raadamisplaane, paistab nagu valmistatakse Kõrbetormiks või lahesõjaks. Isegi rinde hoidmiseks on üks suur polügoon liiast (kõik munad ühes korvis). Parem oleks mitu hajusamat harjutus-paiknemisala. Eeskätt hõivata Meeksi endine radarimägi ja Värskas Eestiaegne põhjalaager ning keskenduda hajusalt liikumiseks ja liitumiseks. Seejärel tuleb luua efektiivne läbipääs Taarakasarmutest idapoolsesse metsa. Retooriline väide, kaitsevälised teavad, ei veena kedagi. Ei pea olema ohvitser, et näha, et Võru linn</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Tulenevalt harjutusväljal toimuvate tegevustest ei ole võimalik harjutusvälja piires eraomandit säilitada.</p> <p>2. Teadmiseks võetud. Mitu väikest harjutusvälja ei täidaks laiendamise eesmärki. Kaitsevägi ei saa väikestel harjutusväljadel läbi viia ühe vähendatud soomuspataljoni lahinglaskmist koos kõrgema üksuse lahingutoetuse elementidega. Algselt olnud raadamismahud oleme edasiste planeerimiste käigus vähendanud 3000 hektarilt ca 1000 hektarini.</p>

			<p>on õppuste sõjasuitsus alatult ja Tallinna linn veehaardes allavoolu. Vene raketibaas paiknes Nursis, et Hargla orundis rakette radaritele nähtamatult mitukümmend kilomeetri edasi nihutada.</p> <p>Praeguses seisus on Nursi vägi ”memme põlle varjus”, aga arvestatavalt vastasele inimkilp ei loe. Arvestades praegust kava - põlistalude tühendamist, seni kasutamata veehorisoni kulutamist ja metsade raadamist, tundub see Stalinliku põletatud maa taktikaga. 300 m3 alumise horisoni veekasutus (s,h, olme ja tehniline vesi) võimaldaks tõelise kliimakriisi puhul kolmandiku Eesti igale elanikule liitriise pudeli steriilset vett päevas.</p>	
40	T. R.	12.09.2023	<p>1. Praegu ei ole põhjendatud konkreetselt laienduse vajadus. On unustatud kui väike on meie rahvas ja riik.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Eelnõus on Nursipalu HV laiendamise vajadust põhjendatud. Tulenevalt julgeolekuolukorrast maailmas on vajalik tõsta nii Eesti iseseisva kaitse kui ka kollektiivkaitse võimet. See on tinginud kiireloomulise vajaduse senisest oluliselt suurema harjutusvälja järele Kagu-Eestis. Uue relvastuse kasutamise ning liitlasüksustega koostöö edukus Eesti kaitsel eeldab sõjaliste harjutuste läbiviimist harjutusväljadel. Venemaa kallaletung Ukrainale on kinnitanud, et sõjaline edu eeldab üksuste eelnevat väljaõpet kasutatava relvastuse ja üksuste koostöö osas. Eesmärgi saavutamiseks peavad sõjalised harjutused toimuma võimalikult realistlikus olukorras, muuhulgas lahingumoonaga. Realistlikul harjutusel tuleb tundma õppida maastikku, keeruliste relvasüsteemide käsitlemist tuleb lihvida peensusteni, üksused peavad harjutama koostööd, juhid juhtimist. Selliseid harjutusi saab läbi viia vaid harjutusväljal,</p>

			<p>2. Seaduse rikkumine on mõju uuringute tegemata jätmise. See tähendab eestluse, looduse ja maarahva olukorra järsku ja hoomamatut halvendamist.</p> <p>3. Tänapäevane olukord on näidanud, et sissisõda uute meetoditega on tõhusam kui suur ja rasketehnika, mida on kerge avastada ja seetõttu ka hävitada. Õhutugi, kaitse ja kate on niigi meil ainult liitlastele tuginedes. Kõike Nursipalus on praegu seletatud kiiruse ja kokkuhoiuga ...kuid mitte põhjendatud. Parim kokkuhoid on säilitada seda mis on olemas ja mida soovitakse kaitsta - see on Eesti maakodud ja loodus mis kannavad eestlust. Praegu näeb välja nii, et vaenlast polegi vaja, sest hävitame ise suure osa oma rahva elupaikadest koos ka kaitsetahte hävitamisega.</p>	<p>mis on selleks eesmärgiks eraldi loodud. Seega harjutusvälja laiendamine toimub üksnes meie rahva ja riigi huvides.</p> <p>2. Teadmiseks võetud. Selgitame: Harjutusvälja laiendamisel ei rikuta seadust ning ei jäeta vajalikke mõju-uuringuid tegemata. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnanäivaate ning Natura eelhinngu kohaselt lubatud. Korraldusega algatatakse Natrua asjakohane hindamine. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>3. Teadmiseks võetud. Selgitame Väga üldistatult võib välja tuua, et edu saavutatakse just üksuste (pataljon ja üles) professionaalse väljaõppe ning üksustevahelise efektiivse koostöö tulemusel. Nn sissisõda (kui siin peetakse silmas droone, siis see ei ole osa ainult sissitegevusest) on kindlasti edu saavutamist toetav tegur, kuid valdavalt toimub see juba okupeeritud aladel (st aladel, mis on vaenlase poolt hõivatud). Liitlastel on küll lahingutegevuses väga oluline roll, kuid esmane ja peamine raskuspunkt on iseseisval kaitsevõimel. Seetõttu kaitseväge võimeloome ja -arendusega tegelebki (sh efektiivsem õhutõrje).</p>
--	--	--	--	---

			<p>Parim lahendus nii kaitse kui looduse ja inimeste jaoks on mitte olemasolevaid hsrjutuskohti laiendada vaid paremini nende kasutust organiseerida.</p> <p>Parim kokkuhoid on kui raskerelvad jäävad peapolügoonile ja sinna sõidavad üksused bussidega ka nendega harjutama jättes oma analoogse tehnika baseerumispaikkadesse. Nii on ka amortiseerumise ja remont võimalik konsentreerida ja efektiivsemalt teostada.</p> <p>Ülikauge laskekaugusega relvi niikuinii Eesti piirides ei saa praktiseerida. (Selleks peaks naaberriikidesse tulistama). Seda tuleb teha liitlaste ja tootjate polügonidel.</p>	
41	T. R.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 2</p> <p>Ettepanek sõnastuse muudatuseks:</p> <p>Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt.</p> <p>Põhjendus:</p> <p>Antud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913,</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on</p>

		<p>p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Asendada eelnõu otsuses toodud sõnastus järgmisega: “ Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõtjude hindamine”.</p> <p>Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Riigikaitset tuleb arendada arukalt - koos kohalikega, mitte neid välistades. Õiguskanslerile, kes on öelnud, et isegi kriiside ajal tuleb järgida kehtivaid seadusi, ei tohiks vastanduda. Ettevalmistus ja julgeolek on olulised, kuid liitlastele mugavamaid harjutustingimusi ei saa luua Eesti kodusid hävitades, meie endi inimeste arvelt. Ilma keskkonnamõtjusi hindamata HÄVITATAKSE 22 tuhande või enama inimese elukeskkond. Juba praegu kostub militaarmüra enam kui 20km kaugusele metsade taha tuppa ära. On olnud juhuseid, kui 20km kaugusel aknad-uksed</p>	<p>harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimise eeskirja. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega, kui seda ei tehta</p> <p>2. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõtjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnamõtjude ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnamõtmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ja põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnamõtmed. Ka praegusel harjutusväljal toimub põhja- ja pinnavee seire ning harjutusvälja laiendamisel võetakse juurde ka veeseire punkte. Harjutusväljadel toimuv veeseire pole siiani näidanud, et harjutusväljadel toimuv tegevus vett reostaks.</p>
--	--	---	--

		<p>värisevad. Mina elan Nursipalust kõigest 12 km kaugusel umbes, võimsamatest realvadest laskmise korral vappuvad meil majaseinad ja klirisevad aknaklaasid ning nõud puhvetkapis, koer ulub paanikas ja nõuab sülle. Uusaasta ilutulestike ajal ta ei ulu ja ei nõua sülle, lebab rahulikult toas pererahva jalgade juures. Juba praegu on elu Võrumaal muutunud harjutusväljaku äärmiselt stressitekitavaks.</p> <p>Millised saavad olema mõjud kohalike joogiveele, millised põllumajandusele ladestuvate mürkide tõttu? 2018. aasta riigikontrolli aruandest nähtub, et juba praegu on alates praktiliselt Võru linna piirist kuni Säna oruni põhjavee kvaliteet VÄGA HALB, punasega. Uute UXO alade lisandumisega tõenäoliselt põhjavee kvaliteet haveneb veelgi – mitte ei parane. Kas RKIK on valmis hakkama ümbruskonna inimestele joogiks tasuta pudelivett jagama? Nii nagu tehakse seda praegu USAs mõnede baaside ümbruses, kus põhjavesi on igaveseks saastatud. USAs on see teema Kongressis arutusel, sõjaväelt nõutakse saastamise lõpetamist. Keskkonnamõjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse ka meie praegused otsustajad vastutusest müra-, õhu-, mulla- ja veesaastest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 4 Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus</p>
--	--	---	--

			tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.	puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.
42	K. P. M. L.	12.09.2023	<p>1. Täiendada eelnõud alajaotusega (nt p 3.5), milles oleks toodud tingimused, et harjutusvälja piiridega külgnevate kinnistute, millel paikneb elamu, omanikel on soovi korral õigus nõuda riigilt nende kinnisasja omandamist sarnastel põhimõtetel ja tingimustel kui toimub harjutusvälja piiresse jäävate kinnistute omandamine.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu kohaselt puuduvad riigil mistahes kohustused harjutusvälja piiridest väljapoole jäävate kinnistuomanikele ja elanikele hüvitada harjutusväljahäiringutest tulenevad negatiivsed mõjud. Nii tekib olukord, kus harjutusväljast väljapool olevad isikud on sunnitud taluma ülemäärast müra, seades sellega ohtu oma tervise, ning kaotades oma kinnistu väärtuse, kuna kinnistu võõrandamine ei ole huviliste puudumisel tõenäoline. Samas harjutusvälja piiresse jäävatele kinnistu omanikele tasutakse kinnistu vabatahtliku võõrandamise korral lisaks õiglasele turuväärtusele ka motivatsioonitasu.</p> <p>Harjutusväljaga külgnevate kinnistute elanike ilma jätmise võimalusest saada õiglast hüvitist oma kinnistu eest riigikaitseliste huvide esinemisel tähendaks sisuliselt omandipõhiõiguse kitsendamise eest hüvitamiskohustusest loobumist. Selline olukord ei vasta Põhiseaduse §-le 32.</p> <p>Harjutusvälja piirinaabrite omandipõhiõiguste riive kõrvaldamata jätmise oleks ebaproportsionaalne ja õigusvastane. Õiguspäraseks lahenduseks on harjutusvälja piirinaabritele õiguse andmine nõuda</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Esmalt tegeletakse harjutusvälja piiridesse jäävate kinnistute omandamisega. Täiendatud eelnõu punkti 3.2.5.</p>

		<p>riigilt riigikaitselistel eesmärkidel nende kinnistute omandamist sarnastel tingimustel kui see toimub harjutusvälja piiresse jäävate kinnistute omandamisel vastavalt KAHOS-es sätestatud kohese ja õiglase hüvitise eest. Oluline on siinkohal rõhutada, et RelvS § 85 alusel kohalikule omavalitsusüksusele riigi poolt makstav hüvitis ei ole mõeldud kompenseerima kinnistu omanike ja elanike harjutusvälja mõjudest tingitud häiringuid, vaid on riigi hüvitis kohaliku omavalitsuse üksusele.</p> <p>Ekslik on eelnõu punktis 3.3. tehtud viide Vabariigi Valitsuse 29.05.2023.a heaks kiidetud kohaliku omavalitsuse ükstele makstavatele kompensatsioonimeetmetele, mis justkui peaksid leevendama ja hüvitaksid kohalikule elanikkonnale kaasnevaid negatiivseid õiguslikke tagajärgi. Kohaliku omavalitsuse üksustele riigi poolt makstavat hüvitist ei saa käsitleda vahetult harjutusväljaga piirnevate kinnistuomanike ja elanike õiguste riive hüvitus- või leevendusmeetmena.</p> <p>2. Ettepanek muuta harjutusvälja piiri selliselt, et see kulgeks xxxx kinnistu idapoolsest piiripunktist risti xxx kinnistu põhjapoolsesse piiripunkti ning kulgeks mööda xxx kinnistu põhjapiiri kuni xxxx kinnistu.</p> <p>Juhul, kui eelnevat ettepanekut ei arvestata, siis on ettepanek ettepaneku muuta harjutusvälja piire selliselt, et harjutusvälja piiridesse arvatakse xxx kinnistu, samuti kogu xxx kinnistu ning xxx kinnistu.</p>	<p>2. Osaliselt arvestatud. Ettepanekud kaalumisele võetud. Harjutusvälja piiri täpsustamine on võimalik edasise menetluse käigus.</p>
--	--	---	--

43	T. T.	12.09.2023	<p>1. Korraldada ajateenijate väljaõpe niiviisi, et graafik võimaldab roteeruda Keskpõlügeni ja Taara linnaku olemasolevate harjutusalade vahel sellisel viisil, et harjutusala laiendust pole vaja Võrumaale rajada.</p> <p>Teha nõ "kasarmuvahetust" Tapa ja Taara vahel mitte lühikeste ajakulukate väljasõitena vid vastavalt nädalateks või kuudeks, et Kõu(K9) jm suuremat ala vajavate relvade harjutused viiakse läbi keskpõlügenil. Need harjutused, mida seni on saanud Võrumaal läbi viia, tehakse Taara linnaku baseeruvatele ajateenijatele, sh Tapa linnakust siia roteerunud ajateenijatele).</p> <p>Personal Tapa ja Taara linnakutes ei pea roteeruma, väljaõppe viivad läbi kohapealsed kaadrikaitseväelased.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Arvestades kutsealuste teenistusse kutsumise kava (millise perioodi jooksul koolitatakse välja vastavate üksuste sõjaaja koosseis), ajateenistuse tsükli ning spetsiifikat (erinevatele üksustele erinev väljaõpe erineva intervalli ja intensiivsusega) ning asukohapõhise väljaõppe olulisust (õpe vastavalt üksuse sõjaaja paigutusele ja eripäradele, sh kuuluvus kõrgema üksuse koosseisu, kellele on määratud ülesanded mingi kindla asukoha põhisel) ei ole üksuste roteerumine Põhja- ja Lõuna-Eesti vahel optimaalne. Lisaks toimub ajateenijate väljaõpe nii 1. JVBr-is kui 2. JVBr-is samaaegselt, see eeldab püstitatud ülesanne täitmiseks ning eesmärkide saavutamiseks harjutusväljade samaaegset kasutamise ning seda üksuste alalise asukoha vahetus läheduses. Siinkohal ei keskenduta ühele konkreetsele relvasüsteemile (nt K9), vaid oluline brigaadi allüksuste omavahelise koostöö ning erinevate taktikaliste olukordade harjutamine (koostööharjutused, õppused, erinevad manöövrid).</p>
44	S. P.	08.09.2023	<p>1. Pikendada korralduse eelnõud avatud menetluse aega, kuni ka arheologia-, mürauringu tulemused on selgunud ja võimaldatud meil kui kinnitu omanikel kaasa rääkida uuringute tulemuste kujunemisel, mis peab olema meile seaduse tagatud.</p> <p>Põhjendus: Praegune avatud menetluse aeg 29.08-12.09.2023 ei tagada meil HMS järgseid õigusi: Kuna me tõesti uuringu tulemusi ette ei oska näha siis ei ole seaduse järgi õiglane, et korralduse järgselt pannakse meie kinnitule kohutus KAHOS-e järgi riigile omandamine, kuni pole kontrollitud, kas muinsuskaitse tingimused võimaldavad</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Pikendatud kuni 25.09. Kõikide uuringute teostamine harjutusvälja laiendamise eelselt pole vajalik. Muinsuskaitseamet on korralduse eelnõu koostöölõpetanud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgsest ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava</p>

		<p>üldse Kaitseministeeriumil meie krunte hakata kasutama sihtotstarbeliselt ja ehk pole põhjendatud meie kinnitute riigile omandamine. Kinnistu omanikena on meil õigus enne ühelt ja selgelt arusaada kas meil on võimalus jätta onna kinnitid alles või mitte. Enne kui uuringu I etapp ja sellele järgnevad etapid pole läbi riigihangete läbitud ja Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud ei ole õigla kinnitu omanike suhtes enne asjaolude selgumist ja seadusega avatud menetluses sõnaõiguse kasutamist, kinnitada korralduse eelnõu, mis fikseerib laiendatava harjutusvälja välispiiri meie kinnitute osas. Korralduse eelnõus tuleb see harjutusväljaku välispiir asendada huvialapiiriga, mis võimaldab hiljem peale riigihankeid selgunud andmete põhjal teha põhjendatud otsuseid.</p> <p>Samuti on teil käimas praegu Mürauuringu riigihange, mis on täitmisel aga avatud menetluse aeg lõppeb enne kui valmivad riigihanke mürauuringu dokumendid. Hanke sisus on öeldud, et tuleb ka avalik koosolek, kus soovime osaleda, et saada lisainfot harjutusväljaku laiendamisel muutuva müralukorra kohta. Sellest infost lähtuvalt sooviksime kasutada seda avatud koosolekult saadud infot ja teha ettepanekuid korralduse eelnõule avatud menetluse raames. Praegune avatud menetluse periood 28.08-12.09.2023 seda meile ei võimalda ja ei taga meile HMS järgseid õigusi.</p> <p>Juhul kui arheloogia uuring peaks pädima olukorraga, et meie kinnitid ei ole oma otstarbalt Kaitseministeeriumi tegevusele sobilik ja me võime oma kinnitu endale jätta, siis muutub meie jaoks</p>	<p>tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	--

		<p>oluliseks ka mürauuringute tulemustega tutvumine ja soovime osaleda seal ettepankute tegemisel, kuna müra hakkab mõjutama ka meie elukeskonda. Paraku praegusel kujul avatud menetlus ei võimalda meil neid seaduse õigusi kasutada ja paneb meid etteruttavalt olukorda, kus riik tuleb meie kinnitust omandama ilma, et ta saaks esitada KAHOSE järgselt põhjalikud ja selged vastused, miks meie kinnistu tuleb riigil omandada. Asjaolud on ebaselged.</p> <p>2. Muuta eelnõu korralduse lisa 1 ära harjutusvälja välispiir tagasi termiliks huvialapiir, kuna termini välispiiri kehtestumisega ei tagata enam peale avatud menetluse perioodi ja korralduse vastuvõtmist meie põhiõigusi kaasa rääkida edasises kinnituga seotud riigile omandamise protsessis, kuna harjutusväljaku siseseid toiminguid relvaseaduse muutmise seadus ei luba vaidlustada. Samas kui peaks selguma muinsuskaitse uuringute põhjal, et meie kinnitust ei ole otstarbekas omandada, siis pole meile seaduses tagatud võimalust huvialapiiri siseseid toiminguid vaidlustada kohtusse pöördumisega.</p> <p>3. Juhul kui arheoloogia uuring peaks pädima olukorraga, et meie kinnitust ei ole oma otstarbalt Kaitseministeeriumi tegevusele sobilik ja me võime oma kinnitust endale jätta, siis muutub meie jaoks oluliseks ka mürauuringute tulemustega tutvumine ja soovime osaleda seal ettepankute tegemisel, kuna müra hakkab mõjutama ka meie elukeskonda. Paraku praegusel kujul avatud menetlus ei võimalda</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Korraldusega laiendatakse relvaseaduse alusel harjutusvälja ning selle tulemusel tekib harjutusväljale välispiir.</p> <p>3. Teadmiseks võetud. Selgitame: Riik omandab kinnistust KAHOS- e alusel. RKIK riigi esindajana selgitab omanikule selgelt nii läbirääkimiste käigus kui ka kõikides omandamise käigus vormistatud dokumentides, miks kinnistust omandatakse.</p>
--	--	---	--

			<p>meil neid seaduse õigusi kasutada ja paneb meid etteruttavalt olukorda, kus riik tuleb meie kinnitust omandama ilma, et ta saaks esitada KAHOSE järgselt põhjalikud ja selged vastused, miks meie kinnistu tuleb riigil omandada. Asjaolud on ebaselged.</p>	
45	P. P.	08.09.2023	<p>1. Pikendada korralduse eelnõud avatud menetluse aega, kuni ka arheloogia-, mürauuringu tulemused on selgunud ja võimaldatud meil kui kinnistu omanikel kaasa rääkida uuringute tulemuste kujunemisel, mis peab olema meile seaduse tagatud.</p> <p>Põhjendus: Praegune avatud menetluse aeg 29.08-12.09.2023 ei tagada meil HMS järgseid õigusi: Kuna me tõesti uuringu tulemusi ette ei oska näha siis ei ole seaduse järgi õiglane, et korralduse järgselt pannakse meie kinnitule kohustus KAHOSE järgi riigile omandamine, kuni pole kontrollitud, kas muinsuskaitse tingimused võimaldavad üldse Kaitseministeeriumil meie krunte hakata kasutama sihtotstarbeliselt ja ehk pole põhjendatud meie kinnitute riigile omandamine. Kinnistu omanikena on meil õigus enne ühelt ja selgelt arusaada kas meil on võimalus jätta onna kinnitid alles või mitte. Enne kui uuringu I etapp ja sellele järgnevad etapid pole läbi riigihangete läbitud ja Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud ei ole õigla kinnistu omanike suhtes enne asjaolude selgumist ja seadusega avatud menetluses sõnaõiguse kasutamist, kinnitada korralduse eelnõu, mis fikseerib laiendatava harjutusvälja välispiiri meie kinnitute osas. Korralduse eelnõus tuleb see</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Pikendatud kuni 25.09. Kõikide uuringute teostamine harjutusvälja laiendamise eelselt pole vajalik. Muinsuskaitseamet on korralduse eelnõu kooskõlastanud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnanõuete ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>

		<p>harjutusväljaku välispiir asendada huvialapiiriga, mis võimaldab hiljem peale riigihankeid selgunud andmete põhjal teha põhjendatud otsuseid.</p> <p>Samuti on teil käimas praegu Mürauuringu riigihange, mis on täitmisel aga avatud menetluse aeg lõppeb enne kui valmivad riigihanke mürauuringu dokumendid. Hanke sisus on öeldud, et tuleb ka avalik koosolek, kus soovime osaleda, et saada lisainfot harjutusväljaku laiendamisel muutuva müraolukorra kohta. Sellest infost lähtuvalt sooviksime kasutada seda avatud koosolekult saadud infot ja teha ettepanekuid korralduse eelnõule avatud menetluse raames. Praegune avatud menetluse periood 28.08-12.09.2023 seda meile ei võimalda ja ei taga meile HMS järgseid õigusi.</p> <p>Juhul kui arheloogia uuring peaks pädima olukorraga, et meie kinnitud ei ole oma otstarbalt Kaitseministeeriumi tegevusele sobilik ja me võime oma kinnitu endale jätta, siis muutub meie jaoks oluliseks ka mürauuringute tulemustega tutvumine ja soovime osaleda seal ettepankute tegemisel, kuna müra hakkab mõjutama ka meie elukeskonda. Paraku praegusel kujul avatud menetlus ei võimalda meil neid seaduse õigusi kasutada ja paneb meid etteruttavalt olukorda, kus riik tuleb meie kinnitud omandama ilma, et ta saaks esitada KAHOSE järgselt põhjalikud ja selged vastused, miks meie kinnistu tuleb riigil omandada. Asjaolud on ebaselged.</p> <p>2. Muuta eelnõu korralduse lisas 1 ära harjutusvälja välispiir tagasi termiliks huvialapiir, kuna termini</p>	
--	--	---	--

			<p>välispiiri kehtestumisega ei tagata enam peale avatud menetluse perioodi ja korralduse vastuvõtmist meie põhiõigusi kaasa rääkida edasises kinnituga seotud riigile omandamise protsessis, kuna harjutuväljaku siseseid toiminguid relvaseaduse muutmise seadus ei luba vaidlustada. Samas kui peaks selguma muinsuskaitse uuringute põhjal, et meie kinnitust ei ole otstarbekas omandada, siis pole meile seaduses tagatud võimalust huvialapiiri siseseid toiminguid vaidlustada kohtusse pöördumisega.</p> <p>3. Juhul kui arheoloogia uuring peaks pädima olukorraga, et meie kinnitust ei ole oma otstarbalt Kaitseministeeriumi tegevusele sobilik ja me võime oma kinnitust endale jätta, siis muutub meie jaoks oluliseks ka mürauuringute tulemustega tutvumine ja soovime osaleda seal ettepanekute tegemisel, kuna müra hakkab mõjutama ka meie elukeskonda. Paraku praegusel kujul avatud menetlus ei võimalda meil neid seaduse õigusi kasutada ja paneb meid etteruttavalt olukorda, kus riik tuleb meie kinnitust omandama ilma, et ta saaks esitada KAHOSE järgselt põhjalikud ja selged vastused, miks meie kinnitust tuleb riigil omandada. Asjaolud on ebaselged.</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Korraldusega laiendatakse relvaseaduse alusel harjutusvälja ning selle tulemusel tekib harjutusväljale välispiir.</p> <p>3. Teadmiseks võetud. Selgitame: Riik omandab kinnitust KAHOS-e alusel. RKIK riigi esindajana selgitab omanikule selgelt nii läbirääkimiste käigus kui ka kõikides omandamise käigus vormistatud dokumentides, miks kinnitust omandatakse.</p>
46	K. K. Seltsing Loodus, inimene ja sõjavägi	12.09.2023	<p>1. Palume täiendada kinnisasja omandamise põhimõtteid kahes olulises aspektis, mis on juba tekitanud ning ilma riigipoolse selge seiskohata tekitavad ka edaspidi rahulolematust ja takistavad taristuarendust: hoonestatud kinnistute puhul hoonete uuesti üles ehitamine ja vahetult</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Esmalt tegeletakse harjutusvälja piiridesse jäävate kinnistute omandamisega. Täiendatud eelnõu punkti 3.2.5.</p>

			<p>harjutusvälja piiri lähedale, ent mitte harjutusväljale jäävate kinnistute omandamine.</p> <p>Nõuame, et RKIK kehtestaks ja avaldaks avalikes materjalides mõistliku ajalise piiri endapoolseteks toiminguteks lahenduseni jõudmisel. Avalikes materjalides on vaja välja tuua ka ülaltoodud võimalus vahetusmaale uue majapidamise ehitamiseks koos selgesõnalise kinnitusega, et riik vastutab majapidamise ülesehituse eest analoogiliselt riigipoolse ehitise teisaldamise kinnitusega. Nõuame, et avalikes materjalides toodaks koheselt välja riigipoolne selge seisukoht harjutusvälja piirile jäävate kinnistute omandamise osas.</p> <p>2. Kui Natura hüvitusmeetmed tuleb enne planeeringu kehtestamist ellu viia, siis samamoodi peab kehtima nõue hüvitada omanikele maade hõivamisega tekitatav kahju enne planeeringu kehtestamist, et vältida samasugust olukorda nagu keskpõlügeni riigi eriplaneeringu puhul, kus koduomanikud jäetakse aastateks teadmatusse ja neile ei leita lahendust.</p> <p>3. Palume eelnõus välja tuua, missuguste meetmetega tagatakse Nursipalu piirkonnas kultuuripärandi kaitse.</p>	<p>2. Teadmiseks võetud. Riigi eesmärk on kõigi harjutusvälja piiridesse jäävate koduomanikega jõuda kokkuleppele.</p> <p>3. Teadmiseks võetud. Märgime, et Muinsuskaitseamet on eelnõu kooskõlastanud ja nende palvel oleme eelnõud täiendanud: Kõikidel pinnasetöödel arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega nii mälestistel, nende kaitsevööndis kui ka väljaspool mälestisi ja nende kaitsevööndite ala. Muinsuskaitseaduse § 31 lõikest 1 ja §st 60 tulenevalt on leidja kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile. Tellitud on Nursipalu</p>
--	--	--	--	---

			<p>4. Nõuame Nursipalu laiendamise aluseks oleva ohuhinnangu avalikustamist – kui mitte täiel määral, siis üldistatud kujul.</p> <p>5. Palume jätta eelnõust välja planeeringuprotsessi pikkust põhjendavad eksitavad näited ja viited.</p>	<p>harjutusvälja ja selle laienduse ala arheoloogiline uuring ning looduslike pühapaikade uuring, mille eesmärgiks on uuritava alal arheoloogiapärandi väljaselgitamine ning looduslike pühapaikade inventeerimine. Selle tulemusel otsustatakse leitud objektide kaitsmise kord.</p> <p>4. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>5. Osaliselt arvestatud. Korralduse punkti 2.2. sõnastust on korrigeeritud vastavalt ettepanekule, kuid näitena KVVP on jäetud alles. Tegemist ei ole eksitava näitega.</p>
47	K. N. A. K.	12.09.2023	<p>1. Kohalikud elanikud on tundnud end harjutusvälja laiendamise protsessist välja lülitatuna esimestest laiendamise kuuldustest arvates meid ei ole diskussiooni kaasatud üheski laienduse kavandamise protsessi osas, sh asukohavalikul ning hüvitusmeetmete väljatöötamisel, mistõttu praeguses menetluse etapis on äärmiselt vajalik mitte üksnes näiline ettepanekute kaalumise, vaid ettepanek on kohalike arvamustest lähtudes ka tegelike ja efektiivsete lahenduste väljatöötamine ning rakendamine.</p> <p>2. Ettepanek: siduda investeeringutoetus lahti konstruktsiooni parandamise eesmärgist ja vältida (või juba olemasolul eemaldada) abikõlblike</p>	<p>1. Teadmiseks võetud. Kaitseministeeriumi valitsemisala on kaasanud kohalikud elanikud Nursipalu harjutusvälja laiendamise protsessi läbi mitmete Võrumaal toimunud koosolekute, kus on selgitatud Nursipalu harjutusvälja laiendamist.</p> <p>2. Teadmiseks võetud. Kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada</p>

		<p>investeeringute osas ammendava loetelu tekitamist. Investeeringutoetus peab võimaldama kompenseerida harjutusvälja 2 km piiranguvööndi raadiuses paikneva kinnisvara väärtuse langust vabalt valitud parendustegevuste abil. Toetussumma suurus abikõlblikest kuludest peab moodustama vähemalt 90%. Põhjendus: Eelnõu punkti 1.2 kohaselt on heaks kiidetud kompensatsioonimeetmete pakett, mille hulka kuulub omaosalusega investeeringutoetuse maksmine, mis võimaldaks muuta hoonete konstruktsiooni müra häiringu leevendamiseks. Ka nimetatud meetme väljatöötamise ei ole välispiiri läheduses elavaid inimesi kaasatud, mistõttu jääb arusaamatuks, milliste sisendandmete põhjal kohalike kinnisvara puudutav meede on kavandatud. Enim varalist kahju kannavad juba praegu heas seisukorras olevate eluhoonete omanikud, inimesed, kes on hiljuti investeerinud oma kodudesse kui kõige kallimatesse varadesse investeerinud sageli kogu olemasoleva ressursi nii rahalises kui ajalises mõttes ning püüdnud luua kindla pinnase oma lastele mugava elu alustamiseks. Meedia vahendusel antud info kohaselt on kavandatud toetuse määr vaid 50% abikõlblikest kuludest, mis on toetusmeetmetes osalemise keerukust ja ajakulu arvestades selgelt liiga madal ega võimalda meedet kasutada ilma märkimisväärse hulga täiendavate vahendite (nt laenu raha) kaasamise. Kuivõrd vajadus parendustegevusteks tekib riigi tegevuste tõttu, ei ole tööde finantseerimine planeeritud kohalike perede eelarvetesse. Juhime tähelepanu, et ääremaal</p>	<p>põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid, on väljatöötamisel.</p>
--	--	--	--

		<p>on niigi töötasud keskmisest madalamad ning palume mitte eeldada, et võimalused täiendavateks investeeringuteks on puudutatud leibkondadel olemas. Ühtlasi on perede investeeringuvajadused eluhoonete seisukorrast ja omadustest lähtuvalt erinevad.</p> <p>3. Ettepanek on nii käesolevas menetluses kui edaspidiste otsuste (sh leevendusmeetmed) kavandamisel ja meetmete väljatöötamisel piiranguvööndisse jäävate kinnistute omanikke käsitleda isikutena, kelle õigusi võib haldusakt piirata ning mõjutatud osapooltena kaasata neid otsustusprotsessi vastavalt õigeaegselt ja efektiivselt.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu punktis 2.3 on selgitatud avatud menetluse läbiviimist ning öeldud, et avatud menetlusega tagatakse huvitatud isikute (kelleks käesolevas haldusmenetluses on eelnõu kohaselt eelkõige harjutusvälja alasse jäävad isikud ja kohalikud omavalitsused) õigeaegne ja efektiivne kaasamine. Juhime tähelepanu, et vastavalt haldusmenetluse seaduse § 47 lõikele 2 teatab menetlust läbiviiv haldusorgan avatud menetluse algusest isikule, kelle õigusi võib haldusakt piirata. Kavandatava harjutusväljaku puhul on tegemist riigikaitse rajatisega, mille välispiirist 2000 m ulatuses hakkab küldes kehtima piiranguvöönd, kus ehitusseadustiku § 120 lõigete 1-3 kohaselt tekib kohustus ehitustegevuste kooskõlastamiseks Kaitseministeeriumiga ja Kaitseministeeriumil on õigus määrata täiendava kooskõlastuse vajadus või</p>	<p>3. Teadmiseks võetud. Selgitame, et nendel kinnistute omanikel on olnud ka seni võimalus mõjutatud osapooltena igakülgset otsustusprotsessi kaasuda. Kuigi neid isikuid ei teavitatud eraldiseisvalt posti või e-posti teel, tagab nende teadlikkust protsessist laialdane avalik teavitus. Teade menetluse algatamise kohta avaldati üleriigilise levikuga ajalehtedes - Postimees ja Eesti Päevaleht ning maakondlikes ajalehtedes - Võrumaa Teataja ja Lõuna-Eesti Postimees.</p>
--	--	---	---

		<p>keelduda ehitusloa väljastamisest. Tegemist on kinnistutele kitsenduste seadmisega, mille olemasolu ei olnud praegustele elanikele kinnistu omandamise hetkel teada.</p> <p>4. Ettepanek järgida põhiseadust ja tagada igapäevase omandi võrdne kaitse, töötades esimesel võimalusel koostöös mõjutatud isikutega välja meetmed kinnisvara väärtuse languse korvamiseks 2 km raadiuses asuvate kinnistute puhul.</p> <p>Põhjendus: Eelnõu punkt 3.4 käsitleb harjutusväljaku piiridesse jäävate kinnisasjade omanike õiguste riivet. Eelnõus on viidatud põhiseaduse § 32 lõikele 1, mille kohaselt igapäevase omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud. Nagu eelpool selgitatud, mõjutab harjutusvälja loomine heas seisukorras olevate ja harjutusvälja välispiirile väga lähedal asuvate eluasemete väärtust märkimisväärselt. Probleem on kinnitust leidnud ka kinnisvaraekspertide poolsetes avalikes sõnavõttudes. Meie hinnangul võivad kahjud ulatuda kümnetesse tuhandettesse eurodesse juhul, kui mõni olemasolevatest elanikest soovib kas lähiajal või kaugemas tulevikus müra kõrgenedes elukohta vahetada ja eluaset müüa. Leiame, et eelnõu ei ole esitatud põhiseaduse sättega kooskõlas, arvestades, et vara puhul väljendub selle peamine säilitamist ja kaitsmist vajav omadus rahas.</p> <p>5. Keskkonnale avalduvate mõjude (sh mõjud inimese elukeskkonnale, tervisele ja varale) ning nende seoste hindamisega tuleb alustada kohe</p>	<p>4. Osaliselt arvestatud. Täiendatud eelnõu punkti 3.2.5.</p> <p>5. Osaliselt arvestatud. Sõnastust täpsustatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende</p>
--	--	---	---

			<p>ning kavandada vastavad hüvitus ja leevendusmeetmed koostöös harjutusvälja laiendamise mõjutatud isikutega, sh piiranguvööndis elavate inimestega.</p> <p>Põhjendus:</p> <p>Eelnõus kasutatakse läbivalt mõistet „keskkond“ selle definitsiooni täpsustamata, mis on eksitav. Keskkond on erinevate tegurite koosmõjul tekkiv ümbritsevate olude kogum, mitte pelgalt looduskeskkond või Natura 2000 ala või teised kaitstavad loodusobjektid. Sotsiaalmajanduslikke mõjusid, ka mõjusid inimese varale, tervisele ja heaolule eelnõu kohaselt hinnata kavas ei ole. Valdade üldplaneeringu menetlus ei ole meie hinnangul asjakohane instrument sedavõrd laiaulatusliku mõju ja leevendusmeetmete väljaselgitamiseks ja leevendamiseks. Mõjude hindamist ei saa jätta isegi ressursipuuduses vaevlevate kohalike omavalitsuste õlule ja määramata ajaks. Kuigi planeerimiseaduse rakendamata jätmise harjutusvälja arendamisel võimaldab keskkonnamõjusid laiemalt mitte hinnata, ei ole selline lähenemine meie arvates õige.</p> <p>6. Kuniks puudub koostöö, pole teostatud asjakohaseid uuringuid ja töötatud välja hüvitusmeetmeid piiranguvööndisse jäävate kodude väärtuse languse korvamiseks, ei ole võimalik avalikustatud harjutusvälja arendamise kavatsustega ning käesoleva eelnõu vastuvõtmisega korraldusena nõustuda.</p>	<p>tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Ka II etapi elluviimiseks viiakse läbi avatud menetlus vastavalt HMS-le.</p> <p>6. Osaliselt arvestatud. Täpsustatud on korralduse punkti 3.2.5. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist.</p>
48	T. J. M. J.	12.09.2023	<p>1. Palume tungivalt pikendada avaliku väljapaneku toimumise tähtaega vähemalt kahe nädala võrra</p>	<p>1. Arvestatud. Tähtaega pikendatud kuni 25.09.23.</p>

<p>M. M. A. M. MTÜ Roheline Pärnumaa MTÜ Eesti Metsa Abiks MTÜ Tallinna Looduskoo stöõ Koda MTÜ Nõmme Tee Selts MTÜ Päästame Eesti Metsad</p>		<p>ning lükata edasi ka avaliku arutelu toimumise aega. Kui te ei saa sellega nõustuda, siis palun anda käesoleva pöördumise esitajatele võimalus täiendavate kirjalike seisukohtade esitamiseks veel vähemalt kuni 19.09.2023.</p> <p>2. Nõuame: 1) RKIKi taandamist avatud menetluse korraldaja rollist; 2) kõrvaldamist kõigi haldusmenetluse toimingute juurest; ning 3) uue seadusest tulenevatele nõuetele vastava haldusmenetluse läbiviimist.</p> <p>3. Vastuväide kaasamisele ja korralduse etapi viisilisele elluviimisele.</p> <p>3.1 Kokkuvõte: Oleme seisukohal, et RKIK on käesoleval juhul rikkunud olulise keskkonamõjuga otsuse kaasamisnõudeid (KeÜS § 28), kuna üldsusele pole tagatud tõhusat ja sisulist osalemisõigust. RKIK on andnud avalikkusele materjalidega tutvumiseks ja seisukohtade esitamiseks HMS § 49 lõikes 2 sätestatud miinimumtähtaja ehk 14 päeva. Selline miinimumtähtaeg on õigustatud lihtsate haldusaktide puhul, ent kindlasti ei taga see kuidagi moodi reaalselt kaasamist sedavõrd keerulisse haldusmenetlusesse, mis tavajuhul lahendatakse läbi riigi riplaneeringu mentluse, kus avalikkusele jäetakse matejalidega tutvumiseks ja seisukohtade esitamiseks erinevates etappides kokku vähemalt 3x30 ehk 90 päeva. Sedavõrd lühikese avaliku väljapaneku tähtajaga ei ole aga võimalik tagada kõigi puudutaud isikute õiguste kaitset, sest</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Taandamise alused puuduvad, vastatud eraldi kirjaga 18.09.23</p> <p>3. Osaliselt arvestatud. Avalik väljapaneku aega pikendati kuni 25.09. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja</p>
---	--	--	--

		<p>enamikel ei ole võimalik sellise aja jooksul kõigi muude kohustuste kõrval töötada läbi niivõrd mahukaid ja keerulisi materjale, sh keskkonnauuringuid, ning veel vajadusel konsulteerida ekspertidega. Eelnõu kohaselt saaks Vabariigi Valitsus ühe otsusega laiendada Nursipalu harjutusvälja, pannes paika mh vajalikud keskkonnameetmed (RelvS § 3'4). Laiendatud harjutusvälja kasutuselevõtuks ei viida läbi rohkem planeerimis- või loamenetlusi, st VV korraldus võimaldab Kaitseministeeriumil/RKIKil asuda harjutusvälja arendusprogrammi ellu viima vastavalt korralduse kõrvaltingimustele. Samas on rida keskkonnauuringuid alles läbiviimisel (sh mürauring ja Natura täishindamine), ent rohkem avalikke arutelusid ei ole plaanis teha ning ka korraldus on plaanis vastu võtta enne, kui kõik keskkonnauuringud on valmis. Oleme seisukohal, et harjutusvälja arendusprogrammi kõigi kavandatavate tegevuste keskkonnamõju peab olema välja selgitatud enne kui VV teeb korralduse osas lõpliku otsuse ning selliselt et üldsusel oleks võimalik keskkonnauuringute tulemuste osas seisukohta avaldada. Vastupidine lahendus oleks selgelt õigusvastane (eelkõige vastuolus HMS-ga, KeÜS-ga, Aarhuse konventsioon ja loodusdirektiiviga).</p> <p>Ettepanek: pikendada avaliku väljapaneku toimumise tähtaega vähemalt kahe nädala võrra ning lükata edasi ka avaliku arutelu toimumise aega. Viia läbi kõik asjakohased keskkonnauuringud (sh müra- ja vibratsiooniuuring, Natura täishindamine) ning võtta nende tulemusi arvesse VV korralduse</p>	<p>kiirendatud korras laiendama. Harjutusvälja asukohta on kaalutud ning alternatiive on võrreldud, seda on kirjeldatud eelnõus. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnamõjuvaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ja põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Järgneva etapi tegevuste lubamine otsustatakse ka VV korraldusega avatud menetluses. Harjutusväljal etapiviisiliselt tegevuste lubamine ei ole vastuolus õigusaktidega.</p>
--	--	--	---

		<p>eelnõus. Panna paika kavandatava Nursiaplu hv detailne ruumilahendus jm asjakohased parameetrid. Viia läbi uus kaasamine (avalik väljapanek ja avalik arutelu), kui kõik keskkonnauuringud on valmis ning VV korralduse eelnõud on vastavalt kohandatud.</p> <p>3.2 Põhjendus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Üldise kaasamiskohustuse sisu ja kohaldatavus VV korraldusele <p>Olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemisel tuleb kaasamise osas juhinduda KeÜS §-st 28, millega on Eesti õigusesse üle võetud Aarhushi konventsiooni artiklid 6 ja 7. Aarhushi konventsiooni kohaldumisele antud juhul viitab ka Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, lk 25.</p> <p>KeÜS § 28. Õigus osaleda olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemisel</p> <p>(1) Igäühel on õigus osaleda olulise keskkonnamõjuga tegevuseks loa andmise menetluses ning olulise keskkonnamõjuga tegevuse planeerimises.</p> <p>(2) Avalikkust teavitatakse olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemise menetlusest tõhususega, mis ei too kaasa ebamõistlikke kulusid, kuid mis tagab teabe jõudmise nende isikute kätte, kellel on oluline puutumus mõjutatud keskkonnaga.</p> <p>(3) Avalikkus kaasatakse olulise keskkonnamõjuga otsuste tegemisse tõhusalt ja varajases etapis enne lõplike lahenduste väljavalimist.</p> <p>(4) Avalikkuse kaasamisel peab menetlustähtaja pikkus olema selline, mis asja mahukust ja keerukust arvestades võimaldab avalikkusel</p>	
--	--	---	--

		<p>tõhusalt osaleda, sealhulgas peab menetlustähtaeg võimaldama piisavat ettevalmistusaega.</p> <p>(5) Asjas tähtsust omavad materjalid peavad olema avalikkusele lihtsalt juurdepääsetavad internetis või muul viisil.</p> <p>KeÜS kommenteeritud väljaandes on rõhutatud, et KeÜS §-st 28 tulenevate nõuete järgimata jätmine võib olla aluseks otsuse õigusvastasusele. Mida olulisem on otsuse keskkonnamõju, seda rangemalt tuleks nende nõuete täitmist menetluses järgida ja otsuse õiguspärasuse tuvastamisel hinnata.</p> <p>Varases etapis ja tõhusa kaasamise eesmärgiks on tõsta otsuste kvaliteeti (mille tulemusena võiks tekkida ka vähem kohtuvaidlusi). Tõhusa kaasamise nõue tähendab, et avalikkuse võimalused osalemiseks peavad olema sisulised, mitte formaalsed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avaliku väljapaneku aeg on ebamõistlikult lühike KeÜS § 28 lg 4 eesmärgiks on (analoogselt muude sellest paragrahvist tulenevate nõuetega) tagada üldsusele reaalne osalemisõigus. Osalemisvõimalus ei ole tagatud üksnes kavandatavast tegevusest teadasaamisega, vaid üldsusel peab olema ka võimalus kavandatavat tegevust puudutava infoga tutvuda ning oma seisukohad kujundada. Menetlust läbiviiv haldusorgan peab seega tagama, et üldsus saaks piisavalt aega materjalidega tutvumiseks, seisukohtade esitamiseks ja aruteludeks valmistumiseks. KeÜS § 28 lg 4 näeb selgelt ette, et menetlustähtaja määramisel ei saa lähtuda seaduses sätestatud miinimumist, vaid tähtaja määramisel tuleb arvestada asja mahukust ja keerukust. Seejuures ei pruugi kahe nädala pikkune tähtaeg	
--	--	---	--

			<p>mahukate keskkonnauuringutega vm materjalidega tutvumiseks olla piisav. Seda, milline menetlustähtaeg on igal konkreetsel juhul piisav, otsustab haldusorgan juhtumipõhise kaalutusotsusena. Oleme seisukohal, et RKIK on käesoleval juhul rikkunud olulise keskkonnamõjuga otsuse kaasamisnõudeid (KeÜS § 28), kuna üldsusele pole tagatud tõhusat ja sisulist osalemisõigust. RKIK on andnud avalikkusele materjalidega tutvumiseks ja seisukohtade esitamiseks HMS § 49 lõikes 2 sätestatud miinimumtähtaja ehk 14 päeva. Selline miinimumtähtaeg on õigustatud lihtsate haldusaktide puhul, ent kindlasti ei taga see kuidagi moodi reaalselt kaasamist sedavõrd keerulisse haldusmenetlusse, mis tavajuhul lahendatuks läbi riigi eriplaneeringu menetluse, kus avalikkusele jäetakse materjalidega tutvumiseks ja seisukohtade esitamiseks erinevates etappides kokku vähemalt 3x30 ehk 90 päeva. RKIKi otsus anda avalikkusele materjalidega tutvumiseks ja seisukohtade esitamiseks üksnes 14 päeva ei ole sugugi õigustatud – pole usutav, et nt 30 päevane tähtaeg pikendaks menetlust tervikuna märkimisväärselt, mille tagajärjel Eesti kaitsevõimekus kannataks. Võrreldes riigi eriplaneeringu (sh KSH/KMH) menetlusega on RelvS § 85 lõike 3'1 alusel läbiviidav haldusmenetlus juba oluliselt lihtsustatum ning ära on jäetud mitmed avalikkuse teavitamise ja osalemise etapid, st tegemist ongi ainsa avalikustamise ja kaasamise etapiga harjutusvälja rajamisega seotud põhimõttelisse otsusesse, sh ruumilahenduse ja</p>	
--	--	--	---	--

		<p>keskkonnameetmete osas. Sedavõrd lühikese avaliku väljapaneku tähtajaga ei ole aga võimalik tagada kõigi puudutatud isikute õiguste kaitset, sest enamikel ei ole võimalik sellise aja jooksul kõigi muude kohustuste kõrvalt töötada läbi niivõrd mahukaid ja keerulisi materjale, sh keskkonnauuringuid, ning veel vajadusel konsulteerida ekspertidega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korralduse etapiviisilise elluviimise õigusvastasus <p>Eelnõu kohaselt saaks Vabariigi Valitsus ühe otsusega laiendada Nursipalu harjutusvälja, pannes paika mh vajalikud keskkonnameetmed (RelvS § 3⁴). Laiendatud harjutusvälja kasutuselevõtuks ei viida läbi rohkem planeerimis- või loamenetlusi, st VV korraldus võimaldab Kaitseministeeriumil/RKIKil asuda harjutusvälja arendusprogrammi ellu viima vastavalt korralduse kõrvaltingimustele. Ka üld- ja maakonnaplaneeringutega ei saa sisuliselt enam mõjutada VV korralduses ja harjutusvälja arendusprogrammis paika pandud ruumilahendust ja kavandatavaid tegevusi. Eeltoodu tähendab, et kogu sisuline kaasamine ja kooskõlastamine teiste asutustega harjutusvälja põhimõttelise ruumilahenduse ja kavandatavate tegevuste osas toimub üksnes kõnealuse VV korralduse menetluses. VV korralduse eelnõust nähtub aga, et rida keskkonnauuringuid on alles läbiviimisel (sh mürauuring ja Natura täishindamine), ent rohkem avalikke arutelusid ei ole plaanis teha ning ka korraldus on plaanis vastu võtta enne, kui kõik keskkonnauuringud on valmis. Oleme seisukohal,</p>	
--	--	---	--

			<p>et harjutusvälja arendusprogrammi kõigi kavandatavate tegevuste keskkonnamõju peab olema välja selgitatud enne kui VV teeb korralduse osas lõpliku otsuse ning selliselt et üldsusel oleks võimalik keskkonnauuringute tulemuste osas seisukohta avaldada. Vastupidine lahendus oleks selgelt õigusvastane. Esiteks oleks see vastuolus avatud menetluse nõuetega, mille kohaselt peab avaliku väljapaneku jooksul olema avaldatud kõik asjassepuutuvad dokumendid (HMS § 48 lg 2). Avalikkus peab olema võimeline avatud menetluses avaldatud materjalide põhjal prognoosima oma õiguste või huvide ohustatust või mõjutatust kavandatavast tegevusest. Antud juhul pole näiteks mürauuringut avaldatud ning isikutel ei ole võimalik aru saada, kas ja kuivõrd kavandatavast tegevusest lähtub terviseriske põhjustavat müra. Kui keskkonnauuringute vastused selguvad pärast korralduse vastuvõtmist, siis pole tagatud puudutatud isikutele tõhus juurdepääs õigusemõistmisele, sest kaebetähtaja möödumise tõttu pole enam mõistlikult võimalik kohtusse pöörduda. Ka ei ole veel läbi viidud ega avalikustatud Natura täishindamise tulemusi, mille põhjal keskkonnatühendused saaksid oma seisukohti kujundada. Oleme seisukohal, et kõnealust korraldust ei saa teha ilma et nende uuringute tulemused ei oleks teada ning neid ei oleks võetud arvesse kaalutusotsuses. Eeltoodu tähendab ka, et üldsusel peab olema võimalik nende uuringute ja neist tulenevate kaalutluste osas kaasa rääkida. Taoline etapiviisiline lähenemine on ilmselges vastuolus ka KeÜS § 28 lõikest 3 tuleneva tõhusa ja</p>	
--	--	--	--	--

		<p>varajase kaasamise nõudega (Aarhuse konventsiooni art 6 lg 4). See nõue tähendab, et avalikkuse kaasamise hetkeks ei tohi kavandatava tegevuse kohta olla otsuseid langetatud ning avalikkusel peab olema reaalne võimalus tehtavat otsust sisuliselt mõjutada. Lubatav ei ole olukord, kus haldusorgan ei ole enam valmis erinevaid alternatiive kaaluma, või on alternatiivide kaalumise haldusorgani jaoks varasemate otsuste võrreldes oluliselt piiratud. Kui näiteks Natura täishindamine viiakse läbi ja avalikustatakse alles pärast VV korralduse vastuvõtmist, siis ei ole kaasaraäkimisel enam mitte mingit sisulist väärtust. See oleks omakorda vastuolus EL loodusdirektiiviga (92/43/EMÜ), mis võib Eestile kaasa tuua rikkumismenetluse. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb Natura hindamisse avalikkuse kaasamisel kinni pidada Aarhuse konventsioonist (C243/15, p 45–48). Ka Natura täishindamine tuleb läbi viia otsustusprotsessi võimalikult varajases etapis, kui erinevad lahendusvariandid on veel laual ja on võimalik arvesse võtta kumulatiivset mõju. Seda kinnitab Hiiu meretuuleparkide lahend, kus Riigikohus tühistas mereplaneeringu justnimelt põhjusel, et kuigi Natura eelhindamine ei välistanud ebasoodsa mõju avaldumist Natura 2000 alade kaitse-eesmärkidele, oli haldusorgan lükanud Natura täishindamise läbiviimise loamenetluse etappi, mis Riigikohtu hinnangul oli lubamatu. Nursipalu VV korralduse puhul ei ole aga sellist loamenetluse etappi isegi mitte olemas, kuhu saaks Natura täishindamist edasi lükata. Ka ei ole mingeid muid vabandusi, mis takistaks uuringute teostamist.</p>	
--	--	---	--

			<p>Oluline on siin ka see, et loodusdirektiivi art 6 lõikest 4 tulenevat erandit lubada Natura ala ebasoodsalt mõjutavat tegevust ei saa kohaldada ilma et oleks läbi viidud nõuetekohast täishindamist, sh teha ennetavalt põhimõttelist otsust, et erandit tuleb kohaldada (C-411/19, p 51 ja 53). Seejuures on Riigikohus rõhutanud, et kava abstraktne iseloom ning see, et arendustegevuse parameetrid ei ole veel kindlalt teada, ei saa vabandada keskkonnaseisundi uurimata jätmist. Plaanid peavad kujunema käsikäes keskkonnauuringute tegemisega. Arvestades seda, et rohkem sisulisi planeerimismenetlusi ja loamenetlusi Nursipalu harjutusvälja laienduse lahenduse elluviimisele ei järgne, siis oleks ainus õiguspärane lahendus see, kui kogu Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm saaks oluliste detailideni paika pandud ja kõik mõjud hinnatud enne VV lõpliku korralduse tegemist. Praegust kaasamist avatud menetluses on õige pidada üksnes esimese etapi kaasamiseks VV korralduse menetluses, ent kindlasti peab sellele järgnema veel vähemalt üks kaasamisetapp, kui kõik harjutusvälja laiendamise detailid ja parameetrid on teada ning keskkonnauuringud on valmis. Praegu on Nursipalu HV arendusprorgammis liiga palju lahtist – nt on kirjas, et „laskeväljade ja taktikaalade piirid pannakse paika edasiste arendustegevuste käigus“; UXO alade osas on esitatud kaardil üksnes tinglik paigutus; väljaõppeehitistega seoses on märgitud „Täpsed alade suurused, arv ja nende lõplik paigutus kooskõlastatakse projekteerimise käigus peakasutajaga“; „veekogu ületamise õppekohad</p>	
--	--	--	--	--

		<p>rajatakse vastavalt üldisele maastikukujundusele“ jne.</p> <p>4. Vastuväide alternatiivide analüüsile - puudused alternatiivide analüüsis.</p> <p>4.1 Kokkuvõtte:</p> <p>Korraldus tugineb RKIKi koostatud asukohavaliku analüüsile, mis on oluliste puudustega ega vasta õigusaktidest tulenevatele nõuetele. Esiteks on RKIKi analüüsis täielikult eiratud harjutusvälja mõjupiirkonda jäävate inimeste seadusega tagatud õigusi, ehkki on ilmne, et harjutusvälja kasutusega kaasnevad inimtervist ja inimeste heaolu otseselt kahjustavad olulised häiringud, eelkõige müra ja vibratsiooni näol (vt selle kohta ka p 5). Teiseks pole looduskaitselisi piiranguid hinnatud sisuliselt: 1) võrreldud on pelgalt harjutusvälja alla jäävate kaitstavate alade pindala, analüüsimate kaitstavaid väärtusi sisuliselt; 2) Orava variant on välistatud lakoonilise põhjendusega nagu ei võimaldaks looduskaitseliselised piirangud seal ligipääsu kõigist neljast küljest, kuigi seadus võimaldab teatud eelduste täitmisel tee rajamist ka kaitstavale alale, sh Natura alale; 3) analüüsitud huvialade piirid on seatud suvalise kujuga, näiteks saanuks huviala suhtes hinnang olla hoopis erinev, kui huviala piire ühe või teise ilmakaare suunas nihutada; 4) arvesse pole võetud harjutusvälja kaudseid mõjusid kaitstavatele loodusväärtustele, ehkki Riigikohus on rõhutanud, et otseseid ja kaudseid mõjusid tuleb arvesse võtta samaväärselt. Kolmandaks on RKIKi analüüs üksnes asukohavaliku analüüs, mitte alternatiivide analüüs tegevuse, mahu, tehnilise</p>	<p>4. Mitte arvestatud. Asukoha analüüs ei lähtu RKIKi huvist, harjutusvälja laiendamine on vajalik Kaitsevæele ja liitlasüksustele harjutuste läbiviimiseks. Kui VV otsustab Nursipalu HV-d laiendada RelvS § 85 lg 3 (1) alusel, siis ei kohaldu planeerimiseseadus. Seega ei tulene seadusest nõudeid asukoha analüüsile. RKIKi poolt koostatud asukohavaliku analüüsis on põhjalikult kaalutud erinevaid asukoha alternatiive ning lähtutud Kaitsevæe vajadusest.</p>
--	--	--	---

		<p>lahenduse vm osas, mis on aga alternatiivide analüüsi puhul seaduse järgi nõutav. Näiteks tuleks analüüsida, kas Kagu-Eestisse rajatava HV-ga saadavat kasu - kaitsevõime suurendamist ja Venemaa heidutamist - saaks saavutada ka mõne muu lahendusega, mis ei eelda sellel HV-l suurekaliibriliste relvade kasutamist ja ulatuslikku raadamist, mis on antud juhul olulise keskkonnanahäiringu peamiseks põhjustajaks.</p> <p>Ettepanek: Vabariigi Valitsusel mitte võtta oma korralduse aluseks RKIKi poolt ajasurvel koostatud ja üksnes kitsalt RKIKi huvist lähtuvat auskohavaliku analüüsi, vaid koostada seadusest tulenevatele nõuetele vastav uus asukohta ja tegevuse alternatiivide analüüs.</p> <h4>4.2 Põhjendus</h4> <h5>4.2.1 Alternatiivide hindamise kohustuse sisu</h5> <ul style="list-style-type: none"> • Vältimispõhimõte <p>Juhul, kui kavandatavast tegevusest lähtuv keskkonnamõju on käsitletav olulise keskkonnanahäiringuna KeÜS § 3 tähenduses kuulub kohaldamisele KeÜS §-st 10 tulenev vältimispõhimõte ning otsustaja saab sellise keskkonnamõjuga tegevust lubada üksnes alternatiivide puudumisel ning ülekaaluka esmatähtsa huvi korral. Seejuures on õiguskantsler kinnitanud, et viidatud vältimispõhimõte kehtib igas eluvaldkonnas, sealhulgas riigikaitstes. Arvestades kõnealuse harjutusvälja rajamisega kaasneva ebasoodsa mõju ulatusest, sellega kaasneda võivate tagajärgede raskusest ning kaitstavate hüvede kaalukusest, on ilmne, et see põhjustab olulist keskkonnanahäiringut nii</p>	
--	--	--	--

		<p>looduskeskkonnale kui inimeste elukeskkonnale. KeÜS § 10 järgi tuleb keskkonnaohtu või olulist keskkonnahäiringut taluda kolmel tingimusel: 1) kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu; 2) kui sellise huvi tagamiseks puudub mõistlik alternatiiv; 3) kui keskkonnaohtu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed. Kõik need kolm tingimust peavad olema korraga täidetud, nende hulgas kasvõi ühe mittetäitmisel olulist keskkonnahäiringut tekitavat tegevust lubada ei tohi. Alternatiivide analüüs peab võimaldama otsustajal vastata küsimusele, miks kavandatava tegevusega saadavat kasu peab saama saavutada just selle konkreetse tegevusega, just selles asukohas ja sellises mahus. See tähendab, et alternatiive peab hindama nii tegevuse kui asukoha mõttes. Haldusorgani uurimispõhimõttest (HMS § 6), põhjendamiskohustusest (HMS § 56) ning keskkonna kõrgetasemelise kaitstuse põhimõttest (KeÜS § 8) tuleneb, et selline analüüs peab võtma arvesse kõiki olulisi asjaolusid, tuginema kvaliteetsetele teadusandmetele ja loogilisele meetodikale ning ei tohi sisaldada meelevaldseid kriteeriume, faktivigu ega lünki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Looduskaitsega seonduv alternatiivide hindamine <p>Alternatiivide kaalumise on üks looduskaitse aluspõhimõtetest: looduskaitseaduse (LKS) § 2 lg 2 kohaselt lähtutakse looduse kaitset tasakaalustatud ja säästva arengu põhimõtetest, kaaludes iga kord alternatiivsete, looduskaitse seisukohalt tõhusamate lahenduste rakendamise võimalusi. Loodusdirektiivi artikli 6 lg 4 järgi võib Natura 2000 võrgustiku ala ebasoodsalt mõjutavat</p>	
--	--	--	--

			<p>tegevust Vabariigi Valitsus lubada üksnes rangete eelduste täitmisel. Erandi tegemise tingimusteks on alternatiivide puudumine, ülekaalukas avalik huvi, hüvitusmeetmete rakendamine ja nende tingimuste käsitlemisele eelneva mõjuhindamise läbiviimine, mis vastab loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 nõuetele. Kõnealuses Nursiapalu HV laiendamise eelnõu lk-l 16 on märgitud, et „Kaitseväe Nursipalu HV rajamise avalikkuse jaoks esmatähtsad põhjused, samuti informatsioon asukoha alternatiivide puudumise kohta, on esitatud käesoleva korralduse punktis 3.1.“. Kehtiva Natura erandi menetluse meetodika kohaselt tuleb alternatiivide käsitluses selgitada välja selline viis eesmärkide saavutamiseks, mille elluviimisel on ebasoodne mõju väikseim. Alternatiiv võib olla näiteks projekti teine tehniline lahendus, asukoht, mastaap või elluviimise ajakava. Teistest valdkondadest analoogiat leides: saare ja mandri ühenduse parandamise eesmärgil kavandatava silla alternatiivideks pole üksnes silla erinevad asukohad ja konstruktsioonid, vaid ka tunnel ja efektiivsem praamiühendus, kui need täidavad ühenduse parendamise eesmärki sama hästi. Komisjon on selgitanud, et käsitleda tuleb kõiki teostatavaid alternatiive ning käsitus peab kõikide alternatiivide osas olema sama üksikasjalik (artikli 6 juhend, p.5.3.1., lk 40). Alternatiivi ei saa jätta uurimata põhjendusega, et pole tõendatud, et see toob kaasa väiksema negatiivse mõju. Alternatiivide mõju võrdluseks on oluline uurida ka nullalternatiivi, st stsenaariumit, kus kava või projekti mingil kujul ellu ei viida (metoodiline juhend, p.3.3.1, lk 47).</p>	
--	--	--	--	--

		<p>Riigikohtusse jõudnud Rail Balticu juhtumis oli Natura 2000 linnuala lähistel hinnatud raudteekoridori ilma ühegi alternatiivita, kuid Riigikohus sellist lähenemist õigeks ei pidanud. Kolleegium rõhutas, et Natura 2000 alasid mõjutavate projektide puhul tuleks alternatiivseid lahendusi, nt raudtee asukoha osas, käsitleda sisuliselt. Välistatud ei ole ka uute objektide rajamine Natura alale, kui sisulise hindamise tulemusena selgub, et see oleks kaitstavatele loodusväärtustele väiksema mõjuga kui otse ala kõrvale ehitamine. Ka isendikaitse nõuetest erandi tegemine eeldab alternatiivide kaalumist (LKS § 55 lg 5'1).</p> <p>4.2.2 Olulisemad puudused RKIKi alternatiivide analüüsis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arvesse pole võetud harjutusvälja mõjualasse jäävate inimeste õigusi <p>Harjutusväljale tuleb valida sobivaim asukoht, ent Kaitseväe väljaõppe vajadused ning harjutusvälja rajamise kiirus ei saa alternatiivide analüüsi kriteeriumide valikul olla ainsad kaalutlused. Põhjendamatu ja seadusevastane on alternatiivide analüüsis täielikult eirata harjutusvälja mõjupiirkonda jäävate inimeste seadusega tagatud õigusi, kuigi on ilmne, et harjutusvälja kasutusega kaasnevad inimtervist ja inimeste heaolu otseselt kahjustavad olulised häiringud, eelkõige müra ja vibratsioon (vt õiguste riive kohta lähemalt p-i 5). Kuigi RKIK võttis oma analüüsis arvesse harjutusvälja ala sisse jäävate erakinnistute arvu, ei ole aga mingit tähelepanu pööratud mõjupiirkonda jäävate inimeste õigustele. Eriti kummaline on see,</p>	
--	--	---	--

		<p>et Soodla harjutusvälja laiendamise puhul oli kaugus asulatest asukohaalternatiivide hindamisel oluline kriteerium¹⁵, ent Kagu-Eestisse kavandatava harjutusvälja puhul pole isegi kuskil põhjendatud, miks see kriteerium on välja jäetud või miks looduskaitset tuleks eelistada inimeste õiguste kaitsele. Seaduse kohaselt on kaugus elamupiirkonnast kohustuslik ja oluline kriteerium selliste käitise asukoha valikul, millega kaasnevad inimtervist või inimeste heaolu otseselt kahjustavad häiringud (nt müra) (KeÜS § 18). Kuigi harjutusväli ei ole käitis, tuleks ka selle asukoha valikul juhinduda samast loogikast.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Looduskaitselisi piiranguid pole hinnatud sisuliselt <p>Nagu oleme eelnevalt välja toonud, on Riigikohus Rail Balticu juhtumis rõhutanud, et Natura 2000 alasid mõjutavate projektide puhul tuleks alternatiivseid lahendusikäsitleda sisuliselt; välistatud ei ole ka uute objektide rajamine Natura alale, kui sisulise hindamise tulemusena selgub, et see oleks kaitstavatele loodusväärtustele väiksema mõjuga kui otse ala kõrvale ehitamine. Antud juhul on RKIKi asukohavaliku analüüsis pelgalt võrreldud harjutusvälja alla jäävate kaitstavate alade pindala, analüüsimata kaitstavaid väärtusi sisuliselt. Näiteks on RKIK ilma igasuguse sisulise analüüsita välistanud Orava variandi lakoonilise põhjendusega nagu ei võimaldaks looduskaitselisi piiranguid seal ligipääsu kõigist neljast küljest. Samuti on analüüsitud huvialade piirid seatud suvalise kujuga, näiteks saanuks huviala suhtes hinnang olla hoopis erinev, kui huviala piire ühe või</p>	
--	--	---	--

		<p>teise ilmakaare suunas nihutada. Lisaks on RKIKi alternatiivide analüüsis jäetud põhjendamatult arvesse võtmata harjutusvälja kaudsed mõjud kaitstavatele loodusväärtustele. Viidatud Rail Balticu kohtuasjas märkis Riigikohus, et kavandatava tegevuse kaudne mõju Natura alale ei pruugi olla vähem oluline kui otsene mõju – st et otseseid ja kaudseid mõjusid tuleb arvesse võtta samaväärselt, nende eristamisel on teisejärguline tähendus. Euroopa Kohus on Moorbürgi söeelektrijaama vaidluses selgitanud, et olulised mõjud võivad tekkida näiteks jõgedel isegi siis, kui ehitatav objekt jääb Natura alast sadade kilomeetrite kaugusele. Riigikohus selgitas, et kaitsealuse linnuliigi elupaik võib samaväärselt hävida lindude jaoks oluliste tingimuste (niiskusrežiim, inimeste või sõidukite liikumine piirkonnas, müra) muutumise tõttu, nagu elupaiga peale ehitamine. Samuti võib elupaiga kvaliteet halveneda raudteerajatiste ja rongi põhjustatava suremusohu ning asurkondade killustumise tõttu. Riigikohtu hinnangul polnud välistatud ka võimalus, et mõjud on väiksemad, kui trass läbiks Natura ala. Antud juhul on RKIKi analüüsis jäetud kaudsed mõjud täielikult arvesse võtmata, ehkki ka juba 29.08.23 avalikustatud Natura eelhinnagust nähtub, et harjutusvälja rajamine avaldab ebasoodsat mõju harjutusväljast kaugemale jäävatele Natura aladele.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Analüüsitud on üksnes asukoha alternatiive, mitte alternatiive tegevuse, mahu jmt osas <p>Kõnealune RKIKi koostatud alternatiivide analüüs on üksnes asukohavaliku analüüs, mitte alternatiivide analüüs tegevuse, mahu, tehnilise</p>	
--	--	--	--

		<p>lahenduse vm osas, mis on aga alternatiivide analüüsi puhul seaduse järgi nõutav (vt p 4.2.1). Näiteks tuleks analüüsida, kas Kagu-Eestisse rajatava HV-ga saadavat kasu - kaitsevõime suurendamist ja Venemaa heidutamist - saaks saavutada ka mõne muu lahendusega, mis ei eelda sellel HV-l suurekaliibriliste relvade kasutamist ja ulatuslikku raadamist, mis on antud juhul olulise keskkonahäiringu peamisteks põhjustajateks.</p> <p>5. Vastuväide seoses harjutusväja mõjupiirkona jäävate inimest (põhi)õiguste riivega</p> <p>5.1 Kokkuvõte:</p> <p>VV korralduse eelnõus ei ole mitte mingit tähelepanu pööratud harjutusvälja laiendamisega kaasnevate ulatuslike keskkonahäiringute – müra ja vibratsiooni – mõjule lähiümbruse elanike tervisele, heaolule ja omandile ning seotud (põhi)õiguste riivele. Läbi pole viidud müra- ja vibratsiooniuringut, välja pole töötatud leevendusmeetmeid, kaalutud pole erinevaid lahendusvariante müra leevendamiseks – nt HV laiendust sellise lahendusega, mis ei eelda suurekaliibriliste relvade kasutamist ega muul moel müra suurendamist. Samas põhjustab mürähäiring olulisi terviseriske ning seda eriti müra suhtes tundlikumatele inivididele, kes on enamasti vanurid, kroonilised haiged, rasedad ja lapsed. Riigikohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu järjepidev praktika kinnitab, et inimeste elukeskkonda oluliselt mõjutavates otsustes tuleb arvesse võtta mh selliste õiguste võimalikku riivet nagu 1) õigus tervise kaitsele (PS § 28); 2) õigus</p>	<p>5. Osaliselt arvestatud. Militaarmüra ei ole seadustega reguleeritud. Mürauring on koostamisel ning vastavalt selle tulemustele võetakse kasutusele ka müra leevendavad meetmed. Põhiõiguste riive osa korralduses täiendatud.</p>
--	--	---	---

		<p>kodu ja eraelu austamisele (PS § 26); 3) õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale (KeÜS § 23); ja 4) omandiõiguse kaitse (PS § 32). Seejuures on Riigikohus militaarmüraga seoses selgitanud, et ehkki AÕKS § 55 lg 3 p 4 vabastab riigikaitse tegevuse välisõhus leviva müra normatiivide alt, lasub haldusorganil jätkuvalt üldine kohustus järgida oma tegevustes ettevaatuspõhimõtet ja vähendada võimalikult suurel määral mürahäiringut. Ka on Riigikohus rõhutanud, et isegi väljaspool neid alasid, kus müra normtasemed seaduse järgi ei kohaldu, tuleb müra sihtväärtusi arvestada avalikku huvi väljendava eesmärgina koos muude oluliste asjaolude ja huvidega.</p> <p>Ettepanek: viia läbi müra- ja vibratsiooniuring, milles on arvesse võetud üldiseid seadusest tulenevaid müra sihtväärtusi, et hinnata kavandatava tegevusega kaasnevaid terviseriske. Samuti hinnata kavandatava HV laienduse mõju lähiümbruse kinnisvara väärtusele. Võtta nende uuringute tulemusi arvesse VV korralduses, kaaludes seejuures ka kavandatava tegevusega kaasnevat riivet põhiõigusele tervise kaitsele (PS § 28); 2) põhiõigusele kodu ja eraelu austamisele (PS § 26); 3) õigusele tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale (KeÜS § 23); ja 4) omandiõiguse kaitsele (PS § 32).</p> <p>5.2 Põhjendus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Müra suurenemine ja selle mõju lähiümbruse elanike tervisele <p>Harjutusvälja laiendamise suurenemine ka mürahäiring, mis on juba aastaid olnud piirkonnas</p>	
--	--	--	--

			<p>suureks probleemiks. VV korralduse eelnõu kohaselt on suurimad kasutusele võetavad relvad 120 mm miinipildujad, 155 mm haubitsad ja tankitõrjerelvad. Müraeksperdid on avaldanud, et selliste relvade puhul on tehislise leevendusmeetmetega, aga ka metsapuhvriga väga keeruline mürataset vähendada. 2021. a koostatud Sirgala harjutusvälja projekteerimistöde keskkonnamõju hindamise müra modelleerimise seletuskirjas on toodud (lk 20, tabel 3.4), et 155 mm haubitsa puhul jääb sellest relvast tehtud lask vahemikku 90-100 dB. Ehkki militaarmüra normpiire Eesti seadusandlus ei sätesta, on WHO soovitanud, et inimesed ei viibiks regulaarselt väliskeskkonnas, kus mürataset on kõrgem kui 55 dB. Seda soovituslikku normi pea kahekordselt ületav mürahäiring on seega ilmselgelt kohalike inimeste jaoks häiriv ja terviseriske põhjustav. Samuti ei ole seejuures asjakohane meediast korduvalt läbi käinud vastuväide, et ega suurekaliibrilisi ja tugevat mürahäiringut põhjustavaid relvi pidevalt ei kasutata. Juhime tähelepanu, et käesoleva aasta veebruaris ja märtsis oli Kaitseväge kodulehel toodud Nursipalu harjutusvälja kasutusinfo graafikus kõrge mürataset (mis kaasneb lõhketööde, käsigranaadi heitmise, suuremate toetusrelvade laskmise (miinipildujate, tankitõrjerelvadega) keskmiselt 4-6 päevas nädalas ajavahemikus kell 8:00-17:00. Kuuel päeval nädalas üheksa tunni vältel pauku oodata ei ole mõistuspärane – sellises olukorras ei ole häiringuks mitte ainult selle ajavahemiku jooksul toimuv pauk, vaid ka hirm ja teadmatus selle ees, millal järgmist</p>	
--	--	--	--	--

		<p>pauku on oodata. Kõrge müratasemega päevadel ehmatavad paugud isegi täiskasvanuid, rääkimata väikestest lastest, kelle jaoks selline sündmus on traumeeriv. Tartu Ülikooli keskkonnatervisehoiu spetsialisti Triin Veber selgitas hiljutises intervjuus ERR-le, milline on müra (nt lennukimüra) mõju inimeste tervisele. Müra vallandab inimese kehas stressihormoonid, näiteks adrenaliin ja kortisool. See kutsub esile muutuseid veresoontes ja ainevahetuses, mis võivad viia krooniliste haiguste kujunemiseni. Katkendliku iseloomuga müra põhjustab stressi rohkem kui näiteks pidevalt surisev külmkapp. Südame isheemiatõbi on südame verevarustuse halvenemine, mis võib avalduda infarktina või stenokardiana. Lisaks on suurenenud risk, et võib kujuneda insult, kõrge vererõhk, rasvumine, teist tüüpi diabeet, depressioon, ärevushäired. Kõrge müraga keskkonnas on täheldatud ka rohkem enneaegseid sünde ja madalamat sünnikaalu. Müra mõjutab ka keskendumisvõimet. Uuringud on näidanud, et lastel, kes õpivad suurema müra keskkonnas on õpitulemused kehvemad, võrreldes nendega, kellel müra probleemi pole. WHO soovitude järgi oleks ideaalne kui õppimise ajal müra ei ületa 35 detsibelli. Müra tervisemõju sõltub konkreetse indiviidi tundlikkusest müra suhtes. Mida tundlikum inimene, seda suurem on risk müra tõttu haigestuda. Tundlikumad on enamasti vanurid, kroonilised haiged, rasedad ja lapsed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õiguste riive <p>Riigikohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu järjepidev praktika kinnitab, et inimeste</p>	
--	--	---	--

		<p>elukeskonda oluliselt mõjutavates otsustes tuleb arvesse võtta mh selliste õiguste võimalikku riivet nagu 1) õigus tervise kaitsele (PS § 28); 2) õigus kodu ja eraelu austamisele (PS § 26); 3) õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale (KeÜS § 23); ja 4) omandiõiguse kaitse (PS § 32). Näiteks hiljutises kohtuotsuses on Riigikohus nentunud tuulegeneraatorist lähtuvate mõjutuste (müra ja vibratsioon) seost lähiümbruse elanike põhiõigusega tervise ja omandi kaitsele, samuti põhiõigusega eraelu puutumatusse. Riigikohus märkis selles otsuses, et isegi väljaspool neid alasid, kus müra normtasemed seaduse järgi ei kohaldu, tuleb müra sihtväärtusi arvestada avalikku huvi väljendava eesmärgina koos muude oluliste asjaolude ja huvidega. Riigikohus selgitas, et müra sihtväärtused on kehtestatud terviseriskide ennetamiseks. Risk ei sõltu seejuures asjaolust mis ala või müraga on tegu. Riigikohtu sõnul on sihtväärtus oluline ja seda tuleb kaalumisel arvesse võtta, kui olemasolev müraolukord võib uue müraallika lisandumise tõttu inimese jaoks tajutaval määral halveneda. Seega tuleks ka kõnealuse VV korraldusega seoses võtta arvesse üldkehtivaid müra sihtväärtusi, et hinnata kaasnevaid terviseriske. Ka militaarmüraga seoses on Riigikohus selgitanud, et ehkki AÕKS § 55 lg 3 p 4 vabastab riigikaitse tegevuse välisõhus leviva müra normatiivide alt, lasub haldusorganil jätkuvalt üldine kohustus järgida oma tegevustes ettevaatuspõhimõtet ja vähendada võimalikult suurel määral mürahäiringut (KeÜS § 3 lg 1, § 4 ja § 11 lg 1). Eeltoodu kinnitab taas, et ka</p>	
--	--	---	--

		<p>militaarmüra häiringut tuleb olulise kaalutlusena VV korralduses arvesse võtta ning hinnata erinevaid lahendusvariante müra vähendamiseks. Mürahäiringu puhul ei ole oluline arvesse võtta mitte üksnes kaasnevaid terviseriske vaid ka seda kas ja kuivõrd see mõjutab lähiümbruskonna elanike heaolu ja üldist elukvaliteeti. Nimelt sätestab KeÜS § 23, et „igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus“. Haldusorganitel on kohustus kaasata KeÜS § 23 õigust kandvaid isikuid menetlusse ning selle õigusega arvestamist otsuste tegemisel. Arvestades, et ÜRO Peaassamblee on tunnustanud õigust puhtale keskkonnale ka inimõigusena, on tegemist olulise ja kaaluka õigusega. Seejuures tuleb tähele panna, et KeÜS § 23 järgi ei ole igaühel õigus mitte ainult sellisele keskkonnale, mis vastab tema tervisevajadustele, vaid ka sellisele, mis vastab tema heaoluvajadustele. Tervis ja heaolu ei tähenda üksnes keskkonna kvaliteedi piirnormide järgimist, vaid nimetatud õiguse rikkumisega võib olla tegemist ka siis, kui kõik on normi piires või piirnorme ei olegi kehtestatud. Näiteks on Riigikohus hiljutise otsuses seoses kaevandamistegevusega rõhutanud, et kaevandamislubade andmisel tuleb hinnata ja kaaluda mõju kaevandamisala läheduses asuvatele elamutele; ka piirnorme mitteületav müra või tolm võib halvendada ümbruskonna elanike elukvaliteeti ning seda tuleb kaaluda võrdluses loa taotleja ja avalike huvidega. KeÜS § 23 sätestatud õiguse kaalukust võrreldes teiste õigustega mõjutab mh</p>	
--	--	--	--

		<p>piirkonna eripära (KeÜS § 23 lg 4) – nt kui piirkonnas on tavapärase mürafoon madal, siis seda tugevamalt riivaks isikute õigusi lisanduv kõrgem müra. Lisaks eeltoodule on Nursipalu HV laienduse kavandamisel oluline arvesse võtta ka mõjupiirkonda jäävate kinnisasjade omandiõiguse kaitset. Kinnisasjade omandiõigust on keskkonnahäiringutega võimalik riivata mitmel moel: nii otseselt (füüsiliselt) kahjustades kinnisasja ja selle pinnast, sellel asuvaid veekogusid, sellel kasvavaid taimi või muid selliseid osi kui ka kinnisasja väärtuse vähendamise kaudu. Seejuures on Riigikohus pidanud omandiõiguse riiveks ka keskkonnahäiringuid, mis põhjustavad kinnisasja väärtuse vähenemise, hoolimata sellest, kas need tegelikkuses piiravad võimalusi kinnisasja kasutada või toovad kaasa muid negatiivseid mõjusid. See tähendab, et omandiõiguse kaitse hõlmab ka olukorda, kus objektiivselt ei ole keskkonnahäiring sedavõrd intensiivne, et oleks alust piirata tegevust haldusõiguslike vahenditega, ent selle tegevuse põhjustatud inimeste (ka ebaratsionaalsed) hirmud võivad omandi väärtust ulatuslikult vähendada. Eeltoodu on äärmiselt asjakohane kaalutlus ka kavandatava Nursipalu HV laienduse puhul, sest ilmselgelt on inimestel palju hirme harjutusvälja keskkonnahäiringute ja võimalike uute laienduste osas, mis mõjutavad kinnisvara väärtust.</p> <p>6. Ettepanek: Viia läbi põhjalik sotsiaal-majanduslike mõjude analüüs ning võtta analüüsi tulemusi arvesse VV korralduses. Kaaluda</p>	<p>6. Mitte arvestatud. Sotsiaal-majanduslike mõjude osa korralduses täpsustatud.</p>
--	--	--	---

		<p>Nursipalu HV laiendamiseks sellist lahendust, mis ei eelda suurekaliibriliste relvade kasutamist.</p> <p>Põhjendus: Kavandatava Nursipalu HV laienduse osas ei ole läbi viidud sotsiaal-majanduslike mõjude analüüsi, samas on ilmselge, et ulatuslik mürahäiring ja vibratsioon mõjutab häiringu mõjupiirkonda jäävate inimeste tervist, heaolu, sissetulekut ning piirkonna kinnisvara väärtust. Kuna see kõik seondub ka inimeste põhiõigustega (vt p 5), on lubamatu jätta need mõjud välja selgitamata ning VV korralduse osas kaalutlusena arvesse võtmata. Haldusorgan on kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ning neid kaalutlusõigust teostades arvesse võtma (HMS § 6 ja § 4). Pole välistatud, et kui kõiki neid kaasnevaid negatiivseid sotsiaal-majanduslikke mõjusid koos elurikkusele avalduva mõjuga kõrvutada selle kasuga, mida riik saaks suurekaliibriliste relvadega harjutustegevuse läbiviimisest antud piirkonnas, jääksid kaalukausile hoopis kohalike inimeste tervise kaitse, nende põhiõigused ning Euroopa looduspärandi kaitse.</p> <p>7. Ettepanek: Hinnata kavandatava tegevuse mõju Eesti KHG heite vähendamise kliimaeesmärkide täitmisele. Samuti võtta keskkonnauuringutes (sh Natura hindamistes) arvesse kavandatava tegevuse seost ja mõju kohanemisele ehk kliimamuutustega kaasnevate riskide vähendamisele. Selgitada välja kõik seonduvad leevendusmeetmed.</p> <p>Põhjendus: Kõnealuse VV korralduse eelnõu materjalidest ei nähtu, et keskkonnauuringutes</p>	<p>Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Suurekaliibriliste relvade väljaõppest ei ole võimalik loobuda.</p> <p>7. Osaliselt arvestatud. Koostatud on keskkonnatasude seaduse ja metsaseaduse muutmise seadus, millega kavandatakse keskkonnatasu maksmine raadamise eest. Tasu makstakse 4000 – 8000 eur ha kohta. Tasu suunatakse KIKi fondi, kus sellest toetatakse tegevusi süsinikuvaru säilimiseks ja suurendamiseks. Tasu kohaldub ka raadamistele harjutusvälja rajamiseks. Ühtlasi arvestatakse harjutusväljadega riikliku</p>
--	--	--	---

		<p>oleks arvesse võetud kliimamõju, näiteks ulatusliku raadamise mõju Eesti kliimaeesmärkide täitmisele ning kuidas seda mõju on plaanis leevendada. Samuti, hinnates kavandatava tegevuse mõju elurikkusele, näiteks viies läbi nn Natura hindamist, tuleks arvestada mitte vaid tegevuse erinevate otsuste mõjudega, vaid ka laiemate arengutega nagu kliimamuutused, mis elupaikade ja liikide suhtes seatud kaitse-eesmärkide saavutamist mõjutada võivad. Kõnealusel VV korraldusel Natura eelhindamises seda tehtud pole. Samas on näiteks metsaraiete puhul asjakohane arvestada kliimamuutuse mõjudega, mille tõttu võib väheneda metsaökosüsteemide vastupanuvõime ja halveneda metsaökosüsteemide seisund ning suurenedagi biotiliste, näiteks kahjurite või invasiivsete võõrliikide põhjustatud, häiringute sagedus. Metsad võivad muutuda haavatavamaks ka abiootiliste häiringute suhtes, mida põhjustavad sagedamini esinevad tormid, põuad ja metsatulekahjud.</p> <p>8. Ettepanek: Hinnata kavandatava Nursipalu HV laienduse, eelkõige UXO ala, mõju Mustjõe elustikule ja veekvaliteedile, mh viies selles osas läbi Natura eelhindamine.</p> <p>Põhjendus: Nursipalu HV arendusprogrammist nähtuvalt on läände jääv ulatuslik UXO ala kavandatud Mustjõe kaldale – Maru oja, Matuoja ja Haki oja vahele – ent selle UXO ala keskkonnamõjud on sisuliselt hindamata. Näiteks pole uuritud kuidas mõjutab jõe elustikku suur vibratsioon ja müra, ulatuslik raadamine, lõhkeainete jäägid, harjutustegevuse juhuslikud</p>	<p>LULUCEF sektori koormuse prognoosimisel. Harjutusvälja arendamisel tagatakse tegevuste vastavus seadustele, selleks vajalik uuringute ja hinnangute maht on selgitatud keskkonnaülevaate tulemusena. Leevendusmeetmetega tegeletakse.</p> <p>8. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusvälja alale jääv Mustjõe lõik Natura alade hulka ei kuulu. Mõju vooluveekogude vee kvaliteedile on käsitletud Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaate peatükis 4.13. Koiva-Mustjõe linnu- ja loodusala jääb Nursipalu harjutusvälja huvialast üle 25 km kaugusele ja raadamisaladest üle 30 km kaugusele. Natura eelhindamise käigus on ebasoodsad mõjud Koiva-Mustjõe linnu- ja loodusalale välistatud ning selle tõttu ei ole täiendava Natura eelhindamise läbiviimine</p>
--	--	--	--

		<p>möödalasud Mustjõkke või seda ühendavatesse ojadesse; või veekogu ületamise õppekohad. Samuti jääb ebaselgeks milliseid alternatiivseid asukohti sellele UXO alale on pakutud.</p> <p>Juhime tähelepanu, et Mustjõe koondseisund 2021.a pinnaveekogumiste seisundi info kohaselt on juba praegu kesine. Samas on tegemist väga olulise looduskooslusega. Mustjõgi kuulub harjutusvälja läbivast lõigust allavoolu läheliste (lõhe, mereforell, jõforell, harjus) kudemis- ja elupaikade nimistusse kantud veekogude hulka. Paljude kohalike jaoks on Mustjõgi oluline ujumiskoht, kalapüügikoht ning spirituaalsete praktikate läbiviimise koht. Kohalikud põllumajandusettevõtted kasutavad vett kastmiseks ning kariloomade jootmiseks. Mustjõgi on oluline ökosüsteem mitme Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärkide saavutamise tagamiseks nagu Koiva-Mustjõe luha loodusala EE0080421, Koiva-Mustjõe linnuala EE0080471, Pärlijõe loodusala EE0080605. Samuti on Mustjõgi oluline toidulaud paljudele linnudirektiivi I lisa liikidele, olles seeläbi seotud ka kaugemale jäävate Natura 2000 võrgustiku aladega. Samas pole kavandatava Nursipalu HV laienduse, eelkõige UXO ala, mõju Mustjõe elustikule ja veekvaliteedile Natura eelhindamises käigus hinnatud. Euroopa Kohus on Moorburi söeelektrijaama vaidluses selgitanud, et olulised mõjud võivad tekkida näiteks jõgedel isegi siis, kui ehitatav objekt jääb Natura alast sadade kilomeetrite kaugusele.</p>	<p>Koiva-Mustjõe linnu- ega loodusala kohta põhjendatud.</p>
--	--	---	--

		<p>9. Määrata kavandatava tegevusega raadatud ja raiutud metsa mahuga (tm) samas ulatuses riigile kuuluvat valmivat või raieküpset metsa, mis jääb kavandatava harjutusvälja mõjupiirkonda, püsimetsana majandavaks metsaks, et vähendada Nursipalu HV laienduse elluviimisega seotud ulatusliku metsa raadamise ja raie olulist keskkonnamõju.</p> <p>10. RelvS § 85 lõige 3/1 kohaldatavus Kui üldiselt tuleks harjutusvälja asutamine või laiendamine otsustada riigi eriplaneeringuga, järgides PlanS-st ja KeHJS-st tulenevaid menetlusi, võimaldab RelvS § 85 lg 3'1 Vabariigi Valitsusel jätta harjutusvälja väljaarendamisel PlanS ja KeHJS kohaldamata, kui on täidetud kindlad eeldused. Nendeks eeldusteks on 1) asjakohane ohuhinnang, millest nähtub oht riigikaitsele; 2) asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine; 3) planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele, st, et järgides kogu PlanS-is ette nähtud protsessi on oht, et Eesti ei suuda enda kaitsevõimet tõsta enne sõjalise ohu realiseerumist.</p> <p>Oleme seisukohal, et RelvS § 85 lg 3'1 ei kuulu kohaldamisele, sest ei ole täidetud tingimus "planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele". Leiame, et ajaline võit PlanS kohaldamata jätmise korral ning eelkõige sellest saadav kasu riigikaitsele ei ole antud juhul sedavõrd märkimisväärne, et õigustaks PlanS ja KeHJS kohaldamata jätmist.</p>	<p>9. Osaliselt arvestatud. Vabariigi Valitsuse korraldusega algatatakse Natura asjakohase mõju hindamine ja korralduse andmise järgmiselt alustatakse muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamisega, mille tulemusel selgitatakse välja keskkonnale avalduvad mõjud ning vajalikud leevendusmeetmed.</p> <p>10. Teadmiseks võetud. Korralduse punktis 2.1. on selgitatud, kuidas planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Täiendavalt on ka selgitatud korralduse punktis 2.2. Nursipalu HV laiendamisele asukoha alternatiivide puudumist, mistõttu lühikest REPi kasutades oleks harjutusvälja arendamise protsess kuni tegevustega alustamiseni pikem, kuid lõpptulemusena toimuks siiski Nursipalu HV laiendamine mitte mõne muu harjutusvälja laiendamine või uue asutamine. Korralduse andmisele eelnevalt koostatud keskkonnaülevaate tulemusena, mis võtab arvesse ka Natura eelhindamise järeldusi (etapp II tegevuste jaoks on vajalik Natura asjakohase hindamise algatamine), selgus et täiendavaid uuringuid ja mõju hindamisi läbi viimata ja mõnel juhul nimetatud keskkonnameetmeid rakendades, võib lähtudes mõjust keskkonnale viia ellu korralduse punktis 3.2.4 nimetatud tegevusi. Täiendavad keskkonnameetmed määratakse Vabariigi Valitsuse otsusega pärast Natura asjakohase hindamise, vajadusel Natura erandi menetluse ja muude keskkonnale avalduvate mõjude hindamise läbiviimist. Seega on võimalik Nursipalu HV</p>
--	--	--	--

		<p>Rahandusministeeriumi esindaja on juhtinud tähelepanu (nt veebruaris 2023 toimunud riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjonis), et korrektse ja läbimõeldud asjaajamise korral võtab Nursipalu harjutusvälja laienduse mõjuhindamine umbes sama aja nii riigi eriplaneeringu kui riigikaitse erandi puhul. Ka näitab meie õiguslik analüüs käesolevates seisukohtades, et arvestades haldusmenetluse ja keskkonnaõiguse üldnorme ning Natura hindamise nõudeid, ei ole RelvS § 85 lg 3'1 alusel õiguspäraselt võimalik VV korraldust ellu asuda viima etapiviisiliselt, vaid kõik kaasamised ja keskkonnauuringud peavad VV korralduse kehtestamise ja seega elluviimise hetkeks olema tehtud. Niisiis on äärmiselt küsitav, kui suur ikkagi on ajaline võit. Ent tähtsam on siinkohal pigem see, et RKIKil on võimalik (eeldades RKIKi senise tegevuse õiguspärasust) harjutustegevust laiendada ka ilma, et peaks ära ootama kõnealuse VV korralduse või riigi eriplaneeringu kehtestamist. Nii on juba näiteks Nursipalu HV kavandatud laienduse ala riigikinnistud küsitud kõik Keskkonnaministeeriumilt Kaitseministeeriumi valitsemisalasse, tehtud on massiliselt metsa raieid ja raadamisi, läbi on viidud laiendamisega seonduvaid riigihankeid, rajatud on „riigikaitselisi“ teid, omandatud on hoonestatud kinnistuid, rajama on asunud teeninduslinnakut. Kui eeldada selle tegevuse õiguspärasust, siis on ilmne, et tegelikult ei ole RKIKil niivõrd vaja kaitsevõime suurendamiseks ja Venemaa heidutamiseks ametlikku VV korraldust ega riigi eriplaneeringut,</p>	<p>laiendamise järgselt siiski osaliselt tegevuste ellu viimisega alustada.</p>
--	--	---	---

			<p>sest väed saab juba kohale tuua ning suures osas saab tegevusi juba praegu asuda sellel alal ellu viima. Näiteks saab asuda metsades ja teedel taktikaharjutusi tegema, praegusel 3000 ha Nursipalu harjutusväljal saab haubitsaid jm suurekaliibrilisi relvasid kasutada nagu seda on juba viimase aasta jooksul tehtud. Ka ajutisi mürarohkeid suurõppusi saab juba praegu riigimetsas läbi viia. Seega on küsimus, kui suur ikkagi on RelvS § 85 lg 3'1 kohaldamisest saadav kasu riigikaitsele ning kas see kasu kaalub üles kõiki huvisid ja õigusi kõige paremini kaitsva korrektse PlanS kohase menetluse ja KeHJS kohase keskkonnamõjude hindamise läbiviimata jätmist? Palun võtta eeltoodud kaalutlusi VV korralduses arvesse.</p>	
49	M. M. MTÜ Meie Nursipalu	12.09.2023	<p>1. Tunnistada avatud menetlus kehtetuks. Alustada kogu protsessi algusest. Põhjendus:</p> <p>1) Eelnõuga kaasasolevad dokumendid on mahukad. Kõigi esitatud dokumentidega tutvumiseks, taustainformatsiooniga kurssiviimiseks ja ettepanekute või vastuväidete esitamiseks on 29.09.2023 - 12.09.2023 ilmselgelt liiga lühike aeg. Eelnõus planeeritavad muudatused hakkavad puudutama sadu peresid, tuhandeid inimesi. On ebaeetiline ja demokraatliku õigusriigi põhimõtteid rikkuv anda inimestele niivõrd vähe aega ja niivõrd vähe võimalusi oma edasist elu oluliselt mõjutavates otsustes kaasarääkimiseks. Kaitseminister Pevkur on avalikult mitmeid kordi lubanud kaasavat ja kohalikke elanikke arvestavat menetluse käiku. Miks seda siis ei tehta? Kas ministri antud</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Ettepanekute esitamise tähtaega pikendati kuni 25.09.2023. Avatud menetluse algatamisest teavitati 25. augustil 2023. a posti või e-posti teel HMS § 47 lõikes 2 nimetatud isikuid, kelleks käesolevas haldusmenetluses on eelkõige harjutusvälja alasse jäävad isikud ja omavalitsusüksused. Lisaks avaldati teade menetluse algatamise kohta üleriigilise levikuga ajalehtedes- Postimees ja Eesti Päevaleht ning maakondlikes ajalehtedes - Võrumaa Teataja ja Lõuna-Eesti Postimees. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõuga koos seletuskirja ning keskkonnaülevaate, Natura eelhindangu ja asukohavaliku avalike dokumentidega oli võimalik tutvuda RKIKi veebilehel ja avaliku väljapaneku toimumise ajal ka Antsla, Võru ja Rõuge Vallavalitsustes kohapeal. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osad on toodud asukohavaliku kokkuvõttes.</p>

		<p>lubadused rahvale ei ole Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (RKIK) ametnike arvates olulised või on minister andnud katteta lubadusi? Kaitseministeeriumil ja RKIK on teada, et kohalike elanike huvide eest seisab muuhulgas MTÜ Meie Nursipalu. Eelnõu avaliku menetluse teadet MTÜle ei saadetud. RKIK veebilehelt https://www.kaitseinvesteeringud.ee/ ei leia üleskutset esitama arvamusi, ettepanekuid ja vastuväiteid menetluses olevale eelnõule. Kui kohalike suhtes oleks tõesti avatud suhtumine, siis oleks pidanud ka koos eelnõu avaldamisega avalikkusele selgitama millised õigused on inimestel avalikus menetluses ning kuidas kogu edasine protsess käiks.</p> <p>2) Haldusmenetluse seaduse § 47 lg 2 kohaselt peab olema tagatud kõigi huvitatud isikute informeerimine, kelle õigusi antav haldusakt võib otseselt puudutada. Seda pole tehtud. HMS§ 48 lg 2 kohaselt tuleb avaliku menetluse infoga välja panna kõik asjassepuutuvad materjalid. Seda ei ole tehtud. Seega on rikutud HMS § 47 ja § 48 sätteid. Õiguskantsler on öelnud (31.08.2023 nr 6-1/231162/2304421): “Menetluse algatamisest tuleb teatada ka isikutele, kelle õigusi võib haldusakt piirata (HMS § 47 lg 2 p 2, § 49 lg 4). Nii tuleb menetluse algatamisest teatada kinnisasja omanikele, kelle kinnisasjad jäävad asutavata või laiendatava harjutusvälja piiresse. Kuna harjutusvälja kasutamisega kaasneb näiteks müra ja vibratsioon, mis võib puudutada ka nende isikute õigusi, kes jäävad harjutusvälja piirest välja, tuleb ka neile menetluse algatamisest teatada. Riigikohus</p>	
--	--	--	--

		<p>on selgitanud, et menetlusse tuleb kaasata iga isik, kelle puhul on haldusülesannete hoolsal täitmisel võimalik ette näha, et haldusakt võib piirata tema õigusi (vt nt Riigikohtu 11.10.2019 otsus nr 3-15-2232, p 8). Lisaks puudutatud isikute isiklikult teavitamisele, tuleb menetluse algatamisest teada anda ka üleriigilise levikuga ajalehes (HMS § 47 lg 3)”. Teade avaliku menetluse algatamisest on üles pandud RKIK veebilehele 25.08.2023, kohalike omavalitsuste lehtedele aga veelgi hiljem. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm on käskkirjaga kinnitatud 28.08.2023. Sama kuupäev, 28.08.2023 on eelnõul, kus aga peaks juba olema arvestatud sisendina eelnevalt asjasse puutuvaid dokumente. Avaliku menetluse teate all ei olegi RKIK veebilehel avaliku menetlusega seotud dokumente, vaid neid tuleb otsida hoopiski veebilehel oleva uudise “ Nursipalu harjutusvälja laienduse eelnõu saadeti kooskõlastusringile” tekstist, kus on aktiivseks tehtud esialgu silmale märkamatuks jääv sõna “siin” (avaldatud 29.08.2023). Kohalikele omavalitsustele, kes on esmased info vahendajad vallakodanikele, jäeti liialt vähe aega, et neil oleks olnud võimalik avaldada info valla (linna) ajalehes. Eelnõu tekstis lk 3 toodud väitega, et isikute õiguste kaitse tagatakse antud juhul avatud menetlusega, ei saa nõustuda, sest avatud menetluse läbiviimine ei ole vastanud HMSs sätestatud nõuetele. Haldusakt peab olema selge ja üheselt mõistetav. Eelnõus on toodud välja, et RelvS § 85 lg-st 3/1 tulenevalt on Vabariigi Valitsuse korralduse</p>	
--	--	---	--

		<p>andmine õigustatud, kui ohuhinnangut arvesse võttes on harjutusvälja laiendamise ainus eesmärk riigikaitse tagamine ning tavapärase planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud eelnõus ei ole aga ohuhinnangu teema korrektselt lahti selgitatud, mis põhineks kehtival seadustel ja oleks kooskõlas HMSga.</p> <p>2. Avalikustada eelnõu eeldusena märgitud asjakohane ohuhinnang.</p> <p>Põhjendus: Eelnõus lk 3 on öeldud. “Asjakohase ohuhinnanguga kinnitatud oht riigikaitsele on sätte kohaldamise eeldus, sest riigikaitse on see ülekaalukas avalik huvi, mis põhjendab olulise ruumilise mõjuga ehitise rajamist ilma tavapärase planeerimismenetluseta”. Euroopa Kohtu praktikaga on tunnustatud mõiste olulisest avalikust huvist tulenev põhjus ja see hõlmab järgmisi valdkondi: avalik kord; avalik julgeolek; avalik ohutus; rahvatervis; sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu säilitamine; tarbijate, teenuse kasutajate ja töötajate kaitse; kaubandustehingute ausus; pettusevastane võitlus; keskkonna- ja linnakeskkonna kaitse; loomatervis; intellektuaalomand; rahvusliku ajaloo- ja kunstipärandi säilitamine; sotsiaal- ja kultuuripoliitika (TDRS § 3 lg 5). Seega ei saa pidada väidetavalt julgeoleku eesmärgil rajatavat harjutusvälja iseenesest ülimuslikuks. Kusjuures pole ka kinnitust, et just Nursipalu harjutusvälja laiendamine tagab</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p>
--	--	---	---

		<p>Julgeoleku, kuna julgeoleku seisukohalt on olulised ka rahva kaitsetahe ja tagamaa toimimine kriiside korral. Kuidas mõjutab jõumeetodil, läbi meedia inimestega manipuleerimise ja survestamise meetodil kodude omandamise soov riigi poolt rahva kaitsetahet, ei ole uuritud. Samuti puudub strateegia tagamiseks julgeolekut mistahes kriiside korral koostöös kohalike elanikega.</p> <p>Kui niivõrd paljusid inimesi puudutava otsuse aluseks on pelgalt avalikkusele antud info oletatavast kõrgemast ohust, samal ajal kinnitades rahvale, et ohtu pole, siis on õigustatud kodanike ootus saada informatsiooni selle kohta, mida nad peaksid teadma seoses kõrgendatud ohuga, milleks olla valmis ja kuidas vajadusel aidata tagada Eesti julgeolekut. Väidetavalt on ohuhinnang riigisaladusega kaetud. Sellegipoolest tuleb avalikustada need osad, mis ei ohusta Eesti julgeolekut ning anda avalikkusele vajalik informatsioon.</p> <p>Eelnõu lk 4 väidetakse, et planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Samas nenditakse, et sõjalise kaitse võime kasv ei tulene automaatselt harjutusvälja laiendamise otsustamisest ega ka mitte selle taristu rajamise faktist, vaid läbiviidavate harjutuste positiivsest mõjust Kaitseväe üksuste oskusele kasutada uusi võimeid ning Kaitseväe ja liitlaste üksuste koostöövõimele Eesti maastikul. Kuna põhjalikku kaitseväe vajaduse kaardistamist, planeerimist, asukohtade eelvalikut ning alternatiividega seotud võimalusi ei ole kiirustamist</p>	
--	--	--	--

		<p>põhjuseks tuues läbi viidud, võib läbimõtlematu kiirustamine</p> <p>vastupidiselt eeldatule hoopiski suurendada ohtu riigikaitsele. Kuni ei ole koostatud vastavaid sisukaid analüüse, nt asukohavalikut, alternatiivide analüüse, jõumetodil läbiviidavate muudatuste mõju kaitsetahtele, ei saa väita vastupidist.</p> <p>Ohutasemed on Riigikaitseaduses § 13 määratud. Eesti Vabariigi julgeolekut ähvardava suurenenud ohu korral on Vabariigi Valitsus vastava otsuse tegija - Vabariigi Valitsuse pädevuses on kõrgendada üldist kaitsevalmidust. Otsuse tegemisel lähtutakse ohuhinnangust. Vabariigi Valitsus teavitab Riigikogu kaitsevalmiduse kõrgendamise otsusest ja selle põhjustest viivitamata. Kaitsevalmiduse kõrgendamise kiidab heaks Riigikogu. Seega on arusaamatu, millisele ohuhinnangule ja sellest tulenevale kõrgendatud ohule, mis on käesoleva eelnõu eelduseks, eelnõus viidatakse.</p> <p>Antud eelnõus pole ohuhinnangu kirjeldamisel lähtutud HMSst § 55. Haldusakt peab olema selge ja üheselt mõistetav.</p> <p>3. Eelnõu “Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmine ja Natura asjakohase hindamise algatamine” sh lisad võtta tagasi.</p> <p>Põhjendus, selgitused:</p> <p>1) Eelnõu aluseks olevates dokumentides on olulisel määral vääratud, puudulik või vale info (vt</p>	<p>3. Mitte arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine ning see korraldatakse vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura</p>
--	--	---	--

		<p>nt märgukiri Keskkonnaametile 14.08.2023 nr 1.1-1/58 ja 25.08.2023 nr 1.1-1/63)</p> <p>2) Keskkonnaalased uuringud, sh müra ja vibratsiooni uuring on tegemata. Pole uuritud võimalikku mõju põhjaveele, et tagada piirkonnas tulevikus puhas joogivesi.</p> <p>3) Dokumentides „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne“ (p 3.3. 2. Kavandatava tegevuse kirjeldus) ja „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine“ (p 3.2.3. Kavandatava tegevuse kirjeldus) on hindajad võtnud eelduseks, et laskeharjutusteks kasutatav päevade arv aastas ligikaudu 250 päeva. Seega ei ole eelhinnangu koostajad arvestanud liitlaste, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, jahimeeste ja teiste võimalike kasutajate poolt tekitatud koormusega. Koormust oleks võimalik ligikaudselt hinnata keskpõlügeni kasutamise kogemusele, sarnaselt eelhindamises kasutatud muudele võrdlustele.</p> <p>4) Dokumendis "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade.Natura eelhindamine" on puudused:</p> <p>1) Natura 2000 hindamismetoodika ja Looduskaitseadus (LKS) § 69/5 kohaselt võib Natura hindamise läbi viia vastavate eriteadmistega isik, kellel on Natura 2000 võrgstiku ala kaitstava liigi või elupaigatüübi uurimisel või nendele avalduva mõju hindamisel pikaajalised kogemused. ning kes tunneb Natura hindamise metoodikat. Antud dokumendi on koostanud keskkonnamõtjude hindaja litsentsi omav ekspert. Keskkonnamõtjude hindamise litsents ei anna</p>	<p>asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>Nursipalu harjutusvälja huviala Natura eelhindamist ei ole koostanud üks ekspert, vaid vajalike erialateadmistega eksperdigrupp. Ekspertigrupi koosseis ja pädevusvaldkonnad on toodud eelhindamise aruande peatükis 2. Keskkonnaülevaate koostamise eesmärk on anda ülevaade Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnast, et kaardistada uuringute vajadust ning tuvastada täiendavat hindamist vajavad potentsiaalsed olulised keskkonnamõtjud ning selle tellija oli Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus. Nursipalu harjutusvälja huviala Natura eelhindamise koostamise aluseks on olnud õigusaktidega sätestatud tingimused eelhinnangu sisule. Natura asjakohase hindamise aluseks on koostatud ja pädevate ametkondade poolt kooskõlastatud Natura eelhindamine. Eelhinnangu, sealhulgas Natura eelhinnangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61 lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. Kõik keskkonna- ja looduskaitset puudutavad EL direktiivide sätted on siseriiklikesse õigusaktidesse üle võetud. Looduskaitseaduse §-ga 69 ei ole Natura eelhindamise sisule nõudeid sätestatud, vaid see käsitleb EL Natura 2000 võrgustiku olemust ja selle kaitse-eesmärke. Avalikustatud Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu V osa punkti 4 kohaselt algatatakse Natura asjakohane hindamine</p>
--	--	--	---

		<p>iseenesest õigust Natura 2000 hindamiste läbiviimiseks, kuna Natura hindamise metoodika on täiesti erinev keskkonnamõtjude hindamise metoodikast.</p> <p>2) Keskkonnaministeeriumi dokumendiregistris ei ole dokumente, mis viitaks Natura 2000 hindamise hankele, vastava töö tellimisele. Kliimaministeerium on 25.07.2023 nr 8-2/23/2882-2 MTÜle Meie Nursipalu vastanud, et koostatakse keskkonnaülevaadet. Keskkonnaülevaate koostamist ei ole seadusandluses reguleeritud. Ministeeriumi äranägemisel tellitud keskkonnaülevaade, millel puudub igasugune õiguslik regulatsioon, ei saa olla Natura eelhinnangu aluseks eg Natura 2000 asjakohase hindamise aluseks.</p> <p>3) Dokument "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine" ei ole Natura eelhinnang, sest see ei vasta eelhinnangule seatud nõuetele (LKS § 69) ega täida direktiivi 2009/147/EÜ I, direktiivi 92/43/EMÜ eesmärke.</p> <p>4) EL Elupaikade direktiivi juhendi C-C kohaselt ja Euroopa Kohtu kohtuasja C-182/10 tehtud otsuse punktide 69 ja 70 kohaselt: lasuvad liikmesriikidel „elupaikade“ direktiivist tulenevalt kohustused sõltumata sellest, milline on kava või projekti kinnitama pädev ametiasutus. „Elupaikade“ direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see ei luba siseriiklikul asutusel, sealhulgas seadusandlikul organil, anda luba kavale või projektile, ilma et oleks tagatud see, et kava või projekt ei avalda negatiivset mõju asjaomase ala terviklikkusele.“ Teisisõnu, seaduse alusel ei saa</p>	<p>otsuses toodud mahus. Nursipalu harjutusvälja Natura eelhindamine tuvastas, et ebasoodsa mõju tekkimine ei ole välistatud ning selle tõttu tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine, mille eelduseks on keskkonnaülevaate dokumendi peatükis 7 toodud uuringute läbiviimine. Keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise koostamise aluseks olnud tegevuste kirjeldus ja maht on toodud peatükis 3.3 (keskkonnaülevaade) ja 3.2.3 (Natura eelhindamine). Kirjelduste kohaselt on prognoositav taktika- ja laskeharjutusteks kasutatav päevade arv aastas ligikaudu 250 päeva ning välja on toodud laskeväljade ja UXO alade asukohad ja suurused. Keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise koostamisel on muuhulgas võetud arvesse tellija hinnang, mille kohaselt seab ohualade paigutus piirangud alade samaaegsele kasutamisele. Märkuse sisust ei selgu millised osad keskkonnaülevaatest ja Natura eelhindamisest avaldaja hinnangul on valed. Esitatud kasutuskoormus on HV eripärasid arvestades sisuliselt maksimaalne kasutuskoormus. St et 2. JVBr juures paiknevad liitlased ning muud KV üksused, kes HV-d kasutavad, peavad mahtuma antud kasutuskoormuse piiridesse. HV kasutamine teiste jõustruktuuride poolt on väiksemahuline (nii üksuste suuruse kui ka relvastuse seisukohalt) ega oma määravat rolli HV kasutusintensiivsusele. " Korraldusega laiendatakse relvaseaduse alusel harjutusvälja ning selle tulemusel tekib harjutusväljale välispiir Muinsuskaitseamet on korralduse eelnõu kooskõlastanud. Kinnisasjad omandatakse KAHOSE</p>
--	--	---	---

		<p>anda kava või projekti elluviimiseks luba, kui eelnevalt ei ole vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõikele 3 viidud läbi asjakohast hindamist või kui asjakohase hindamise tulemusena ei ole tehtud kindlat järeldust, et kava või projekt ei avalda negatiivset mõju ala terviklikkusele.</p> <p>5) Kui kava või projektiga seotud nimetatud ala terviklikkusele negatiivsete mõjude puudumise suhtes jääb püsima kahtlus, peab pädev asutus kavale või projektile loa andmisest keelduma (otsus kohtuasjas C-127/02, punkt 57). Lisaks on Euroopa Kohus sedastanud, et „loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 teises lauses sätestatud loa andmise kriteerium hõlmab ettevaatusprintsipi ning võimaldab tõhusalt vältida plaanis olevate kavade või projektide tõttu alade terviklikkusele avaldatavat negatiivset mõju. Sellest loa andmise kriteeriumist leebema kriteeriumiga pole võimalik sama tõhusalt tagada nimetatud artiklis taotletud alade kaitse-eesmärgi saavutamist“ (otsus kohtuasjas C-127/02, punkt 58).</p> <p>6) Seega tuleb ettevaatuspõhimõttest lähtuvalt tõendada pigem negatiivse mõju puudumist kui selle esinemist (otsus kohtuasjas C-157/96, punkt 63). Sellest järeldub, et asjakohane hindamine peab olema piisavalt üksikasjalik ja põhistatud, et tõendada negatiivse mõju puudumist, võttes aluseks parimad teaduslikud valdkonnateadmised (otsus kohtuasjas C-127/02, punkt 61).</p> <p>7) Pole arvestatud, et liitlased soovivad harjutada raskerelvadega, mille nad endaga kaasa toovad ning</p>	<p>alusel. Asukoha analüüs on teostatud. RKIKile on antud õiguspärane volitus avatud menetluse korraldamiseks. KOV-dele on planeeritud kompensatsioonimeede, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohalikku elukeskkonda.</p>
--	--	--	--

		<p>mürarikaste päevade arv võib mitmekordistuda, ulatudes 25 asemel 100 päevani aastas. Kui Eesti kaitsejõudude aktiivsem tegevus on planeeritud septembrist mai lõpuni, siis ilmselgelt jääb liitlaste jt huviliste jaoks aktiivsem periood suvesse. Seega on Natura eelhindamiseks ja keskkonnaülevaate koostamise üks olulisemaid lähteandmeid - prognoositav laskeharjutusteks kasutatav päevade arv - vale. Valel eeldusel koostatud Natura eelhindamist ja keskkonnaülevaadet ei saa pidada korrektseks, mistõttu ei saa eelnõule lisatud dokumente kasutada otsuse alusena harjutusvälja laiendamiseks.</p> <p>8) Keskkonnaülevaate koostajad on ekslikult eeldanud, et suure harjutusala kõiki laskealasid ja UXO-alasid ei kasutata samaaegselt, millest tulenevalt teevad nad eksliku järelduse: „kuna harjutusvälja ala on suure ulatusega (9x17 km) ja jääb maastikuliselt liigendatuks, ei hõlma elustikku oluliselt mõjutavad häiringud tervet harjutusvälja ala vaid konkreetseid objekte koos neid ümbritsevate häiringupiirkondadega“. Dokumendi „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade“ koostajad on arusaamal, et „Alade samaaegsele kasutusele seab piiranguid ka ohualade paigutus, mis sõltub laskesuunast ja relvaliigist.“ (lk 37).</p> <p>9) Kuna Keskkonnaülevaate koostajad on oma järelduste tegemisel lähtunud harjutusvälja alternatiivide valiku ühest kriteeriumist risti vastupidisest eeldusest (et kõiki laskealasid ja UXO-alasid ei kasutata korraga), ei saa keskkonnaülevaates toodud järeldusi</p>	
--	--	--	--

		<p>keskkonnamõju puudumise või ebaolulisuse kohta pidada asjakohasteks. Kuna neljast küljest ligipääsetavus on oluline asukoha valiku kriteerium, siis tuleb Natura ja keskkonnamõju hindamisel eeldada, et enamus tegevustest toimub kõigil laskealadel ja UXO-aladel korraga.</p> <p>5) Eelnõu lisale 1 “Nursipalu harjutusvälja laiendatud piir ja asukoht” on eelnõu alusmaterjalina kõlbmatu:</p> <p>5.1) Lisana vormistatud kaart ei ole informatiivne - puudu on isegi kinnistute piirid, rääkimata muust olulisest informatsioonist. Avalikkusele esitatud kaart niivõrd olulises küsimuses peab olema informatiivne, sisaldama erinevaid kaardikihte ja seonduvat vajalikku informatsiooni. PDF failina esitatud roheline kaart, kus on planeeritav harjutusvälja piir punase joonega tähistatud, ei anna inimestele piisavalt infot. Legend kaardil puudub.</p> <p>5.2) Muuta eelnõu korralduse lisas 1 ära harjutusvälja välispiir tagasi terminiks huvialapiir, kuna termini välispiiri kehtestumisega ei tagata enam peale avatud menetluse perioodi ja korralduse vastuvõtmist meie põhiõigusi kaasa rääkida edasises kinnituga seotud riigile omandamise protsessis, kuna harjutusväljaku siseseid toiminguid relvaseaduse muutmise seadus ei luba vaidlustada. Samas kui peaks selguma muinsuskaitse uuringute põhjal, et meie kinnitust ei ole otstarbekas omandada, siis pole meile seaduses tagatud võimalust huvialapiiri siseseid toiminguid vaidlustada kohtusse pöördumisega.</p> <p>6) Nursipalu harjutusvälja ja selle laienduse ala arheoloogiline uuring (I etapp) ning looduslike</p>	
--	--	---	--

		<p>pühapaikade uuring” on alles koostamisel. Muinsuskaitseamet on informeerinud kinnitute omanikke, et Piisi küla on märgitud arheoloogiatundliku alana, sest küla on mainitud 17. sajandil Poola revisjoni käigus. Lõuna-Eesti asustusest on see vanim kirjalik allikas ja Säna-Laane tee ääres on leitud ka keskaegsete savinõude kilde. Seetõttu on üsna suur tõenäosus, et Piisi külas ja selle lähikonnas on elatud 500 aastat ja enamgi. Tammemäe talu on ajaloolisest külakeskusest (Padusepa talu ümbruses) mõnevõrra põhja pool ning arheoloogilisi leide kinnistult või selle vahetust lähedusest ei ole leitud. Jõe äär on nii pikalt kaasa haaratud, sest see on äärmiselt potentsiaalne ala ka varasemaks asustuseks ning Tammemäe talust põhja pool Kivestu kinnistu kandist on samuti leitud keskaegsete savinõude kilde. Muinsuskaitseameti arvamusel on sellel alal tõenäosus leida arheoloogilisi leide, keskmisest kindlasti suurem, kuid et nendelt kinnistutelt ei ole seni ühtegi arheoloogilist leidu ameti andmetel leitud, ei ole sinna ka seatud piiranguid. Arheoloogilise uuringu tulemused võivad mõjutada kinnistutega seotud toiminguid. Uuringu tulemusi ei saa ette näha ja lähtuvalt avatud menetluse menetlemise korrast, kus kõikide isikute õigused peavad olema tagatud tuleb isikute õiguste kaitseks võimaldada avatud menetluse pikendamine nii, et puudutatud isikutele ei tekitata pöördumatut kahju ja tagataks seadusjärgsed õigused ja osalemine avatud menetluse protsessis nii, et puudutatud või huvitatud isikud saavad uuringute tulemustega tutvuda ja teha avatud menetluse ajal vastavasisulisi</p>	
--	--	---	--

		<p>vastuväiteid ja ettepanekuid. Praegune avatud menetluse aeg 29.08-12.09.2023 ei taga HMS järgseid õigusi. Kuna uuringu tulemusi ette ei ole näha, siis ei ole õige märkida kaardile harjutusvälja välispiir. Seni kuni pole välistatud, et osad kinnistud võivad muinsuskaitseliste või muude põhjuste tõttu planeeritava laienduse alast välja jääda, ei saa survestada maaomanikke kinnistuid müüma ega ka riigile võtta kohustust, et hakkaks toimuma KAHOS-e järgi kinnistute riigile omandamine. Enne kui uuringu I etapp ja sellele järgnevad etapid pole läbitud ja Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud, ei ole õiguslikult põhjendatud ega õiglane kinnitu omanike suhtes enne asjaolude selgumist kinnitada korralduse eelnõu, mis fikseerib laiendatava harjutusvälja välispiiri.</p> <p>7) Juhul kui arheloogia uuring peaks pädima olukorraga, et meie kinnitud ei ole oma otstarbalt Kaitseministeeriumi tegevusele sobilik ja me võime oma kinnitu endale jätta, siis muutub meie jaoks oluliseks ka mürauringute tulemustega tutvumine ja soovime osaleda seal ettepanekute tegemisel, kuna müra hakkab mõjutama ka meie elukeskonda. Paraku praegusel kujul avatud menetlus ei võimalda meil neid seaduse õigusi kasutada ja paneb meid etteruttavalt olukorda, kus riik tuleb meie kinnitud omandama ilma, et ta saaks esitada KAHOSse järgselt põhjalikud ja selged vastused, miks meie kinnistu tuleb riigil omandada. Asjaolud on ebaselged.</p> <p>8) Samuti on käimas praegu mürauringu riigihange, mis on täitmisel aga avatud menetluse aeg lõpeb enne kui valmivad riigihanke</p>	
--	--	---	--

		<p>mürauringu dokumendid. Hanke sisus on öeldud, et tuleb ka avalik koosolek, kus soovime osaleda, et saada lisainfot harjutusväljaku laiendamisel muutuva müraolukorra kohta. Sellest infost lähtuvalt sooviksime kasutada seda avatud koosolekult saadad infot ja teha ettepanekuid korralduse eelnõule avatud menetluse raames. Praegune avatud menetluse periood 28.08-12.09.2023 seda meile ei võimalda ja ei taga meile HMS järgseid õigusi.</p> <p>9) Puudub info selle kohta, kuidas lahendatakse militaarmürast tulenevate häiringutega seotu. Puudub militaarmüra regulatsioon. Harjutusväljade seotud erinevad häiringud vajavad militaarmüra reguleerivat seadust, et oleks reguleeritud, kust algavad omavalitsuste kohustused inimeste ees ja kust algab riigi erandkorras planeerimisseaduse väliselt rajatud ruumilise planeerimise muutusest tingitud omavastutus, nii omavalitsuse kui kohaliku rahva ees. Olemasolev müraregulatsioon on teine versioon esialgsest müraregulatsioonist, mis loodi just inimeste poolt mürahäiringute teemade lahendamiseks. Praegu kehtiv müraregulatsioon viitab aga üheselt, et esialgne regulatsioon oli aladimensioneeritud, kuid kõik sellega seotud uuringud jäävad kehtima, kuna vastasid menetlemise ajal kehtivale regulatsioonile. Samuti viidatakse müraregulatsioonis puudusele, et ka teistel NATO liikmesriikides (väljaarvatud mõned riigid) puudub vastav seadus. Peamine põhjus, miks riigid aga ei soovi regulatsiooni seaduseks muuta on see, et see eeldab tõsiasja, et enamus militaartstarbelisi harjutusväljaid on oma</p>	
--	--	--	--

		<p>militaarhäiringutega üle dimensioneeritud ja kahjustvad ümbruskaudseid piirkondasid, nii sotsiaalselt, majanduslikult, kultuuriliselt, arheoloogiliselt. Aina kasvavas harjutusväljakute laiendamise teemas on vajalik liikuda edasi ka suunas, mis võimaldab militaar ja tsiviilmaailmas koos eksisteerida. Antud juhul täna seda Eestis ei eksisteeri. Sellesisuline seisukoht ühiskonnas vajab muutumist ja muutmist. Selleks tuleb algatada miniltaarmüra regulatsiooni seaduseks vormistamine.</p> <p>10) Eelnõusse pole kirjutatud sisse mitte sõnagi hüvitusväärtusest, vaid ainult turuväärtus. Eelnõus kirjapandu on vastuolus seni avalikkusele antud infoga. Eelnõu seletuskirjas on väljatoodud, et kinnisasjad omandatakse KAHOS-e alusel makstud õiglase hüvitise eest ning asetades kahju kannatava isiku olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui omandamise asjaolu ei oleks esinenud. Olenemata sellest, kas kinnisasi sundvõõrandatakse või omandatakse riigi poolt kokkuleppel, lähtutakse hoonestatud kinnisasja väärtuse hindamisel KAHOS § 12 lõikest 5, mis võimaldab kinnisasja füüsiliselt isikult omandamisel lähtuda kinnisasja väärtuse hindamisel maa turuväärtuse ja hoone ehitusmaksumuse summast. Aga Riigi Kaitseinvesteeringute kodulehel on Nursipalu laiendamise seotud informatsiooni kokkuvõte, kus on ka välja toodud kinnisasja omandamise üldised põhimõtted, kus on eraldi välja toodud punkt 5. Vara hindamisel määratakse hüvitusväärtus, milles peavad sisalduma otsene</p>	
--	--	--	--

		<p>varaline kahju ja saamata jääv tulu, kui need esinevad. Mõisted turuväärtus ja hüvitisväärtus on väga erinevad.</p> <p>11) Puudub hüvitusmeetmete eelnõu, mis reguleeriks hüvitiste maksmist kohalikele omavalitsustele. Valdade hüvitusmeetmete eelnõu tuleb viia kooskõlla ka valla ja muude huvigruppide seisukohtadega, kuna harjutusväljak puudutab ühte viisi, nii riiki, kodanikke, omavalitsusi. Samuti peab olema hüvitusmeede seotud ära loodava militaarmüra seadusega. Antud juhul pole valdadele määratud hüvitusmeetmete eelnõud täiendatud ega parandatud ega pööratud tähelepanu valdade ühispöördumisel eelnõus olevatele kitsaskohtadele. Eelnõus on välja toodud, et eelnõukohase määruse jõustumisega, suureneb omavalitsusüksuste kindlus häiringu kompenseerimise jätkumise osas ning täpsustuvad hüvitise maksmise tingimused ja kord. Hüvitusmeetmete eelnõu sisu peab olema parandatud ja avaldatud enne käesoleva eelnõu jõustumist. Valdadele mõeldud hüvitiste määruhes, mis oli kooskõlstusringil on kirjas, et Vabariigi valitus võib maksta omavalitsustele hüvitist, mitte, et oleks selleks kohustatud. Seega jääb seaduslikult võimalus valdadele ka mitte maksta hüvitist. Avalikkusele pole esitatud parandatud hüvitiste eelnõud, mistõttu pole teada, millises ulatuses hakkab kehtima Nursipalu harjutusväljaku piiranguvöönd ja kuidas või kas see ühildub mõjualaga. Kuna tänaseks pole selgunud käima lükatud hüvitusmeetmete eelnõuga seotud muudatused ja pole selge kas neid mudatusi ka sinna tehakse, siis ei saa pidada seaduspäraseks</p>	
--	--	---	--

		<p>harjutusväljaku laiendamise eelnõu vastuvõtmist enne, kui pole vastu võetud hüvitusmeetmete eelnõud.</p> <p>12) Ei ole õige olukord, kus RKIK on kogu protsessi menetleja, sh hangete korraldaja ja kontrollija.</p> <p>13) Ei ole analüüsitud alternatiive. Eelnõus nimetatud dokument ei ole analüüs. Alternatiivide analüüsimist ei ole argumenteeritud.</p> <p>4. Korralduse eelnõu otsus nr 1: Sõnastada see järgmiselt: “Seadustada Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897, 81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m”. Põhjendus: Kuna Rõuge vallas ei ole üldplaneeringut kehtestatud, on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikule omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja arendamist praegustes piirides.</p> <p>5. Eemaldada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammist: 1) Suurekaliibriliste relvade kasutamine koos selle kasutamiseks ettenähtud tegevuste ja rajatistega sh täiendavate UXO alade RXO aladega, 3. Suurekaliibrilistest relvadest laskmine. Tegevus hõlmab suurekaliibrilistest relvadest</p>	<p>4. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimisseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p> <p>5. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete</p>
--	--	---	---

		<p>2)Kaudtulereelvade positsioonid ja sihtmärkide alad; 3)Õhutõrjerelvade positsioonid ja sihtmärkide alad; 4)CAS/õhk-maa sihtmärkide alad (suurtükid, liikursuurtükid, miinipildujad, tankid tankitõrjerelvad, kaudtulereelvad, soomustehnika) laskmist, samuti lõhkamisi.</p> <p>6. Koos arendusprogrammi muudatusega, tuleb eemalda eelnõust, eelnõu järgnevalt koheselt tegevusloa õiguse saadavad tegevused: Etapp I Raadamine suurekaliibrilistest relvadest laskmisalade ettevalmistamiseks Suurekaliibrilistest relvadest laskmine: Kõik laskmised erisusega, et laskmised Lõuna laskeväljal ja UXO alal, Lääne laskeväljal ning Lääne ja Põhja laskevälja vahele jääval UXO alal ning laskevälja lääne osas toimuvad vaid perioodil september kuni märts. Etapp II: Raadamine suurekaliibrilistest relvadest laskmisalade ettevalmistamiseks Suurekaliibrilistest relvadest laskmine: Tegevused kogu vajalikus mahus. Põhjendus: Suurekaliibrilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu negatiivne mõju piirkonna inimestele. Kuna erinevaid uuringuid ei ole tehtud, siis ei ole võimalik, et tegevused harjutusväljal arvestaks võimalike mõjudega</p>	<p>arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.</p> <p>6. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgelt ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	---	--

		<p>inimeste tervisele, puhtale joogiveele. Kõik uuringud, mis tagavad inimeste tervise ja looduse kaitsmise peavad olema enne tehtud. Leevendavad meetmed peavad olema rakendatud. Seni kuni ei ole tehtud vastavaid uuringuid, ei saa väita vastupidist - et negatiivset mõju ei ole või et see on vähene.</p> <p>7. Korralduse eelnõu otsus 2: Sõnastada see järgmiselt: “Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering”. Põhjendus: 1. Planeerimisseaduse kohaldamine võimaldab valla kodanike, huvitatud isikute kaasamist planeeritava harjutusvälja lahenduse väljatöötamisel. Avatud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja</p>	<p>7. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäädud. Kuigi Vabariigi Valitsuse korralduse järgi ei kohaldata harjutusvälja laiendamisel PlanS-is sätestatud planeerimismenetluse erireegleid, tehakse otsused tavapärase haldusmenetluse reeglite järgi, mis on sätestatud HMS-is. HMS § 1 järgi on HMS suunatud isiku õiguste kaitse tagamisele ühtlase, isiku osalust ja</p>
--	--	--	--

		<p>puudutav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt.</p> <p>2. Omavalitsusele tehtav õigusriive pole piisavalt selgelt põhjendatud koos planeerimisseaduse välise erandi rakendamisega. Eelnõus toodud Nursipalu laienduse ulatus min 10 000 ha ei ühildu kohalike omavalitsuste arengukavade ega arenguvisionidega. Tegevusel on otsene mõju valla ääremaastumise ja vaesumisele. Vald peab esindama nii laiendatava harjutusväljaku sisse jäävate inimeste õigusi kui ka tagama hiljem vahetult harjutusväljaku huvialapiirile ja kogu hüvitusmeetmete eelnõus toodud 4000m raadiusse jäävate tugeva müra häiringuga inimeste põhiõigused ja seadusega tagatavad elutingimused.</p> <p>3. Eriplaneeringu rakendamine võimaldaks kaasavat menetlust ja tagaks erinevate osapoolte õiguste parema kaitse.</p> <p>4. Eriplaneering eeldaks alternatiivide analüüsi, mis võimaldaks omakorda välja selgitada sotsiaalmajanduslikud mõjud, võimalikud kulud ja eeldatava kahju. Tuleb lähtuda vältimispõhimõttest, et kahju ei tekiks.</p> <p>8. Korralduse eelnõu otsus 3: Sõnastada see järgmiselt: “ Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine”. Põhjendus: 1. Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Seepärast tuleb koheselt algatada</p>	<p>kohtulikku kontrolli võimaldava haldusmenetluse korra loomise teel. Riigikohus on haldusasjas 3-3-1-32-03 järeldanud, et HMS konkretiseerib hea halduse põhimõtet ja teisi haldusülesannete täitmist puudutavaid põhiseaduslikke põhimõtteid ning realiseerib põhiseaduse §-st 14 tulenevat üldist põhiõigust korraldusele ja menetlusele. Seega ei jää isikute õiguste kaitse sätte kohaldamisel tagamata, vaid seda tagatakse HMS järgse kõige rohkem isikuid kaasavama menetluse kaudu ehk avatud menetluses.</p> <p>8. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete</p>
--	--	---	---

		<p>Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt keskkonnamõtjude hindamine Nursipalu praegusel harjutusvälja alal.</p> <p>2. Muudetud on Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirju, mistõttu on suurenenud olemasoleva harjutusvälja kasutamine ja müratase. Mõju keskkonnale sellest tulenevalt ei ole aga uuritud.</p> <p>9. Korralduse eelnõu otsus 4: Sõnastada see järgmiselt: “Algatada Natura asjakohane hindamine praegusel Nursipalu harjutusvälja laiendataval alal avalikkusele tutvustatud huvialapiirides. Keskkonnaametil korraldada Natura asjakohane hindamine ja eksperdi määramine”. Põhjendus: Natura asjakohane hindamine on vältimatult vajalik praeguseks planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal tänaseks toimunud taristu väljaehitamise, raiete jm tegevustega Natura aladel või nende mõjualas. Kaitseinvesteeringute Keskus kui arendaja ei tohiks olla ise Natura asjakohase hindamise protsessi mõjutaja, sh ekspertide määraja. Militaarsete harjutusväljade arendamisel peab olema tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p> <p>10. Võtta eelnõust välja otsuse punkt 5 (lk 25): “Tulenevalt RelvS § 85 lõikest 3/2 peatuvad lisas 1 toodud Nursipalu harjutusvälja alal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni”. Põhjendus:</p>	<p>määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>9. Osaliselt arvestatud. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine ning see korraldatakse ja viiakse läbi vastavalt looduskaitse seaduses sätestatud tingimustele. Keskkonnaametile esitatakse Natura asjakohase hindamise aruanne enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks.</p> <p>10. Mitte arvestatud. Ettepaneku põhjenduses viidatud relvaseaduse paragrahv sätestab, et laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal alal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute</p>
--	--	---	--

		<p>Relvaseaduse rakendamine riivab inimeste, kohalike omavalitsuste õigusi. On kulutatud ressursse (aeg, raha) olemasolevate planeeringute väljatöötamiseks. Relvaseaduses ei ole sätestatud, kes korvab kahjud ja seonduvad kulud kohalikele omavalitsustele ja vallaelanikele seoses planeeringute peatumisega. Samuti pole Relvaseaduses sätestatud, kuidas toimuks RelvS § 85 lg 3/2 kohaselt planeeringute peatumine ja kuidas on reguleeritud nende inimeste õigused, keda antud muudatus otseselt puudutaks.</p>	<p>planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral algatada alal kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmine. Seadus ei ole sätestanud vastavate tegevuste jaoks tähtaegu ning jätnud erinevaid võimalusi planeeringutes antava korraldusega arvestamisele. Oluline on, et harjutusvälja laiendamise otsusest tulenevate muudatustega arvestades mõeldakse läbi uus, terviklik ruumilahendus ning korraldusest tulenevalt ei tekiks ruumilahenduse nn „auku“ (läbipääsuteede tagamine, juurdepääsud, toimiv rohevõrgustik jm). Tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb kaaluda, kas arvestades korraldusest tulenevaid muudatusi on vajalik uute üld- ja maakonna-planeeringute algatamine ja vajaduse esinemisel need algatada. Planeeringuala suurus ja asukoht otsustatakse planeeringu algatamisel. Planeerimisseaduse § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneeringuga teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Nimetatud sätte rakendamine aitab tagada, et üldplaneering ja maakonnaplaneering oleksid omavahel kooskõlas. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei algata kaalumise tulemusel üldplaneeringu koostamist, siis võib Vabariigi Valitsus algatada vajaduse korral harjutusvälja hõlmava maakonnaplaneeringu (sh ka osa- või teemaplaneeringu) koostamise nt rohevõrgustiku toimimise tagamiseks või muu teema terviklikuks lahendamiseks. Kaitseministeerium on avaldanud jaanuaris, 2023. a soovi kajastada Võru valla, Rõuge valla ja Antsla valla koostamisel olevates</p>
--	--	---	--

				<p>üldplaneeringutes Nursipalu HV laiendamise vajadust ja potentsiaalset ala piiri, kuid nimetatud omavalitsusüksused ei ole pidanud seda võimalikuks. Seega kuna korraldus ei kohusta planeeringuid muutma, ei ole tegemist omavalitsusüksustele pandud olulise täiendava ülesande või kohustusega, millega peaks kaasnema eeldatavalt täiendav kulu.</p>
50	N. H.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 2 Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Antud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Aarhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, milleasukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riigi valmisolekut tõsta riigikaitseaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes siis, kui kohaldataks planeerimisseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse</p>

		<p>Hajakaitse - üks Eesti kaitsestrateegia põhilistest alustaladest - tundub olevat ära unustatud.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Asendada eelnõu otsuses toodud sõnastus järgmisega: “ Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõtjude hindamine”.</p> <p>Põhjendus: Praaguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Riigikaitset tuleb arendada arukalt - kohalikega arvestades, mitte neid välistades, sest nemad peavad seal edasi elama ja see on ka riigi huvi, et see nii jääks. Riiki peab arendama jätkusuutlikult - looduse ning eluks vajalike ressursside (õhk, vesi, looduskeskkond) säilimisega arvestades, mitte neid teadlikult ohtu seades. Me mitte ei ole kliimakriisi lävel, vaid juba selle sees! Millised saavad olema mõjud kohalike joogiveele, millised tuleviku põllumajandusele ladestuvate mürkide tõttu? Maa muutub sajanditeks kasutuskõlbmatuks (vt infot sõdadest rikutud piirkondade kohta 20. ja 21. saj). Keskkonnamõtjude hindamist teadlikult eirates ei pääse praegused otsustajad vastutusest müra-, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud tervisekahjude tekitamise eest kohalike elanikele. Õiguskatnsleri sõnu, kes on öelnud, et isegi kriiside ajal tuleb järgida kehtivaid seadusi, ei tohi eirata!</p>	<p>avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega.</p> <p>2. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõtjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Keskkonnamõtjude hindamist ei eirata.</p>
--	--	---	---

		<p>Ettevalmistus kriisideks ja julgeolek on olulised, kuid meie endi inimeste arvelt ei või seda teha, MUIDU POLE SIIN ENAM INIMESI, KEDA KAITSTA, EGA PUHAST MAAPINDA, MIDA TULEVASTELE PÕLVEDELE PÄRANDADA. Ilma keskkonnamõjusid hindamata ei tohi demokraatlik ning kogu maailmale meie loodusväärtusi turundav Eesti sõita üle 22 tuhande võrumaalase palvest jätta neile nende kultuuriruumi süda ning puhas elukeskkond. Senist tegevust jätkates saab sellest loost häbiplekk Eesti mainele pikaks ajaks. Juba praegu kostub militaarmüra mulle 20 km kaugusele tупpa ära, kuigi hoone on vastset soojustatud ja vägagi paksude seinte ning kolmekordsete pakettakendega. Elamine minu .. kandis asuvas kodus on muutunud stressitekitavaks. Ma olen Nursipalu militaarbaasi ehituse ja taolise ebademokraatliku asjade käigu pärast pannud pausile oma kohalikku elu edendava suure ettevõtlusprojekti ja sellega ka oma isikliku elu selle praeguses etapis. Ometigi kolisin 7,5 aastat tagasi Tallinnast siia maale, et midagi olulist siin kandis edendada ja ära teha. Vanaisa suur talu on nüüd palju paremas korras, aga mida mina peaks tegema? Ma tean, et ma pole ainus, kelle maale jäämine sõltub riigi oskusest leida nende 21 "kõva paugu" tegemise päevaks mõni teine koht või koostööprojekt naabritega. Palun, püüdke mitte ära unustada, et sõjaline julgeolek on palju enam kui ostetud lahingumoon kogused.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 4</p>	
--	--	---	--

			<p>Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p> <p>4. Võtta PÄRISELT teemaks tsiviilelanikkonna kaitse väljaspool tõmbekeskusi ja äärealadel ning sõja korral linnadest pagevate inimeste majutamine (Lõuna-Eesti) taludes. Siin on 24x10 m suur maakivist kelder: kuidas saaks see ohu korral kasulik olla?</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p> <p>4. Eelnõuga mitteseotud, teadmiseks võetud. Tsiviilelanikkonna siseturvalisuse teemadega tegeleb Siseministeerium.</p>
51	U. O.	12.09.2023	<p>1. Viia olemasoleva nõrgalt legitimeeritud harjutusvälja laiendus läbi etapiviisiliselt ja kavandavate laskeväljade ning taktikaalade kaupa vastavalt reaalsele vajadusele. Võimalusel tuleks loobuda Lõuna laskevälja ja taktikaala väljaarendamisest senini kavandatud ulatuses, jättes täielikult rajamata sinna kavandatud sihtmärgiala.</p> <p>2. Kavandada tulevikus Lõuna laskevälja ja taktikaala kasutust säilitades senise asustuse ja olemasoleva maaharimise ning metsanduse. Kujundada kavandatud sealne laskevälja koostöös kohalike elanikega taktikaalaks ja rajada vajadusel sõjatehnikaga manöövriteks kogu ala läbiv looduslik ning tehniline teedevõrgustik. Laskeharjutused kooskõlastada kohalike elanikega ning lahinglaskmisi teostada üksnes ohutult positsioonidelt kaugematele sihtmärgialadele (UXD alad). Kohaliku asustuse säilitamine ei välista</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja rajamine on kavas ellu viia etapiviisiliselt. Etapid on kirjeldatud VV korralduse eelnõus.</p> <p>2. Mitte arvestatud. Ettepanek ei toeta harjutusvälja laiendamise eesmärki, mis on ühe vähendatud soomuspataljoni lahinglaskmiste läbiviimine koos kõrgema üksuse lahingutoetus elementidega. Lõuna laskevälja ärajätmine muudaks manööverlaskmised võimatuks.</p>

		<p>antud alal kaitseotstarbelisi maaoste kokkuleppelise maa hinnaga.</p> <p>3. Algatada Kagu-Eesti ainsamal harjutusväljal 155 mm lahingumoonaga laskeharjutuste vältimiseks alternatiivide otsingud. Näiteks tuleks kaaluda vastava lahingumoonaga ja teiste suurekaliibriliste relvade õppelaskmiste korraldamist Kaitseväe keskpölvil või naaberriikides, sh Soomes. Eesmärk vältida Rõuge, Antsla ja Võru valla ning Võru linna elanike elukvaliteedi langust ulatusliku mürareostuse tõttu.</p> <p>4. Enne mistahes laskerelvade kasutamist viia läbi igakülgsed mürauringud koostöös kohalike omavalitsuste ja asjast huvitatud kodanikuühendustega. Kaudselt tuleks hinnata ka mürareostuse võimalikku majanduslikku kahju.</p> <p>4. Piirata riigimetsade raiet harjutusväljal ja soodustada erametsade kasvatust kavandatava polügoni ümbruses müratõkke parandamiseks. Vältida olemasolevate metsade raadamist olemasoleval ja kavandataval laskealal.</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõppe, koostegutsemise teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikkude eesmärgi. Müra leevendamiseks planeeritakse rakendada erinevaid müra vähendavaid meetodeid, nagu kaevikutest laskmist, relvadel summutite kasutamist, müravallide ehitamist.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Koostamisel on Nursipalu harjutusvälja laiendamise müra modelleerimine.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Vabariigi Valitsuse otsusega algatatakse Natura asjakohane hindamise ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamisega, mille tulemusel selgitatakse välja keskkonnale avalduvad mõjud ning vajalikud leevendusmeetmed.</p>
--	--	--	--

			<p>5. Viia läbi kõiki ehitustöid kooskõlas keskkonnaameti järevalvega ja tagada muinsuskaitse objektide väärikas säilimine mistahes eesmärgilistes tegevustes. Mitte mingil juhul lubada raadamist ja laskekoridori rajamist looduslikus pühapaigas Jummallätte ümbruses. (Vt informatsioon Võrumaa Teataja nr. 103 7. sept. 2023, lk 2, foto: Maarika Niidumaa. Allkirjas ekslikult "Jumalläte".) Samuti kaitsta kavandatavates tegevustes kõiki teisi kultuuriloolisi ja asustusloolisi mälestusmärke.</p> <p>6. Kaaluda taktikaliste õppuste korraldamist kooskõlas kohaliku elanikkonnaga väheasutatud piirkondades väljaspool loodava harjutusala piire vältides sellega koormust harjutusala sisse jäävatele loodusobjektidele (näiteks Luhamaa külas).</p> <p>7. Loobuda võimalusel kõigi harjutusala alla ajutiselt õiguslikul teel hõivatud kinnistute ja hoonete väljaostmisest nende omanikelt kui nad ei ole neid nõus müüma, vaid tagastada need koos kompensatsiooniga pärast harjutusala kasutuse lõppu.</p> <p>8. Kõigist kavandatud tegevustest, mis ei sisalda sõjasaladust, anda vahetut teavet kohalikele kodanikuühendustele, kes selleks soovi avaldanud.</p> <p>9. Kavandada rajatavas liitlaste õppelinnakus ja harjutusala telkimiskohtadel ökoloogiliselt sääsvat</p>	<p>5. Arvestatud. Kõik ehitustööd viiakse läbi õigusaktidega kooskõlas. Kaalume erinevaid võimalusi erinevate objektide säilitamise võimalikkusest. Nimetatud looduslik pühapaik säilitatakse.</p> <p>6. Arvestatud. Taktikaõppuste korraldamine väljaspool harjutusvälja jääb kindlasti alles ja ainult maaomaniku nõusolekul.</p> <p>7. Mitte arvestatud. Harjutusvälja ei looda ajutiselt, mistõttu ei ole võimalik ka harjutusvälja piiridesse jäävaid kinnistuid (s.h hoonestatud kinnistuid) omanikele, kellelt riik on need võõrandanud või võõrandab, tagastada.</p> <p>8. Arvestatud. VV korralduse menetluse raames avaldatakse kavandatavatest tegevustest kogu info, millele ei ole juurdepääs piiratud.</p> <p>9. Arvestatud. Tsiatsungõlmaale rajatavas vastuvõtualas on planeeritud ühisvee ja -</p>
--	--	--	---	---

			<p>elulaadi (kuivkämlad, looduslike allikate, ojade ja pinnavee kaevude kasutamine, kohaliku mahetoidu tarbimine, elus- ja eluta looduse igakülgne säästmine õppustel). Mitte lubada harjutusala kasutusel toiminguid, mis halvaksid kohaliku elanikkonna kaitsetahte. Ehitada välja harjutusala, mis oleks Eesti kaitseväe ja Võrumaa uhkuseks ning eeskujuks looduskaitseks kogu maailmale.</p>	<p>kanalisatsiooni liitumine Võru Vesi ASga. Viimaste aastate tavapärase praktika on, et sõdurite telkimisalade juurde on kuivkämlad tellitud. Hetkel kehtivates piirides Nursipalu harjutusväljale on antud Wildlife Estate label tunnustus, mida soovime laienduse puhul uuesti taotleda.</p>
52	M. K.	12.09.2023	<p>1. Teostada piisavad mürauuringud Nursipalu laienduse ulatuse ja mõju hindamiseks kohalikele elanikele ning saada reaalne ülevaade sellest, kui kaugele müra „soodsate ilmaolude“ korral päriselt levib. Arvestada looduslike eripärade ja võimendajatega nagu orud ja järved (Tamula, Vagula, Rõuge ürgorg ja tema seitse järve) ja märkida need mürauuringus ära. Tuua välja müra tipud. See info peab olema ka avalikkusele kättesaadav ning mitte ainult reaalajas vaid ka tagasiulatuvalt, et teha hiljem analüüse reaalsest olukorrast.</p> <p>2. Teha äpp vms rakendus, mis on lihtsasti kasutatav ning kust kohalikul elanikul on kuu ja aasta lõikes võimalik näha plaanitud harjutusi, müratasemeid ning oma elu vastavalt sellele planeerida. Rakenduse kaudu võiks olla võimalik lasta saata endale teavitusi nt kõrgema müratasemega harjutustest, suletud Nursipalu teest vms.</p> <p>3. Dokumendis „Valitsuse korralduse eelnõu“ lk 18 militaarmüra ja vibratsiooni puudutav lõik b) on kirjas, et „Töö käigus koostatakse müralevikaardid</p>	<p>1. Arvestatud. Koostamisel on Nursipalu harjutusvälja laiendamise müra modelleerimine. Müra modelleerimisel on arvestatud arenguprogrammi kohase kasutuspäevade arvuga. Müra modelleerimisel ei arvestata kõrghaljastusega (metsaga), et kirjeldada võimalikult ebasoodsat olukorda. Müra kaardistamisel on aluseks kolmemõõtmeline maastikumudel, mille kaardistamiseks kasutati Maa-ameti geoportaalist pärinevaid andmeid, mis sisaldasid endas mh maapinna kõrgusjooni ja veekogude asukohti.</p> <p>2. Arvestatud. Ettepanek on meile varasemalt esitatud ning planeerime vastava äpi loomist.</p> <p>3. Teadmiseks võetud. Harjutusväljadel toimuvad erineva koormusega väljaõpped. Kuigi mürast lähtuvalt on problemaatilisem ehk nõ halvim olukord maksimaalse koormusega väljaõppe, siis sellist</p>

			<p>peaks kajastama aktiivse harjutuspäeva tüüpilist ehk keskmist müraolukorda /-/".</p> <p>Jääb arusaamatuks, mida on mõeldud keskmise müraolukorra all? Panen südamele, et reaalse pildi saamiseks on vaja teada müra tippe ehk peak'e, ehk konkreetset müra paugu vms tekitamise hetkel, mitte nt 15 minuti keskmist nagu Nursi jaam praegu meile edastab. See annab olukorrast moonutatud pildi. Isegi kui peak on kõrge, siis x aja keskmine tuleb realsust mitte-edastav.</p>	<p>müraolukorda esineb aastas tavaliselt üksikutel kordadel. Seetõttu on oluline modelleerida ka tüüpilise väljaõppe müraolukorda. Keskmise ehk aktiivse harjutuspäeva tüüpiline müraolukord iseloomustabki konkreetsel harjutusväljal harilikult läbi viidava väljaõppe (laskmistegevus, lõhkamine) müraolukorda, kus määratletud enimkasutatavad alad, enimkasutatavad relvad ja tüüpilised relvade laskude arvud.</p> <p>Müra kirjeldamiseks kasutatakse erinevaid müraindikaatoreid ja koostatakse vastavad müralevikukaardid. Müra üldist häirivust iseloomustavad töö raames koostatavad tüüpilise ja maksimaalse koormusega müraolukorra kaardid, kusjuures häirivuse hindamiseks lisatakse juurde impulssmüra häirivuse korrigeerimine +12 dB väikese- ja +15 dB suurekaliibriliste relvade puhul. Suurekaliibriliste relvade osas hinnatakse täiendavalt üksiku mürasündmuse maksimaalset C-korrigeeritud heli ekspositsioonitaset LCE. Suurekaliibriliste relvade korral aitab indikaatori LCE kasutamine hinnata üksikuid mürasündmusi, rappumist, vibratsiooni ja madalsageduslikku müra siseruumides ning väliskeskkonnas.</p>
53	A. U. T. N. M. S. M. S. T. S. H. K. M. H. K. R. R. R.	12.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 1</p> <p>Ettepanek sõnastuse muutmiseks:</p> <p>Seadustada senine Kaitseväge Nursipalu harjutusväli, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, asukohaga Võru maakonnas Rõuge vallas, Võru vallas ja Antsla vallas pindalaga 9897,</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008.a korraldusega nr 79. Korraldus on antud korralduse andmise ajal kehtinud õigusaktide alusel ning on kehtiv. 2008. aastal kehtinud planeerimiseaduse järgi ei olnud vajalik detailplaneeringu koostamine ega ka harjutusvälja kandmine üldplaneeringusse, kuna tegemist ei olnud sellel ajal kehtinud ruumilise mõjuga objektide nimekirjas oleva objektiga.</p>

<p>J. K. M. N. M. M. U. O.</p>	<p>81 ha, välispiiri pikkusega 51072, 67 m vastavalt lisale 1. Põhjendus: Kuna Rõuge vallas ei ole üldplaneeringut kehtestatud, on senised piirangud olnud Rõuge valla osas nii kohalikule omavalitsusele kui valla elanikele pandud seadusliku aluseta. Lõpetada seaduste rikkumine ja alustada korrektset harjutusvälja arendamist praegustes piirides. Korvata kohalikele elanikele ja omavalitsustele senisest seaduserikkumisest tekkinud kahju.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 2 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutav menetlus viia lõpuni planeerimisseaduse kohaselt. Põhjendus: Planeerimisseaduse kohaldamine võimaldab valla kodanike, huvitatud isikute kaasamist planeeritava harjutusvälja lahenduse väljatöötamisel. Avatud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud. Huvitatud isikute kaasamine ei toimu üksnes</p>
--	---	--

		<p>halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitselise ehitise rajamisega, mille asukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõtjude hindamine. Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Seepärast tuleb koheselt algatada Keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt keskkonnamõtjude hindamine Nursipalu praegusel harjutusvälja alal.</p> <p>4. Korralduse eelnõu otsus 4 Ettepanek sõnastuse muutmiseks: Algatada Natura asjakohane hindamine praegusel Nursipalu harjutusvälja laiendataval alal avalikkusele tutvustatud huviala piirides. Keskkonnaametil korraldada Natura asjakohane hindamine ja eksperdi määramine.</p>	<p>siis, kui kohaldataks planeerimiseadust. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväited samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega</p> <p>3. Mitte arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõtjude hindamist vastavalt KeHJS-le.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
--	--	---	---

			<p>Põhjendus: Natura asjakohane hindamine on vältimatult vajalik praeguseks planeeritava Nursipalu harjutusvälja alal tänaseks toimunud taristu väljaehitamise, raiete jm tegevustega Natura aladel või nende mõjualas. Kaitseinvesteeringute Keskus kui arendaja ei tohiks olla ise Natura asjakohase hindamise protsessi mõjutaja, sh ekspertide määraja. Militaarsete harjutusväljade arendamisel peab olema tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p> <p>5. Korralduse eelnõu otsus 5 Ettepanek, mitte rakendada harjutusvälja laiendamiseks Kagu-Eestis relvaseadust. Põhjendus: Relvaseaduse rakendamine riivab kohalike omavalitsuste õigusi. Kohalikes omavalitsustes on kulutatud ressursse (aeg, raha) olemasolevate planeeringute väljatöötamiseks. Relvaseaduses ei ole sätestatud, kes korvab kahjud ja seonduvad kulud kohalikele omavalitsustele ja vallaelanikele seoses planeeringute peatumisega. Samuti pole Relvaseaduses sätestatud, kuidas toimuks RelvS § 85 lg 3/2 kohaselt planeeringute peatumine ja kuidas on reguleeritud nende inimeste õigused, keda antud muudatus otseselt puudutaks.</p>	<p>5. Mitte arvestatud. Ettepaneku põhjenduses viidatud relvaseaduse paragrahv sätestab, et laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal ajal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral algatada alal kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmine. Seadus ei ole sätestanud vastavate tegevuste jaoks tähtaegu ning jätnud erinevaid võimalusi planeeringutes antava korraldusega arvestamisele. Oluline on, et harjutusvälja laiendamise otsusest tulenevate muudatustega arvestades mõeldakse läbi uus, terviklik ruumilahendus ning korraldusest tulenevalt ei tekiks ruumilahendusse nn „auku“ (läbipääsuteede tagamine, juurdepääsud, toimiv rohevõrgustik jm). Tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb kaaluda, kas arvestades korraldusest tulenevaid muudatusi on vajalik uute üld- ja maakonna-planeeringute algatamine ja vajaduse esinemisel need algatada.</p>
--	--	--	--	---

			<p>6. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis ei lähe vastuollu riigisaladusega. Põhjendus: Eelnõus on lk 3 p 1 öeldud, et Eestis on sõjalise rünnaku ohu tõenäosus üldiselt madalam kui erinevate tsiviilkriiside tõenäosus. Relvaseaduse § 85 lg 3/1 kohaldamise eelduseks on ohuhinnang, millest nähtub oht riigikaitsele. Kuna avaliku huvi subjektiks on nii inimeste tervis,</p>	<p>Planeeringuala suurus ja asukoht otsustatakse planeeringu algatamisel. Planeerimisseaduse § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneeringuga teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Nimetatud sätte rakendamine aitab tagada, et üldplaneering ja maakonnaplaneering oleksid omavahel kooskõlas. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei algata kaalumise tulemusel üldplaneeringu koostamist, siis võib Vabariigi Valitsus algatada vajaduse korral harjutusvälja hõlmava maakonnaplaneeringu (sh ka osa- või teemaplaneeringu) koostamise nt rohevõrgustiku toimimise tagamiseks või muu teema terviklikuks lahendamiseks. Kaitseministeerium on avaldanud jaanuaris, 2023. a soovi kajastada Võru valla, Rõuge valla ja Antsla valla koostamisel olevates üldplaneeringutes Nursipalu HV laiendamise vajadust ja potentsiaalset ala piiri, kuid nimetatud omavalitsusüksused ei ole pidanud seda võimalikuks. Seega kuna korraldus ei kohusta planeeringuid muutma, ei ole tegemist omavalitsusüksustele pandud olulise täiendava ülesande või kohustusega, millega peaks kaasnema eeldatavalt täiendav kulu.</p> <p>6. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korraldus punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p>
--	--	--	---	---

		<p>julgeolek, kui ka elukeskkond, siis on inimestel õigustatud ootus saada infot kõrgendatud ohu kohta seoses julgeolekuga. Kui riigi tasandil tehakse avalikkust niivõrd oluliselt puudutavaid otuseid tuginedes kõrgendatud ohule, siis peaksid inimesed saama ka vastavat informatsiooni - mida nad peaksid teadma seoses kõrgeohuga ning kuidas seetõttu käituma.</p> <p>7. Tunnistada kehtetuks Kaitseministri 28.08.2023 käskkirjaga nr 124 kinnitatud Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Algatada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi koostamine koostöös kohalike omavalitsustega ja asjakohaste instantsidega. Põhjendus: Eelnõu lisa "Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm" kinnitatud kaitseministri käskkirjaga 28.08.2023 Tunnistada kehtetuks. Algatada Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammi koostamine koostöös kohalike omavalitsustega ja asjakohaste instantsidega. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm on koostatud ajas etteruttavalt, arvestamata võimalike rakendatavate leevendusmeetmetega. On ennatlik kinnitada arendusprogrammi, sh suurekabariidiliste relvade kasutamist, kui pole veel valminud mürauring, tehtud asjakohaseid muinsuskaitselisi ja looduskaitselisi uuringuid ning pole isegi veel selge kuidas hakkaks kulgema planeeritava harjutusvälja piir.</p> <p>8. Korralduse eelnõu lisa 2 "Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Natura eelhindamine".</p>	<p>7. Mitte arvestatud. Harjutusväljade arendusprogrammid on kirjeldused kaitseväge vajadustest ning on määratud ülesannete täitmiseks vajalike väljaõppetasete ning oskuste saavutamiseks. Selle alusel alles hakatakse väljaõppevõimalusi looma ning enne selle realiseerumist teostatakse vajalikud uuringud ning võetakse kasutusele vajalikud keskkonnameetmed.</p> <p>8. Mitte arvestatud. Eelhinnangu, sealhulgas Natura eelhinnangu sisule on nõuded sätestatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanähtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 61</p>
--	--	--	---

		<p>Ettepanek on alutada Natura 2000 eelhindang lähtuvalt kehtivatest seadustest ja EL vastavatest õigusaktidest kogu planeeritaval Nursipalu alal, kuna sinna on juba rajatud osaliselt planeeritav taristu, tehtud raieid ja raadamisi.</p> <p>Põhjendus: Lisa 2 ei vasta Natura 2000 eelhindamisele sätestatud nõuetele. Eelhindangus ei ole arvestatud olulise mürataseme tõusuga, sest müra ja vibratsiooni uuringuid ei ole tehtud. Arheoloogilisi uuringuid pole tehtud. Kaitsealusteliikide seiret on tehtud vaid osaliselt.</p> <p>9. Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm. Loobuda suurekabiidilistest relvadest harjutusvälja arendamisel. Looduda uute sihtmärgialade rajamisest. Põhjendus: Suurekabiidilistest relvadest (155 mm) ja uutest sihtmärgialadest loobumisel harjutusvälja arendamisel kaoks ära vajadus inimesi kodudest välja tõsta. Samuti väheneks oluliselt müra ja väheneks seetõttu mõju piirkonna, sh Võru linna inimestele.</p>	<p>lõike 5 alusel keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31. KeHJS § 61 lõikest 1 tuleneb, et eelhindangu koostamisel lähtutakse selle koostamise ajal olemasolevast teabest. Eelhindangu koostamisel ajal oli konsultandil olemas teave selle kohta, et müratase Nusipalu harjutusvälja huvialal eeldatavasti tõuseb ning seda on Natura eelhindangu koostamisel läbivalt arvesse võetud. Natura eelhindangu koostamiseks ei ole vaja läbi viia uuringuid, vaid kui eelhindangu koostamisel ilmneb, et teave ebasoodsa mõju välistamiseks ei ole piisav, siis tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine. Nursipalu harjutusvälja huviala eelhindangu koostamisel ilmneski, et teave ebasoodsa mõju esinemise välistamiseks piisav ei ole, see on eelhindangus läbivalt välja toodud. Eelhindamise tulemus on, et Nursipalu harjutusvälja huvialal tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine ning selle eelduseks on vajalike uuringute läbiviimine. Seega vastab Natura eelhindang kehtivate õigusaktidega sätestatud nõuetele.</p> <p>9. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisandub ka 2JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et</p>
--	--	---	--

				allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.
54	M. N.	11.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus nr 1 Nõuame Nursipalu harjutusvälja laienduse protsessi peatamist ja riigikaitseks vajaliku harjutusala lahenduse leidmise protsessi uut algatamist heade planeerimis- ja kaasamistavade kohaselt. Põhjendus: Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!” https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus nr 2 Nõuame riigikaitseks vajaliku taristu korrektset planeerimist koos asukoha eelvaliku, vastavate analüüside ja mõjuhindangute ning kaasava diskussiooniga. Põhjendus: Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele on kohalikke elanikke, ettevõtlust ja loodust vähem kahjustavaid alternatiive, mida peab kindlasti analüüsima ja arvesse võtma. Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!” https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama.</p> <p>2. Arvestatud. Nursipalu HV laiendamiseks on teostatud asukohavalik, tehtud on keskkonnaülevaade ning Natura eelhindang. Harjutusvälja laiendamine relvaseaduse alusel toimub avatud menetluses ning selle käigus kaasatakse huvitatud isikud (kohalikud elanikud), kes saavad esitada oma ettepanekuid, arvamusi ja vastuväiteid, mida arutatakse avalikul istungil. Otsustaja kaalub ja analüüsib esitatud ettepanekuid, arvamusi, vastuväiteid samamoodi kui seda tehakse planeerimismenetluses. Võimalusel arvestatakse ettepanekutega. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata</p>

			<p>3. Korralduse eelnõu otsus nr 3 Nõuame mõjuhindangute koostamist. Põhjendus: Võrumaa on unikaalne maakond, kus kohtuvad kaks kultuuriruumi (võro ja seto) ning mille märksõnadeks nii kohalike kui ka turistide jaoks on rahu, vaikus, kogukond, traditsioonid ning eripärane, liigirikas ja puhas loodus (unikaalne kogu Euroopa kontekstis). Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusväljaku laiendamisele!”</p>	<p>planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Harjutusvälja asukohta on kaalutud ning alternatiive on võrreldud, seda on kirjeldatud eelnõus. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>3. Arvestatud. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse</p>
--	--	--	--	---

			<p>https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d36aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p> <p>4. Nõuame korralduse eelnõus märgitud asjakohase ohuhinnangu avalikustamist. Nõuame riigikaitseks vajaliku taristu korrektset planeerimist koos asukoha eelvaliku, vastavate analüüside ja mõjuhindangute ning kaasava diskussiooniga.</p> <p>Põhjendus: Ülekaalukas avalik huvi on ka rahva tervis ja nende elukeskkond. Inimestel on õigus teada ohuhinnangust tulenevaid ohte ja kohustus vajadusel neile reageerida. Ettepanek tulenevalt rahvaalgatusest “Ei Nursipalu harjutusvälja laiendamisele!”</p> <p>https://rahvaalgatus.ee/initiatives/8305157a-62c7-42a7-a3d3-6aba206e406b, millega koguti 11590 allkirja.</p>	<p>alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p> <p>4. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023). Harjutusvälja asukohta on kaalutud ning alternatiive on võrreldud, seda on kirjeldatud eelnõus. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete rakendamist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
55	K. L.	11.09.2023	<p>1. Korralduse eelnõu otsus 2</p> <p>Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Kohaldada Kagu-Eesti harjutusvälja rajamisel planeerimisseadust. Harjutusvälja rajamiseks Kagu-Eestis algatada vastav eriplaneering. Praegust olemasolevat Nursipalu harjutusvälja puudutatav menetlus viia lõpuni Planeerimisseaduse kohaselt.</p> <p>Põhjendus:</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseväe ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus</p>

		<p>Antud menetlus piirab inimeste õigusi otusustusprotsessides kaasa rääkida ja on vastuolus Arhusi konventsiooni põhimõtetega. Riigikaitseaduse 3. peatüki kohaselt kehtib Eestis üldine kaitsevalmidus ja vastavalt sellele tuleb kohaldada vastavaid sätteid. Õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et ka kriiside korral tuleb tagada seaduste täitmine (07.03.2023 nr 7-4/230211/2301174). Planeerimisseaduse kohaselt (PlanS § 27 lõiked 1 ja 2, Riigikohtu halduskolleegiumi 21.10.2021 otsus nr 3-18-913, p11) tuleb koostada riigi eriplaneering, kui tegemist on olulise ruumilise mõjuga riigikaitse ehitise rajamisega, milleasukoha valiku või toimimise vastu on suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Praegune teerullimeetod vähendab kohalike kaitsetahet ja koostöövõimet valitsusega.</p> <p>2. Korralduse eelnõu otsus 3 Ettepanek sõnastuse muudatuseks: Asendada eelnõu otsuses toodud sõnastus järgmisega: “Algatada Nursipalu harjutusvälja osas keskkonnamõjude hindamine”. Põhjendus: Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud, kuid sellest tulenevad kasutusintensiivsuse mõjud keskkonnale on hindamata. Riigikaitset tuleb arendada arukalt - koos kohalikega, mitte neid välistades. Õiguskantslerile, kes on öelnud, et isegi kriiside ajal tuleb järgida kehtivaid seadusi, ei tohiks vastanduda. Ettevalmistus ja julgeolek on olulised, kuid liitlastele mugavamaid harjutustingimusi ei saa luua Eesti kodusid hävitades, meie endi inimeste</p>	<p>suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Nimetatud sätte kohaldamiseks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riig valmisoleku tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud.</p> <p>2. Osaliselt arvestatud. Harjutusvälja kasutuseeskirja pole muudetud selliselt, mis nõuaks keskkonnamõjude hindamist vastavalt KeHJS-le. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Keskkonnamõjude hindamist ei eirata.</p>
--	--	--	--

			<p>arvelt. Ilma keskkonnamõjusid hindamata HÄVITATAKSE 22 tuhande võrumaalase elukeskkond. Juba praegu kostub militaarmüra enam kui 20km kaugusele metsade taha tuppa ära. On olnud juhuseid, kui 20km kaugusel aknad-uksed värisevad. Elamine minu Võru linnas asuvas kodus on muutunud äärmiselt stressitekitavaks, juba praegu häirib suuremate relvadega paugutamine üliväga.</p> <p>Millised saavad olema mõjud kohalike joogiveele, millised põllumajandusele ladestuvate mürkide tõttu? Keskkonnamõtjude hindamist teadlikult EIRATES ei pääse praegused otsustajad vastutusest mürast, õhu-, mulla- ja vee saastumisest tingitud kohalike elanike eluaastate lühenemise ja tervisekahjude tekitamise eest.</p> <p>3. Korralduse eelnõu otsus 4</p> <p>Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	
56	K. P. L. P. A. S. M. H.	12.09.2023	<p>1. Avalikustada ohuhinnang ulatuses, mis peaks olema teada Eesti rahvale. Ei saa nõustuda olukorraga, kus väidetavalt on oht suur, kuid elanike kaitseks ei jagata isegi infot.</p> <p>2. Mitte laiendada Nursipalu harjutusvälja eelnõus toodud mahus. Jätta ära suurekaliibrilised relvad,</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Korralduse vastuvõtmise järgselt alustatakse Natura asjakohase hindamisega. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p> <p>1. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>2. Mitte arvestatud. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures</p>

			<p>millest tulenevalt ei oleks vaja harjutusväljale uusi sihtmärgialasid ja inimeste kodud jääksid alles. Samuti ei oleks sel juhul niivõrd suurt mõju loodus- ja eluskeskkonnale, Võru linnale.</p> <p>Algatada Kagu-Eesti harjutusvälja asukohavalikuks alternatiivide analüüs. Eelnõus esitatud alternatiivide võrdlus ei ole võrreldavate kriteeriumitel põhinev analüüs. Kuna Rõuge valla osal ei ole harjutusvälja juriidiliselt olemas, siis alustada praegu kasutuses oleva harjutusvälja juriidiliselt korrektset vormistamist, alustades keskkonnamõtjude hindamisest, mürauringutest ja seni ette nähtud leevendusmeetmete rakendamisest.</p> <p>3. Kohaldada rahu ajal harjutusväljade arendamiseks alati planeerimisseadust, sest see tagab kohalike kaasamise kaitsevõime tõstmisse.</p>	<p>paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki. Harjutusvälja alternatiivsete variantidena kaaluti Kagu-Eestis erinevaid potentsiaalseid asukohtasid. Viiest asukohast jäi lõpuks valikutesse Nursipalu ja Orava. Oravale harjutusvälja rajamine ei osutunud oma looduskaitsepiirangute ning suurema hulga eluühiskondlike hoonetega kinnistute tõttu realistlikuks. Rõuge vallas käesoleval hetkel asuv ja kasutusesolev Nursipalu harjutusväli on asutatud relvaseaduse alusel Vabariigi Valitsuse 14.02.2008 korraldusega nr 79 ning on kehtiv.</p> <p>3. Mitte arvestatud. Kuigi Vabariigi Valitsuse korralduse järgi ei kohaldata PlanS-is sätestatud planeerimismenetluse erireegleid, tehakse otsused tavapärase haldusmenetluse reeglite järgi, mis on sätestatud HMS-is. HMS § 1 järgi on HMS suunatud isiku õiguste kaitse tagamisele ühtlase, isiku osalust ja kohtulikku kontrolli võimaldava haldusmenetluse korra loomise teel. Riigikohus on haldusasjas 3-3-1-32-03 järeldanud, et HMS konkretiseerib hea halduse</p>
--	--	--	--	---

			<p>4. Algatada Natura asjakohane hindamine kohe, seoses antud hetkeks toimunud ehitus-, raadamis- ja raietegevusega planeeritaval Nursipalu harjutusvälja alal, et oleks tagatud EL direktiividest tulenevate nõuete täitmine ja leevendusmeetmete kohaldamine.</p>	<p>põhimõtet ja teisi haldusülesannete täitmist puudutavaid põhiseaduslikke põhimõtteid ning realiseerib põhiseaduse §-st 14 tulenevat üldist põhiõigust korraldusele ja menetlusele. Seega ei jää isikute õiguste kaitse sätte kohaldamisel tagamata, vaid seda tagatakse HMS järgse kõige rohkem isikuid kaasavama menetluse kaudu ehk avatud menetluses.</p> <p>4. Osaliselt arvestatud. Korraldusega algatatakse Natura asjakohane hindamine. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades.</p>
57	K. A.	21.09.2023	<p>1. Rakendada PlanS harjutusvälja arendamisel ja algatada PlanS kohane keskkonnamõtjude hindamine. Metsise elupaikade vahelise sidususe säilitamiseks loobuda lõunapoolsete UXO ja taktikaalade arendamisest. Negatiivsete mõjude kompenseerimiseks tagada lähedalasuvate esinduslike mängupaikade säilimine väljaspool harjutusväljaku huviala.</p> <p>Põhjendus: Kavandatud arendus ohustab metsise soodsat seisundit Keretü ja Timmase elupaikades. Metsise kaitse tegevuskava kohaselt on Eestis metsisele suureks ohuteguriks elupaikade killustumine (maastikumuutused, elupaikade kadu) ja elupaiga kvaliteedi langus kuivenduse mõjul; samuti on keskmiseks ohuteguriks häirimine. Need tegurid kaasnevad kahtlemata ka Nursipalu harjutusväljaku arendusega.</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimiseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama.</p> <p>Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse</p>

		<p>Olulisel määral maastiku avamist ja kuivendamist on mainitud Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis lk 15. Maa-ameti mullakaardi järgi asuvad Lääne ja Põhja UXO ning taktikaalad väga olulises osas madalsoomuldadel, seega on nende alade kasutuselevõtmiseks kuivenduse vajadus suur ja mõju oluline. Metsiseid häiriv müra kaasneb erinevate harjutustegevustega, häirivaimaks neist tõenäoliselt tegevused UXO aladel (suurekaliibrilistest relvadest laskmine).</p> <p>Suurimaks Nursipalu harjutusväljaku laiendamisega kaasnevaks ohuks metsisele hindan maastiku killustumist ja sidususe kadu teiste elupaikadega, seda eelkõige Keretü elupaiga osas. Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaate p 4.2.1.10. kohaselt muutuvad Kurenurme ja Vilbu metsise püsielupaik raadamise ja häiringute tõttu metsisele kindlasti sobimatuks. Need alad on mängualana juba praegu hüljatud, kuid toimivad talvise elupaigana ning tagavad sidususe lähedalasuvate elupaikadega.</p> <p>Arendusprogrammi kohaselt raadatakse UXO alad 90-95% ulatuses ning laskeväljad ja taktikaalad 50-75% ulatuses. Lisaks killustab metsamaastikku veelgi rida tegevusi, mis on mainitud arendusprogrammi 2. punktis ja toodud keskkonnaülevaate joonisel 5, kuid mille tegelikku ulatust ja mõju on raske hinnata (nt raadamine kraavide, teetrasside jms tarvis).</p> <p>Pöörduja teostatud jooniselt nähtub, et Kurenurme ja Vilbu metsise elupaigad hävivad otseselt raadamise tagajärjel kuid ka Keretü ja Timmase metsise elupaigad on arendusplaani järgi</p>	<p>igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Nursipalu HV laiendamise eesmärk on luua 2. JVBr-ile ning nende juures paiknevatele liitlastele reaalsed võimalused allüksuste väljaõppe läbiviimiseks. See sisaldab kõikide allüksuste väljaõpet, sh kaudtule- ja tankitõrjerelvad. Tulenevalt 2. JVBr struktuuri uuendamisest/ajakohastamisest ning võimete arendamisest lisanduvad ka 2. JVBr relvastusse kaasaegsed kaudtule- ja tankitõrjerelvad ning nende väljaõppe läbi viimiseks on vajalik Nursipalu HV laiendus. Uusi sihtmärgialasid on vajalik luua, et allüksuste väljaõpe, koostegutsemine teiste üksustega ning erinevad manöövrid oleksid efektiivsed ja täidaks vajalikku eesmärki.</p>
--	--	---	--

		<p>ümbrisetud UXO ja taktikaaladega, kus maastikumuutus on oluline ja esinevad metsist häirivad tegevused. Vähesel määral kattub ka Põhja taktikaala Keretü metsise elupaigaga.</p> <p>Metsise elupaigad on keskkonnaregistrisse kantud peamiselt mänguala piiride järgi, kuid erinevad telemeetriauringud on tõestanud, et elutegevuseks kasutatakse väljaspool mänguaega (kanad tibudega, talvised elupaigad) oluliselt suuremat territooriumi, sh isegi metsamassiive 7-10 km kaugusel. Pesakonnaga kanad kasutavad elupaigana metsa vanuses 41-80 aastat, täiusega ca 66%; metsisekuded on aga metsa vanuse osas veelgi nõudlikumad. Taoliseid tingimusi raadatud ja kuivendatud taktikaalad ega UXO alad kindlasti pakkuda ei suuda. Seega metsisele vajaliku elupaiga pindala väheneb ning esinduslikud mängupaigad Nursipalu huvialal jäävad saarekestena keset militaarmaastikku, kus liigi edasine püsijäämine on kaheldav.</p> <p>Metsise kaitse tegevuskava kohaselt on oluline säilitada hästi toimivate elupaikade vahel sidusus, kuna metsise populatsioon sõltub otseselt kvaliteetse elupaiga olemasolust ja selle sidususest. Sidususe tagamist nähakse ka pikaajalise kaitse-eesmärgina. Keskkonnaregistri järgi on kõige esinduslikum lähedalasuv metsise elupaik lõuna pool asuvad Hurda elupaik (KLO9101757), mis on huvialal asuvate elupaikadega seotud Sänna metsamassiiviga ja on omakorda ühendatud Pähni ja Sadrametsa metsise elupaikadega; samuti on oluline edelas asuv Tsooru metsise elupaik, mis on omakorda seotud Karula RP territooriumil asuvate</p>	
--	--	---	--

		<p>metsise elupaikadega. Sänna ja Tsooru suunal metsamassiivide olulisust toimiva rohevõrgustiku osana rõhutati ka Nursipalu harjutusvälja ehitusprojekti KMH 16.06.2017 aruandes (p 4.8.).</p> <p>Ida, põhja ja lääne suunal harjutusvälja huvialast esinduslikke metsise elupaikasid ei asu ning loode, põhja ja ida suunal puuduvad taolised metsamassiivid, mis võimaldaksid metsisele elupaikade vahelisi levikukoridore luua. Kavandatud kujul harjutusväljaku arenduse läbiviimine rikub olemasoleva metsise elupaikade vahelise sidususe lõuna ja edela suunal.</p> <p>Eelmainitud maastikumuutuste ja muude ohutegurite realiseerumise korral ei taga metsise soodsat seisundit ka Keretü looduskaitseala (edaspidi Keretü LKA) ja Timmase looduskaitseala kehtiv kaitse-eeskiri isegi kui kaitsealad jäävad otseselt arendustegevusest puutumata.</p> <p>Metsis kuulub II kaitsekategooria liikide hulka ning on ka linnudirektiivi lisas mainitud liik, kelle elupaikade soodsa seisundi tagamine on Eesti riigile rahvusvaheliselt võetud kohustus. Väljaspool Natura võrgustikku on liigi soodne seisund tagatud seni Looduskaitseaduse (edaspidi LKS) alusel, mille järgi II kaitsekategooria liigi elupaikadest vähemalt 50% võetakse kaitse alla (§ 48 lg 2) . Nursipalu harjutusväljaku rajamisega hävivad otseselt Kurenurme ja Vilbu metsise elupaigad ning halveneb liigi seisund Keretü ja Timmase looduskaitsealadel; see on omakorda vastuolus nii LKS kui ka linnudirektiivi eesmärkidega.</p>	
--	--	--	--

		<p>2. Rakendada PlanS harjutusvälja arendamisel ja algatada PlanS kohane keskkonnamõjude hindamine. Seejuures tuleb arvestada, et varasemad leevendusmeetmed on ellu viidud, Keretü LKA kaitse-eesmärgiks olevate liikide seisund arenduse käigus ei halvene ning 2017.a arenduse ajal olemas olnud ja hiljem leitud vääriselupaigad säilivad.</p> <p>Põhjendus: Harjutusväljaku laiendamine võib vastuollu minna 2017. a ehitusprojekti KMH leevendusmeetmetega. Nursipalu harjutusvälja ehitusprojekti KMH 16.06.2017 aruandes on toodud leevendusmeetmed, millega kompenseeritakse 2017.a alustatud harjutusväljaku negatiivset keskkonnamõju. Olulisimaks leevendusmeetmeteks on Keretü LKA rajamine, mille kaitse-eesmärgiks on muuhulgas metsise ja tema elupaikade kaitse. Kuigi arendustegevust käesoleval hetkel Keretü LKA territooriumil märkimisväärselt planeeritud ei ole (va Põhja taktikaala kaitseala põhjaosas vastavalt keskkonnaülevaate joonisele 5), selgitasin eelnevas punktis, kuidas see avaldab negatiivset mõju kaitse-eesmärgiks olevale metsisele.</p> <p>Maastikumuutused ja häiringud kaitseala ümber võivad viia elupaiga seisundi halvenemise ja liigi populatsiooni hävimiseni kaitseala sees. Keretü LKA kaitse-eesmärk ei ole lihtsalt mingi pindalalise objekti majandustegevusest puutumata hoidmine vaid kaitse-eesmärgina nimetatud liikide seisundi säilitamine või parandamine. Seega on ellu viidud leevendusmeede tõhus vaid siis, kui kaitse-eesmärgiks olevate liikide seisund peale kaitse-eeskirja kehtestamist säilib või paraneb. Keretü</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Vastavalt relvaseaduse § 85 lõikele 3¹ võib Kaitseväge ja Kaitseväe harjutusvälja asutamisel või laiendamisel Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisseadust, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Antud ajahetkel on nimetatud sätte kohaldamise eeldused täidetud ning Vabariigi Valitsus on õigustatud harjutusvälja kiirendatud korras laiendama. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ja põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	---	--

		<p>LKA kaitse-eeskirja loomisel oli eeldus, et suuri maastikumuutusi kaitseala ümber ei toimu.</p> <p>Sarnast negatiivset mõju võib avaldada arendus ka muudele kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele (must-toonekurg, merikotkas, kanakull, laanerähn ja valgeselg-kirjurähn), mida peab hindama KMH käigus.</p> <p>Samuti on varasemaks leevendusmeetmeks täiendav vääriselupaikade inventuur ja kaitse alla võtmine 2017.a ehitusprojekti järgselt 10 km raadiuses olemasoleva harjutusvälja välispiirist, millega kompenseeriti vääriselupaikade hävimine olemasoleval sihtmärgialal. Keskkonnaülevaate lk 34 järgi jääb kavandatud raadamisalale osaliselt või täielikult 24 VEPi pindalal 27,8 ha, mis raadamise tõttu hävivad. Olemasolevate VEPide seisund halveneb ka servaefekti tõttu. Keskkonnaülevaate lk 77 järgi jääb ka selgusetuks, kas varasem leevendusmeede inventuuri osas on täielikult ellu viidud.</p> <p>Uue arendusega kaitse-eesmärgiks olevate liikide ja vääriselupaikade seisundi teadlikult halvemaks viimine muudab tühiseks varasema leevendusmeetme olemuse ja vähendab ka usaldust uute harjutusväljaku arendamisega planeeritavate kompensatsioonimeetmete osas, seda enam et tegemist on sama arendaja ja sisuliselt varasema projekti jätkuga.</p> <p>3. Mitte alustada uute ehitustegevustega enne kui on selgunud KMH vajadus. Põhjendus:</p>	<p>3. Mitte arvestatud. Nursipalu harjutusväljaga seoses ei ole ehitustegevust toimunud. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja</p>
--	--	---	--

			<p>Juba käimasolev ehitustegevus harjutusväljaku laiendamiseks on vastuolus KeHJS-ga. Tallinna Ringkonnakohus on 13. aprill 2018 kohtumäärusega nr 3-17-2275 andnud hinnangu olukorrale, kus Nursipalu harjutusväljaku rajamiseks vajaliku ca 300 ha metsa raadamiseks anti välja luba 99 ha ulatuses enne kui oli valminud vastav KMH aruanne. Metsateatise andja tolleaegne tõlgendus tugines KeHJS § 6 lõike 1 punktile 31/1, mille järgi alla 100 ha suurust raadamist ei loeta olulise keskkonnamõjuga tegevuseks. Ringkonnakohus leidis, et kuna on usutav, et harjutusvälja arenduse käigus tehakse veel täiendavaid raadamisi, mis kokku ületab 100 ha lävendi, tuleks KMH vajadust hinnates vaadata kogu projekti tervikuna. Teistsuguse tõlgenduse korral on võimalik raadamise osadeks jagamisega seaduse sätete nõuetest kõrvale kalduda.</p> <p>Sarnaselt tuleks vaadata ka olukorda, kus tänasel päeval käib juba Võru-Valga maanteed ja Sõmerpalut ühendava tee ehitus, kuna harjutusväljaku laiendamisel jääks hetkel kasutuses olev tee polügooni sisse. Lisaks on juba alustatud Nursipalu harjutusvälja teeninduslinnaku ehitust. Mõlemad tegevused hõlmavad endas raadamist ja on usutavasti Nursipalu harjutusväljaku laiendamise osa.</p>	<p>laiendamisest ning oleks teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgsest ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
58	P. P. Eesti Omanike Keskliit	25.09.2023	<p>Palume kirjeldada korralduse eelnõus ja seletuskirjas tekkivaid mõjusid harjutusala lähinaabruses olevate hoonestatud kinnistute omanikele ja kitsenduste hüvitamise-leevendamise abinõusid.</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Väljatöötamisel on ka kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Lisaks on ka planeeritud kompensatsioonimeetmed</p>

			<p>Põhjendus: Harjutusala laienemine sisuliselt koduõuele vähendab oluliselt ka nende kodude ja omandi väärtust, elukvaliteeti ja võimalust kasutada kinnistut elamise eesmärgil tasemel nagu sellest saab aru tavakodanik, kes elab oma majas, väheneb kinnistu turuhind ja võõrandamisvõimalus ostjate huvi vähenemise tõttu.</p> <p>Kahju on reaalne ning harjutusala rajamise ja selle kahju tekkimise vahel on põhjuslik seos (causa). Harjutusala rajamisega kaasneb seega omandi oluline kitsendamine, milline tagajärg tuleb põhiseaduse §32 ja Riigikohtu praktika kohaselt omanikule hüvitada, vähemalt osaliseltki (maamaksuvabastus, häiringutasu maksmine, väljaostu võimalus jms). Kui tekkiv omandikitsendus on fakt, siis peab olema hüvitus kohane ja kohene ning mitte tulevikku lükatud. Hüvituskeemi loomine omavalitsuse jaoks ei tähenda, et konkreetsele omanikule oleks tekkiv kahju hüvitatud.</p> <p>Proportsionaalne meede ei ole pakkuda kaasfinantseeringut elamute akende vahetuseks, kuna see ei korva tekkivat omandiriivet ja vara väärtuse vähenemist. Eelnõust jääb tahestahtmata mulje, et loomade õigused on riigis paremini tagatud kui inimeste. Kanakulli inventuur tehakse, aga kuidas ja mis ulatuses mõjutab harjutusala laiedamine selle lähinaabruse inimesi-majapidamisi ja kui palju neid on, ei inventeeritud, uuri ega hinda keegi.</p>	<p>KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohalikku elukeskkonda. Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p>
59	M. H.	25.09.2023	<p>1. Ettepanek on jätta eelnõust välja planeeringuprotsessi pikkust põhjendavad eksitavad näited ja viited.</p>	<p>1. Osaliselt arvestatud. Eelnõu teksti korrigeeritud.</p>

	<p>Soodla Kaitseks MTÜ</p>	<p>Põhjendus: Soodla harjutusvälja eriplaneering algatati 12.05.2022. Harjutusväli loodi 2015. aastal. Miks ei algatatud eriplaneeringut juba 2015, pole avalikkusele selgitatud. Miks peaksime uskuma, et kui riik ei suutnud hinnata suurenenud ohtu juba enne 24.02.2022 täiemahulist Ukraina sõda ja oleks võinud juba protsesse algatada 2021 aastal, siis nüüd on see salastatud hinnang õige? Reaalsed tegevused Soodla harjutusvälja planeerimisel algasid sügisel 2022. Sellises tempos saab eriplaneeringu protsessi läbida 2,5 aastaga. Kiirendatud lahendusega Nursipalus soovitakse avalikkust eksitades saavutada tegelikult sama tempo, kuid jätta KSH täies mahus läbi viimata. Siinkohal H.Pevkuri väide.” ..Tegelikult Soodla puhul ka me näeme, et riigi eriplaneering on kestnud 8 aastat, ja me ei ole lõpus, eks. Ja seetõttu tegelikult julgeolekupildist lähtuvalt on vältimatu seda teha.” Soov Nursipalu harjutusväljaku laiendamiseks oli teada 2022. aasta suvel, mil võinuks soovi korral eriplaneeringu algatada. Tänapäevaks oleks protsess käinud juba rohkem kui aasta. Selle asemel on valedega põimitud kommunikatsiooni saatel alustatud harjutusvälja laiendamise tegevuste elluviimisega (teed, rajatised, kinnistute võõrandamise ettevalmistused), tasalülitades kogukondi ja jättes puudutatud isikud informatsioonita. Seaduse muutmise eelnõu esimesel lugemisel väitis kaitseminister, et kiirendatud tempo 2,5 aastat on võimalik saavutada “ideaaljuhul”, kui ühtki</p>	
--	------------------------------------	---	--

		<p>vaidlustust ei tule. Märgime, et olemasoleva seaduse korrektne järgimine aitab vaidlustusi ära hoida ning peamised vaidluspunktid ja lahkeliid harjutusväljade puhul on teada juba Põhja-Eesti harjutusala arendusest.</p> <p>Eelnõus on toodud riigi eriplaneeringu protsessi pikkust illustreeriv keskpöügooni näide koos viitega, et taristu projekteerimine ja arendus oleks lubatud alles peale riigi eriplaneeringu kehtestamist. Ometi projekteeriti ja rajati keskpöügoonil taristut paralleelselt eriplaneeringu protsessiga, seega on antud näide eksitav. Samamoodi projekteeritakse ja rajatakse taristut ka Nursipalus juba praegu. Samuti ilma planeeringuta lausa kasutatakse täna Soodla harjutusvälja laiendatud ohuala, mis asub pea 100% Natura 2000 alal.</p> <p>2. Avalikustada eelnõu eeldusena märgitud asjakohane ohuhinnang.</p> <p>Põhjendus, selgitus:</p> <p>Eelnõus lk 3 on öeldud. “Asjakohase ohuhinnanguga kinnitatud oht riigikaitsele on sätte kohaldamise eeldus, sest riigikaitse on see ülekaalukas avalik huvi, mis põhjendab olulise ruumilise mõjuga ehitise rajamist ilma tavapärase planeerimismenetluseta”. Euroopa Kohtu praktikaga on tunnustatud mõiste olulisest avalikust huvist tulenev põhjus ja see hõlmab järgmisi valdkondi: avalik kord; avalik julgeolek; avalik ohutus; rahvatervis; sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu säilitamine; tarbijate, teenuse kasutajate ja töötajate kaitse; kaubandustehingute</p>	<p>2. Mitte arvestatud. Ohuhinnangu juurdepääsupiiranguta osa on kirjeldatud korralduse punktis 3.1.1. Üldisema ohuhinnangu avalik osa on kajastatud Välisluureameti avalikus raportis (EESTI RAHVUSVAHELISES JULGEOLEKUKESKKONNAS 2023).</p> <p>Põhiseaduse preambuli neljanda lõigu kohaselt on riigi esmane ülesanne sisemise ja välise rahu ning julgeoleku kaitsmine ühiskonnas. Selle osana peab riik kaitsma ühiskonda ja inimesi väljastpoolt tuleva ohu korral. Riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine on täidesaatva riigivõimu ülesanne, mida täidab Vabariigi Valitsus täidesaatva riigivõimu asutuste (Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus jt) kaudu. See ei tähenda,</p>
--	--	--	---

		<p>ausus; pettusevastane võitlus; keskkonna- ja linnakeskkonna kaitse; loomatervis; intellektuaalomand; rahvusliku ajaloo- ja kunstipärandi säilitamine; sotsiaal- ja kultuuripoliitika (TDRS § 3 lg 5). Seega ei saa pidada väidetavalt julgeoleku eesmärgil rajatavat harjutusvälja iseenesest ülimuslikuks. Kusjuures pole ka kinnitust, et just Nursipalu harjutusvälja laiendamine tagab julgeoleku, kuna julgeoleku seisukohalt on olulised ka rahva kaitsetahe ja tagamaa toimimine kriiside korral. Kuidas mõjutab jõumeetodil, läbi meedia inimestega manipuleerimise ja survestatimise meetodil kodude omandamise soov riigi poolt rahva kaitsetaht, ei ole uuritud. Samuti puudub strateegia tagamaks julgeolekut mistahes kriiside korral koostöös kohalike elanikega.</p> <p>1. Kui niivõrd paljusid inimesi puudutava otsuse aluseks on pelgalt avalikkusele antud info oletatavast kõrgemast ohust, samal ajal kinnitades rahvale, et ohtu pole, siis on õigustatud kodanike ootus saada informatsiooni selle kohta, mida nad peaksid teadma seoses kõrgendatud ohuga, milleks olla valmis ja kuidas vajadusel aidata tagada Eesti julgeolekut. Väidetavalt on ohuhinnang riigisaladusega kaetud. Sellegipoolest tuleb avalikustada need osad, mis ei ohusta Eesti julgeolekut ning anda avalikkusele vajalik informatsioon.</p> <p>2. Eelnõu lk 4 väidetakse, et planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Samas nenditakse, et sõjalise kaitse võime kasv ei tulene automaatselt harjutusvälja</p>	<p>et riigikaitse huvi on automaatselt ülimuslik teiste avalike ja erahuvide suhtes. Samas tähendab see, et teiste huvide riiveid kaaludes tuleb arvestada riigikaitsehuvi olulisust Põhiseaduse valguses ning konkreetse küsimuse olulisust riigikaitsele. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõus on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendamise kriitiline olulisus Eesti kaitsevõime tõstmiseks kõrgendatud julgeolekuohu olukorras. Selleks ei ole vajalik riigi valmisoleku tõstmine, kuid harjutusvälja rajamise vajadus peab tulenema ohuhinnangust. Harjutusvälja rajamise tegevused on aeganõudvad, mistõttu hakates seda rajama alles siis, kui tekkinud on olukord, mil on vaja riigi valmisolekut tõsta riigikaitse seaduse alusel, on harjutusvälja rajamisega juba lootusetult hiljaks jäänud.</p>
--	--	---	--

		<p>laiendamise otsustamisest ega ka mitte selle taristu rajamise faktist, vaid läbiviidavate harjutuste positiivsest mõjust Kaitseväge üksuste oskusele kasutada uusi võimeid ning Kaitseväge ja liitlaste üksuste koostöövõimele Eesti maastikul. Kuna põhjalikku kaitseväge vajaduse kaardistamist, planeerimist, asukohtade eelvalikut ning alternatiividega seotud võimalusi ei ole kiirustamist põhjuseks tuues läbi viidud, võib läbimõtlematu kiirustamine vastupidiselt eeldatule hoopiski suurendada ohtu riigikaitsele. Kuni ei ole koostatud vastavaid sisukaid analüüse, nt asukohavalikut, alternatiivide analüüse, jõumeetodil läbiviidavate muudatuste mõju kaitsetahtele, ei saa väita vastupidist.</p> <p>3. Ohutasemed on Riigikaitseaduses § 13 määratud. Eesti Vabariigi julgeolekut ähvardava suurenenud ohu korral on Vabariigi Valitsus vastava otsuse tegija - Vabariigi Valitsuse pädevuses on kõrgendada üldist kaitsevalmidust. Otsuse tegemisel lähtutakse ohuhinnangust. Vabariigi Valitsus teavitab Riigikogu kaitsevalmiduse kõrgendamise otsusest ja selle põhjustest viivitamata. Kaitsevalmiduse kõrgendamise kiidab heaks Riigikogu. Seega on arusaamatu, millisele ohuhinnangule ja sellest tulenevale kõrgendatud ohule, mis on käesoleva eelnõu eelduseks, eelnõus viidatakse.</p> <p>4. Antud eelnõus pole ohuhinnangu kirjeldamisel lähtutud HMSst § 55. Haldusakt peab olema selge ja üheselt mõistetav.</p>	
--	--	---	--

			<p>3. Nõuame, et avalikes materjalides toodaks koheselt välja riigipoolne selge seisukoht harjutusvälja piirile ja mõjupiirkonda so 4km jäävate kinnistute omandamise ja/või kinnisvaraväärtuse languse hüvitamise osas.</p> <p>Põhjendus: Kuigi Soodla harjutusvälja on rajatud juba 8 aastat ja ka Nursipalu juba aasta, siis on harjutusväljade rajamisel jäänud täiesti käsitlemata harjutusvälja piiridel sh lausa ohualadel olevate kinnistute saatus. Tuhanded inimesed Eestis kaotavad kodude kõrvale harjutusväljade rajamisega olulise osa kogu oma elu ehitatud ja rajatud kinnisvaraväärtusest. Riik ei saa lähtuda ainult harjutusväljade vajadustest, vaid peab seadusi luues mitte unustama oma kodanikke, kellele tekitatakse majanduslik kahju, vaimsed kannatused ja kodurahu või isegi kodu kaotus.</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Esmalt tegeletakse harjutusvälja piiridesse jäävate kinnistute omandamisega. Väljatöötamisel on ka kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Lisaks on ka planeeritud kompensatsioonimeetmed KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohalikku elukeskkonda. Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur).</p>
60	T. J. M. J. T. J. M. M. A. M. MTÜ Roheline Pärnumaa MTÜ Eesti Metsa Abiks MTÜ Tallinna Looduskoo stöõ Koda	25.09.2023	<p>1. Ebaõige on eelnõus esitatud väide nagu puuduksid Nursipalu HV laiendusele realistlikud alternatiivid. RKIKi asukohavaliku analüüsis ei ole näiteks Orava variant välistatud mitte seetõttu, et see ei vasta harjutusväljale esitatavatele vältimatult vajalikele kriteeriumitele, vaid sellest loobuti diskretsiooni alusel.</p> <p>Põhjendus: Pole usutav, et sedavõrd kriitilise riigikaitse vajaduse tagamiseks, nagu seda presenteerib Kaitseministeerium, oleks Kagu-Eestisse jäetud harjutusväli sootuks rajamata, kui mingil põhjusel oleks Nursipalu ala välistatud. Kahtlemata ei ole HV rajamisel vabandus Natura 2000 võrgustiku ala kaetus HV huvialaga või selle piiriga, sest näiteks Keskpõlügen ja Soodla HV kattuvad olulises osas</p>	<p>1. Mitte arvestatud. Asukohavalikul on alternatiivide analüüs tehtud, mille tulemusel on kaitseväge vajadusi silmas pidades jõutud ainsa võimaliku lahenduseeni.</p>

<p>MTÜ Nõmme Tee Selts MTÜ Päästame Eesti Metsad</p>		<p>Natura 2000 võrgustiku alaga - Soodla HV eriplaneeringu ühenduskoridorid Keskpõlvüooniga seejuures lõikavad otse läbi Natura loodus- ja linnuala, kus esineb esmatähtsaid elupaigatüüpe – kokku on Soodla HV planeeringuala kattuvus Natura alaga 3459 ha suurusel alal. Seega on vähemalt Orava variant Nursipalu HV realistlik alternatiiv, mida pidanuks hindama sisuliselt ja samalaadse põhjalikkusega nagu Nursipalu varianti. Antud juhul polnud asukohavaliku tegemise ajaks teostatud ühtegi keskkonna- või loodusväärtustega seotud uuringut. Kogu VV korralduse keskkonnaülevaade ja Natura eelhindamine on toimunud vaid (puuduliku info põhjal) parimaks tunnistatud HV asukoha osas. Kummaline on siin seegi, et mitte kuskil ei ole põhjendatud, miks riigikaitsele ei ole pigem eelistatum lahendus, et meil on Kagu-Eestis kaks harjutusvälja – praegune Nursipalu HV u 3000 ha ja nt Oraval teine u 10 000 ha nagu on välja käinud Ruuta Ruttas-Küttim. Võimalike reaalsete alternatiivide sisuline kaalumata jätmine on vastuolus haldusorgani kaalutusõigusega, mida tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve (HMS § 4 lg 2).</p> <p>Kagu-Eestisse rajatava HV asukohavalik on tehtud täielikult suletud uste taga, mis ei võimalda kuidagi veenduda otsuse ratsionaalsuses ja otstarbekuses. Kaitseministeerium/RKIK ei ole järginud isegi mitte minimaalselt seda otsustusprotsessi, mida seadusandja tegelikult on taolisteks suurteks</p>	
--	--	--	--

			<p>asukohavaliku otsusteks ette näinud. Vastavalt PlanS § 31 lg-le 1 tehakse riigi eriplaneeringu eelvalik koostöös ministeeriumide ja teiste valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi eriplaneering käsitleb. Eelvaliku tegemisse kaasatakse Riigikogu, planeeringuala kohaliku omavalitsuse üksused, isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla eelvaliku tegemisse kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või riigi eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu (PlanS § 31 lg 2). Vabariigi Valitsus teeb riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku PlanS § 41 lg 1 järgi alles peale eelvaliku lähteseisukohtade koostamist ja lähteseisukohtade avalikku arutelu (PlanS § 32), eelvaliku otsuse eelnõu kooskõlastamist (PlanS § 37) ning eelvaliku otsuse eelnõu avalikku väljapanekut ja tulemuste avalikku arutelu (PlanS § 38, § 39). Nursipalu puhul pole võimalikke alternatiivseid asukohti arutatud mitte ühegi teise ministeeriumi, valitsusasutuse, Riigikogu, KOVi üksuse, puudutatud isiku või kellegi teisega. RKIK/Kaitseministeerium on olnud Kagu-Eestisse rajatava harjutusvälja asukoha ainuotsustajaks. On mõeldamatu, et nii kaalukat otsust teostab sisuliselt üks ainus ministeerium oma allasutusega, kelle tegevuse üle mh otstarbekuse kontrolli ei näi kellelgi olevat voli teostada. Nagu eelpool selgitatud ei olnud valitud ala, st Nursipalu, ainuvõimalik – ei ole teada, milliseid kompromisse</p>	
--	--	--	--	--

		<p>oleks tehtud ja kuhupoole oleks valik kaldunud kui asukohavalikus oleks erinevaid alternatiive hinnatud sisuliselt, teostades vajalikud keskkonnauuringud, ning kaasatud oleks erinevaid asutusi ja puudutatud isikuid. Kummaline on seegi, et huvitatud isikutele pole korduva küsimise peale avaldatud isegi mitte RKIKi asukohavaliku analüüsi originaaldokumendi tiitellehte, lehekülgede arvu, koostaja või kaasatud ekspertide nimesid.</p> <p>2. Nõuame, et VV algataks keskkonnamõtjude strateegilise hindamise KeHJS § 33 lg 1 p 1 ja 4 alusel. Palun käsitleda seda toimingut sooritamise nõudena riigivastutuse seaduse (RvastS) § 6 tähenduses.</p> <p>Põhjendus: RelvS § 85 lg 3'1 võimaldab kohaldamata jätta planeerimisseaduse, kuid sellest ei järeldu automaatselt, et kohaldamata saaks jätta keskkonnamõtju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadust (KeHJS) ilma sisulise põhjendusega. Praegu on eelnõusse lisatud pelgalt väide, et „KeHJS kohase keskkonnamõtju hindamisega (KMH) kaasneb aeganõudev menetlus, mis takistab Nursipalu HV kiiret välja arendamist ja on seeläbi takistuseks riigi julgeoleku tagamisel pingelises julgeoleku olukorras“. Seda põhjendust ei saa piisavaks pidada arvestades ulatuslikku ja kompleksset olulist keskkonnamõtju, mida harjutusvälja rajamine endaga kaasa toob. Mitte ühtegi võrdlevat analüüsi ajakulu ja saadava kasu/kahju osas pole tehtud. Sellega on rikutud</p>	<p>2. Mitte arvestatud. KeHJS § 3 lõige 2 sätestab, et kui kavandatava tegevuse ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine või hädaolukorra lahendamine, võib keskkonnamõtju jätta hindamata, kui hindamine võib nimetatud eesmärkide saavutamist kahjustada. Kavandatavaks tegevuseks antud juhul on Nursipalu HV laiendamine, mille ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine. KeHJS kohase keskkonnamõtju hindamisega kaasneb aeganõudev menetlus, mis takistab Nursipalu HV kiiret välja arendamist ja on seeläbi takistuseks riigi julgeoleku tagamisel pingelises julgeoleku olukorras. Nursipalu HV laiendamise vajadust on eelnõus põhjendatud ning eelnõus toodud põhjendused annavad alusel KeHJS § 3 lg 2 kohaldamiseks. Nimetatud aga ei tähenda, et mõjusid ei hinnata. Nursipalu HV laiendamise ja Soodla HV rajamise olukorrad on erinevad. Sooda HV asutamisel 2015. aastal nähti ette riigi eriplaneeringu koostamine.</p>
--	--	--	--

		<p>haldusakti põhjendamiskohustust. KeHJS kohaldamata jätmine ei ole kooskõlas keskkonnaõiguse üldpõhimõtetega nagu ettevaatuspõhimõte (KeÜS § 11), loomimispõhimõte (KeÜS § 9) ja keskkonna kõrgetasemelise ja tervikliku kaitse põhimõte (KeÜS § 11).</p> <p>Arvestades, et Soodla harjutusvälja arendatakse praegu samadel kaalutlustel nagu Nursipalu harjutusvälja – oht Eesti julgeolekule ja riigikaitsevõimekuse tõstmise vajadus on ometi üks –, ent Soodla HV puhul algatati keskkonnamõju strateegiline hindamise Vabariigi Valitsuse 12.05.2022. a korraldusega nr 147, siis jääb arusaamatuks, miks haldusorgan käitub sisuliselt samas situatsioonis erinevalt. Võrreldes Soodla HV ja Nursipalu HV arendusprogramme on selge, et Nursipalu HV laienduse eeldatav keskkonnamõju on märksa ulatuslikum ja olulisem – nt rajatakse siia UXO alasid, kavandatakse suurekaliibriliste relvadega harjutustegevust, mille mõjualasse jäävad lasteasutused, haiglad, tuhandete inimeste kodud. Samas ei näe ükski kehtiv planeering ette Nursipalu HV laiendamist vastupidiselt Soodla HV-le. Et HV rajamine mõjutab oluliselt inimeste põhiõigusi ning KeHJS kohase keskkonnamõju hindamise eesmärk on mh selgitada välja kavandatava tegevuse elluviimisega eeldatavalt kaasneva vahetu või kaudse mõju avaldumine inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile ja varale (KeSHJS § 2'1; KeÜS § 11), rikub haldusorgani seesugune vastuoluline ja põhjendamatu käitumine Soodla HV</p>	
--	--	---	--

		<p>ja Nursipalu HV laienduse kavandamisel võrdsuspõhiõigust (PS § 12).</p> <p>Arvestades ka kui paljudele olulistele puudustele ja arusaamatustele VV korralduse eelnõu materjalides on senise avatud menetluse jooksul juba erinevad huvitatud isikud ja haldusorganid (nt Rõuge vald) tähelepanu juhtinud, on ilmne, et praegune RKIKi loominguiline meetodika keskkonnamõtjude väljaselgitamiseks ei saa kuidagi tagada põhiõiguste kaitset, haldusmenetluse ja keskkonnaõiguse nõuete täitmist nagu seda teeks KeHJS kohane menetlus. Seda enam, et kogu keskkonnamõtjude väljaselgitamise meetodika väljatöötamise pole kaasatud ühtegi teist pädevat asutust nagu Keskkonnaamet, Kliimaministeerium, Rahandusministeerium. Riigikohus on märkinud, et „Keskkonnaküsimuste otsustamisel tuleb lähtuda ettevaatusprintsipiist ning vajalik on arvestada suurt hulka erinevaid huvisid, pürgides nende tasakaalustamise poole, et leida konkreetsel juhtumil säästva arengu ning keskkonnakaitse vajadusi arvestav sobivaim lahendus. Kuna keskkonnaasjade otsustamisel on haldusorganil ulatuslik kaalutusõigus, saab antava haldusakti sisulise õiguspärasuse ning eelnimetatud eesmärgi saavutamise tagada üksnes akti andmisele eelnev õiguspärane, tõhus ja õiglane menetlus.“ (RKHKo 3-3-1-86-06, p 22). Praegune RKIKi poolt läbiviidav menetlus on kaugel 'õiguspärasest, tõhusast ja õiglasest' menetlusest.</p> <p>3. Ettepanek: Isegi kui KeHJS kohast keskkonnamõtjude hindamist läbi ei viida, hinnata</p>	<p>3. Osaliselt arvestatud. Mõjusid analüüsitakse. Käesolevaks hetkeks teostatud tööd on eraldiseisvad Nursipalu harjutusvälja laiendamisest ning oleks</p>
--	--	--	---

		<p>kogu Nursipalu HV arendusprogrammiga kavandava tegevuse jm asjakohase tegevuse – sh juba toimunud raiete, raadamise, teehituse – kumulatiivset mõju kaitsealustele liikidele. VV korraldust mitte vastu võtta ning ühegi Nursipalu HV arendusprogrammi tegevusega mitte alustada enne, kui isendikaitse seisukohalt olulised uuringud on teostatud. Vastupidine lähenemine oleks vastuolus LKS isendikaitse nõuete (LKS § 55) ja Riigikohtu praktikaga (RKHKm 3-20-605, p 15).</p> <p>Põhjendus:</p> <p>VV korralduse eelnõu keskkonnaülevaates ja Natura eelhinnangus on äärmiselt pinnapealselt kui üldse käsitletud kogu Nursipalu HV arendusprogrammis kavandatavate tegevuste elluviimise ning muude asjakohaste tegevuste kumulatiivset mõju. Riigikohus on aga pidanud kumulatiivsete keskkonnamõjude väljaselgitamist oluliseks ka olukorras, kus KeHJS kohast menetlust läbi ei viida: „Ringkonnakohtul tuleb kaebust lahendades muuhulgas selgitada, kas teatistes raie tegemise ajale sätestatud piirangud on LKS § 55 lg-tes 6 ja 6/1 ette nähtud nõuete järgimiseks piisavad ning milline on raiete kumulatiivne mõju kaitsealuse linnuliigi isenditele“ (RKHKm 3-20-605, p 15; vt ka Tallinna RnKo 3-20-605, p 20). Kumulatiivsete mõjude puhul tuleb mh arvesse võtta juba eelnevalt toimunud ja keskkonda juba mõjutanud tegevuste, nt raiete, koosmõju.</p> <p>Antud juhul lubab kõnealuse korralduse eelnõu p 3.2 „täiendavat hindamist läbi viimata, ajaliste ja mahuliste keskkonnameetmete rakendamisel, alustada“ mh ulatuslike raadamiste, ehitustööde,</p>	<p>teostatud ka juhul, kui Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks vajadus puuduks. Nimetatud tööd on tehtud keskkonnanõudeid arvestades. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	---	---

			<p>kraavide rajamise ja väiksekaliibriliste relvade laskmisega ning seda enne kui on teostatud kõik isendikaitse seisukohalt vajalikud uuringud, mis on loetletud VV korralduse keskkonnaülevaates, nagu metsise telemeetriline uuring; vääriselupaikade inventuur; kalakotka, merikotka, väike-konnakotka ja must-toonekure inventuur; kanakulli inventuur; potentsiaalsete metsise mängude inventuur; militaarmüra ja vibratsiooni uuring. Selline lähenemine võib aga põhjustada pöördumatut kahju kaitsealustele liikidele, muutes uuringute läbiviimise mõtteetuks ning on seetõttu ilmses vastuolus LKS sätete ja Riigikohtu praktikaga. Eeltoodut ilmestab keskkonnaekspert Kristjan Ait'i saadetud seisukoht RKIK-le, milles on juhtinud tähelepanu, et „Nursipalu harjutusväljaku huivalale jääb 4 metsise mängu, millest Timmase ja Kerretü on elujõulise asurkonnaga, kuid ülejäänud kaks degradeerunud. Metsise asurkonna kaitseks ei piisa vaid mänguaegse elupaiga kaitsest, arvestada tuleb ka ümbritseva maastikuga. Kavandatud arendusega on huvialale jäävad elujõulised mängud ümbritsetud lagedate aladega (suurim mõju UXO aladel, aga ka laskeväljadel, teekoridoridel jm) ning lõigatud ära lõunapoolsetest asurkondadest. Liigil puudub võimalus levida harjutusväljaku alalt väljapoole ja vastupidi. /.../ Kui harjutusvälja rajamisega alustatakse ajal, kui uuringud on veel pooleli, ei ole uuringutest sisulist kasu. Uuringud peavad andma vajalikku keskkonnainfot, mida arvesse võttes saab teha järeldusi enne ehitustegevusega alustamist. Uuringutest ei ole</p>	
--	--	--	--	--

		<p>kasu, kui nt liikumiskoridorid on juba alustatud töödega (nt uue maantee rajamine) läbi lõigatud.”.</p> <p>Oluline on silmas pidada, et metsis on linnudirektiivi I lisas nimetatud liik, kelle elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse säilitamiseks, hoidmiseks või taastamiseks peavad liikmesriigid võtma vajalikke meetmeid, et kindlustada nende säilimine ja paljunemine levikualal. Seega, isegi kui konkreetse liigi levikuala ei ole lisatud Natura võrgustikku, ei vabasta see riiki kohustusest väljaspool Natura ala metsise elupaiku kaitsta.</p> <p>Lisaks isendikaitsele peab LKS §-dest 1 ja 3 tulenevalt haldusorgan järgima kaitsealuse liigi loodusliku elupaiga soodsa seisundi tagamist, kusjuures loodusliku elupaiga seisund loetakse soodsaks, kui selle looduslik levila ja alad, mida elupaik oma levila piires hõlmab, on muutumatu suurusega või laienemas ja selle pikaajaliseks püsimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid toimivad ning tõenäoliselt toimivad ka prognoosimisulatusse jäävas tulevikus.</p> <p>4. Ettepanek: 1) Kuna üldsusel on tugev kahtlus, et RKIK ja Kaitseministeerium ei tegele Nursipalu HV küsimuses erapooletult, siis avalikustada kõik avatud menetluse jooksul esitatud seisukohad täismahus, kattes vajadusel kinni üksnes isikuandmed. Huvitatud isikute seisukohad kvalifitseeruvad keskkonnateabeks KeÜS § 24 alusel ning nende salastamine AK märkega ei oleks kooskõlas ka Aarhusi konventsiooniga.</p>	<p>4. Arvestatud. VV korralduse eelnõule esitatud ettepanekud/arvamused/küsimused koos vastustega, k.a ametiasutuste arvamused, avalikustatakse eelnõu VV-le esitamisel ning on kättesaadavad alates sellest hetkest ka Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse veebilehel. Nimetatud seisukohad antud juhul keskkonnateabeks KeÜS § 24 alusel ei kvalifitseeru.</p>
--	--	---	--

		<p>2)VV korralduse lõplike kaalutluste kujundamiseks küsida seisukohta teistelt asutustel, kes asjassepuutuvaid avalikke huve edendavad, nt Keskkonnaamet ja Kliimaministeerium, edastades neile ka avatud menetluse jooksul laekunud seisukohad täismahus.</p> <p>Põhjendus:</p> <p>Leiame, et Kaitseministeeriumil tuleb korralduse eelnõu ettevalmistamisel ning Vabariigi Valitsusel korraldust kehtestades kaaluda kõiki asjakohaseid huve, andmata seejuures automaatselt riigikaitsele huvidele eelisseisundit, ning teha koostööd teiste puudutatud haldusorganitega. Riigikohus on selgitanud, et kaalumissituatsioonis ei ole haldusorgani ülesandeks üksnes võrrelda erinevaid huve ja selgitada välja neist kaalukamad, vaid ka tasakaalustada erinevaid kaalukaid huve. Riigi arenguvajaduste ja suundade ning isikute õiguste ja kaitstavate huvide tasakaalustamine toimub nii õigusloome kaudu kui ka haldusmenetluses. Samuti on Riigikohus rõhutanud, et: „laialdaste diskretsioonivolituste teostamisel ja määratlemata õigusmõistete sisustamisel on oluline roll õiglasel haldusmenetlusel, iseäranis puudutatud isikute menetlusse kaasamisel.“ (RKHKo 3-3-1-25-02 p 22)</p> <p>Kaitseministeerium ja RKIK tegelevad üksnes riigikaitse küsimustega, ent VV korraldus puudutab väga paljusid teisi avalikke ja erahuve, nt keskkonnakaitse avalikku huvi. Erinevate huvide tähtsuse ja kaalukuse küsimuses tuleb küsida seisukohti teistelt asutustel, kes</p>	
--	--	--	--

		<p>asjassepuutuvaid avalikke huve edendavad.2 Näiteks puudutab korraldus väga ulatuslikult keskkonnaküsimusi, sh isikute keskkonnavaliseid õigusi. Praeguse kooskõlastusringi jooksul ei ole antud kõigile pädevatele asutustele piisavalt aega, et materjale läbi töötada või pole neid sootuks kaasatudki. Samuti on avatud menetluse jooksul tõstatatud väga olulisi (keskkonna)küsimusi, mis ei saa jääda üksnes RKIKi kaalumisele, vaid erinevate huvide tähtsust ja kaalukust tuleks määrata teiste asjakohaste asutuste kaasabil. Seejuures ei ole õige avatud menetluse järgselt edastada mõjuhindajale ja teistele pädevatele asutustele pelgalt RKIKi poolt selekteeritud ja lühendatud versioon huvitatud isikute seisukohtadest tabeli kujul, vaid seisukohad peavad olema nähtavad täismahus. Selliselt väheneb risk, et RKIK jätab mõne olulise aspekti „kogemata tähelepanuta“. RKIKi ja Kaitseministeeriumi senine tegevus on paraku mitmel moel kinnitanud, et nad ei tegutse Nursipalu HV küsimuses erapooletult ning ei soovigi, et avalikkus menetluses osaleks ja erinevate lahenduste osas kaasa räägiks (vt nt meie 12.09.23 seisukohtade ptk 1; Rõuge valla 12.09.23 seisukohta kõnealusele eelnõule).</p> <p>5. Natura täishindamine tuleks läbi viia kõigi Nursipalu HV arendusprogrammis kavandatud tegevuste osas, hinnates seejuures nende ja muude asjakohaste tegevuste koosmõju. Põhjendus:</p>	<p>5. Osaliselt arvestatud. Vajalikke uuringuid ei lükata edasi. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnavalivaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude</p>
--	--	---	--

		<p>Lisaks meie 12.09.23 seisukohtade ptk-s 2 väljatoodule peame Natura hindamisega seoses vajalikuks toonitada järgmist.</p> <p>Natura hindamise eesmärk on välja selgitada, kas kava või projektiga kaasneb oluline negatiivne mõju Natura võrgustiku alale. Mõjude hindamise eesmärk pole pelgalt otsuse tegija informeerimine, vaid peamiseks eesmärgiks on vältida selliste kavade või projektide heakskiitmine, mis võivad kahjustada Natura alasid. Sellised kavad või projektid on lubatavad vaid erandlikult, erimenetluse kaudu (loodusdirektiivi art 6 lg 4 kohaselt). Rõhutame veelkord, et uuringuid ei saa edasi lükata põhjendusega, et kava saab realiseerida sedasi, et täiendavat mõju hindamist tehakse projekti järgnevates etappides. Vajalikud uuringud peavad olema tehtud enne kava kehtestamist (vt ka Euroopa Kohtu otsust asjas C-164/17 p 41 ja seal viidatud praktikat). Ka mitte ükski Natura erandi kohaldamist käsitlev juhis ei anna luba kehtestada kava enne täishindamise ja erandimenetluse läbiviimist.</p> <p>VV korralduse Natura eelhindamise käigus on lubamatult arvesse võetud leevendavaid meetmeid ning kitsendatud selle alusel Natura täishindamise ulatust. Näiteks on leevendavaks meetmeks suurekaliibriliste relvade mitte kasutamine lindude pesitusajal. Euroopa Kohtu praktika kohaselt näitab leevendusmeetmete võtmise vajadus, et objektiivse teabe põhjal ei saa välistada kava olulist negatiivset mõju. Eelhinnangu raames on põhimõttelisel lubamatu arvestada leevendusmeetmete tasakaalustava mõjuga, seda on võimalik teha alles</p>	<p>looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed. Natura eelhindamise käigus ei ole arvesse võetud leevendavaid meetmeid, vaid need on tavapärased praktikad harjutusvälja planeerimisel, mille täitmisega arendaja nagunii arvestab. Eelhindamine koostatakse arendaja poolt esitatud kavandatava tegevuse kirjelduse põhjal. Kuivõrd lindude pesitsusrahu tagamine on universaalne ja mitmetes valdkondades kasutatav hea tava, on arendaja tegevuse kavandamisel otsustanud mitte võimaldada suurekaliibriliste relvade laskeharjutusi lindude pesitusajal ning lisanud selle kavandatava tegevuse kirjeldusse.</p> <p>Natura asjakohane hindamine viiakse läbi eelhindamise tulemuste põhjal ja selle koostamisel arvestatakse muuhulgas asjakohaste tegevuste koosmõju.</p>
--	--	--	---

			<p>täishindamise raames (C-323/17, p 35-40). Näiteks Rail Balticu asjas märkis Riigikohus, et “Luitemaa linnuala Natura eelhinnangus märgitud müra minimeerimise ja ehitustööde ajastamise nõuded on leevendusmeetmed, mille asjakohasuses saab veenduda alles pärast seda, kui nõuetekohane Natura hindamine on tehtud.“ (RKHKo 3-18-529, p 23)</p> <p>Asjaolu, et VV korralduse keskkonnaülevaates on vajalikuks peetud rida keskkonnauuringuid, näitab, et ka mõjutatud Natura alade kaitse-eesmärkidega seotud loodusväärtuste kohta on kogutud lünklikud andmed. Samuti on HV kasutuskoormuse osas ilmseid ebatäpsusi - nt pole kasutuskoormuse arvutustes arvestatud liitlastega, raudtee arendusega ega juba eelmisel aastal oluliselt intensiivistunud harjutustegevusega. Ühtlasi on Natura eelhindamine läbi viidud kinnitamata Nursipalu arendusprogrammi alusel. Euroopa Kohus on toonitanud, et Natura hindamises ei tohi olla lünki, selles peavad olema täielikud, täpsed ja lõplikud seisukohad ning järeldused, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused (C 323/17, punkt 38 ning seal viidatud kohtupraktika, C-441/17, punkt 113 ja seal viidatud kohtupraktika).</p>	
61	M. N. MTÜ Meie Nursipalu	25.09.2023	<p>1. Tunnistada kehtetuks antud eelnõu lisa 2 „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade Natura eelhindamine“. Nimetatud dokumenti lisa 2 mitte võtta antud korralduse üheks aluseks.</p> <p>2. Võtta eelnõu seletuskirjast välja tingimus, et korraldusega kooskõlastatakse ühtlasi ka Natura eelhinnang.</p>	<p>1-2, 4. Mitte arvestatud. 1) Nursiplau harjutusvälja huviala keskkonnaülevaate ja Natura eelhindamise aluseks olid Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis, mis kinnitati allkirjaga kaitseministri poolt 28.08.2023, toodud andmed ning planeeritavad tegevused. RKIKi poolt tellitud töö sisaldas ka Natura eelhindamist ning vastava aruande töövõtja RKIKile ka esitas ning nimetatud aruanne</p>

		<p>4. Eelnõu lisana esitatud dokumenti “Nursipalju harjutusvälja laienduse keskkonnaülevaade” ei saa Vabariigi Valitsuse korralduse aluseks võtta.</p> <p>Põhjendus ja selgitused ettepanekutele 1 ja 2 ja 4:</p> <p>1) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus poolt tellitud Nursipalu harjutusvälja Natura eelhindamise dokument, lisa 2 „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade Natura eelhindamine, on koostatud aluseks võttes arendusprogrammi, mis ei olnud dokumendi koostamise ajal veel kinnitatud ja kehtis teine (eelmine) arendusprogramm. RKIK edastas MTÜ-le Meie Nursipalu teabepäringu vastuse 11.09.2023, millest järeldeb, et töö lisa 1., Tehniline kirjeldus, järgi, tuli töö tulemusena koostada keskkonnaülevaade, hinnata harjutusvälja arendusprogrammis toodud tegevuste vastavust kehtivatele planeeringutele, esitada kaasnevate mõjude ülevaade, millega võib kaasneda oluline keskkonnamõju, kusjuures arvestada seejuures võimalike leevendavate meetmetega, koostada Natura eelhindamise aruanne ja anda ülevaade täiendavate uuringute vajadusest. Hankeleping on Skepast&Puhkim OÜ-ga RKIK aga sõlminud 22.12.2022, kui kehtis teine arendusprogramm, kui eelnõule lisatud. Kuigi Skepast&Puhkim OÜ hankelepingut pikendati kevadel (allkirjastatud RKIK esindaja poolt 21.04.2023), ei olnud ka lepingu uuendamisel veel kinnitatud uut arendusprogrammi. Lepingu lisas ega hinnapakkumises ei ole viidet töödele seoses Natura hindamisega. Seoses käesoleva eelnõuga kinnitati</p>	<p>avalikustati koos VV korralduse eelnõuga 29.08.2023. Esitatud tööd ei sisalda väärinfot. 2) Relvaseaduse muudatuse jõustumise aeg ja Natura eelhindamine ei ole omavahel seotud. 3) Keskkonnaülevaate koos Natura eelhindamisega tellimiseks tegi RKIK riigihanke, mille eeldatav maksumus oli alla lihthanke piirmäära. Pakkumust küsiti seitsmelt ettevõttelt. 4) Natura eelhindamise dokument vatab kehtiva LKS nõuetele. 5) Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgselt ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	---

		<p>aga uus arendusprogramm alles vahetult päev enne eelnõu avalikku väljapanekut ehk siis 28.08.2023. Seega 22.12.2022 tellitud töö eesmärk ja selleks antud alusdokumendid olid teised. Planeeritavate arendustegevuste võimalikku mõju ei saa hinnata eelmiste arendustegevuste dokumentide põhjal, kui võimalik mõju lähtuks siiski planeeritavatest arendustegevustest ehk siis 28.08.2023 kinnitatud uuest Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammist. EL tähtsusega Natura võrgustiku aladele võimaliku mõju hindamine (sh eelhindang) peab lähtuma LKS § 69 - 70/1 sätestatust. Seega ei saa olla Natura hindamisel eelhindangu aluseks eelmine arendusprogramm, kui planeeritavad tegevused lähtuvad hoopiski arendusprogrammist, mis on kinnitatud 28.08.2023. Samuti ei saa esialgu teisel eesmärgil tellitud töö, mida nimetatakse antud juhul keskkonnaülevaateks, olla aluseks Natura eelhindangule. Juhime tähelepanu, et avalikkusele esitatav ja otsuste aluseks olev keskkonnainfo ei tohi olla vääratud ega sisaldada valeandmeid.</p> <p>2) Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust muudeti juunis 2023 (kuulutati välja 27.06.2023). HMS §5 lg 5 ütleb, et kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme. Relvaseaduse muudatuste rakendamisel, mis on ka aluseks antud VV korralduse eelnõule (§85 lg 3 ja lg 3/1), muutuks kogu protsessi menetluskäik, kuna vastavat regulatsiooni enne Eesti seadusandluses ei olnud ja militaarse harjutusvälja laiendamisel</p>	
--	--	---	--

		<p>tulnuks lähtuda PlanS § 2. Tuleb ka märkida, et eelnimetatud dokumendi lisa 2 „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade Natura eelhindamine” tellimise ajal ei olnud menetlusprotsessi veel algatatud.</p> <p>3) Eelnõus lk 16 on öeldud: “Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, kui Nursipalu HV arendamise eest vastutav haldusorgan tellis harjutusvälja laiendamisega kaasnevate tegevuste mõju hindamiseks avaliku hanke korras LKS § 69/3 kohase kavandatava tegevuse Natura eelhindamise (lisa2)”. Antud lauses on esitatud valeväited. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus pole tellinud eelnõus öeldud avaliku hanke korras Nursipalu harjutusvälja Natura eelhindamise dokumenti, lisa 2 „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade Natura eelhindamine”. MTÜ Meie Nursipalu on taotlenud teabepäringuga RKIK-It andmeid eelnõu punktis 3.2.1. väidetava avaliku hanke korras koostatud Lisa 2 „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade Natura eelhindamine,, alusandmetega tutvumiseks. RKIK on saatnud MTÜ-le teabepäringu vastuse 11.09.2023 nr 6-3/23/4283-2, millest selgub, et antud kõnealune hankeleping on sõlmitud 22.12.2022 nr 2-2/22/886-1 RKIK ja Skepast&Puhkim OÜ vahel (registrikood 11255795, mida esindab juhatuse liige Anni Konsap). Lepingu esemeks on „Nursipalu harjutusvälja laienduse keskkonnaülevaade“ (edaspidi tööd) vastavalt tehnilisele kirjeldusele (Lisa 1 ja TK Lisa 1) ja pakkumuse esitamise</p>	
--	--	---	--

		<p>ettepanekule. Lisaks on RKIK poolt saadetud teabepäringu vastuses Skepast&Puhkim OÜ hinnapakumuse, millest selgub, et RKIK on saatnud 23.11.2023 (kaks päeva peale omavalitsusjuhtidega kohtumist Tsoorus)</p> <p>Skepast&Puhkim OÜ-le e-kirja teel päringu, soovides hinnapakumist Nursipalu harjutusvälja laienduse keskkonnaülevaate koostamiseks. Skepast&Puhkim OÜ</p> <p>vastab RKIK kuupäeval 30.11.2022 nr 292. esitades omapoolse hinnapakumise koos töövõtja meeskonna kirjeldusega. Riigihangete registris ega RKIK dokumendiregistris ei ole hankega seotud dokumente. Seega avalikku hanget ei korraldatud. Leping sõlmiti vastavalt pakumisele ja seda muudeti aprillis 2023, pikendati kuni 30.06.2023. Lepingu lisas viidatakse algandmete täpsustumisele ja vajadusele osaliselt töö ümber kirjutada. Lisatud hinnapakumises nimetatakse vajadust muudatusteks tulenevalt ornitoloogidelt saadud infole. Seega on RKIK esitanud eelnõus Vabariigi Valitsusele ja avalikkusele valeandmed.</p> <p>4) Dokument lisa 2 „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade Natura eelhindamine” ei vasta Natura eelhinnangule esitatud tingimustele, mis on sätestatud LKS § 69/3 tingimustele. Kuna LKS vastavaid sätteid muudeti koos RelvS muudatustega, siis ei saagi dokument, mille koostamiseks sõlmiti leping ja selle lisa varem, kui jõustusid RelvS muudatused (vt ka MTÜ Meie Nursipalu esitatud vastavaid ettepanekuid ja vastuväiteid 12.09.2023).</p>	
--	--	--	--

		<p>5) Kuna Nursipalu harjutusvälja uue arendusprogrammiga pole dokumendis arvestatud, siis ei ole arvestatud, on vaja täiendavalt uurida:</p> <p>a) Laiendatava harjutusvälja tegevuse mõju põhjaveele Teadaolevalt asub osa planeeritavast alast nõrgalt kaitstud põhjaveega piirkonnas. Kuidas mõjutaks harjutusvälja intensiivne kasutuselevõtt, uute sihtmärgialade rajamine põhjavett, pole teada. Pole öeldud, kes vastutaks ja tagaks puhta joogivee, kui põhjavesi reostatakse. RKIK on esitanud ka puurkaevu asukoha kooskõlastamise taotluse Võru vallale, kus on märgitud eeldatav veevõtt 300 m³/ööp. Kuidas mõjutaks see piirkonna veehaaret, pole teada. Leevendava meetmena peaks olema kirjas, et probleemide ilmnemisel võtab Kaitseministeerium vastutuse ja tagab kohalikele elanikele puhta joogivee.</p> <p>b) Laiendatava harjutusvälja tegevuse mõju lähedalasuvatele veekogudele laiendatavale alale jääks Rõuge jõgi, Mustjõgi, mitmed ojad ja tihe kraavivõrk. On teada, et osaliselt asuks laiendatav ala kevadise suurvee piirkondades. Pole uuritud, kuidas mõjutaks harjutusvälja laiendamine pinnaveekogusid, sh ka Vagula ja Tamula järvi.</p> <p>c) Laiendatava harjutusvälja tegevuse põju pinnasele Pole uuritud, kuidas mõjutaks laiendatav harjutusväli pinnast. Kui loodaks uued sihtmärgialad, siis millised kemikaalid pinnasesse</p>	
--	--	--	--

		<p>satuvad, milliseid leevendusmeetmeid võetaks kasutusele reostumise ennetamiseks. Kuidas mõjutaks õhu kaudu leviv reostus lähipiirkonna pinnast. Kuidas mõjutaks muudatused mahetootjaid?</p> <p>d) Laiendatava harjutusvälja mõju õhukvaliteedile Pole uuritud ega arvestatud, kuidas mõjutaks planeeritavad tegevused piirkonna õhukvaliteeti. Arendusdokumendis on planeeritud hulgaliselt raadatavaid alasid, sh teetrasside koridore, arvestamata valitsvate tuulte suundi ja inimasustust. Leevendavaid meetmeid ei ole uuritud ega arvesse võetud.</p> <p>e) Laiendatava harjutusvälja mõju inimeste tervisele tervikuna Inimeste tervis on antud arenduse puhul jäetud täiesti tahaplaanile. Ei ole uuritud müra mõju inimeste tervisele. Nii Sõmerpalus kui Nursis asuvad lasteaiad, mis jääks planeeritavatele sihtmärgialadele lähemale kui 2 km. Samuti jääks 2 km vööndisse maakonnahaigla koos sünnitusosakonnaga. Keskkonnaülevaade peaks lähtuma elukeskkonnast tervikuna, inimest ei saa välistada. Samuti pole uuritud, kuidas mõjutaks pidev mürahäiring inimeste psühholoogilist seisundit, tervislikku seisundit tervikuna. Kuna laiendatava harjutusvälja võimalikku mõju inimese tervisele pole uuritud, pole ka arvestatud võimalike leevendavate meetmetega.</p> <p>f) Laiendatava harjutusvälja tegevuse tulemusena tekkiv vibratsioon ja müra Kuna mürauring ei ole veel tehtud, ei ole selle võimalike mõjude ega leevendusmeetmetega arvestatud. Pole uuritud,</p>	
--	--	---	--

		<p>kuidas leviks vibratsioon, kuidas see mõjutaks piirkonna elustikku ja millist kahju võiks tekitada see lähedalasuvatele elamutele.</p> <p>Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on igaühel õigus puhtale joogiveele, tervise kaitsele. Eesti seadusandluses ei ole sätestatud, et riigikaitse on ülimuslik. Ka rahva tervis on avaliku huvi subjekt ja tuleb ka vastavalt käsitleda.</p> <p>3. Dokument “Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm” (kinnitatud 28.08.2023) ei sisalda infot, mis on vajalik käesoleva eelnõu menetlemiseks. Seega ei saa seda praegusel kujul käsitleda eelnõu alusmaterjalina.</p> <p>Põhjendus, vastuargumendid, selgitus:</p> <p>1) Dokument “Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm” vajab oluliselt täiendamist lähtudes seejuures uuringute tulemustest ja keskkonnamõjude hindamise tulemusena (sh Natura hindamine) selgunud leevendusmeetmetest. Uus, 28.08.2023 kinnitatud arendusprogramm ei ole niivõrd mahukateks arendustöödeks piisav alusdokument - sisu on pealiskaudne, kohati arendaja nägemust kirjeldav. Kuna keskkonda käsitlev dokument valmis 25.08.2023 ja arendusprogramm on kinnitatud 28.08.2023, siis ei sisalda arendusprogramm võimalikke leevendusmeetmeid, ei lähtu neist ega sisalda uuringute tulemusena selgunud infot. Kummastav on, et laiendatava harjutusväljaku kohta, mis on olemasolevast harjutusväljakust ca 3 korda suurem on koostatud arendusprogramm, mis on senisest sisult oluliselt kesisem. Ka maht on väiksem -</p>	<p>3. Mitte arvestatud. Kaitseministri kinnitatud Nursiplau harjutusvälja arendusprogramm on korralduse aluseks ning pöördumises väljatoodu ei anna alust vastupidisele seisukohale asuda. Pöördumises väljatoodud infovajadus edastatakse Kaitsevæele, kes tagab kohalikele elanikele vajaliku info kättesaadavuse. Harjutusväljade arendusprogrammid on kirjeldused kaitsevæe vajadustest ning on määratud ülesannete täitmiseks vajalike väljaõppetasemete ning oskuste saavutamiseks. Selle alusel alles hakatakse väljaõppevõimalusi looma ning enne selle realiseerumist teostatakse vajalikud uuringud ning võetakse kasutusele vajalikud keskkonnameetmed.</p>
--	--	--	--

		<p>eelmine arendusprogramm 37 lk ja uus 18 lk. Võiks arvata, et kuna on kogu harjutusväljaku ala planeeritud väga eriotstarbelisteks tegevusteks, on ka infot selle kohta arendusprogrammis rohkem.</p> <p>2) Arendusprogrammis ja eelnõus on harjutusväljaku välispiirid erinevad. Selgitus puudub. Joonisele nr 1 Nursipalu HV ei ole kantud õiget harjutusvälja välispiiri. Joonisele kantud välispiir ei ühti eelnõu Lisa-1 "Nursipalu harjutusvälja laiendatud piir ja asukoht" harjutusvälja välispiiriga. Joonisel 2. Nursipalu HV laskeväljade ja taktikaalade ning UXO alade tinglik paigutus, ei ole kantud õiget harjutusvälja välispiiri.</p> <p>3) Uue arendusprogrammi arenduspõhimõtted rangelt vastuolus eelmise arendusprogrammiga. HMS kohaselt peab olema õigusakt sh. sellega koos esitatud dokumendid olema üheselt mõistetavad ja selged. Kinnitatud Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm ei vasta mõistetavuse ja selguse osas HMS sätetele.</p> <p>4) Puuduvad alusdokumendid. Märkimist väärrib, et 2014. aastal kinnitatud harjutusvälja arendusprogrammile oli lisatud põhjalik ülevaade seotud dokumentidest.</p> <p>5) Keskkonkaitseliste tegevuste kirjeldus on väga pinnapealne ja lahti selgitamata. Mainitakse lakooniliselt paari lausega, et: HV-d peab kasutama heaperemehelikult ja vältima põhjendamatu kahjustusi.</p> <p>☐ Järgima peab looduskaitselisi (sh hooajalisi) piiranguid, mis on sätestatud looduskaitseaduses, kaitseala, püsielupaiga või kaitstava looduse</p>	
--	--	--	--

		<p>üksikobjekti kaitsekorras (kaitse-eeskirjas).</p> <p>□ Täiendavad keskkonnakaitsekohustused ja piirangud selguvad harjutusvälja detailsema planeerimise käigus.</p> <p>Samas kui 2014 aasta arendusprogramm sätestab olulised piirangud tegevustele koos põhjaliku kirjeldusega ning varasemates Nursipalu harjutusvälja kasutamise seotud keskkonnamõju hindamise dokumentides on ette nähtud rida keskkonnameetmeid, mida harjutusvälja arendamisel ja/või kasutamisel peab täitma.</p> <p>6) Nii Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammis kui ka keskkonnaülevaate dokumendis puudub info selle kohta, kus hakkaksid asuma veealuste lõhketööde õppekohad, milleks rajatakse võimalus taktikalisteks lõhkamisteks väljaspool lõhkamisala: raidtõkked, pinnase lõhkamised, sillaõppekoht (sild ja truup). Puuduvad viited asukohale ja eelnõuga esitatud dokumentide põhjal pole aru saada, kas neid mõjusid on hinnatud või mitte.</p> <p>7) Puuduvad täpsustused, millised lõhkeaine kogused vastavad C-kategooria lõhkamistöedele. Ka väljaspool lõhkeala kasutatav lõhetööde õppekoht tuleks kaardil asukohaga fikseerida, kuna ka selle ohuala on samaväärne põhilõhkamisalaga, milleks on 500 m läbimõõduga ohuala. Kõik erialased terminid peaks olema lahti seletanud viisil (või lisatud vastavad viited), et iga inimene, kes materjalidega tutvub, saaks vajaliku info.</p> <p>8) Puudub ohualade kaart. Puudub taristu kaart.</p> <p>9) Puudub info selle kohta, kuidas on Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm seotud Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirjaga. Samuti puudub</p>	
--	--	--	--

		<p>info selle kohta, kuidas kasutuseeskirja muudetak ja millest muudatused sõltuks. Praeguse Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskirja on muudetud 2023 aastal lähtudes Kaitseväe nägemusest ala kasutamisel. Kohalikke elanikke ei ole harjutusvälja kasutamise muudatustest informeeritud. Näiteks on kohalike elanike jaoks väga oluline muudatus laskeharjutuste kellaaja muutmine seniselt 18.00-lt 21.00-ni, tehtud ühepoolset, küsimata kohalike elanike seisukohta. Laskeharjutuste läbiviimise intensiivsus on võrreldes varasemaga oluliselt kasvanud, kuid sellega ei ole arvestatud keskkonna koormustaluvuse hindamisel. KeHJS alusel tuleb lähtuda arenduste planeerimisel varasemalt läbi viidud ja kehtivaid keskkonna kaitseks vastu võetud dokumente. Ala kasutusintensiivsuse suurenedes oleks tulnud juba praegu (kuna müra mõju on oluliselt suurenenud) täiendavalt uurida võimalikku mõju keskkonnale ja rakendada vastavad meetmed. Keretü looduskaitseala loodi Nursipalu harjutusvälja tegevusest tulenevate seniste häiringute leevenduseks ja KM tellitud keskkonnamõjude hindamise uuringus on öeldud, et senine (enne kasutuseeskirja muutmist!) toimuv tegevus on piirkonna taluvuskoormuse piiril. Miks ei ole siis kasutusintensiivsuse mõju uuritud?</p> <p>10) Nursipalu harjutusvälja arendusprogrammist ei ole üheselt aru saada kogu harjutusvälja kasutamise koormust. Kohalike elanike vaatest on oluline, et oleks selgelt ja</p>	
--	--	--	--

		<p>arusaadavalt ja ausalt antud info kõigi võimalike kasutajate kohta.</p> <p>Praegustes dokumentides räägitakse Kaitseväepoolsest kasutamisest koos liitlastega. Pole aru saadavalt öeldud, kas Kaitseliit harjutaks veel sellele täiendavalt ja kes veel ala kasutaks ning milliste põhimõtete alusel.</p> <p>11) Kuna arendusprogrammis on planeeritud kontrollitud põletamiste läbiviimine, siis oleks asjakohane olnud lisada eelnõule vastav juhend, mis selgitaks kuidas kontrollitud põletamisi läbi viidaks, millega kohalikud elanikud peaks sellega seoses arvestama.</p> <p>12) Pole kirjeldatud ega arvestatud transpordiga. Liiklusintensiivsuse muutustega.</p> <p>13) Pole kirjeldatud, kuidas tagatakse ohutus lõhkeohtlike veoste vedamisel ja käsitlemisel ning mida kohalikud elanikud peaksid sellega seoses teadma.</p> <p>5. Lisada eelnõu materjalidele ausalt kogu planeeritava harjutusvälja arendamist puudutav info - sealhulgas rajatav taristu ning enne harjutusvälja avalikku menetlust tehtud tegevused, mis on oseselt seotud Nursipalu harjutusvälja laiendamisega.</p> <p>Põhjendus, selgitus ja vastuväited:</p> <p>1) Harjutusvälja materjalidele ei ole märgitud uut juba rajatud teed. Samuti on eelnõuga seotud dokumentides öeldud, et ehitatav linnak (nimetatud ka kui vastuvõtuala) Tsiatsungõlmaal ei ole justkui laiendatava harjutusvälja osa.</p> <p>2) 28.08.2023 kuupäeval kinnitatud Nursipalu arendusprogrammis punktis b.</p>	<p>5. Arvestatud. Eelnõus on väljatoodud harjutusvälja laiendamiseks vajalik juurdepääsupiiranguta teave. Ühtlasi on eelnõud täpsustatud ning täiendatud. Tsiatsungõlmaal ehitatav linnak ei ole sõltuvuses Nursiplau harjutusvälja laiendamisest. Vastav linnak oleks ehitatud ka ilma Nursipalu harjutusvälja laiendamiseta, seetõttu ei nähtu seda Nursipalu harjutusvälja laiendamise materjalidest. Pöördumises nimetatud tee jääb avalikuks kasutuseks tõkkepuid sellele ei paigaldata, tee jääb kõigile läbitavaks. Samuti</p>
--	--	---	---

		<p>Väljaõpet toetavad objektid on alapunkt 7. HV tähistus, kus on välja toodud, et HV-le sisenevatele teedele (kattega ja pinnasteedele) paigaldatakse tõkkepuud ja infotahvlid. Lisaks paigutatakse HV piirile peamiste juurdepääsuteede juurde signaalmastid. Samuti lisatakse HV-le suunduvate teede, jalgradade ja metsasihtide või rohkesti käidavate kohtade juurde ohumärgid. Kohalikule kogukonnale on äärmiselt oluline olnud teema alates aasta algusest, kui RKIK sõlmis ühendustee hankelepingu ja alustas koheselt ka raadamistöödega. RKIK ametnike poolt on öeldud, et ühendustee jääb avalikuks kasutamiseks. Samas on MTÜ Meie Nursipalu teabenõudele RKIK vastanud, et teed rajatakse riigikaitse teena. Juhime tähelepanu, et ühendustee paikneb kõnealuse eelnõu kohaselt harjutusväljaku välispiiri sees. Eelnõus ei ole enam kasutusel terminit huvialapiir, mis võiks olla veel täpsustamisel, vaid harjutusvälja välispiir, mistõttu arvestades arendusprogrammis toodud infot teedevõrgu kohta on üheselt arusaadav, et HV-le sisenevatele teedele (kattega ja pinnasteedele) paigaldatakse tõkkepuud ning harjutusväljale suunduvatele teedele, jalgradade ja metsasihtide või rohkesti käidavate kohtade juurde ohumärgid. Selline ühendustee ei saa olla avalikuks kasutamiseks mõeldud tee. See info tuleb inimestele ausalt välja öelda.</p> <p>3) Seoses ühendustee ja teeninduslinnaku ehitamisega taotles Kaitseministeerium oma valitsemisele kinnitud, mis ulatuvad Tsiatsungõlmaa piirkonnas ka oluliselt, ca</p>	<p>on see tee juurdepääsuks vastuvõtualale. Keskkonnaministeeriumilt Kaitseministeeriumile üleantud maaüksused tagastatakse Kliimaministeeriumile osas, mis ei ole riigikaitselisteks ülesanneteks vajalikud.</p>
--	--	---	---

		<p>100ha ulatuses, väljaspoole praegust eelnõuga määratud harjutusvälja välispiiri. Kinnistud anti üle Keskkonnaministri Madis Kallase märkusega, et kui selgub ühendustee jaoks vajalik maa-ala suurus, siis korraldab Kaitseministeerium vajalikud maakorraldustoimingud ja annab ülejäänud maad tagasi Keskkonnaministeeriumile. Täna on teada ühendustee vajadus, samuti on avalikule väljapanekule suunatud Nursipalu harjutusvälja laiendust puudutav eelnõu, kuid ei ole sõnagi juttu ühendustee staatusest ja selle avalikkusele kasutamise tingimustest.</p> <p>4) Väljaspool harjutusväljaku välispiiri asub ca 9 km pikkusest ühendusteest ca 1km lõik. Aga ka see ca 1km ühendustee lõik asub praeguseks endiselt Kaitseministeeriumi valitsemisel oleval maal. Korralduses ei ole sõnagi viidet maaalade kohta, mis ületavad eelnõuga fikseeritud harjutusvälja välispiiri, aga kuuluvad Kaitseministeeriumi valitsemisele. Võttes aluseks Keskkonnaministeeriumi poolt üleantud maade pindala, võrreldes praeguse eelnõuga fikseeritud harjutusvälja välispiiri, siis on Kaitseministeerium suurendanud oma alasid enam kui 100 ha võrra, erinevates kohtades. Täna on need maad kõik Kaitseministeeriumi valitsemisel ja eelnõus puuduvad sellekohased märkused. Muuhulgas ei eksisteeri enam ka Keskkonnaministeeriumi, mistõttu on ka oluline välja tuua, kelle haldusesse antakse tagasi harjutusväljast ülejäävad maa-alad.</p> <p>6. Parandada faktivead, eelkõige need, mis on eelnõu materjalides seoses asja senise menetlusega.</p>	
--	--	---	--

			<p>7. Koostada sisukas, argumentidel põhinev alternatiivide analüüs Lõuna-Eesti harjutusvälja asukoha leidmiseks. Selgitus, põhjendus: Alternatiivide analüüs puudub.</p> <p>8. Töötada välja toimiv hüvitismeetmete pakett kohalikele elanikele. Põhjendus, selgitus: 1) Kohalikele omavalitsustele pakutavad meetmed ei korva inimestele tehtud kahju. Puuduvad meetmed, mis kindlustaks kohalikele häiringutest tulenevad ja otsese varalise kahju. Kõigile 4 km piiranguvööndisse jäävatele inimestele oleks aus ja õiglane otsetoetustena maksta 1000 eurot häiringutasu aastas iga inimese kohta. Kuni 10 km raadiusse jäävatele inimestele tuleks kompensatsiooniks maksta aastas vähemalt 500 eurot aastas inimese kohta. 2) Ei ole õiglane nõuda kohalikelt elanikelt talumiskohustust põhjendusel, et liitlastel oleks mugavam harjutada. 3) Kaasata kodanike esindusorganisatsioonid hüvitusmeetmete väljatöötamisse. Hüvitusmeetmed tuleb välja töötada juba praeguste häiringute hüvitamiseks, olenemata sellest, kas harjutusvälja laiendatakse või mitte.</p>	<p>6. Arvestatud. Pöördumises ei ole konkreetseid viiteid faktivigadele välja toodud, kuid avastatud ebatäpsused on eelnõus korrigeeritud.</p> <p>7. Arvestatud. Asukohavaliku analüüs on tehtud ning selle juurdepääsupiiranguta osa on leitav korralduse eelnõu lisamaterjalide juurest.</p> <p>8. Osaliselt arvestatud. Väljatöötamisel on ka kompensatsioonimeede, mis on suunatud otse kohalikele elanikele, et leevendada põhjendatud juhtudel Nursipalu HV-st tulenevaid häiringuid. Lisaks on plaanis rakendada kompensatsioonimeetmeid KOV-dele, millega makstakse neile senisest suuremat ja püsivat häiringutasu, mille abil on KOV-l võimalus parendada kohaliku elukeskkonda. Lisaks püsivale häiringutasule makstakse ühekordset tegevustoetust Võru vallale (3 mln eur), Antsla vallale (2 mln eur), Rõuge vallale (2 mln eur) ja Võru linnale (3 mln eur). Nursipalu harjutusvälja laiendamise põhjus ei ole liitlaste mugavus harjutamisel, vaid reaalne vajadus Eesti riigi kaitsevõime tõstmiseks tulenevalt julgeolekuolukorrast maailmas.</p>
62	M. N.	06.09.2023	1) Viia Kagu-Eestisse kavandatava harjutusvälja rajamiseks läbi loodusdirektiivi artikkel 6 lõikele 4	1. Arvestatud. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 10 järgi tuleb keskkonnaohtu või olulist

	<p>MTÜ Meie Nursipalu</p>	<p>ja keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) §-le 10 vastav alternatiivide analüüs.</p> <p>Põhjendus ja asjaolud:</p> <p>Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (RKIK) on ette valmistanud ning kooskõlastusringile saatnud Vabariigi Valitsuse korralduse „Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ eelnõu, millega kavandatakse Nursipalu harjutusvälja laiendamist 10 000 ha suurusele alale RelvS 85 lõike 3'1 alusel. Eelnõust nähtuvalt on ilmne, et Nursipalu HV kavandatav laiendus avaldab olulist ebasoodsat mõju kaitstavatele aladele (sh Natura 2000 võrgustiku aladele) ja liikidele kui ka inimeste elukeskkonnale. See tähendab, et kavandatav tegevus põhjustab olulist keskkonnahäiringut KeÜS tähenduses, mida saab aga KeÜS § 10 kohaselt lubada üksnes alternatiivide puudumisel ning ülekaaluka esmatähtsa huvi korral. Ka Natura 2000 võrgustiku ala ebasoodsalt mõjutavat tegevust võib Vabariigi Valitsus lubada üksnes rangete eelduste täitmisel, millest üks kriteerium on alternatiivide puudumine. Eeltoodu eeldab sisulist ja kõiki kaasamisnõudeid järgiva alternatiivide analüüsi (sh asukoha ja tegevuse mõttes) teostamist enne tegevuse lubamist. Käesoleva pöördumise esitajad on seisukohal, et sellist nõuetele vastavat alternatiivide hindamist ei ole antud juhul tehtud. Eelnõus mainitud RKIKi koostatud asukohavaliku analüüs seda ei asenda, kuna see on oluliste puudustega. Põhjendame on seisukohta alljärgnevalt.</p> <p>1. Alternatiivide hindamise kohustuse sisu</p>	<p>keskkonnahäiringut taluda kolmel tingimusel: 1) kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu; 2) kui sellise huvi tagamiseks puudub mõistlik alternatiiv; 3) kui keskkonnaohu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed. Kõik need kolm tingimust peavad olema korraga täidetud, nende hulgas kasvõi ühe mittetäitmisel olulist keskkonnahäiringut tekitavat tegevust lubada ei tohi. Alternatiivide analüüs peab võimaldama otsustajal vastata küsimusele, miks kavandatava tegevusega saadavat kasu peab saama saavutada just selle konkreetse tegevusega, just selles asukohas ja sellises mahus. See tähendab, et alternatiive peab hindama nii tegevuse kui asukoha mõttes. Antud juhul täidetakse kõik eelnevalt nimetatud tingimused. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhinnangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgset ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	---------------------------	---	---

			<p>1.1 Vältimispõhimõte</p> <p>Juhul, kui kavandatavast tegevusest lähtuv keskkonnamõju on käsitletav olulise keskkonnahäiringuna KeÜS § 3 tähenduses kuulub kohaldamisele KeÜS §-st 10 tulenev vältimispõhimõte ning otsustaja saab sellise keskkonnamõjuga tegevust lubada üksnes alternatiivide puudumisel ning ülekaaluka esmatähtsa huvi korral. Seejuures on õiguskantsler kinnitanud, et viidatud vältimispõhimõte kehtib igas eluvaldkonnas, sealhulgas riigikaitstes. Arvestades kõnealuse harjutusvälja rajamisega kaasneva ebasoodsa mõju ulatusest, sellega kaasneva võivate tagajärgede raskusest ning kaitstavate hüvede kaalukusest, on ilmne, et see põhjustab olulist keskkonnahäiringut nii looduskeskkonnale kui inimeste elukeskkonnale. KeÜS § 10 järgi tuleb keskkonnaohtu või olulist keskkonnahäiringut taluda kolmel tingimusel: 1) kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu; 2) kui sellise huvi tagamiseks puudub mõistlik alternatiiv; 3) kui keskkonnaohtu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed. Kõik need kolm tingimust peavad olema korraga täidetud, nende hulgas kasvõi ühe mittetäitmisel olulist keskkonnahäiringut tekitavat tegevust lubada ei tohi. Alternatiivide analüüs peab võimaldama otsustajal vastata küsimusele, miks kavandatava tegevusega saadavat kasu peab saama saavutada just selle konkreetse tegevusega, just selles asukohas ja sellises mahus. See tähendab, et alternatiive peab hindama nii tegevuse kui asukoha mõttes. Haldusorgani uurimispõhimõttest (HMS §</p>	
--	--	--	---	--

		<p>6), põhjendamiskohustusest (HMS § 56) ning keskkonna kõrgetasemelise kaitstuse põhimõttest (KeÜS § 8) tuleneb, et selline analüüs peab võtma arvesse kõiki olulisi asjaolusid, tuginema kvaliteetsetele teadusandmetele ja loogilisele meetodikale ning ei tohi sisaldada meelevaldseid kriteeriume, faktivigu ega lünki.</p> <p>1.2 Natura hindamine</p> <p>Loodusdirektiivi artikli 6 lg 4 kohaselt võib Natura 2000 võrgustiku ala ebasoodsalt mõjutavat tegevust Vabariigi Valitsus lubada üksnes rangete eelduste täitmisel. Erandi tegemise tingimusteks on alternatiivide puudumine, ülekaalukas avalik huvi, hüvitusmeetmete rakendamine ja nende tingimuste käsitlemisele eelneva mõjuhindamise läbiviimine, mis vastab loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 nõuetele. Kõnealuses Nursiapalu HV laiendamise eelnõu lk-1 16 on märgitud, et „Kaitseväe Nursipalu HV rajamise avalikkuse jaoks esmatähtsad põhjused, samuti informatsioon asukoha alternatiivide puudumise kohta, on esitatud käesoleva korralduse punktis 3.1.“ Kehtiva Natura erandi menetluse meetodika kohaselt tuleb alternatiivide käsitlemisel selgitada välja selline viis eesmärkide saavutamiseks, mille elluviimisel on ebasoodne mõju väikseim. Alternatiiv võib olla näiteks projekti teine tehniline lahendus, asukoht, mastaap või elluviimise ajakava. Teistest valdkondadest analoogiat leides: saare ja mandri ühenduse parandamise eesmärgil kavandatava silla alternatiivideks pole üksnes silla erinevad asukohad ja konstruktsioonid, vaid ka tunnel ja efektiivsem</p>	
--	--	---	--

		<p>praamiühendus, kui need täidavad ühenduse parendamise eesmärgi sama hästi. Komisjon on selgitanud, et käsitleda tuleb kõiki teostatavaid alternatiive ning käsitus peab kõikide alternatiivide osas olema sama üksikasjalik (artikli 6 juhend, p.5.3.1., lk 40). Alternatiivi ei saa jätta uurimata põhjendusega, et pole tõendatud, et see toob kaasa väiksema negatiivse mõju. Alternatiivide mõju võrdluseks on oluline uurida ka nullalternatiivi, st stsenaariumit, kus kava või projekti mingil kujul ellu ei viida (metoodiline juhend, p.3.3.1, lk 47).</p> <p>Riigikohtusse jõudnud Rail Balticu juhtumisel oli Natura 2000 linnuala lähistel hinnatud raudteekoridori ilma ühegi alternatiivita, kuid Riigikohus sellist lähenemist õigeks ei pidanud. Kolleegium rõhutas, et Natura 2000 alasid mõjutavate projektide puhul tuleks alternatiivseid lahendusi, nt raudtee asukoha osas, käsitleda sisuliselt. Välistatud ei ole ka uute objektide rajamine Natura alale, kui sisulise hindamise tulemusena selgub, et see oleks kaitstavatele loodusväärtustele väiksema mõjuga kui otse ala kõrvale ehitamine.</p> <p>2. Olulisemad puudused RKIKi alternatiivide analüüsis:</p> <p>2.1. Arvesse pole võetud harjutusvälja mõjualasse jäävate inimeste õigusi.</p> <p>Harjutusväljale tuleb valida sobivaim asukoht, ent Kaitseväe väljaõppe vajadused ning harjutusvälja rajamise kiirus ei saa alternatiivide analüüsi kriteeriumide valikul olla ainsad kaalutlused. Põhjendamatu ja seadusevastane on alternatiivide</p>	<p>2.1 Arvestatud. Põhiseaduse preambuli neljanda lõigu kohaselt on riigi esmane ülesanne sisemise ja välise rahu ning julgeoleku kaitsmine ühiskonnas. Selle osana peab riik kaitsma ühiskonda ja inimesi väljastpoolt tuleva ohu korral. Riigi sõjaliseks kaitseks valmistumine on täidesaatva riigivõimu ülesanne, mida täidab Vabariigi Valitsus täidesaatva riigivõimu</p>
--	--	--	---

		<p>analüüsis täielikult eirata inimeste seadusega tagatud õigusi, mida harjutusvälja rajamine vältimatult riivaks. Riigikohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu järjepidev praktika kinnitab, et inimeste elukeskkonda oluliselt mõjutavates otsustes tuleb arvesse võtta selliste õiguste võimalikku riivet nagu 1) õigus tervise kaitsele (PS § 28); 2) õigus kodu ja eraelu austamisele (EIÖK art 8; PS § 26); 3) õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale (KeÜS § 23); ja 4) omandiõiguse kaitse (PS § 32). Näiteks seoses õigusega tervise kaitsele on kohtud leidnud, et piisav ei ole ainult see, kui loa andja või planeeringu koostaja kontrollib, kas tegevus vastab üldkehtivatele normidele. Riigikohus on näiteks rõhutanud, et ebapiisav on see, kui kohalik omavalitsus kontrollib planeeringumenetluses üksnes tuulikute ja nende lähedal asuva karjääri müra vastavust normtasemetele. Omavalitsus peaks lisaks selgitama välja, kas lähedal elavate inimeste ja tuulikuid rajada sooviva ettevõtte huve oleks võimalik tasakaalustada selliste leevendusmeetmete rakendamise abil, mille tulemusena oleks tuulikute mürahäiring veelgi väiksem, kui on regulatsioonide järgi lubatud. EIÖK artikkel 8 kaitseb õigust era ja perekonnaelule, tagades igakülgse kaitse ka olukordades, mis pole eluohtlikud, kuid mis puudutavad olulisel määral inimeste elukvaliteeti. Artikkel 8 kohaldub muuhulgas ka keskkonnaprobleemide puhul olukordades, kus keskkonnahäiringul on otsene tagajärg era- ja perekonnale (eelkõige isiku kodule) ning see häiring on piisavalt tõsine, ent isiku tervis</p>	<p>asutuste (Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus jt) kaudu. See ei tähenda, et riigikaitse huvi on automaatselt ülimuslik teiste avalike ja erahuvide suhtes. Samas tähendab see, et teiste huvide riiveid kaaludes tuleb arvestada riigikaitsehuvi olulisust Põhiseaduse valguses ning konkreetse küsimuse olulisust riigikaitsele. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõus on kirjeldatud Nursipalu harjutusvälja laiendamise kriitiline olulisus Eesti kaitsevõime tõstmiseks kõrgendatud julgeolekuohu olukorras. Eesti riigikaitsele on kriitiliselt oluline tagada uute sõjaliste võimete ja üksuste kokkuharjutamine enne seda, kui Vene Föderatsioon saavutab võime järgmiseks relvastatud agressiooniks peale Ukraina sõja aktiivse lahingutegevuse lõppu. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõus on käsitletud ka põhiõiguste riive küsimused.</p>
--	--	--	--

		<p>ei pea tingimata olema ohus. Kuigi riikidel on ulatuslik kaalutusruum inimeste elukeskkonnale kahju ärahoidvate sobilike ja mõistlike meetmete valikul, on Euroopa Inimõiguste Kohus rõhutanud, et kaalumisel tuleb saavutada huvide vahel õiglane tasakaal, arvesse tuleb võtta kõiki konkureerivaid huve. Riikidel lasub seejuures põhjendamiskohustus, mis nõuab, et inimeste elukeskkonda negatiivselt mõjutavad otsused oleks tehtud tuginedes faktilistele asjaoludele, mis on tõendatud või mis põhinevad asjakohasel teaduslikul meetodikal.</p> <p>KeÜS §-st 23 sätestab, et „igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus“. Haldusorganitel on kohustus kaasata KeÜS § 23 õigust kandvaid isikuid menetlusse ning selle õigusega arvestamist otsuste tegemisel. Arvestades, et ÜRO Peaassamblee on tunnustanud õigust puhtale keskkonnale ka inimõigusena, on tegemist olulise ja kaaluka õigusega. Seejuures tuleb tähele panna, et KeÜS § 23 järgi ei ole igaühel õigus mitte ainult sellisele keskkonnale, mis vastab tema tervisevajadustele, vaid ka sellisele, mis vastab tema heaoluvajadustele. Tervis ja heaolu ei tähenda üksnes keskkonna kvaliteedi piirnõrme järgimist, vaid nimetatud õiguse rikkumisega võib olla tegemist ka siis, kui kõik on normi piires või piirnõrme ei olegi kehtestatud. Näiteks on Riigikohus hiljutise otsuses seoses kaevandamistegevusega rõhutanud, et kaevandamislubade andmisel tuleb hinnata ja kaaluda mõju kaevandamisala läheduses asuvatele</p>	
--	--	--	--

		<p>elamutele; ka piirnorme mitteületav müra või tolm võib halvendada ümbruskonna elanike elukvaliteeti ning seda tuleb kaaluda võrdluses loa taotleja ja avalike huvidega. KeÜS § 23 sätestatud õiguse kaalukust võrreldes teiste õigustega mõjutab mh piirkonna eripära (KeÜS § 23 lg 4) – nt kui piirkonnas on tavapärase mürafoon madal, siis seda tugevalt riivaks isikute õigusi lisanduv kõrgem müra.</p> <p>Keskonda oluliselt mõjutavaid otsuseid tehes tuleb arvesse võtta ka kinnisasjade omandiõiguse kaitset. Kinnisasjade omandiõigust on keskkonnahäiringutega võimalik riivata mitmel moel: nii otseselt (füüsiliselt) kahjustades kinnisasja ja selle pinnast, sellel asuvaid veekogusid, sellel kasvavaid taimi või muid selliseid osi kui ka kinnisasja väärtuse vähendamise kaudu. Näiteks on Riigikohus pidanud omandiõiguse riiveks ka keskkonnahäiringuid, mis põhjustavad kinnisasja väärtuse vähenemise, hoolimata sellest, kas need tegelikkuses piiravad võimalusi kinnisasja kasutada või toovad kaasa muid negatiivseid mõjusid. See tähendab, et omandiõiguse kaitse hõlmab ka olukorda, kus objektiivselt ei ole keskkonnahäiring sedavõrd intensiivne, et oleks alust piirata tegevust haldusõiguslike vahenditega, ent selle tegevuse põhjustatud inimeste (ka ebaratsionaalsed) hirmud võivad omandi väärtust ulatuslikult vähendada. RKIKi alternatiivide analüüsis ei ole eeltoodud õigustele mingit tähelepanu pööratud, ehkki on ilmne, et harjutusvälja laiendamine neid õigusi vältimatult riivab. Eriti kummaline on see, et Soodla harjutusvälja laiendamise puhul oli kaugus asulatest</p>	
--	--	--	--

		<p>asukohaalternatiivide hindamisel oluline kriteerium, ent Kagu-Eestisse kavandatava harjutusvälja puhul pole isegi kuskil põhjendatud, miks see kriteerium on välja jäetud või miks looduskaitset tuleks eelistada inimeste õiguste kaitsele.</p> <p>2.2 Looduskaitselisi piiranguid pole hinnatud sisuliselt.</p> <p>Nagu oleme eelnevalt välja toonud, on Riigikohus Rail Balticu juhtumises rõhutanud, et Natura 2000 alasid mõjutavate projektide puhul tuleks alternatiivseid lahendusi käsitleda sisuliselt; välistatud ei ole ka uute objektide rajamine Natura alale, kui sisulise hindamise tulemusena selgub, et see oleks kaitstavatele loodusväärtustele väiksema mõjuga kui otse ala kõrvale ehitamine. Antud juhul on RKIKi asukohavaliku analüüsis pelgalt võrreldud harjutusvälja alla jäävate kaitstavate alade pindala, analüüsimate kaitstavaid väärtusi sisuliselt. Näiteks on RKIK ilma igasuguse sisulise analüüsita välistanud Orava variandi lakoonilise põhjendusega nagu ei võimaldaks looduskaitselisi piiranguid seal ligipääsu kõigist neljast küljest. Samuti on analüüsitud huvialade piirid seatud suvalise kujuga, näiteks saanuks huviala suhtes hinnang olla hoopis erinev, kui huviala piire ühe või teise ilmakaare suunas nihutada. Lisaks on RKIKi alternatiivide analüüsis jäetud põhjendamatu arvesse võtmata harjutusvälja kaudsed mõjud kaitstavatele loodusväärtustele. Viidatud Rail Balticu kohtuasjas märkis Riigikohus, et kavandatava tegevuse kaudne mõju Natura alale ei</p>	<p>2.2 Arvestatud. VV korralduse eelnõus on täpsemaks kirjutatud teostatavate mõjude analüüside tegemine ning edasised tegevused. Korralduse andmise järgselt alustatakse üksnes nende tegevustega, mis on keskkonnaülevaate ning Natura eelhindangu kohaselt lubatud. Ülejäänud tegevustega ei alustata enne vajalike uuringute läbiviimist ja keskkonnameetmete määramist. Mõju uuritakse igakülgsest ning põhjalikult ekspertide poolt. VV korraldusega algatatakse ka Natura asjakohane hindamine. Natura asjakohase hindamise, asjakohasel juhul Natura erandi menetluse ja muude looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise tulemusena selgitatakse välja vastava tegevuse alustamisega lubamise eelselt täiendavad keskkonnameetmed.</p>
--	--	---	--

		<p>pruugi olla vähem oluline kui otsene mõju – st et otseseid ja kaudseid mõjusid tuleb arvesse võtta samaväärselt, nende eristamisel on teisejärguline tähendus. Euroopa Kohus on Moorburi söeelektrijaama vaidluses selgitanud, et olulised mõjud võivad tekkida näiteks jõgedel isegi siis, kui ehitatav objekt jääb Natura alast sadade kilomeetrite kaugusele. Riigikohus selgitas, et kaitsealuse linnuliigi elupaik võib samaväärselt hävida lindude jaoks oluliste tingimuste (niiskusrežiim, inimeste või sõidukite liikumine piirkonnas, müra) muutumise tõttu, nagu elupaiga peale ehitamine. Samuti võib elupaiga kvaliteet halveneda raudteerajatiste ja rongi põhjustatava suremusohu ning asurkondade killustumise tõttu. Riigikohtu hinnangul polnud välistatud ka võimalus, et mõjud on väiksemad, kui trass läbiks Natura ala. Antud juhul on RKIKi analüüsis jäetud kaudsed mõjud täielikult arvesse võtmata, ehkki ka juba 29.08.23 avalikustatud Natura eelhinnagust nähtub, et harjutusvälja rajamine avaldab ebasoodsat mõju harjutusväljast kaugemale jäävatele Natura aladele.</p> <p>2.3 Analüüsitud on üksnes asukoha alternatiive, mitte alternatiive tegevuse, mahu jmt osas. Kõnealune RKIKi koostatud alternatiivide analüüs on üksnes asukohavaliku analüüs, mitte alternatiivide analüüs tegevuse, mahu, tehnilise lahenduse vm osas, mis on aga alternatiivide analüüsi puhul seaduse järgi nõutav (vt käesoleva pöördumise peatükki 1). Näiteks saanuks analüüsida, kas Kagu-Eestisse rajatava HV-ga saadavat kasu - kaitsevõime suurendamist ja</p>	<p>2.3 Mitte arvestatud. Asukohaanalüüs on teostatud kaitseväge vajadusi silmas pidades. Asukohavalikut ei tehtud PlanSi järgi.</p> <p>Nursipalu HV laiendamise puhul on oluline, et kaitsevägegi saab seal manööverlaskmiste võimekuse. Manööverlaskmiste üks toetuselement on kaudtuli (K9, miinipildujaid), ilma selle toetuselemendita ei saa saa väljaõppes olevad kaitsevaelased põhjalikku ettevalmistust vaenlase tõrjumiseks.</p>
--	--	---	--

			Venemaa heidutamist - saaks saavutada ka mõne muu lahendusega, mis ei eelda sellel HV-1 suurekaliibriliste relvade kasutamist, mis on antud juhul lisaks ulatuslikule raadamisele olulise keskkonnanähtingu peamiseks põhjustajaks.	Kaudtule väljaõpe ei saa koonduda ainult Kaitseväge Keskpolügoonile. Väljaõppetsükliid on Eestis mõlemas brigaadis samal ajal. Kõikide harjutusväljade väljaehitamisel on tagatud, et erinevad allüksused saavad oma vastutusosalal viia läbi väljaõppe sarnastes tingimustes, mis neile on vajalik sõjaajal. Kõige alus on ohuhinnang.
63	T. V.	22.09.2023	1. Lingil https://estmilgeo.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=e1f9ced4d22f40e790215c2a262fec31 peaks olema harjutusvälja korrigeeritud piirid. Miks Juba külas ei jälgi korrigeeritud piir uut teed, vaid läbib erakinnistuid nagu näiteks Raurmetsa?	1. Küsimus. Harjutusvälja piiri täpsustamine toimub järgmises etapis, kui tee on täielikult valmis.
64	A.A	06.10.2023 - avalikul istungil	1. Vaja oleks inimeste mured maha võtta ja täpsemalt mõjude analüüs välja tuua. Kuidas on kavas välja tuua mõju näiteks veekeskkonnale? Kas mõju on või ei ole, on see väike või suur? Kas on plaanis lihtsalt arusaadavalt ära kirjeldada olulisemad mõjud, mis tekivad näiteks sihtmärgialal.	1. Küsimus. Korraldusega lubatakse tegevusi, mille negatiivne mõju Natura võrgustikule ja oluline mõju muule looduskeskkonnale on välistatud. Ehk lubatakse väikeses mahus tegevusi - raadamisi väikesel alal ja piiratud alal ja ajal väikesekaliibriliste relvade laskmisi ning teede ehitamist väljaspool kaitsealasid. Korraldusega ei lubata neid tegevusi, mille mõjud ei ole eksperdi hinnangul lõpuni selged ja vajavad edasi hindamist. Mõjusid hinnatakse edasi, uuringud on käimas ja eraldi VV korraldusega määratakse keskkonnameetmed, mida tuleb rakendada. Mõju põhjavee-, pinnavee- ja õhukvaliteedile on hinnatud keskkonnaülevaates ptk. 4.12, 4.13 ja 4.14. ja jõutud järeldusele piirnorme ületavat põhjavee ja pinnavee reostust ja õhusaastet tegevuse elluviimisel ei eeldata ja täiendav mõju hindamine ei ole vajalik. Korralduse järgselt vajalikud hindamised on eksperdi hinnangul vajalikud seoses mõju hindamisega looduskeskkonnale

				ja mitte selleks, et tagada vastavus piinormidele. Mõju hindamine inimese jaoks lähtub piinormidest.
65	Küsija	06.10.2023 - avalikul istungil	1. Kes maksab kinni Võru linnaelaniku eluruumi kinnisvara hinna languse, mis tekib seoses Nursipalu HV laiendamisega?	1. Küsimus. Kinnisvara hindade osas tehakse hinnaanalüüs, misjärel kui see on põhjendatud ja vajalik, ei ole välistatud vastavate kompensatsioonimeetmete väljatöötamine.
66	Küsija	06.10.2023-avalikul istungil	1. Kas põhjaveega on ikka kõik korras?	1. Küsimus. Mõju põhja- ja pinnaveele on hinnatud keskkonnanäivevaates ptk. 4.12, ja 4.13 ja jõutud järeldusele piinorme ületavat põhjavee ja pinnavee reostust tegevuse elluviimisel ei eeldata ja täiendav mõju hindamine ei ole vajalik. Ka praegusel harjutusväljal toimub veeseire ning harjutusvälja laiendamisel võetakse veeseire punkte juurde.
67	Kalvi Kõva, Võru linnapea	06.10.2023-avalikul istungil	1. Kolm ettepanekut: 1. moodustada Valitsuse alluvusse Nursipalu komisjon; 2. alaline sõjaväepolitsei punkt Võrru, et oleks võimalik müra häiringu korral pöörduda; 3. müramõõtepunkte oleks HV piiril võimalikult palju.	1. Teadmiseks võetud. Nursipalu komisjoni moodustamise ettepanek on võetud kaalumisele. Sõjaväepolitsei müraga ei tegele, kuid mürahäiringu puhul on võimalik pöörduda harjutusvälja infotelefonile. Müramõõtmisel valitakse müramõõtepunktid müramodelleerimisel tuvastatud suurimate häiringute piirkondades.
68	K.K.	06.10.2023-avalikul istungil	1. Mida saab laiendusest kohalik rahvas või kogu Võrumaa? Inimesed kolivad Võrumaalt minema. Mis aitaks kompenseerida võimalikku sissetuleku ja rahvastiku kao, et rahvas jääks alles? Kas on mingid plaanid näiteks täiendavate töökohtade osas, mis Võrumaale tekivad?	1. Küsimused. Kohalike ettevõtetega leitakse parimad lahendused ettevõtluskeskkonna arendamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks. Esimese meetmena korraldatakse Võrumaa ettevõtetele teabepäev. Kagu-Eestiga seotud hankeid korraldatakse selliselt, et piirkondlikud ettevõtted saaksid osaleda. Lisaks sellele aitavad piirkonna taristu arendused ja 2. JVBr kõrgem lahinguvalmidus ja liitlaste kohalolek kaasa uute töökohtade loomisele Võrumaal.

69	Küsija	06.10.2023-avalikul istungil	1. Soodla HV puhul algatati keskkonnamõjude hindamine, Nursipalu puhul jäeti see tegemata. Miks sisuliselt samas situatsioonis käitub haldusorgan erinevalt?	1. Küsimus. Soodla harjutusvälja asutamise otsuses 2015. a on ette nähtud, et Soodla harjutusvälja rajamisega seoses koostatakse riigi eriplaneering. Riigi eriplaneeringu koostamise raames toimub keskkonnamõjude hindamine KeHJS kohaselt. Nursipalu harjutusvälja laiendamise olukord on teistsugune.
----	--------	------------------------------	--	---